

Свети ТЕОФИЛАКТ Охридски

ТУМАЧЕЊА ДЕЛА АПОСТОЛСКИХ

САДРЖАЈ КЊИГЕ ДЕЛА АПОСТОЛСКИХ

Ова књига се назива Дела апостолска због тога што у себи садржи дела (свих) апостола заједно. Лице, које приповеда о тим делима, јесте еванђелиста Лука,^[1] који је и написао ову књигу. Будући родом из Антиохије,^[2] а по занимању лекар, он је био сапутник осталих апостола а посебно апостола Павла, тако да пише о ономе што сасвим основано зна. У тој књизи приповеда и о томе како се Господ вазнео на небо уз појаву анђела, а затим и о силаску Светог Духа на апостоле и на све који су тада били присутни. Приповеда и о избору Матеја уместо издајника Јуде, о избору седморице ђакона, о Павловом обраћању и о ономе што је он претрпео. Осим тога, он казује и о томе каква су чуда сатворили апостоли помоћу молитве и вере у Христа и о Павловом путовању у Рим.

Према томе, Лука говори о апостолским делима и чудима која су сатворили. Чуда која он описује су следећа:

1. Петар и Јован именом Господњим исцељују хромога од рођења, који је седео пред такозваним Красним вратима;
2. Петар разобличује Ананију и његову жену Сапфиру јер су утајили део од онога што су обећали Богу, због чега су истог часа умрли;
3. Петар исцељује одузетог Енеју;
4. Петар у Јопи васкрсава умрлу Тавиту (Срну);
5. Петар види сасуд који силази с неба, испуњен разним животињама;
6. Петрова сенка исцељује болеснике када падне на њих;
7. Петра као сужња у тамници ослобађа анђео, тако да га стражари и не примете док Ирод, којег су изједали црви, испушта душу;
8. Стефан твори знамења и чудеса;
9. Филип у Самарији изгони мноштво духова и исцељује хrome и одузете;
10. Док се приближава Дамаску, Павле има виђење и истог тренутка постаје проповедник Еванђеља;

11. Филип на путу сусреће евнуха који чита и крштава га;
12. Павле у Листри именом Господњим исцељује хромога од рођења;
13. Павле у виђењу бива позван у Македонију;
14. Павле у Филипама исцељује жену (девојку) која је била обузета погађачким духом;
15. Павле и Сила бивају заточени у тамницу и на ноге им стављају окове; међутим, током ноћи се догађа земљотрес и њихови окови спадају;
16. На болесне и ђавоимане полажу убрусе са Павловог тела и они бивају исцељени;
17. Евтиха, који је у Троади пао с прозора и умро, Павле васкрсава говорећи: *Душа је његова још у њему*;
18. Павле на Кипру осуђује врача Елиму и овај врачар ослепи;
19. На путу за Рим, Павла и све оне који су с њим били на лађи захвата четрнаестодневна бура. Кад су сви очекивали смрт, Господ се јавио Павлу и рекао: *Тебе ради подарићу им живот*, и сви су се спасли;
20. Кад се Павле искрцао са лађе, ујела га је змија и сви су мислили да ће умрети. Међутим, како је остао неповређен, сви су га сматрали за бога;
21. Павле на острву полагањем руку исцељује (оца) поглавара Публија који је страдао од срдобље и исцељује још много болесника.

НАПОМЕНЕ:

1. Подаци који су се сачували о еванђелисти Луки веома су оскудни. Као што наводи бл. Теофилакт, потицао је из незнабожачке антиохијске породице - вероватно Грк - и најпре је примио јудаизам. Био је веома образован, а по занимању је био лекар. Његово познавање медицине испољило се у брижљивим и тачним описима болести и исцелења, који су забележени у његовом Еванђељу. Предање помиње да је он био један од Седамдесеторице и да се управо њему и Клеопи јавио васкрсли Господ (в. Лк. 24; 13-33). Апостол Павле га помиње као свог сапутника, који га је пратио током

- другог и трећег апостолског путовања и био му велика утеха у време римског сужањства (в. Кол. 4; 11-14). После погубљења св. апостола Павла, Лука је наставио да проповеда еванђеље, па је и сам пострадао мученичком смрћу у Ахаји. Ту су га незнабошци обесили на маслиново дрво. Према оцени историчара древне (античке) књижевности, овај писац Еванђеља и Дела апостолских био је један од најбољих писаца свога времена. Осим тога, у црквеном предању сачувало се сведочанство да је еванђелиста Лука био и живописац и да је насликао прву икону Пресвете Богородице, као и иконе св. апостола Петра и Павла. Најзад, еванђелиста Лука је једини аутор неке библијске књиге, било Старог, било Новог Завета, који није био Јеврејин.
2. Град у Сирији, некадашња престоница Селевкида. Сирија је још у доба Помпеја постала римска провинција. У то време, тј. 60-тих год пне, саставни део провинције Сирије чинила је и Јудеја. Налазећи се на обали Оронта, Антиохија је била један од најважнијих центара ове провинције, која је сачувала доста од старе, феничанске културе. Овде су цветали занатство и трговина, а затим су је у 3. веку освојили Персијанци. Према сведочењу Дела апостолских, убрзо после Корнилијевог преобраћања и у Антиохији је образована хришћанска општина, састављена од верујућих, који су дошли из незнабоштва. Овде је најпре боравио апостол Варнава, а затим му се придружио и апостол Павле. У Делима апостолским је наглашено да су се верујући најпре овде почели називати хришћанима.

ГЛАВНЕ ТЕМЕ КЊИГЕ ДЕЛА АПОСТОЛСКИХ

1. О Христовом учењу након Васкрсења, о Његовом јављању ученицима и о обећању дара Духа Светога, о начину и виду Вознесења Господњег и о Његовом славном Другом доласку
2. Петрова беседа ученицима о одрицању и смрти Јуде издајника
3. О божанственом силаску Светог Духа на верујуће у дан Педесетнице
4. О исцељењу хромога од рођења именом Христовим и благонаклона и саветодавна поука која приклања ка спасењу а коју је тим поводом изговорио Петар
5. О једнодушном и васцелом заједничењу (општењу) верујућих
6. О томе да је апостоле, заточене у тамницу, анђео Божији током ноћи извео одатле, заповедивши им да несметано проповедају Исуса
7. О рукополагању седморице ђакона
8. Побуна и клевета Јудејаца против Стефана, његова беседа о завету Бога с Авраамом и о дванаесторици патријараха
9. О прогону Цркве и о Стефановој смрти
10. О гатару Симону који је поверовао и крстио се заједно с многим другима
11. О томе да се дар (досл. заједница) Духа Светога не даје за новац нити лицемерима, него светима (верујућима) по њиховој вери
12. О томе да Бог дарује спасење добрим и верним људима, а што се види из евнуховог примера
13. О Павловом божанственом призивању са неба на дело апостолства Христовог
14. О одузетоме Енеју, којег је Петар исцелио у Лиди
15. О томе како се Корнилију јавио анђео и како је Петар опет призван са неба

16. О томе како је Петар, којег су апостоли осудили због дружења с необрезанима, по реду исприповедао о свему што се догодило и како је тада послао Варнаву код браће која су у Антиохији
17. Агавово пророчанство о глади која ће захватити читаву васељену и о помоћи (коју су верујући из Антиохије) указали браћи у Јудеји
18. О убиству апостола Јакова, као и о кажњавању стражара и о горкој и страшној смрти безбожног Ирода
19. О Варнави и Савлу које је божанствени Дух послао на Кипар и о томе што су они именом Христовим учинили са Елимом врачаром
20. Павлова исцрпна поука о Христу на основу Закона и Пророка, с историјским и еванђелским карактером
21. О томе како су апостоли, проповедајући Христа у Иконији, били прогнани одатле након што су многи поверовали
22. О томе како су апостоли у Листри исцелили хромога од рођења, због чега су их тамошњи житељи сматрали за богове који су сишли међу њих; о каменовању Павла
23. О томе да не би требало обрезавати преобраћене многобошце; расуђивања и одлуке апостола
24. О поучавању Тимотеја и о открочењу којим је Павле упућен у Македонију
25. О пометњи до које је у Солуну дошло због (еванђелске) проповеди, о Павловом бекству у Верију а одатле у Атину
26. О натпису на жртвенику у Атини и о Павловој мудрољубивој (философској) проповеди
27. О Акили и Прискили, о томе да су Коринћани брзо поверовали и о ономе што се према предзнању благовољењем Божијим догодило с њима а што је Павлу обзнањено кроз открочење
28. О крштењу оних што су поверовали у Ефесу, о томе како су посредством Павлове молитве добили дар Духа Светога и о исцелењима која је сатворио Павле
29. О Евтиховој смрти у Троади и о томе како је Павловом молитвом призван у живот; пастирски савет (Павлов) презвитерима у Ефесу
30. Пророштво Агава о ономе, што ће се Павлу догодити у Јерусалиму
31. Јаков саветује Павлу да не забрањује Јеврејима да се обрезају

32. О томе како су у Јерусалиму избили нереди због Павла и како га је војни заповедник отео из руку гомиле
33. О томе шта је Павле поднео кад се појавио пред Синедрионом, шта је говорио и шта је учинио
34. О сплеткама које су Јудејци смишљали против Павла и о томе како су га потказивали код Лисије
35. О томе како је Тертул оптужио Павла пред управником и о Павловом оправдању
36. О Феликсовом наследнику Фесту и о начину његовог деловања.
37. Долазак Агрипе и Верникија, којима саопштавају сведочења о Павлу
38. О Павловом поморском путовању у Рим, испуњеном многим и веома великим опасностима
39. О томе како је Павле из Милита стигао у Рим
40. О Павловој беседи с Јудејцима који су живели у Риму

ПРЕДГОВОР СВЕТОГ ОЦА ЈОВАНА ЗЛАТОУСТОГ ЗА КЊИГУ ДЕЛА СВЕТИХ АПОСТОЛА

Многима, а не само неким појединцима, нису познати ни сама књига, ни онај који ју је саставио и написао. Због тога сам сматрао за потребно да се прихватим њеног тумачења, имајући за циљ како да поучим неуке тако и да не допустим да такво благо остане непознато и скривено, јер нам проницање у такво мудрољубље, у тако исправно учење (догмате), а посебно у оно, што је савршио Дух Свети, може донети корист која није ништа мање од оне, какву имамо од Еванђеља. Према томе, нећемо занемарити ову књигу него ћемо је, напротив, најбрижљивије изучити, јер се у њој може видети како су се на делу испунила она обећања Христова која су садржана у еванђељима. У њој се такође може видети и истина што блиста у самим делима, и промена на боље до које је дошло у ученицима а коју је Дух Свети сатворио над њима. У њој се могу пронаћи догмати које нико не би тако јасно разумео кад ова књига не би постојала. Без ње би остала скривена суштина нашег спасења, и неки од догмата нашег учења и нека од правила за живот остали би непознати.

Међутим, већи део садржаја ове књиге чине дела апостола Павла, који се потрудио више од осталих. Разлог за то је и чињеница да је писац ове књиге, блажени Лука, био Павлов ученик. Његова љубав према учи-тељу види се у много чему, али посебно у томе што се он није раздвајао од свог учитеља и што га је стално следио, док су га Димас и Ермоген напустили - један је пошао у Галатију а други у Далмацију. Саслушај шта сам Павле говори о Луки: *Лука је сам код мене* (2. Тим. 4; 10). Упутивши посланицу Коринћанима, опет говори о њему: *Њега хвале по свим црквама због проповедања еванђеља* (2. Кор. 8; 18), а такође и када каже: *Јавио се Кифи, затим Дванаесторици..., према еванђељу које и примисте* (1. Кор. 15; 5,1), подразумевајући под тим његово (Лукино) еванђеље. Према томе, нико неће погрешити ако овај Лукин труд (књигу Дела апостолских), буде повезао с Њим. Када пак кажем: с Њим, ја мислим на Христа.

Ако пак неко каже: зашто Лука, будући уз Павла до краја његовог живота, није све описао, одговорићемо да је за ревносне довољно и то, што се он увек заустављао на ономе што је посебно потребно и да писање књига није било превасходна брига апостола, будући да су много тога предали и без писања. Све, међутим, што се налази у овој књизи, достојно је дивљења, а посебно прилагодљивост апостола коју им је саветовао Дух Свети, припремајући их за дело домостроја. Због тога су, тако много приповедајући о Христу, мање говорили о Његовом божанству а више о Његовом очовечењу (ваплоћењу), о Његовим страдањима, Васкрсењу и Вознесењу.

Циљ, којем су они стремили, био је да слушаоце наведу да поверују да је Он васкрсао и вазнео се на небо. Као што се и Сам Христос трудио да докаже да је

дошао од Оца, тако је и Павле превасходно настојао да докаже да је Христос васкрсао, вазнео се и отишао Оцу од Којег је и дошао. Наиме, ако Јудејци раније нису поверовали да је Он дошао од Оца, онда би им све Христово учење - након што су му додата казивања о Његовом Васкрсењу и Вазнесењу на небо - изгледало далеко невероватније. Због тога их Павле неприметно и постепено води ка разумевању узвишенијих истина. У Атини Павле назива Христа човеком и ништа више не додаје, али то није било без циља: ако су и Самог Христа, кад је Он говорио о Својој једнакости с Оцем често хтели да каменују и говорили да хули на Бога, тешко да би то учење могли да прихвате од рибара, и то након Његовог распећа на Крсту.

И зашто да говоримо о Јудејцима, кад су и сами ученици Христови, слушајући учење о узвишенијим стварима, бивали пометени и саблажњени? Због тога је Христос и говорио: *Још вам имам много Говорити, али сада не можете носити* (Јн. 16; 12). Ако они нису могли да носе - они, који су толико времена провели с Њим, који су били причасни неизрецивим тајнама и видели толика чудеса, како су онда пагани, одрекавши се жртвеника, идола, жртава, мачака и крокодила (јер се у томе и састојала паганска религија) и осталих безбожних обреда, могли одједном да прихвате узвишену беседу о (хришћанским) догматима? На који начин су Јудејци, свакодневно читајући и слушајући следећу изреку из Закона: *Чуј, Израшљу: Господ је Бог наш једини Господ* (5. Мојс. 6; 4) и *Нема Бога осим Мене* (5. Мојс. 32; 39), који су, поред тога, видели Христа на крсту и, што је најважније, који су Га распели и положили у гроб а нису видели Његово васкрсење - на који су начин ти људи, слушајући да је тај исти човек Бог и да је једнак Оцу, могли да се не збуне и да потпуно не отпадно, и то лакше и брже од свих осталих?

Због тога их апостоли постепено и неприметно припремају, показујући при том велико умеће прилагођавања, при чему су они сами добијали све обилнију благодат Духа и именом Христовим творили и већа чуда од оних, која је творио Христос, како би на овај или онај начин подигли оне што леже на земљи и у њима побудили веру у реч о васкрсењу. Због тога је ова књига превасходно доказ васкрсења јер су, поверовавши у васкрсење, људи лако прихватили и све остало. Сваки, који темељно проучи ову књигу, рећи ће да ово превасходно чини њен садржај и сав њен циљ.

Саслушајмо најпре сам њен почетак.

ПРВА ГЛАВА

1. Прву ти књигу написах, о Теофиле,[\[1\]](#) о свему

Помиње (Лука) Теофилу (своје) Еванђеље, како би указао на свој веома брижљив однос према делу, јер и на почетку тог свог дела каже:

Намислих и ја, испитавши тачно све од почетка, пореду писати теби, не како било него онако као што нам предадоше они који су од почетка били очевици и слуге Речи (Логоса) (Лк. 1; 3,2).

Према томе, он Еванђеље помиње због тога да би подсетио с каквом је брижљивошћу оно написано. То помиње зато да, имајући на уму исти такав брижљив однос према делу и приликом састављања ове књиге, буде што је могуће пажљивији према ономе што пише. Зато му овога пута није било потребно неко одобрење јер онај, којег су удостојили да пише о ономе што је чуо и којем верују у ономе што је написао, праведно заслужује да му се још више верује кад не излаже оно што је слушао од других него оно, што је сам видео.

Зато и не каже: Прво Еванђеље, него: *Прву књигу*, будући да му је преузношење било страно и да је смиреноумно мислио да је назив еванђеље узвишенији од његовог дела, иако га апостол велича због тог труда: *Хвале га по свим црквама због проповедања еванђеља* (2. Кор. 8; 18).

Међутим, својим изразом о свему он као да противуречи еванђелисти Јовану. Овај, наиме, каже да није било могуће да се све опише, док Лука каже: о свему што сатвори од почетка па све до Вазнесења. Шта ћемо на ово рећи? То, да изразом о свему Лука ука-зује да није пропустио ниједну од суштинских и неопходних ствари, из којих се познаје божанственост и истинитост проповеди, јер су и Лука и сваки од еванђелиста у своја еванђеља на почетак поставили оно, из чега се познаје божанственост и истинитост проповеди и то у тако тачном облику као да су то чинили по неком обрасцу. На сличан начин је о свему томе излагао и сам Јован Богослов. Они нису пропустили ниједну од оних црта кроз којесе, с једне стране, познаје и постаје предмет вере домострој (икономија) Речи (Логоса) по телу, а са друге расветљује и открива Његова величина по божанству.

Јован каже да, чак и ако бисмо делимично и сажето описали све што је рекао и учинио Господ, ни тада у сами свет не би стале написане књиге, а утолико пре не би могле да стану ако би неко пожелео да опише сва дела и све речи Господње с истраживањем њиховог значења, будући да њихова значења и узроке, због којих је Господ делао и говорио, човечији ум не може ни да обухвати ни да позна и то стога што је све оно, што је Он творио у човечијој природи, творио као Бог. С те стране се речи и дела Христова не могу нити речима изразити, нити записати. Уосталом, допуштам да је овај додаток хиперболички обрт речи и да не мора безусловно да говори о томе да у сав свет не би стале написане књиге ако би њихово излагање било опширније. Може се рећи и да овај еванђелиста (Јован), који је више него други узнатрествовао у созерцању, уистину познаје све творевине и сва дела Спаситељева - не само она, која је Он пројавио живећи у телу, него и она која је Он од века савршио, како бестелесно тако и са телом.

Ако би неко одлучио да опише обележја природе, порекло, разлику, суштину и сл. сва-ког од тих дела онда, чак и ако се допусти могућност таквог дела, у сав свет не би могле да стану написане књиге. Ако пак неко под речју "свет" не буде подразумевао само свет него и човека који лежи у злу и помишља на световне и телесне ствари - а реч "свет" се у том смислу помиње на многим местима у Писму - Јован и у том случају говори истину, јер, ако би неко хтео да опише сва чуда која је савршио Христос, онда би такви људи, запрепашћени мноштвом и величином дела Христових, пре дошли до неверја него до вере и не би могли да прихвате написано. Управо због тога еванђелисти често прећуткују о читавом мноштву исцељених и заобилазе мноштво чудесних дела, означавајући само општу чињеницу да су се многи избавили од различитих болести, да је било много чуда, итд, а да их при том не набрајају јер би за људе, који нису способни да разумеју и који су обманути, појединачно набрајање пре послужило као повод за неверје и за одсуство жеље за слушањем (проповеди) него као повод да поверују и саслушају.

Што поче Исус и творити и учити.

Говори о чудима и учењу - уосталом, не само о овом, него и о ономе, чему је Исус учио и делом, јер није само речима људе саветовао да чине ово или оно а да Он Сам то није чинио, него је делима, која је Он Сам савршавао, и њих убеђивао да Га подражавају и да ревнују на врлини. Требало би знати да је Теофил био један од оних које је сам Лука обратио у веру. Нека те не чуди што је Лука показао толико бриге за само једног човека, да је пуне две књиге написао за њега, јер је он очувао познату изреку Господњу У којој се каже: *Није воља Оца Мојега да пропадне један од ових малих* (Мт. 18; 14). Зашто он, пишући само Теофилу, није написао једну књигу, него је предмете поделио на две књиге? Ради јасноће и ради тога да не оптерећује читаоца, јер су оне подељене и по садржају, тако да је правилно поделио предмете приповедања на две књиге.

2. До дана када се узнесе, пошто Духом Светим даде заповести апостолима које изабра.

Духом Светим *даде заповести*, тј. изрекао им је духовне речи. У тим речима није било ничега од људске природе, јер им је заповедао Духом. Као што је и Сам Господ услед смирења и према домостроју рекао: Ја Духом Божијим изгоним демоне (Мт. 12; 28), тако се и овде даде заповести Духом не каже због тога што је Сину био потребан Дух него због тога што тамо где дела Син, тамо и Дух, као једносуштан, садејствује и саприсуствује. Шта им је заповедио? *Идите и научите све народе крстећи их у име Оца и Сина и Светога Духа, учећи их да држе све што сам вам заповедио* (Мт. 28; 19-20).

Даде заповести, каже, па се узнесе. Не каже уздиже се, него још о Њему расуђује као о човеку. Одатле видимо да је Исус и после Свог Васкрсења поучавао ученике; међутим, нико није у потпуности говорио о том времену. Јован је с Њим проводио више времена него други, али нико није јасно известио о свему томе, јер су ученици своју пажњу обраћали на нешто друго.

3. Којима и по страдању Своме показа Себе жива многим истинитим доказима, јављајући им се четрдесет дана.

Говорећи претходно о Вознесењу, говори затим и о Васкрсењу. Будући да си слушао да се Он узнео а да не би помислио да Га је узнео неко други, Лука додаје: *Показа Себе жива* јер ако је Он стао испред њих након што је савршио веће чудо, онда је утолико пре могао да сатвори оно мање (чудо). *Јављајући им се четрдесет дана* а не за свих "четрдесет дана", јер није стално био с њима, као до Васкрсења, него им се јављао и одлазио, узвисујући њихове мисли и не допуштајући им да се за Њега привежу на сличан начин као раније. С великом опрезношћу и мудрошћу Он је у њима развијао две стране: и веру у Своје Васкрсење и убеђење да Га сматрају за више од човека, иако је једно другом противуречило, пошто је из вере у Васкрсење морала да се појави представа о многим човечијим странама, а из тога да је Он изнад човека - супротно. Међутим, и једно и друго потврдило се у своје време, односно током четрдесет дана, почев од дана Васкрсења па до дана Вознесења на небо. Током тих дана, Он је с њима јео и пио, показујући им да је управо Онај Који је био распет и погребен и Који је васкрсао из мртвих. Зашто се Он није јавио свима, него само апостолима? Зато што би се многима, који нису разумели ову неизрециву тајну, Његово јављање чинило као привиђење. Ако и сами ученици у почетку нису веровали и ако су били пометени, ако им је било потребно

да га додирну руком и да заједно с Њим обедују, како би тек Његово јављање запрепастило гомилу? Због тога је Он доказ о Свом васкрсењу дао као несумњив и општи кроз чуда која су апостоли сатворили посредством силе благодати коју су добили, тако да Васкрсење није постало очигледна чињеница само за њих који су у то морали да се увере сопственим очима, него и за све људе потоњих времена.

3-4. Јављајући им се и говорећи о Царству Божијем. С њима једући (у српском преводу: боравећи) заповеди им да се не удаљују из Јерусалима, него да чекају обећање От које чусте, рече, од Мене.

Сам Господ је Царство за које је обећао ученицима да ће у њему заједно с њима пити ново вино, назвао Царством Очевим, док је као ново пиће именовано оно, које је заједно с њима пио после Свог васкрсења. Он је, истовремено, с њима окусио и нову храну, али ју није окушао на начин на који је јео и пио пре Васкрсења јер је тада, поставши нам сличан у свему осим у греху Он и јео и пио, добровољно допуштајући телу да тражи неопходну употребу хране; зато је добровољно допустио стање гладовања. Након васкрсења, Он више није јео и пио због потребе, него само због тога да би се сви уверили у истинитост Његове телесне природе, као и у то да је Он добровољно пострадао и васкрсао, како и доликује Богу.

Према томе, новима је назвао ону храну и пиће које је након Васкрсења узимао с ученицима, јер је речено: *Четрдесет дана с њима једући* тј. употребљавајући со и храну која је била заједничка и Њему и њима. А како се то догодило ми не можемо да кажемо, јер је то било нешто необично, што се није догађало због тога, што је природа захтевала храну него због снисхођења, са циљем да се докаже Васкрсење. *Откривајући им тајне о Царству Божијем, заповеди*, итд. Зашто им је заповедио да тако поступи? Пре тога, кад су стрепели и страховали и пошто су били спремни да се одрекну дела на које су били призвани, Он их је одвео у Галилеју, како би без страха могли да слушају оно, што је имао да им каже. Сада пак, кад су Га слушали и провели заједно четрдесет дана, Он им је заповедио да се не удаљују из Јерусалима. Зашто?

Наиме, као што нико не дозвољава да војници, који треба да нападну велику (противничку) силу не пођу на њих пре него што се наоружају и као што нико не допушта да коњи крену пре него што седне кочијаш, тако и Господ до силаска Светог Духа није допустио апостолима да ступају у препирке, како их огромна већина не би победила и заробила. Уосталом, Господ им није само због тога забранио да се удаље из Јерусалима, него и због тога што је требало да и овде многи поверују а, као треће, и због тога да нико не би рекао како је Он, напустивши Своје, отишао да тражи славу међу туђима. Зато они шире несумњиве доказе (васкрсења) међу оним истим људима који су убили Господа, који су Га разапели и сахранили, и то у оном истом граду, где су се одважили да почине такво безакоње.

Кад су они чули ову заповест? Онда, кад им је Он рекао: *Боље је за вас да Ја одем, јер ако Ја не одем, Утешитељ неће доћи* (Јн. 16; 7) и *Ја ћу умолити Оца и даће вам другог Утешитеља* (Јн. 14; 16). Зашто Утешитељ није дошао док је Он још био ту, нити је дошао одмах по Његовом одласку него тек након осам или девет дана, односно у оно време, кад се навршио дан Педесетнице? Поред тога, како је Он, пре него што је сишао Дух Свети, говорио: *Примите Дух Свети* (Јн. 20; 22)?

На то се мора рећи да је Он тако говорио с циљем да у њима побуди жељу, спремност и способност за примање Духа Светога. И они су Га (Духа) примили онда, кад је Он сишао. Или је пак о ономе, што је тек требало да буде, говорио као о већ постојећем и садашњем, слично као што им је говорио о могућности да стану на змију, шкорпију и на сваку силу вражију. Најзад, требало би рећи и то да су дарови Духа различити и многолики: постоји дар очишћења и усавршавања, дар освештавања и освештавајуће силе, дар језика и пророштва, дар чудотворења и тумачења, као и мноштво других дарова. Према томе, уз различитост и многоликост дарова Духа ништа није спречавало да апостоли на различите начине приме благодат Духа. Међутим, потпуно даровање Духа, које је апостоле учинило савршенима и способним да усавршавају и друге, догодило се у време Педесетнице, када је Он сишао на њих у виду пламених језика и васцело их испунио Својом силом. Зато је Господ отишао а дошао је Дух Свети. Дошао је у време Педесетнице а не одмах - због тога да би њих проникла жеља и да би тада задобили благодат. Да је Дух Свети дошао док је Син био међу њима и да је Син затим отишао а Дух осгао, онда то за њих не би била толика утеха, јер су се они нерадо растали од свог Учитеља. Због тога се Он узноси али Дух не долази одмах, да би се после извесне малодушности у ученицима побудила жеља и сазнање о неопходности обећања које им је дато и да би у време силаска доживели чисто и потпуно наслађивање. Уосталом, требало је да се најпре наша природа појави на небесима и да дође до најпотпунијег помирења, па тек тада да сиђе Дух Свети. Знај да их је Господ датим обећањем обавезао да остану у Јерусалиму, да се након вазнесења опет не би разбежали. Он је тим очекивањем, као неким оковима, све њих задржао тамо и обећањем добрих нада приклонио их ка силној жељи за тим надама иако су им оне још увек биле непознате. Нико неће погрешити ако каже да су они и тада добили неку силу и благодат Духа - не такву, да би могли да васкрсавају мртве, али су добили силу да опраштају грехове. Због тога је (Господ) и додао: *Којима опростите Грехе, опраштају им се* (Јн. 20; 23), показујући тиме коју им заправо врсту силе дарује. Тада их је обукао у ту силу, а након што је прошло четрдесет дана подарио им је силу да творе знамења, због чега и каже: *Примите силу*, итд.

5. Јер је Јован крстио водом а ви ћеште се крстиши Духом Свешим недуго после ових дана.

Рекавши да чекају Очево обећање које су чули од Господа, Он додаје: *Јер је Јован крстио водом*, итд. Тиме јасно указује да се Он разликује од Јована али не више онако прикривено као раније, када је говорио: *Најмањи у Царству небескоме већи је од њега* (Мт. 11; 11). Сада пак јасно каже: Јован је, дакле, крстио водом, а ви ћете се крстити Духом Светим и тиме показује да су чак и они постали већи од Јована, будући да ће и они крстити Духом Светим. Није рекао: крстићу вас Духом Светим, него: крстићете се Духом Светим, свугде нам остављајући образац смирења, јер је из сведочења Јовановог већ познато да је онај који крсти био Господ: *Он ће вас крстити Духом Светим и огњем* (Мт. 3; 11).

Како је речено: крстићете се, кад у тој одаји није било воде? Тако је речено стога, што се овде мислило на истинско крштење Духом, кроз које ће и сама вода постати дејствена, као што се и за Господа каже да је помазан, иако Он никад није био помазан уљем него је примио Духа. Уосталом, може да се докаже да се апостоли нису крстили само Духом него да су се крстили и водом, али у различита времена. Над нама се и једно и друго крштење савршава истовремено а тада се савршило раздвојено, јер је апостоле у почетку Јован крстио водом а затим су се крстили и Духом Светим. Зашто Господ није објавио када ће сићи Дух Свети, него каже: *Не дуго после ових дана. Не дуго после ових дана* каже зато, да они не би пали у унијату није им рекао одређено када ће сићи Свети Дух због тога да би непрестано бдели очекујући Његов долазак. Шта је, дакле, чудно у томе, што им Он не говори о коначном миру кад, из разлога који смо навели, није желео да објави ни тај блиски час?

Израз: *крстићете се* означава изобиље и, на неки начин, богатство заједнице (општења, причасности, лат. *participatio*) Духа Светога. Наиме, онај који се крштава у води, целим телом се погружава у њу и то чувствено осећа, док се онај, који просто прима воду, не орошава њоме у целости, нити по свим местима (свог тела). На тај начин, оно што је сада речено не противуречи ономе, што се говори у светим еванђељима. После Христовог васкрсења из мртвих апостолима је речено: *Примите Дух Свети*, и они су га примили; тамо је тако и речено, да су они примили Духа Светога. Овде пак израз: *крстићете се Духом* означава изливање и богатство благодати да руководе друге коју им је Господ даровао након што се узнео код Оца. Као што су, имајући веру, они дошли код Њега и рекли: *Дометни нам вере* тако је и овде оној заједници Духа, коју су већ имали, након силаска Светог Духа на њих, присаједињено још снажније сабивствовање (још снажнија причасност) са Њим.

6. Онда они који бејашу сабрани ишаху Га Говорећи: Господе, хоћеш ли у ово време успоставити царство Израилјево? 7. А Он им рече: Није ваше знати времена и рокове, које Отац задржа у Својој власти. 8. Него ћете примити силу, када сиће Дух Свети на вас.

Намеравајући да питају, они сви заједно долазе код Учитеља, како би својим бројем деловали на Њега, јер су знали да Његов претходни одговор, односно: *О томедану нико не зна* (Мт. 24; 36), није био такав услед незнања него због избегавања одговора. Услед тога питају поново. Кад су чули да ће примити Духа Светога, пожелели су да дознају о томе и да се избеаве од недаћа, сада већ као достојни, јер нису желели да се опет излажу највећим опасностима. Не питају: *када*, него: *хоћеш ли у ово време успоставити царство Израљево!* *Хоћеш ли сада*, кажу, јер су толико силно желели тај дан. Мени се чини да њима још није било јасно какво је то царство, јер још није било Духа Светога Који би их поучио. Не питају: *кад ће наступити*, него: *Хоћеш ли (сам) успоставити*, толико су високо мишљење већ имали о Њему. Због тога и Он с њима говори без (пређашње) непопустљивости и не каже, да о том дану нико не зна па чак ни Син.

Шта, дакле, каже? *Није ваше знати времена и рокове*. Знање о испуњењу времена Он није приписао Оцу због тога, што га Он не зна, него због тога што је само питање било сувишно. Зато је Он, због њихове користи, на то питање одговорио ћутањем. Он је при том имао за циљ да пресече крајњу радозналост Својих ученика, јер их је послао да проповедају Царство небеско а не количину времена. Не говори им о том времену, јер их је научио оном далеко већем - с циљем да их, као што смо управо поменули, примора да бдију и што, не знајући за то, ништа не би изгубили, јер им је открио истине које су далеко узвишеније од те - открио им је, да је Он Син Божији, да је с Оцем једнак у части, да је Он васкрсао, да ће се догодити васкрсење мртвих, да ће настати суд и да је Он сео с десне стране Оца. Реци ми шта је важније да се зна - да ће Он царевати или када ће царевати?

Павле је дознао да *човеку није допуштено Говорити* (2. Кор. 12; 4). Мојсеј је упознао почетак света и то, када и за колико времена је он створен и броји године, иако је, уопштено, упознавање почетка теже него упознавање краја. Уосталом, апостоли нису питали Господа о коначном свршетку (времена), него: *Хоћеш ли у ово време успоставити царство Израљево?* Он, међутим, ни то није открио него је одговорио као и раније, удаљујући их од размишљања о томе, како не би помислили да је блиско избављење од недаћа и да би знали да ће бити изложени још многим опасностима. Тако одговара и сада, само блаже и при том додаје: *Примићете силу*. Затим се, да Га не би опет испитивали, истог тренутка вазнео. Осим тога, да Га не би питали зашто их оставља у недоумици у вези с тим стварима, Син каже да је то Отац задржао у Својој власти. Власт Оца је, наравно, и власт Сина: као што Отац васкрсава мртве и оживотворава, тако и Син оживотворава кога хоће. Ако у оним случајевима, кад је потребно да се саврши нешто изузетно и чудесно, Син твори с истом оном влашћу с којом и Отац, онда се то утолико пре односи на знање, јер је васкрсавање мртвих и при том с влашћу која је једнака Очевој власти, далеко важније него знање о дану. Зашто Христос није одговорио на то, што су Га упитали ученици, него им је рекао: *Примићете силу!* Као одговор, Он им је казао: *Није ваше да знате* и додао: *Примићете силу*. Те речи на неки начин објашњавају силазак и, да тако кажемо, изливање Светог Духа. - Овде би требало поменути фригијску јерес.^[2] Они су тврдили да је Утешитељ две стотине година после Вазнесења Христовог послат на жене које су сматрале за

пророчице, Прискилу и Максимилу и на Монтана, зараженог тим истим безумљем. Тада се, кажу, испунило обећање: *Послаћу к вама Утешитеља* (Јн. 16; 7).

Зашто пак обзнањује и оно, о чему га нису питали, односно: *Примићете силу?* Зато, што је Он Учитељ а учитељски призив није у томе да поучава оне што ученик жели да зна, него оне, што је корисно знати. *И бићете ми сведоци у Јерусалиму и по свој Јудеји и Самарији и све до краја земље.* Некада је говорио: *На пут незнабожаца не идите и у град самарјански не улазите* (Мт. 10; 5), јер је желео да се реч Божија превасходно проповеда Јудејцима. Сада је већ требало да се она разлије по читавој васељени, тако да правовремено додаје: *по Јудеји и Самарији а затим и: до краја земље.* Изрека: *Бићете ми сведоци* истовремено је и савет и непролазно пророштво, јер ће они своју проповед посведочити до крајњих граница земље.

9. И ово рекавши, док они Гледаху, подиже се, и узе Га облак испред очију њихових. 10. И нетремице гледаху за Њим како иде на небо.[3]

Васкрсао је тако, да то они нису видели. Његово Вазнесење су видели, иако то виђење није тога пута све разрешило. Видели су крај Васкрсења али нису видели његов почетак; видели су почетак Вазнесења, али нису видели и његов крај. Зашто? Зато што је тамо (у Васкрсењу) виђење почетка било излишно, будући да је Сам Васкрсли био пред њима и говорио о томе, и показивао им гроб у којем Њега нема. Овде је било потребно да знају и крај, јер је очима неодступна сва висина и вид није могао да одреди да ли се Он вазнео на небо или се негде зауставио. Због тога су им анђели, који су стали испред њих, открили оно што посредством вида нису могли да разумеју. А облак га је уздигао због тога, што је он символ Господње и Божанствене силе, јер се у облаку не може видети символ неке друге силе.

Због тога Давид и каже о Оцу: *Поставио си облаке за подножје Своје* (Пс. 103; 3), а на другом месту: *Господ седи на облаку лаком* (Иса. 19; 1). И на многим другим местима говори се о том истом. Уосталом, Господ то није учинио једноставно и без циља: знао је да, уколико се вазнесе невидљиво за њих као што је и сишао или, боље речено, снисходио, онда они (апостоли) ни приликом јављања Духа неће поверовати да је то онај исти Дух за којег им је пре неколико дана обећао да ће Га послати. Знао је, такође, да ће у том случају у њима изазвати сумњу да је и Он Сам сишао с неба. Најзад, знао је да, у случају да се вазнесе невидљиво, ако и призове Павла са неба, ако и пошаље одатле Петру нерукотворену плаштаницу (в. Дела ап. 10; 11), они неће поверовати да то Он твори након Свог телесног удаљавања од њих. Знајући, дакле, све то, Он се узнео тако да Га виде.

Од облака Дјеве, Он улази у облак и посредством облака усходи тамо где је био и раније. Израз "где је био" не треба да разумеш у смислу места, нити у том смислу

да је Он са себе скинуо тело и да је Његово оваплоћено божанство постало бестелесно као и раније. Не, израз "где је и био", па-жљиво ме слушај, указује на висину бестелесности у телесности, на величину бесплотности у плоти, на самобитну вредност Његовог добровољног смирења приликом ваплоћења Његове неизменљивости, као и на то, да се Он не креће међу људима и да не обитава међу њима на видљив начин.

И Гле, два човека у хаљинама белим стадоше поред њих. 11. И они рекоше: Људи Галилејци, што стојите и Гледате у небо? Овај Исус који се од вас узнесе на небо, тако ће исто доћи као што Га видесте да одлази на небо.

Користили су очигледан начин изражавања, рекавши: *Овај Исус, који се од вас узнесе на небо, тако ће исто доћи као што Га видесте да одлази на небо.*

Нису рекли: "како се подиже или како Га носе", него: како одлази. Ако је Он и пре крста, кад је још увек био обучен у тело које има тежину и подложно је страдању, ходао по води, онда нико не сме да сумња да је Он, након што је примио непропадљиво тело, узнео пресецајући ваздух. Доћи ће, кажу, а не: "биће послат". *Тako ће исто доћи*, тј. са телом. То су желели да чују, а такође и то да ће у дан Суда доћи на облаку. Говорећи: *два човека*, мисли на два анђела, описујући догађај у оном облику у којем се он показао чулу вида, јер су анђели уистину узели човечије обличје да их не би уплашили.

Два човека су стала испред њих зато да би *на устима два или три сведока остала свака реч* (Мт. 18; 16). Рекавши: *Што стојите и Гледате у небо* они им нису допустили да и даље остану на том месту, надајући се да ће Га видети, него су их подстицали да се најзад врате у Јерусалим на дело проповеди. анђели Га увек служе као Господа - и приликом Рођења, и приликом Васкрсења, и приликом Вазнесења, а служили су Га и пре тога, пре него што се у телу јавио у свету. анђели су се, међутим, јавили тако, да су људи могли да их виде.

Израз: *у хаљинама белим* указује или на чистоту анђела или на оно озарење које је требало да буде даровано апостолима. Другачије би требало размотрити израз: *Гледајући Га*. Знајући да ће се јавити људи исквареног ума који ће говорити да Он није са неба или да није сишао са неба и да се није вазнео на небо, него да је премештен на неко место изван граница земље, а таквима припадају и чланови Виталијеве секте - знајући то, Господ се вазнео пред очима апостола, док су они нетремице гледали на небо.

12. Тада се вратише у Јерусалим са Горе зване Маслинске (Елеон), која је близу Јерусалима један суботни дан хода.

Тада. Када? Кад су чули (оно што су им анђели рекли), јер иначе не би могли да се одвоје од тог места, да им анђели нису казали за Други долазак. Ја мислим да се то догодило у суботу, јер Лука не би на тај начин указао на растојање: *Са Горе која се назива Маслинска која је близу Јерусалима један суботни дан хода.* Дужина пута, која је Јеврејима била дозвољена да је пређу у суботу, била је јасно одређена. У својој дванаестој књизи о (јудејским) старинама Јосиф (Флавије),^[4] каже да се Маслинска гора налази на осам стадија од Јерусалима. И Ориген^[5] у петој књизи каже: "Суботњи пут су чинила три лакта." И света скинија с кивотом је претходила табору и била удаљена од њега за оно исто растојање које је било дозвољено поклоницима да га пређу у суботу. То растојање износи једну миљу.

13. И када уђоше, попеше се у горњу одају где су боравили, и то: Петар и Јаков, и Јован и Андреј, Филип и Тома, Вартоломеј и Матеј, Јаков Алфејев и Симон Зилот, и Јуда Јаковљев. 14. Ови сви бејашу истрајно и једнодушно на молитви и мољењу, са женама и са Маријом, Матером Исусовом, и са браћом Његовом.

Разборито набраја ученике. Будући да је један од њих издао, да се други одрекао а да трећи није поверовао, показује да су били присутни сви осим издајника. Како, међутим, каже: *са Матером Исусовом!* Мада је речено: *Од онога часа узеје учешк к себи* (Јн. 19; 27), то ни најмање не противуречи претходноме. Наиме, ако је сам ученик био ту, ништа није спречавало да и Она буде ту присутна. Како то да овде не помиње Јосифа? Не помиње га због тога, што Јосиф већ беше умро. Ако су поверовала и присуствовала браћа, која су раније често изражавала неповерење, онда би се Јосиф, који никада није изразио никакву сумњу, далеко пре показао као веран и не би желео да се удаљи од апостолског збора, да је још увек био жив.

15. И у те дане устаде Петар^[6] између ученика - а беше народа на окупу око сто двадесет душа - и рече: 16. Људи браћо, требало је да се изврши оно Писмо што прорече Дух Свети устима Давидовим за Јуду, који беше предводник оних што ухватише Исуса. 17. Јер се бројаше с нама и бејаше примио удео службе ове.

У те дане, тј, у дане који су претходили Педесетници, устао је Петар као огњени ученик, као онај, којем је Христос поверио Своје стадо и, најзад, као предводник. Међутим, обрати пажњу да он све чини уз општу сагласност а ништа самовољно и самовласно. Он их чак и убеђује на основу предсказања и не каже *да рече Давид*, него: *рече Дух Свети устима Давидовим*. Затим говори о Јуди, *који је предводио оне што ухватише Исуса*.

Запази и овде мудрољубље овог човека, запази како он у казивању не вређа и не говори: "за Јуду презреног и најпрезренијег", него просто обзнањује оно што се догодило. Не каже да су Јудејци стекли, него да је он (Јуда) стекао њиву, и то је исправно, јер је праведно да се за господара сматра онај, који је уплатио новац, чак и ако су и други куповали. Саслушај шта је била његова плата:

18. Он, дакле, стече њиву од плате неправедне, и стрмоглавивши се пуче по среди, и просу се сва утроба његова. 19. И то постаде знано свима који живе у Јерусалиму.

Говори о казни коју је Јуда понео у овом животу а не о будућој казни, јер душе слабих људи не обраћају толико пажње на будући колико на садашњи живот. Гледај: не говори о прегрешењу него о казни за њега. Јуда, наиме, није умро на конопцу него је живео и после тога, пошто су га скинули одатле пре него што се удавио. О томе јасније говори Папије,^[7] Јованов ученик, у четвртој књизи Тумачења речи Господњих. Он тамо каже: "Велики пример безбожништва у овом свету представљао је Јуда, чије је тело у тој мери било надувено да није могао да прође ни онуда, куда су пролазила кола и не само да није могао да прође он него ни сама његова глава."

Кажу да су његови капци толико натекли да уопште није могао да види светлост и да његове очи нису могле да се виде чак ни уз помоћ лекарског увеличавајућег стакла, толико су дубоко упале у односу на спољашњу површину... После великих мука и болова он је, кажу, умро у својој њиви. Та њива је све до сада остала празна и ненастањена и све до данас нико не може да прође тим местом а да руком не зачепи ноздрве, такав је смрад који се шири од његовог тела и од земље..." Апостолима је то послужило као нека утеха. А као што се просула Јудина утроба, тако се просула и утроба јеретика Арија.

19. Тако се та њива прозва њиховим језиком Акелдама, што значи: њива крви. 20. Јер је написано у књизи Псалама: Да буде двор његов пуст, и да не буде никога ко би живео у њему, и епископство његово да присвоји други.

Јудејци нису тако назвали њиву по њој самој него због Јуде. Петар овде наводи ту чињеницу узимајући за сведоке непријатеље, који су њиви дали такав назив. Речи: *Да будедвор његов пуст* изговорене су о тој њиви и о Јудином дому. Речи: *Епископство његово да присвоји други* указују на свештенички чин. *Да буде двор његов пуст*. Шта би пак могло да буде више пусто него што је гробље, и то заједничко гробље, у шта се и претворила та њива?

21. Треба, дакле, од ових људи који су били заједно с нама за све време откако међу нас дође и изиђе од нас Господ Исус, 22. Почевши од крштења Јованова до дана кад се узнесе од нас, да један од ових буде сведок Његовог васкрсења.

Представља ово дело као заједничко, да не би наишло на приговоре и да не би дало повода за препирке. Због тога на почетку беседе каже: *Људи браћо... требало би да међу вама изаберемо...*, препуштајући избор свима и, истовремено, указујући част изабранима, док се он сам ослобађа ненависти са било чије стране. О томе, да је тако требало да буде, говори и он сам, и наводи пророка као сведока. Ко су они, међу којима је требало да изабери?

Они, који су се састајали с њима у свако доба, јер је то било нужно и корисно. Није рекао: "међу овдашњим људима који су с нама", јер би се показало да тиме жалости остале. Дело се сада решавало временом. *Да један од ових буде с нама сведок Његовог васкрсења*, како ученички збор не би био окрњен са било које стране. Каже: *Да буде сведок Васкрсења* а не нечег другог. Ономе, ко се удостојио да сведочи о томе да је (Господ) јео и пио с нама и да је Распети (Господ) устао, далеко је лакше поверити да сведочи о осталим догађајима. Тражио се, дакле, сведок Васкрсења, јер се оно савршило тајно, док се остало савршило јавно.

23. И поставише двојицу: Јосифа званог Варсава, који би назван Јуст, и Матију. 24. И помоливши се, рекоше: Ти, Господе, познаваоче срдаиа свију, покажи једнога од ове двојице кога си изабрао. 25. Да прими удео ове службе и апостолства, из којег испаде Јуда да иде на место своје. 26. И бацише коцке за њих, и паде коцка на Матију, и би прибројан Једанаесторици апостола.

И поставише двојицу. Зашто нису поставили многе? Да не би дошло до велике пометње; осим тога, то се тицало само неколицине. Правовремено у молитви призивају Срцевидца и у наставку не кажу: "изабери", него: *Покажи кога си*

изабрао, знајући да је код Бога све одређено и пре људске помисли. Свагда то (изабрање) назива уделом, показујући на тај начин да се све дешава према човекољубљу Божијем и према Божијем изабрању. Осим тога, подсећа их на древне догађаје јер је, као и Ле-вите, и њих Бог изабрао за Себе коцком. Ко су били ови људи? Можда су били од Седамдесеторице, који су били уз Дванаесторицу апостола, или можда од других верујућих, али који су пламеније веровали и били побожнији него остали. Такви су били и Јосиф и Матија. Јосифа назива и Варсавом и Јустом можда и зато што су они тим именом називали једно лице.

Можда су, међутим, и због промене начина живота давали ново име. Најзад, можда се надимак придодавао и уз неко занимање. Зашто ову беседу није започео Јаков, који је примио епископство у Јерусалиму, него је право да се обрати народу уступио Петру? Зато што је био смирен; тада нису размишљали ни о чему људском, него су имали у виду општу корист. Из тог истог разлога су апостоли њему уступили катедру, уместо да се надмећу и препиру с њим. *Да иде на место своје*. Место, које је достојно требало да заузме Матија, (Лука) назива својим или сопственим јер је Јуда, и пре него што је отпао од њега, од оног времена, кад је оболео од болести среброљубља и издаје, већ био отуђен од овог места, исто као што је и Матија, и пре него што је заузео ово место, од времена кад је себе учинио достојним тога дара, постао његов власник. Зашто су одлучили да изаберу посредством коцке? Зато што себе још нису сматрали достојнима да то дознају путем неког знамења. На њих још не беше сишао Дух Свети, а није ни било потребе за знамењем, јер је коцка имала велики значај. Ако чак и у оном случају када је требало одредити исправно мишљење у вези с Јоном нису помогли ни молитва ни мудрост људи него је, напротив, тако много значила коцка, онда је у овом случају била још значајнија. Речи: *На место своје* могу имати и друго значење. Сваки својим делима припрема себи или добро или рђаво место.

Дакле, кад (Лука) ово каже, он говори да је Јуда пошао на своје рђаво место, које је себи припремио издајом Исуса, јер места за нас нису добра или рђава по својој природи, него ми својим делима припремамо себи место. *И што се бабице бојаху Бога начини им куће* (2. Мојс. 1; 21); *А безбожни ће чути следеће: идите у светлости огња својега и искрама које распалисте* (в. Иса. 50; 11). Реч "место" има многа значења. Она, између осталог, означава и неку дужност, па тако кажемо: место епископа или место презвитера. Исто се може видети и из супротног, узимајући у обзир да сваки својим делима припрема своје место. Тако се може имати место лажног учитеља, лажног апостола или пак тиранина или неког другог узрочника незаконних дела.

Будући да је Јуду привукла страст среброљубља, он је заузео место издајника, и њему је праведно речено: *Иди на место своје*. Лишивши се због својих поступака места у апостолском збору, он је самоме себи устројио своје место.

НАПОМЕНЕ:

1. Теофил је био неки хришћанин, који се преобратио из паганизма (незнабоштва). Заузимао је висок друштвени положај и био је веома уважаван у римској заједници верујућих. Име "Теофил" је грчког порекла и значи "богољубиви" или "пријатељ Божији"
2. Блажени Теофилакт мисли на секту коју је средином 2. века основао Монтан, рођен у једном градићу на граници Фригије и Мизије. Монтан је најпре био жрец богиње Кибеле, а затим се преобратио у хришћанство. Како је био незадовољан хришћанским начином живота, који му се није чинио довољно строгим и покушао је да га реформише. Као човек развијене маште и слабих нерава, често је падао у занос. То га је навело да се прогласи за надахнутог пророка, инструмент оног Утешитеља, за којег је Христос обећао да ће га послати. Убрзо су почели да га следе и други "пророци", а црквени историчар Јевсевије посебно помиње две пророчице, Прискилу и Максимилу, које су, како он каже, говориле "бесмислено, неумесно и чудновато". Монтанисти су својим пророчанствима давали већи значај него еванђелском учењу и у њима су видели допуну Христове науке.
3. У Беседи на Вазнесење Госиодње, св. Григорије Палама каже: "Након што је Својим ученицима објавио спасоносне догмате, Он их је извео из дома и повео до Витиније, те је, благословивши их, одступио од њих и вазнео се на небо. Користећи облак као кочију, узишао је у слави и ушао у нерукотворену Светињу над светињама, сео здесна Величанству на небесима, учинивши наш састав (тј. нашу људску природу) причасником како божанства, тако и престола. Пошто апостоли нису престајали да гледају на небо, појавили су се ангели и објавили да ће Он поново да дође са неба на исти начин како су видели да се узноси." ("Изабране беседе", Београд 1999)
4. Јеврејски историчар, рођен 37/38. г. у Јерусалиму, у веома угледној породици У младости је проучавао три главна усмерења у јудаизму: фарисејски, садукеејски и есенски, док је он сам, као и апостол Павле, припадао фарнсејима. Због блиског с Веспасијаном (који је разорио Јерусалим, а 69. постао римски цар), Јудејци су га сматрали издајником. Његово главно дело, О јудејским старинама, написано је у 20 књига. То је прва целокупна историја јудејског народа, чији је први део заснован на Библији и јеврејским апокрифним списима, а други на списима јудејско-хеленистичких аутора, као и грчких и римских писаца. Иако су га његови сународници игнорисали, хришћански писци га доста цитирају, јер се у

Старинама налазе и пасуси који говоре о Исусу, Јовану Крститељу и Јакову, брату Господњем.

5. Изузетно надарени црквени отац III века (око 185-254). Рођен у Египту, највероватније у Александрији, у хришћанској породици. Према неким сведочанствима његов отац је пострадао мученичком смрћу. Поред богословља, изучавао је и световну науку, посебно философију. Због веровања у преегзистенцију душа и заблуда о ваплоћењу Бога - Логоса и о Светој Тројици (где уводи начело субординационизма) Оригеново учење осуђивано је на Васељенским саборима, посебно на Петом, одржаном у Константинопољу 553. г.
6. Тумачећи ово место, бл. Теофилакт се у великој мери ослања на речи св. Јована Златоустог, који каже: "Петар свагда први почиње да говори, делимично услед живости свог карактера, а делимично услед тога, што му је Христос поверио Своје стадо, и он је био први у збору апостола... Људи, каже он, браћо. Ако их је Господ назвао браћом, онда је такво обраћање утолико било приличније Петру... Он то дело (избор новог апостола уместо Јуде) препушта суду већине... Зар он сам, Петар, није могао да изабере? Наравно да је могао. Он то, међутим, није учинио, да се не би испоставило да је пристрасан. Није рекао: довољни смо и ми, толико му је било странно свако славољубље... Тежио је само једном циљу, иако није био истог значаја као и остали. Погледај: било их је сто двадесет људи, а он тражи да из васцелог тог мноштва изабере само једног човека, и то тражи сасвим праведно. Он се први одлучује за то дело, јер су управо њему сви поверени." ("Беседа на Дела апостолска", III).
7. Учени хијерапољски епископ, упокојио се око 165. године. Наведено дело није сачувано, и познато је само на основу невеликих одломака, наведених у списима других писаца.

ДРУГА ГЛАВА

1. И кад се наврши педесет дана бејаху сви апостоли једнодушно на окупу. 2. И уједанпут настаде шум са неба као хујање силнога ветра, и напуни сав дом где они сеђаху. 3. И показаше им се раздељени језици као огњени, и седе (у српском преводу: сиђе) по један на свакога од њих. 4. И испунише се сви Духа Светога и стадоше Говорити другим језицима, као што им Дух даваше да казују.[1]

Зашто се то догодило онда, кад су се окончали педесет дана? Зато што, кад је требало да срп сиђе на жетву и кад се сакупљају плодови, требао је да сиђе и срп речи и, као уместо српа, слетео је наоштрени Дух Свети. И Христос каже: *Жетве је много а посленика мало* (Мт. 9; 37), а на другом месту: *Видите њиве како се већ жуते за жетву* (Јн. 4; 35). Прихвативши првенце плодова, Сам Христос их је први узнео, Он Сам је први послао срп. Зашто га је послао кад се окончало педесет дана? Зато што је требало да се то догоди онда, кад поново наступи празник, како би они, који су били поред крста Христовог, и то могли да виде. *Раздељени језици као огњени*. Пострадавши по телу добровољним страдањем и васкрсли из мртвих Господ саваскрсао је са Собом и нас, умртвљене грехом, и укинуо власт ђавола. Због тога смо ми (од Пасхе) до Педесетнице на молитви и не творимо земне поклоне, величајући победу над нашим непријатељима: *Они се саплетоше и падоше, а ми устасмо и исправисмо се* (Пс. 19; 9).

Међутим, кад се Дух Свети јави у виду огњених језжа, ми приклањамо колена јер не можемо да поднесемо тај призор и показујемо да смо кроз Светога Духа познали савршено поклоњење Пресветој Тројици: *Бог је дух, и који Му се клањају у духу и истини треба да се клањају* (Јн. 4; 24). Силазак Светога Духа савршио се у дан Педесетнице из следећег разлога. У Старом Завету је на дан Педесетнице био дат Закон. Дакле, на онај дан на који је био дат Закон записан на таблицама, на тај дан је дарован и закон Светог Духа, који није био записан на таблицама него на срцима. У дан Педесетнице је народ Израилев добио закон у Синајској пустињи јер су синови Израилеви у четрнаести дан првог месеца, према месечевом рачунању, кад су празновали празник пресних хлебова и тајну Пасхе, изашли из Египта. Од четрнаестог дана рачунај седамнаест дана до краја месеца, а затим тридесет дана следећег и још три дана трећег месеца: за толико је дана Педесетница после празника пресних хлебова или пасхе. Према томе, од четрнаестог дана (првог месеца) до трећег дана трећег месеца има педесет дана.

Зато се и каже да трећег месеца по изласку синова Израилевих из египатске земље рече Господ Мојсеју: *Иди к народу, и освештај их данас и сутра* (2. Мојс. 19; 1,10).

То Господ говори о новомесечју. *У трећи дан сићи ће Господ на Гору Синајску пред свим народом*, каже се у наставку (2. Мојс. 19; 11). Према томе, на онај дан, кад је дарован закон, требало је да буде дарована и благодат Духа. Када је требало да Спаситељ поднесе свето страдање, Он није благоволео да се преда на то страдање у неко друго време него управо у време кад су заклали јагње и на тај начин је истину повезао с праобразом. Исто тако, ни силазак Светог Духа, према вишњем благовољењу, није дарован у неко друго време него у време кад је дат Закон. Тиме се показује да је и онда и сада закон давао Дух Свети.

Дакле, у Старом Завету закон је дат у педесети дан. Након доласка у Обећану земљу, Израилци су у знак помена тога дана усановили празник: у то време су Богу приносили од првих плодова и првог класја, и то је било символ празника. Како се на дан Педесетнице приносило сноплје нових плодова и како су се разна лица окупљала под једним небом, на тај исти дан је требало да се догоди и ово, како би се почеци од сваког народа што живи под небом сабрали у један сноп благочешћа и, према речима апостола, привели Богу. Сноп класја послужио је као праобраз ономе, што је наговештавало сноп душа, изабраних у разним земљама и приведених Богу. Зашто силазак Светог Духа није протекао без чувствених (видљивих) симбола? Ако су и поред тога говорили да су се (апостоли) напили вина, шта би се тек догодило да тога није било? То није једноставно био шум, него шум са неба и изненадан, да би их још више запрепастио: *Као хујање силнога ветра*.

Кажу да се силазак Духа догодио с великом и силном брзином, како би све приморао да се саберу и да притекну овамо. *И напут се сав дом*. (Духом Светим) се напунио читав дом, да би се показало да тај дар није дарован неком појединцу, него васцелој пуности Цркве, јер је тај дом био символ васељене, као што је купељ символ воде. Био је то доказ изобиља и снаге. Дом се, међутим, није испунио огњем, јер би их то приморало да се удаље. Оно, што нас највише задивљује, јесте да су се језици поделили и сишли на главу свакоме од њих. Он (Лука) прекрасно каже да су се поделили, да би ти знао да је сила, коју је послао Утешитељ, једна иста. Прекрасно каже и: *као огњени* и: *као хујање силнога ветра*, да ти о Духу не би помислио нешто чувствено. То, дакле, није био просто ветар нити просто огањ, него Дух Свети који се тамо јавио. Гледај: кад је Јован видео Духа, видео Га је у облику голуба. Апостолима је, међутим, било потребно да га виде у облику огња. *И седе по један на свакога од њих*, тј. "обитаваше", "отпочину", јеризраз "седети" означава трајно и постојано обитаваше. На кога је, међутим, сео Свети Дух? Да ли само на Дванаесторицу или на њих сто двадесет?

Јасно је, да се спустио на све, јер апостол Петар није узалудно наводио речи пророка када је рекао: *И у последње дане излићу од Духа Мојега на свако тело* (Дела ап. 2; 17). Они нису једноставно примили него су се сви испунили Духом Светим, и то сви, каже, а не само апостоли. Види: кад су били истрајно на молитви и мољењу, кад су били испуњени љубављу, тада силази Дух. Зашто се Он јавио у виду огња? Зато да би показао да је исте суштине као и Онај, Који се изнад купине такође јавио у виду огња. И седе на главу, тј. од главе је испунио васцелог човека;

на њиховим главама се видео огањ који не сажижје, него освештава и просветљује. Зашто ове језике нису примили на уста, него на главу? Дух се није спустио на језик, тј. на телесни орган, зато да нико не би помислио да они из својих утроба и из својих уста износе оно, што нису имали. Као што воде које се уздижу на небо заузимају врхове планина па се с висина спуштају у долине, тако се и благодат Светога Духа, заузевши сам врх главе, као планину, раширила одатле и на мозак, а затим и на уста и на срце и, почев од главе, испунила собом васцелог човека. Зашто, још једном понављам, на главу? Зато што су у то време апостоли рукополагани (хиротонисани) за учитеље васељене а рукополагање се не савршава другачије него (полагањем руку) на главу. Дакле, тиме што су језици били изнад глава, показује се начин рукоположења, јер се рукоположење савршава полагањем руку на главу, и тај начин рукоположења је на снази све до данас.

Како се силазак Светог Духа (сада) савршава на невидљив начин, на главу будућег архијереја којег рукополажу стављају Еванђеље. Кад се оно положи, у томе не би требало видети ништа друго до огњени језик који почива на глави - језик ради проповеди, а огњени због оног што је речено: *Дођох да баџим огањ и земљу* (Лк. 12; 49). Није рекао да се утврдио или сместио него да је сео. Осим тога, није рекао: *заузе врх, загосподари него: "седе на"* да би показао да је сваки човек, који савршава свештенодејство, престо Божији. *И стадоше говорити другим језицима.* Благодат Божија је благовољела да најпре устроји да апостолска реч буде делатна. Зашто би постојали проповедници, ако не би било слушалаца? Будући, дакле, да је од самих почетака требало да почеци (првенци) међу незнабошцима прихвате одређено место, писац додаје: *Стадоше Говорити другим језицима.* Зашто су апостоли дар језика добили пре осталих благодатних дарова? Зато што је требало да се разиђу на све стране. И као што се у време грађења (Вавилонске) куле један језик поделио на многе (језике), тако су се сада многи језици сјединили у једном човеку, тако да је један исти човек, према наговору Духа Светога, почео да говори и на персијском, и на римском (латинском), и на индијском, и на многим другим језицима. Тај дар је назван даром језика, јер су апостоли били у стању да говоре на многим језицима, *као што им Дух даваше да казују.* Нису говорили од себе, него им Дух даваше да казују, проповедајући, тј. тумачећи и обзнањујући сведочења о Христу која су изrekli свети пророци.

5. А у Јерусалиму борављаху Јудејци, људи побожни из сваког народа којије под небом. 6. Па кад настаде ова хука, скуп се народ, и смете се, јер сваки од њих слушаше Где они говоре његовим језиком.

Људи побожни. И сама чињеница да су оставили своје отаџбине и боравили у Јерусалиму представља знак благочешћа. То су посебно они људи који су се, напустивши домове и рођаке, запутили да живе у Јерусалиму. Израз: *из сваког народа* употребљен је уместо израза: *из многих народа* јер Писмо често користи реч

"сваки" уместо "многи". Тако је у том смислу речено и следеће: *Излићу од Духа Мојега на свако тело* (Јоил 2; 18), *сви траже своје а не оно што је Исуса Христа* (Филипл. 2; 21), као и: *нема ниједног праведног* (Римљ. 3; 10), Изразом целовитости Писмо на тим местима означава многе. Даље: *Кад настаде ова хука, скупи се народ и смете се*, тј. збуну се, запрепасти се. Будући да се то догодило у дому, народ је очигледно притекао споља. *Сваки од њих слушао где они говоре његовим језиком*. Знали су, да су верујући а посебно апостоли (јер су окупљени своје погледе највише обраћали на апостоле) - Галилејци. Међутим, они су говорили на зачуђујуће много језика. *Народ се смете*, и то је природно, јер су окупљени сматрали да овај догађај за њих значи претњу због злодела које су учинили Христу. Савест им је кидала душу, јер је убијање Христа још било живо у њиховом сећању, тако да су се свега плашили. То је, међутим, укрепило апостоле, јер су им и сами слушатељи ставили до знања да је то чудесан дар. Апостоли, наиме, нису разумевали да је неки израз био парћански, него су то дознали од слуша-лаца. Помиње такође и непријатељске народе - Крићане, Арабљане и остале, и био је то символ да ће их све надвладати. Како је у Јерусалиму било много заробљених, сведочења су долазила са свих страна - и од гра-ђана, и од странаца и од прозелита. [2]

7. И дивљаху се и чуђаху се сви, Говорећи један другоме: где, зар нису сви ови што говоре Галилејци? 8. Па како ми чујемо сваки свој језик у коме смо се родили? 9. Парћани, и Мићани, и Еламита, и који живе у Месопотамији, и Јудеји, и Кападокији, у Понту и Азији, 10. у Фригији и Памфилији, у Египту и крајевима Либије близу Кирина, и дошљаци Римљани, и Јудејци, и прозелити, 11. Крићани и Арапи, чујемо где они говоре нашим језицима о величанственим делима Божијим? 12. И сви се дивљаху и беђаху у недоумици говорећи један другом: Шта би ово могло бити! 13. А други се подсмеваху и Говораху: Напили су се слатког вина.

Уз врлину увек иде и порок. Једни су се дивили, други су се ругали. Први су уистину били побожни и због тога су и живели тамо (у Јерусалиму), јер им је Закон допуштао да се три пута годишње појаве у јерусалимском храму. Обрати пажњу и на безумље других: *Напили су се слатког вина*, кажу, иако није било време (кад би се могло претпоставити нешто слично), будући да је био празник Педесетнице и трећи час. Злоба се, међутим, ни пред чим не зауставља. Најважније је следеће: када су се неки, делимично од Јудејаца, делимично од Римљана, делимично од придошлица, а можда делимично и од целата, једном речју, од готово свих народа, зачудили и утврдили да апостоли говоре на њиховим језицима, нашло се и неколико оних, који су им се (апостолима) подсмевали. Да ли су ти подругљивци разумели кад су апостоли говорили на другим језицима, или нису? Ако их они нису

разумели, како се онда каже да су апостоли говорили на свим језицима? Ако су пак разумели, како су се одважили да их оптуже за пијанство имајући пред собом разобличитеље, тј. управо оне људе који су слушали и разумели да апостоли говоре на разним језицима и да нису пијани? Нека то разреши неко други. Ја, напротив, тврдим да они, да нису разумели, никад не би оклеветали чудо као да је пијанство. Наиме, зашто би се трудили да оклеветају оно, што никоме не шкоди?

Због тога их Лука и назива подругљивцима, односно хулитељима и клеветницима. Они су, дакле, клеветали јер су разумели оно, о чему се говори. Међутим, клеветали су због тога, што су били незадовољни оним што се говорило, будући да су апостоли говорили о *величанственим делима Божијим*. На који су начин, разумевши оно о чему се говори, приписали то пијанству? Услед свог безумља и своје претеране суровости. Многи од оних, који су незадовољни оним што се говори, имају обичај да говорника сматрају или за ђавоиманог, или за безумника или да га оптуже за пијанство или пак за неразумео-ање онога што говори - иако онај, који говори, говори разборито, иако га подругљивац, оптужујући овог првог, и слуша и разуме. Они пак, који су апостоле оптужили за пијанство, испољили су још већу дрскост јер су, иако су их слушали на свом језику, претпостављали да их други људи, који су говорили најразличитијим наречјима, не разумеју. Они сами су разумели шта се говори, али су сматрали да остали, због којих су и клеветали апостоле за пијанство, не разумеју чудо. И у оно време, кад је Господ изгонио демоне, они су и разумели и видели та чудесна дела, али су, уместо дужног прослављења, оклеветали Господа да их тобоже савршава силом Веелзевуловом. Осим тога, видевши да је исцељена свака болест и страдање, учинили су та чудесна дејства предметом зависти, клевете и убиства. Тако су се и сада, немајући могућност да порекну чудо и натприродност језика, дрзнули да чудо унизе до пијанства.

Међутим, обрати пажњу и на злонамерност. Пошто је било невероватно да неко буде пијан у том часу, а посебно људи који су искусили многе опасности и страхоте, све су приписали својствима вина, говорећи да су се напили вина. Овде је безобзирност успела само то да нешто каже а не да каже нешто иоле основано. Због тога је оно што говоре и замагљено и пуно глупости и безумља. Запази како злобу разобличује и годишње доба и доба дана. Одакле "глевкос" у дан Педесетнице? Глевкосом се, наиме, назива ново вино. Осим тога, зар њима пијанство даје силу да говоре на тајним језицима - пијанство, које лишава и природног (матерњег) језика?! Погледај шта устројава Бог. Да нису подозревали да је то клевета, Јудејци би одбили да уђу и послушају. Господ је допустио подсмех да би сабрао многе (слушаоце).

14. А Петар стаде са једанаесторицом и подиже глас свој и рече им: Људи Јудејци, и сви ви који боравите у Јерусалиму, ово нека вам је на знање и саслушајте речи моје. 15. Јер ови нису пијани као што ви мислите, јер је тек трећи час дана.

Претходно си видео промишљање, а овде запази одважност. Ако су се сви слушаоци зачудили, зар онда за чуђење није било и то што је прост и необразован човек повисио глас међу таквим мноштвом, без обзира на то што су ту били и клеветници, и они што су склони убиству? Зар то не превазилази људске снаге? Погледај и ово. Одмах пошто је повисио глас, он (Петар) разобличује клевету, доказујући да нису пијани. Они, међутим, нису ни у иступљењу. Шта се дакле дешава с њим и са једанаесторицом? Петар је изнео заједничко мишљење и проговорио заједничким гласом, и био уста свих. Једанаесторица су пак ту стајали, сведочећи о ономе што он говори. *Подигне глас свој*, тј. започео је слово с великом одважношћу да би одмах, на самом њеном почетку, осетили благодат Духа. Онај, који није издржао питања обичне слушкиње, тај исти је, дакле, међу народом - убицама говорио с таквом одважношћу.

Пре него што је добио дар језика, Петар је streпео и плашио се и кад га је испитивала само једна слушкиња, говорећи: "Не познајем овог човека." Тамо је била једна слушкиња и велики страх, а овде небројено мноштво и глас преиспуњен великом одважношћу. Он не каже: "није као што ви клеветате", него: *Није као што ви мислите*, јер говори кротко, не желећи да упорно доказује да они тако говоре из злобе. Напротив, он им приписује незнање, али их не разобличује због безбожништва, него им припрема пут за преобраћање. И шта значи (израз) да није обичај да буду пијани у трећем часу? Међутим, Петар се није зауставио на томе, јер ни они сами нису тако мислили о апостолима, него су тако говорили само због клевете.

16. Него је то оно што је рекао пророк Јоил: 17. И биће у последње дане, говори Господ, излићу од Духа Мојега на свако тело, и прорицаће синови ваши и кћери ваше, и младићи ваши видеће виђења и старци ваши сањаће снове. 18. Па и на слуге Своје и на слушкиње Своје у те дане излићу од Духа Мојега, и прорицаће.

Не позива се нити на Христово име, нити на Христово обећање, него на обећање Оца. Запази ову опрезност. Није прећутао о пророштву, али им није непосредно говорио о ономе што се тичало Христа, односно да им је Он, након што је био распет (и устао) обећао тај дар. Да је Петар говорио о томе, све би покварио. Иако је и то могло да докаже божанственост Христову, показало би се као невероватно. Реч је о томе, да поверују у оно, што им се говори. Оно пак, што би се показало као невероватно, приморало би их да се поколебају. Такве недоумице ништа не може да разреши осим пророчког сведочанства. Дакле, кад се појави нека недоумица, не прибегавај расуђивању. Разумска просуђивања се исто тако оповргавају као што се и склапају. А ко ће да поништи глас Божији?

Расуђивање се поништава другим расуђивањем, а Писмо се не поништава. Није речено: "излићу Духа Мојега", него: излићу *од* Духа Мојега. Не излива се Дух, него се излива дар Духа на свако тело, односно, управо на оно које је поверовало, тј, на незнабошце. Он им то, међутим, још не открива. Речи: *на свако тело* дају им добре наде и не дозвољавају да очекивана добра присвоје само за себе. Самим тим он у корену сасеца завист. Обрати пажњу и на то како је разнолико откривење Светога Духа. Један, имајући благодат Духа, пророкује; други, будући да није способан за то служење, добија дар виђења. Тако је и Петар у шестом часу дана видео слику (сасуд), тако је Корнилије у деветом часу видео анђела.

Оно, што се види срцем не назива се појавом него виђењем. Неки гледа виђење и виђеноме каже: "иди", а неки созерцава, али тада не гледа (телесним) очима а неки се пак поучавају приказом (привиђењем, какву види у сну).

19. И даћу чудеса горе на небу и знаке доле на земљи: крв и огањ и пушење дима. 20. Сунце ће се претворити у таму и месец у крв пре него дође велики и славни Дан Господњи. 21. И биће да ће се спасти сваки који призове име Господње.

Тим речима (пророк) јасно предсказује и о будућем суду, и о Јерусалиму, и о јудејском ропству, и о ономе што ће се збити поред Крста Христовог и, најзад, о ономе што се догодило с Јудејцима услед римског рата, кад су Римљани у Јудеји пролили мноштво крви, кад се вејао дим од спаљених градова и села.[3] Кроз то су Јудејци носили казну за своју безобзирност против Христа - за безобзирност, коју ни само сунце није могло да поднесе па је затворило своје око, силу светлости, ни месец, који је свој сребрни лик изменио у црвену светлост. Говоре, међутим, да је наводно много сличних виђења било на небу и у време разарања Јерусалима. Тако сведочи Јосиф (Флавије). Уосталом, речима: *Месец ће се претворити у крв*, пророк указује и на прекомерну суровост заклања (тј. распећа Господњег).

Међутим, зашто се то догађа у трећем часу? Да би се показала чудесност те појаве: блесак огња виђен је усред белог дана, кад су сви на тргу! Уосталом, оно што је пророк рекао, химнограф разуме на следећи начин: крв је ваплоћење (Христово), огањ Божанство а вејање дима - Дух Свети, који је својим силаском осенио Дјеву и свет испунио миомирисом, док се под даном Господњим подразумева Дан Васкрсења. Господ, међутим, каже: *Излићу од Духа Мојега, пре него што дође Дан Господњи*. Кажи, Јудејине: ако Господ има једно лице и једно име, и ако Бог говори о Самоме Себи, зашто онда није рекао: "пре него што дође Дан Мој?" Ако, каже Петар, ви сада некажњено грешите, не надајте се да ће и тада бити тако, јер је то само почетак тог великог и страшног дана. Покренувши и престрашивши тиме њихова срца, он их умирује и допушта им да гаје добре наде. *И биће да ће се спасти сваки, који призове име Господње*: било да је роб или слободан, било да је

свештеник, Јелин или Јудејац. У Исусу Христу нема ни мушког ни женског, ни роба, ни слободног. Међутим, не сваки онај који само једноставно призове, јер је речено: *Неће се спасти сваки, који ми каже: Господе, Господе*, него сваки који призове са склоношћу духа и врлинским делима. Укључујући у своју беседу и слово о вери - јер спасење зависи од призива - он од сада чини своју беседу лако разумљивом. Име Господње се, према Павловом објашњењу, призива у име Христа. Петар се, међутим, овога пута није одлучио да то открије својим слушаоцима.

22. Људи Израилци, чујте речи ове: Исуса Назарећанша, човека од Бога потврђена међу вама силама и чудесима и знацима које Бог учини преко Њега међу вама, као што и сами знате, 23. Овога, по одређеном савету и промислу Божијем преданог узесте и рукама безаконика приковасте и убисте. 24. Њега Бог васкрсе, раздрешивши муке смрти.

Ова реч није ласкање. Међутим, како их је он (Петар) најпре силно прекорео, сада снисходи и подсећа их на праоце, убеђујући их да се опомену вере. И опет почиње испочетка, да их не би збунио, јер је намеравао да их подсети на Исуса. Раније, кад су слушали пророка, нису могли да се збуне. Гледај, како он ништа не говори о узвишеним истинама, него почиње с оне стране, која говори о великом Исусовом смирењу. Назарећанина, каже, именујући Исуса по постојбини, која је изгледала сасвим ништавно.

У оним случајевима, кад се Исус назива Божијом силом и Божијом премудрошћу, ми та именована везујемо за Његово божанство. Међутим, у оним случајевима кад Га називају Човеком који је умро за наше грехове, та именована везујемо за Његово тело. И Он Сам је некад говорио: *Тражите да убијете Мене, човека који вам је говорио Истину* (в. Јн. 18; 4, 7, 37), а некад *Ја и Отац, једно смо* (Јн. 10; 30). Одатле, на основу првих речи, поникла је самосатска јерес,^[4] тврдећи да је Исус обичан човек. *Силама и чудесима и знацима*. Ту мисао изражавају и речи из Посланице Римљанима: *О Сину Божијем који је објављен по сили* (в. Рим. 1; 4), тј. о Сину чија су дела и чуда доказала да је Он уистину Син Очев, јер нема никакве разлике између изрека: *објављен по сили и потврђеног по силама и чудесима и знацима које учини Бог преко Њега*.

Уистину Бог дејствује кроз Сина, јер је кроз Њега и векове сатворио. Изразом: *међу вама* позива их за сведоке онога о чему говори; *међу вама*, значи: не тајно, нити на мрачним местима (досл. по угловима). Након тога, прекоревши их за безакоње, настоји да са њих скине одговорност за Њега и каже: *По одређеном савету и промислу Божијем*, показујући им да то они нису учинили својом силом него зато што се Он Сам с тим са гласио и што је то било одређено са небеса. Даље, да се не би показало да су они невини јер, иако је то било одређено, убице су ипак били

они, да се, дакле, не би тако показало, додаје: *рукама беззаконика*, односно, или кроз издајника Јуду или кроз војнике који су разапели Исуса. Мада се зна да су они, који су Га приковали за крст починили беззаконје, Петар о томе на почетку говори замагљено, да их не би довео до очајања. *Њега БОГ васкр-се*. О, како се усудио да међу убицама каже да је Христос васкрсао?! Ако се пак говори да је Њега Отац васкрсао, онда се то чини само због слабости слушалаца. Посредством кога дејствује Отац? Посредством Своје си-ле, а сила Очева је Христос. Он је, дакле, васкрсао Самога Себе, иако се каже да Га је васкрсао Отац. *Раздрешивши муке смрти*. Показује да се и смрт страховито мучила (као у порођајним боловима) и да је ужасно патила док Га је држала, јер оно што је за смрт представљало опасност и недаћу Огари Завет назива боловима, сличним порођајним. Порођајница не задржава оно што се у њој налази и не дејствује него страда и жури да се ослободи. Прекрасно је назвао васкрсење раздрешењем мука смрти, јер се може рећи: раскинувши бременицу утробу која страда од порођајних мука, Христос Спаситељ се појављује и излази из ње као из неке утробе која рађа, тј. из окова смрти и из ада. Он је зато и назван прворођеним из мртвих.

Јер не беше могуће да Га она држи. 25. Јер Давид Говори за Њега: Господа непрестано Гледах пред собом, јер ми је с десне стране, да се не поколеbam. 26. Зато се развесели срце моје и обрадова се језик мој, па још и тело моје почиваће у нади. 27. Јер нећеш оставити душу моју у аду, нити ћеш дати да Светац твој види труљење. 28. Показао си ми путеве живота, испунићеш ме весеља лицем Твојим.

Јер не беше могуће. Помазани борци били су неухватљиви за противнике, и помазани заклиначи били су сачувани и заштићени од змијског уједа. Када је Христос, тајанствено помазан Својим Духом, ступио у борбу са смрћу и потчинио се том убици, тада је противник, који се појавио, био уништен. *Јер не беше могуће...* Није било могуће стога, што се нашло да је Он Бог рођен од Бога и што је Њему била страна свака промена или измена, и што је Он тако устао да више не умре.

У наставку наводи Давидове речи, које превазилазе сваки људски разум, јер је таква природа пророштва, и каже: *Давид Говори о Њему* а не о себи, и опет почиње од смирења. Иако се то сада савршило, од давнина је било предодређено. Бог сеса тим сагласио у почетку, и од почетка је предодређено. *Господа непрестано гледах пред собом*. Назива Оца Господом Његовим (Исусовим), јер је Он (Исус) узео обличје слуге. Ако се овде каже да је Отац са десне стране Сину док се на другим местима каже да је Син са десне стране Оца, тиме се означава њихова једнакост. *И тело моје почиваће у нади*. Будући да је Исус, прихвативши смрт, свукао то тело које је прихватио према домостројитељском плану да би га поново васкрсао из смрти, сасвим је праведно што се Његово тело у очекивању васкрсења хранило

надом. Изреку: *Нећеш оставити душу моју у аду* неки схватају као речи о Давиду, иако немају могућности да докажу своју мисао. И поред тога, они правилно и благочестиво говоре да је тело устало да би било нетрулежно и духовно, јер је васкрсла плот после васкрсења тело духовно и нетрулежно.

Путеви живота, тј. они путеви којима су душе праведника прошле заједно с Искупитељем, излазећи из преисподњих места. У речима: *Испунићеш ме весеља лицем Твојим*, под лицем би требало подразумевати јављање Господа у богодоличном лику и мотрење на нас каквим нас је Он савршено надзирао.

29. Људи браћо, нека је допуштено са слободом рећи за праоца Давида да и умре, и укопан би, и гроб је његов међу нама до овога дана. 30. Будући, дакле, да је био пророк, и знајући да му се Бог заклео да ће од плода бедара његових по телу подигнути Христа да седи на престолу његовом, 31. Предвидевши Говори за васкрсење Христово да не би остављена душа Његова у аду, нити тело Његово виде труљења.

Изложивши Давидово сведочење, додаје: *Људи браћо*. Кад намерава да каже нешто велико, претходно искористи тај обрт, надахњујући их и умирујући. Тамо, где није постојало ништа што би могло да буде штетно, говори с великом умереношћу. Да је једноставно рекао: *Тако је казао Давид*, пре да би се показао као строг и да би убрзо побудио њихов гнев него што би их учинио послушнима. Указивањем велике почасту блаженом Давиду, постиже да буде лако прихватљива мисао да је то пророштво изговорено о Христу. У таквом духу устројено је читаво ово његово слово. Рекавши да је Давид и умро и да је укопан, није додао: "и устао је", него: *Гроб је његов међу нама до овога дана*. У наставку не прелази непосредно на Христа, него поново прославља Давида и прослављајући њега (Давида), постиже циљ ове беседе. Наиме, он то и говори стога да би Јудејци, због части коју указује Давиду и због његовог рода прихватили слово о васкрсењу (Христовом). Да се то није догодило (тј. да они нису прихватили слово о васкрсењу), они би показали да ниподаштавају пророштво као и да ниподаштавају саме себе. *Бог му се заклетвом заклео*. Није рекао: "обећао", него: "заклео се", указујући тиме на ненарушивост обећања. *Да седи на престолу његовом*.

На многим местима у Светом Писму, реч "престо" се употребљава уместо речи "царство". Тако је овде, тако је и на следећем месту: *Престо је Твој, Боже, у векове векова. По телу ће подигнути Христа*. По телу. каже, јер Он по божанству од века и свагда седи заједно са Оцем. Приписује све Оцу, да би лакше могли да прихвате то, што се говори. Међутим, како Он седи на престоу Давидовом? Тако што је Он цар Јудејаца а утолико пре оних, који су Га распели.

32. Овога Исуса васкрсе Бог, чему смо сви ми сведоци. 33. Десниом, дакле, Божијом узнесе се, и примивши од Оца обећање Светога Духа, изли ово што ви сада видите и чујете. 34. Јер Давид не изиђе на небеса, него сам говори: Рече Господ Господу мојему: седи Мени с десне стране, 35. Док положим непријатеље Твоје за подножје ногама Твојим. 36. Чврсто, дакле, нека зна сав дом Израилев даје и Господом и Христом учинио Њега, овога Исуса, кога ви распесте.

Поново указује на Оца, иако је било довољно и претходног указивања. Међутим, он је знао колико је за слушаоце корисно да прихвате оно, што је особито потребно. Изразом: *узнесе се* (Давид) указао је на Вазнесење и на то да је Он (Исус) на небесима. На почетку пак ни то није јасно. Погледај: на почетку беседе, кад је и пророка Јоила навео као сведока, није говорио да је Исус послао Духа Светога, него је говорио да је Њега послао Отац. Када је пак поменуо Христове знакове и шта је било учињено против Христа, када је одважно изрекао истину о Његовом васкрсењу, тада је најзад рекао и да је Он (Христос) излио Духа Светога и да је, према томе, пророк о Њему говорио: *И биће у последње дане...* Подразумева или оно обећање које је дао нама, апостолима, или оно, које је Отац дао Њему (Исусу) пре крста и страдања. Будући да је (Петар) требало да каже велику и узвишену истину, односно да је Христос излио Духа Светога, он је засењује (замагљује) и каже да је Отац Њему дао обећање јер, без обзира на то, шта неко говори, говорио је празно и узалудно ако своје слово заврши без користи (за слушаоце). Показује такође да крст Њега (Исуса) не само да није унизио, него да Му је дао још више блиставости. Ако је тада, према гласу Јовановом: *Тај ће вас крстити Духом Светим и огњем*, Отац дао Њему обећање, сада је, после крста, то обећање и испунио. И сам каже: *Рече Господ Господу мојему. О*

вде Петар говори без страха, јер га је укрепило оно што је претходно рекао. Ако још Давид назива Њега (Исуса) Господом, онда Јудејци утолико пре не би требало да Га се одрекну. Речима Давидовим: *Док положим непријатеље Твоје* Петар им је усадио страх, као начин да их победи. Да не би нарушио њихово поверење, он (Петар) све приписује Оцу. Након што је говорио о великим стварима, своју беседу поново своди на дела Његовог (Исусовог) смирења. *Седи Мени с десне стране*. У речима: *Мени с десне стране*, видимо једнакост части Оца и Сина, јер су појмови десно и лево незамисливи у односу на бестелесну суштину. А ко су ти непријатељи, апостол објашњава говорећи: *Када укине сваку власт, укинуће се и последњи непријатељ: смрт* (в. 1. Кор. 15; 24-26), јер Га је *Бог учинио и Господом и Христом (Помазаником) Његовим*. Израз: *учинио је* употребљен је уместо израза: *поставио је*, јер није реч ни о суштини ни о ипостасности. Још увек говори о делима смирења. Требало би додати: "Нека, дакле, разуме сав дом Израилев да седи с десне стране", јер управо то проистиче из свега претходно реченог. Међутим, он то не каже, него се изражава далеко смиреније, говорећи: *Јер је и Господом и Христом учинио Њега Бог*, јер је такво значење речи: *учинио*. Дакле, свугде би требало имати у виду корист слушалаца.

37. А када чуше, ражали им се у срцу и рекоше Петру и осталим апостолима: Шта да учинимо, људи браћо? 38. А Петар им рече: Покај-те се, и да се крсти сваки од вас у име Исуса Христа за опроштење Грехова, и примићете дар Светога Духа. 39. Јер обећање је за вас и за децу вашу и за све даљне које ће дозвати Господ Бог наш. 40. И другим многим речима сведочаше, и мољаше их говорећи: Спасите се од овог поквареног рода.

Видиш ли колико је добро од снисхођења (од попустљивости, кроткости), и колико је оно далеко способније да проникне у људска срца и да их омекша, него строгост? Иако их блажени Петар на том месту опомиње на њихову дрскост, он им то напомиње кратко, не додајући ништа што би за њих било увредљиво. Постидели су се Петровог снисхођења тј. тога што је с њима, који су на смрт предали Самог Господа и подигли руке на њих саме желећи да их погубе (апостоле), он, Петар, говорио брижно као отац и учитељ. Кад су се ражалили у срцу, кажу: "Нисмо се само уверили, него смо и себе познали." Због тога и питају: "Шта да учинимо", као да су у недоумици и да су узнемирени због своје дрскости. Оне, које су претходно називали варалицама, сада називају својом браћом. При том се не усуђују да тај назив употребе пред онима, које тако називају, него желе да кроз то изразе своју љубав и своју силну наклоност према апостолима. Због тога су их, како показује почетак Петрове беседе, и сами апостоли називали тим именом. Иако је питање било упућено свим апостолима, ипак поново одговара Петар, будући да су сами апостоли дали предност његовој беседи, и он каже: *Покајте се, и да се крсти сваки од вас у име Исуса Христа.*

Те речи не противурече ономе, што је претходно речено: *Крстите их у име Оца и Сина и Светога Духа* (Мт. 28; 19), јер Црква о Светој Тројици мисли као о нераздељивој. Услед јединства три ипостаси по суштини, онај који се крсти у Христа крсти се у Свету Тројицу, будући да су Отац, Син и Свети Дух нераздељиви по суштини. Да Отац није Бог, да Дух Свети није Бог (дословно: да име Оца није Бог, да име Духа Светога није Бог), онда би требало да каже: у име Бога Исуса Христа или само: у име Сина. Међутим, Петар каже: у име Исуса Христа, знајући да је име Исусово Бог исто као и Отац и Свети Дух. *Примићете дар Светога Духа.* Запази да је рекао да су дар Христов и дар Светога Духа један исти дар, као што је једно исто и њихово достојанство. Беседећи пре тога, он је тај дар назвао обећањем. У наставку каже: *И за децу вашу*, јер је дар скупоченији, када прелази и на наследнике. *И за све даљне.* Ако је тај дар за даљне, онда је утолико пре за вас који сте блиски. Обрати пажњу на то када им је (Јудејцима) указао на призивање незнабожаца, рекавши: *И даљним.* Када? Кад је видео да су се ражалили и познали себе. Кад душа осуђује саму себе, она није у стању да завиди.

41. Тада они који радо примише реч његову крстише се; и додаде се у тај дан око три хиљаде душа. 42. И бејаху постојани у науци апостолској, и у заједници, и у ломљењу хлеба, и у молитвама. 43. А уђе страх у сваку душу, јер апостоли чинише многе знаке и чудеса у Јерусалиму. 44. (Страх велики беше на свима њима). А сви који вероваше беху на окупу и имаше све заједничко. 45. И тековину и имање продаваху и раздаваху свима како је коме било потребно. 46. И сваки дан бејаху истрајно и једнодушно у храму, и ломећи хлеб по домовима, примаху храну с радошћу и у простоти срца. 47. Хвалећи Бога, и беху омиљени код целог народа. А Господ сваки дан додаваше Цркви оне који се спасаваху.

Овде се испунило пророштво у којем се каже: *Ко је игда чуо? Ко је видео такво што? Може ли земља родити у један дан, може лисе народ родити у један пут? А Сион роди синове своје чим осети болове* (Иса. 66; 8). *Страх велики бејаше на свима њима*, јер оно што се догађало нису ниподаштавали као нешто случајно. Будући да је Петар био преиспуњен обилном благодаћу и да је откривао обећања и будућност, сасвим је природно што су они били обузети страхом, а утолико пре што је он своје речи потврђивао и сатвореним чудесима и знамењима (знацима). Као што су се у време Христово најпре појавила знамења а затим уследило учење и најзад чуда, тако се догађа и сада. *А сви који вероваше бејаху на окупу*, али не по месту, него по расположењу и по мислима, по сталној сагласности међу собом и по узајамној љубави. Речи: *Како је коме било потребно*, не употребљавају се просто, него у смислу икономије.

Наиме, израз: *како је коме било потребно* показује да апостоли нису поступали као јелински мудраци, међу којима је један напустио своје њиве а други бацио у море много злата. То није било презирање богатства, него глупост и безумље, јер се ђаво постарао да оклевета творевину Божију. Разборито коришћење богатством није испразно. *И сваки дан бејаху истрајно*. Не један, два или три дана, него сваки дан и једнодушно, као у једној души.

Запази ово: Јудејци, који су поверовали, нису радили ништа друго осим што су стално боравили у храму. Кад су постали ревноснији према истинитој вери, испунили су се већом побожношћу и према том светом месту. Апостоли их нису удаљавали одатле, да им не би нашкодили. *Ломећи хлеб по домовима*. Мисли се на свештени дом, јер су они јели у том дому. Израз: *ломећи хлеб*, показује њихово велико уздржање и умереност у храни, јер се каже: *примаху храну* а не: "пренаситише се храном". На тај начин су они по вери и свој живот изменили на боље. А на који су начин били омиљени код целог народа? Лука каже: *Бејаху омиљени код целог народа*. Како то? Својим поступцима - милостињом и чистотом понашања (опхођења). Свештеници су се услед зависти и непријатељства удаљили од њих, али су код народа били омиљени

НАПОМЕНЕ:

1. Окончана су та чудесна дела која је Владика савршио у телу, показујући да је Он, по Својој ипотаси, Син Јединородни Који се на крају времена сјединио са нама. Сада почињу да се догађају ствари које пројављују Духа Светога, како бисмо ми познали, а такође и усвојили тајну Свете Тројице; јер Дух Свети је заиста деловао и раније - тако што је говорио кроз Пророке и најављивао будуће - но сада се кроз огњене језике показао свима у Својој ипостаси, и попут Владике, као на какав престо, спустио се на ученике Христове, учинивши их оруђима Своје силе... Зашто се, међутим, јавио у виду језика? Зато да би показао да је сродан Речи Божијој, јер нема ничег сроднијег речи од језика. Такође, и ради благодати учитељства, јер учитељу у Христу неопходан је облагодаћен језик. А зашто се јавио у виду огњених језика? Не само услед једносушности Духа са Оцем и Сином - јер Бог наш је огањ, и то огањ који гуши безакоње - него и због двоструког дејства апостолске проповеди. Она мора истовремено и да чини добро и да прекорева", каже св. Григорије Палама у Беседи о јављању и разделявању Божанског Духа у дан педесетниие"; српски превод: "Изабране беседе", Београд, 1999.
2. Прозелитима су се називали преобраћеници из незнабоштва, иако јеврејска вера по свом карактеру није мисионарска.
3. Огорчени насиљем Рима Јудеји су се побунили у мају 67. г. после Христа. Иако су имали почетне успехе, њихов устанак је био угушен а град Јерусалим потпуно уништен и опљачкан. На десетине хиљада Јевреја одведени су у ропство, а они који су остали у граду, умирали су од глади. Исцрпан опис ових догађаја даје Јосиф Флавије у свом делу О Јудејском рату.
4. Оснивач ове јереси био је антиохијски епископ Павле из Самосате (изабран око 260. г). У основним цртама, тврдио је да Логос (Реч) није личност него својство Бога, и да је деловао у Мојсеју, пророцима и у Исусу, сину Давидовом. Јединство Исусово са Богом састоји се, како он тврди, само у томе што Исус има једну вољу са Богом. Логос (Реч) је у Исусу обитавао као у храму, и није Исуса учинио Богом. Исус је приликом крштења помазан Духом Светим и постигао је морално савршенство, због чега је од Бога добио награду да твори чуда. Ова јерес је осуђена одлукама црквених сабора.

ТРЕЋА ГЛАВА

1. А Петар и Јован иђаху заједно горе у храм у девешу час молитве.[1] 2. И бејаше неш човек хром од утробе матере своје, којег ношаху и полагаху сваки дан пред врата храма која се зову Красна,[2] да проси милостињу од оних који улазе у храм. 3. Овај видевши Петра и Јована да хоће да уђу у храм, затражи милостињу. 4. А Петар погледавши на њега с Јованом рече: Погледај на нас! 5. А он их пажљиво гледаше, очекујући да од њих нешто добије. 6. А Петар рече: Сребра и злата немам, него што имам то ти дајем: У Име Исуса Христа Назарећанина устани и ходи! 7. И узе Га за десницу и подиже. И одмах се утврдише његова стопала и глежњи.

Ова два апостола су у свему пројављивали велико једномислије. Петар даје знак Јовану (в. Јн. 13; 24), заједно прилазе гробу (Јн. 20; 3). Петар Јовану каже да упита Христа: *Ко би то био?* (в. Јн. 13; 24). Онај, који је писао ову књигу, пропушта остала (знамења) а говори о оном знамењу, које је утицало на све. Зашто су одлазили у светилиште? Зар су они још увек живели на јудејски начин? То није могло бити. Они су тако поступали због снисхођења и ради користи за народ.

Погледај, како су се они стално молили и како су у деветом часу били на заједничком мољењу. Да би дао извештај о ономе што описује, писац помиње тачно место и време. Ако је тако, зашто онда не помиње име хромога? Зато, што апостоли нису ни знали његово име, будући да тог човека уопште нису познавали. То се, можда, тако догодило и стога, да се не би испоставило да они исцелења савршавају као знак благодарности и услед пристрашћа, и да нико, па чак ни они најбезочнији људи, не би могли да посумњају да је реч о обмани, да посумњају да су тобоже из благодарности према апостолима неки од њихових познаника измислили исцелења која су наводно била сатворена над њима самима.

Како то да, након исцелења, нису дознали име хромога? Зато што нису имали времена да се занимају за оно, што не доноси никакву корист. Мени се чини да многи нису знали име тог човека и да су га, због природе његове болести, једноставно називали хромим, јер је његова болест била тако приметна и тако позната да су, кад је неко чуо да се говори о хромом - без обзира на то, што је можда, било и других хромих - одмах замишљали овог хромог. Како су, међутим знали да је он хром од мајчине утробе? На основу широко раширене гласине, по заједничком сведочанству, јер су га сви знали због његовог непрестаног обитавања у храму. Апостоли су то могли да дознају и од њега самог, након његовог исцелења. Зашто га нису довели код Христа да га Он исцели? Можда неки од ревносих посетилаца храма нису веровали у Христова исцелења. Нису га одвели

ни код апостола, без обзира што су их виђали како улазе и што су, наравно, знали каква су чуда они савршавали.

Сребра и злата немам. Није рекао: "Немам код себе", као што ми обично говоримо, него је рекао: "Немам уопште". Погледај, Јован свагда ћути, а Петар говори и за њега. И шта онда? Будући да немаш сребра, остављаш човека који проси без икакве пажње? Не, него: *Што имам, то ти дајем*, каже Петар. Тако је поступао и Христос, исцељујући често болесне једном једином речју, а често, кад је био окружен људима слабе вере, и додиром, да се не би показало да се оно, што се догодило (исцелење), догодило само по себи. *И узе га*, каже се, *и подиже га*. Тај начин исцелења је указивао на васкрсење, јер је био праобраз васкрсења.

И одмах се утврдише стопала његова и глежњи. 8. И скочивши стаде, и хођаше, и уђе с њима у храм ходећи и скачући и хвалећи Бога. 9. И виде га сав народ где иде и хвали Бога. 10. А познадоше Гада то беше онај што милостиње ради сеђаше код Красних врата храма и испунише се чуђења, и беху ван себе од онога што му се догоди.

Ходао је и скакао, тј. испитивао је себе да би се што је могуће више уверио да је заиста оздравио. Будући да је исцелење било необично и изнад очекивања, природно је било да и он сам посумња у погледу самога себе. Неки кажу да он није ни знао да хода и да је зато померао ноге као да скаче. Погледај, он се не смирује. То је једним делом због задовољства а другим зато да би затворио уста (злобнима) и спречио да то исцелење сматрају за обману. Најзад, скакао је и због тога да не би било никога, ко не би знао за тај догађај. По свом расположењу и по својој љубави према апостолима (Петру и Јовану), а можда и због осећања благодарности према њима или пак из жеље да им учини што веће задовољство, он се није одвајао од њих. Ово се чудо пак савршило у храму због тога, да би било што корисније и спасоносније (за народ).

11. А док се исцељени хроми држаше код Петра и Јована, сав народ задивљен навали њима у трем који се зваше Соломонов.[3] 12. А видећи то, Петар се обрати народу: Људи Израилци, што се чудите овоме или шта гледате у нас, као да смо својом силом или побожношћу учинили да овај ходи? 13. Бог Авраамов и Исаков и Јаковљев, Бог отаца наших, прослави Сина Својега Исуса, кога ви предадoste, и одрекосте Га се пред лицем Пилатовим када он пресуди да Га пусти. 14. А ви се одрекосте свет и праведника и испросисте човека убицу да вам поклони. 15. А Началника живота убисте, којег Бог васкрсе из мртвих, чему смо ми сведоци. 16. И ради вере у име Његово, овога

кога видите и познајете утврди Име Његово и вера која је од Њега подари му ово исцелење пред свима вама.

Шта значи израз: *Исцелени хроми држаше се Петра и Јована?* Значи да се он плашио да их напусти јер је мислио да ће од своје болести бити слободан само дотле, док се буде држао њих и док их буде дотицао. Особито је тако размишљао стога, што га је Петар исцелио узевши га за руку и подигавши. Све се догодило у трему зато, што је од Соломоновог здања остао само тај трем. Наиме, Навуходоносор је порушио Соломонов храм а Кир Персијски га је обновио.

Људи Израилџи, што се чудите овоме! Ова беседа, која је упућена народу, испуњена је већом одважношћу него претходна али не због тога што се у претходној он плашио да смело говори, него зато што Јудејци тада, као људи лукави и дрски, нису више могли да издрже такав тон. Због тога их је, започевши претходну беседу, приклонио да обрате пажњу на следеће речи: *Ово нека вам је на знање, и саслушајте речи моје* (Дела ап. 2; 14). Овде му више нису потребни такви обрти, јер Јудејци више нису били изненађени. Он пажњу свих (присутних) обраћа на знамење, тако да су се испунили страхом и запрепашћеношћу. Погледај, како избегава да говори о слави самих апостола. За слушаоце, наиме, није ништа корисније него кад беседник не само да ништа не говори о својој величини, него и свима другима забрањује да говоре о томе. Презревши славу коју су могли задобити код људи, они (апостоли) су се још више прославили, показавши људима да оно што се догодило није било људско, него божанствено дело.

Бог отаца наших прослави Сина Својега, Исуса, али се у беседи и даље придржава смирења (Христовог) и указује дрскост Јудејаца уместо да је заклања, као раније. То чини због жеље да делује на њих, и то је утолико више постигао, уколико је више истицао њихову кривицу. *Њега предадосте и одрекосте Га се пред лицем Пилатовим када он пресуди да Га пусти.* Овде су две оптужбе против Јудејаца: једна се садржи у томе што је Пилат, пореклом Јелин и човек који није видео ниједно знамење и није знао ни за једног пророка, хтео да пусти Исуса, а друга у томе што ви, пореклом Јудејци, народ одгајен међу знамењима и посвећен у пророчанства о Христу, нисте хтели да Га ослободите, иако је Пилат хтео.

Одрекосте се Свеца и Праведника и испросисте човека убицу да вам поклони. Рекавши да су они (Јудејци) уместо Христа испросили убицу, Петар је у потпуности објаснио њихово дело, јер се тиме доказује да су имали могућност да Га пусте. Ако су ослободили разбојника, онда су утолико пре могли да отпусте недужног човека. Они су пак ослободили злочинца а убили су Добročинитеља, јер су убили Началника живота. Ако је Он Началник живота онда је, имајући живот у Себи и као узрочник Живота, Он Самога Себе и васкрсао. *Чему смо ми сведоци.* Више не прибегава пророштву него, како су му поверовали, приводи за сведоке збор апостола: *Чему смо, каже, ми сведоци.*

Утврди име Његово. Рекавши: *Ради вере у име Његово* он, поправљајући реч, каже: *Утврди име Његово*, јер је исцељени поверовао због исцелења. То значи: шта ја кажем, да је хроми чврсто стао на ноге, поверовавши у име Христово? И пре него што је поверовао, име Христово већ је било призвано, већ га је утврдило, јер оно има тако велику силу и излива тако изобилну благодат. *Ради вере у Њега.* А каква је то вера, објашњава Сам Господ: *Да познају Тебе једнога истинитог Бога и кога си послао, Исуса Христа* (Јн. 17; 3). Да неко не би рекао: "Ако је на тај начин и само призивање Његовог имена утврдило, тј. укрепило хромога, онда ће исцелење уследити чак и кад би неверни призвали Његово име, па чак и кад би призвали то име ради исцелења неверујућег човека", Петар је додао: *Ради вере у име Његово*, односно, иако је то име велико и страшно, иако оно излива исцелења, потребно је да душе које се исцељују буду достојне такве милости и да молитељи, који посредују за њих, буду у стању да умилостиве Дароватеља исцелења. Ако онај, који тражи исцелење, намерава да остане неверујући, исцелење ни у ком случају неће уследити тако лако. То име неће савршити своје дело, уколико га призива неверујући. Синови Скевини не само да другима нису донели никакву корист него су и самима себи нашкодрили (в. Дела ап. 19; 14). Иако су неки то објаснили другачије него што ми објашњавамо, вера, која је то сатворила, једна је иста, јер није речено: именован Његовим, него: *у име Његово*. Они (апостоли), међутим, још нису имали храбрости да се изразе на следећи начин: вера у Њега. Да би у изразу: *Њега ради* ослабио карактер крајњег унижења, додаје: *Утврди Га име Његово*.

Међутим, како, с друге стране, тај израз одише карактером величине и савршенства, он га потврђује, сјединивши величину с унижењем и примењује то или на врсту догађаја или на расположење и способности слушалаца. Карактер унижења носе следећи изрази: *ради вере у име Његово* и *вера која је од Њега*. Карактер величине пак носе следеће речи, које је изговорио Петар: *утврди име Његово*. Ова изрека би збунила Јудеје да је била непосредно изречена; међутим, оно што је речено на другачији начин, било је за њих лако прихватљиво.

17. И сад, браћо, знам да из незнања оно учинисте, као и старешине ваше. 18. А Бог оно што је предсказао устима свију својих пророка да ће Христос пострадали, тако је и испунио.

Пошто их је снажно прекорео, поново ублажује своје речи како би им омогућио да промене мишљење. Да би их оправдао, истакао је две околности - једна је њихово незнање а друга околност да је све што је рекао, унапред било обзнањено. Како то да он (Петар) не наводи сведочења Писма о Његовом распећу? Уосталом, он је и претходно рекао: *По одређеном савету и промислу Божијем преданога узесте*. И сада излаже то исто, само опширније, говорећи: *Оно што је предсказано устима свију Својих пророка*. Непосредно сведочанство наводи због тога што су, заједно с обзнањивањем Јудејцима кривице и казне, изречена и сва сведочанства, као на

пример: *Одредише му гроб са злочинцима, али на смрти би с богатима* (Иса. 53; 9). Да би их утешио, каже да су то учинили услед незнања, и да је Бог тако испунио. То је истовремено и одговор на речи свих њих, Јудејаца, које су они, вређајући Га, изговарали чак и под Крстом, односно, да Га (Исуса) Бог избави ако Му је по вољи (в. Мт. 27; 43) и *Ако си Син Божији, сиђи са крста* (Мт. 27; 40). Петар им није изговорио само једно а то је: "Неразумни, то су биле празне речи, јер је тако морало да буде. Ако сви пророци сведоче о томе, онда је очигледно да се то (распеће) није догодило због немоћи Христове него због неописиве моћи, превелике власти и неизрецивог човекољубља."

19. Покајте се, дакле, и обратите се, да се очистите од грехова својих. 20. Да дођу од лица Господњег времена утехе, и да пошље унапред назначеног вам Исуса Христа. 21. Којега треба да прими небо до времена васпостављања свега, о чему је Бог говорио устима свих светих пророка својих од вајкада.

Не говори о оном прегрешењу Јудејаца на које су се дрзнули у време распећа, јер је претходно рекао: *И сад знам да из незнања оно учинисте, као и старешине ваше* (3; 17). Какво је значење имало, што је тамо рекао: *И сад знам*? Сада знам, каже, тј, сматрам за корисно да тако кажем, како бих устројио ваше спасење. Или: "Сада знам да то учинисте из незнања, јер се многи од вас обраћају и спасавају." Очигледно је, наиме, да говори онима међу њима, који су се већ обратили и поверовали. Како су то учинили из незнања? Каквог незнања има у томе, што су испросили слободу за разбојника и нису прихватили Онога, за Којег је (Пилат) пресудио да буде ослобођен него су Га, напротив, убили? Међутим, он је говорио тако да би им отворио врата преобраћања. Он стога не каже: "Покајте се, због онога на шта сте се дрзнули на дан Распећа", него: *Да се очистите од (осталих) грехова својих.*

Ту, међутим, показује да ће они бити изложени многим недаћама, јер се таква беседа може упутити само ономе, којем престоје сузе и који очекује неку утеху. Погледај, како се постепено приближава циљу. У првој беседи указао је на Исусово васкрсење и на Његово седење на небесима. Овде већ указује на Његов славни долазак, које назива временом утехе јер, која би то још друга времена могла да буду времена утехе или васкрсења?

И апостол Павле поставља питање о тим временима када каже: *Будући у овом шатору, уздишемо оптерећени* (2. Кор. 5; 4). Ако пак неко под временом утехе мисли да назове времена која су уследила после освајања Јерусалима, неће наићи ни на какву препреку, јер је и времена несреће и поробљавања Јудејаца Бог скратио због изабраних, односно да би они, што су поверовали, задобили утеху и ослободили се тог страшног угњетавања. *И да пошаље унапред назначеног вам Исуса Христа.*

Уместо да каже: "Небу је неопходно да Га прими, јер је Он Бог и мора свагда да седи заједно са Оцем", Петар каже: *Којега треба да прими небодо времена...* Показује разлог због којег Он не долази сада, и каже да све мора да дође до свог краја: тада ће Он доћи. Међутим, како он каже: *Треба да Га прими небо!* Зар Га (Исуса) оно још није примило? Несумњиво да Га је примило. Зашто онда није рекао: "Којега је небо примило?" Он тако говори као човек, који беседи о претходним временима. Што се тиче израза: "до" или "док", ти изрази у Светом Писму не изражавају одређено време јер, како би онда требало разумети следеће речи, упућене Богу: *Ти јеси до века!* Дакле, смисао текста је такав, да се много од онога што су пророци предсказали још није испунило, него да се испуњава и да ће се испунити до свршетка света, јер ће Христос, Који се вазнео на небеса обитавати тамо до свршетка света, и доћи ће са силом, васпостављајући затим све што су предсказали пророци, односно, кад настане крај и кад се прекине све чувствено: тада ће се Христос узвисити изнад небеса.

22. Јер Мојсеј оцима рече: Господ Бог ваш подигнуће вам Пророка из ваше браће, као мене; њега послушајте у свему шта Год вам каже. 23. И биће да ће се свака душа, која не послуша тог Пророка, истребити из народа. 24. А и сви пророци од Самуила и даље који Говорише, такође најавише ове дане. 25. Ви сте синови пророка и завета који учини Бог с оцима вашим Говорећи Аврааму: У семену твом благословиће се сва племена на земљи. 26. Вама прво Бог подигавши Сина Својега Исуса посла Га да вас благослови и одврати свакога од злих дела ваших.

Рекао је: *пророка као што сам ја*. Израз: *као што сам ја* не би требало схватити у смислу природе него у смислу дејства. Дакле, Мојсеј је себе уподобио Христу не по природи (суштини) него по дејствима. Наиме, ако је израз: *као што сам ја* употребио у смислу природе, онда није васкрсао један него многи. *Господ Бог ваш подигнуће вам Пророка*.

Пророком је по Својој људској природи назван Емануил, посредник између Бога и људи, као што је то својевремено био и Мојсеј. Уподобљујући га у пренесеном смислу Мојсеју, ја допуштам себи чак и да Га назовем Мојсејем, допуштам себи да истину упоредим са сенком. Христос се рађа у Витлејему, Мојсеј је рођен у Египту. Мојсеј је Израиљац, као што је то и Исус по телу. Мојсеј је од свештеничког рода, док је Исус посредством Дјеве од Давидовог рода.

У време Мојсејево био је фараон, а у Исусово време Ирод. Фараон убија новорођенчад, Ирод погубљује децу (младенце). Један убија децу мушког пола, други чини то исто. Мојсеј се спасава посредством мајке, посредством Мајке и заједно с Мајком спасен је и Христос, *Истребиће се из народа*. Будући бесмртна, човечија душа никад не може потпуно да се истреби него пада из неког доброг

стања, у какво је пре била постављена. Тако је и Јуда истребљен, тј. искључен из збора апостола. Дакле, будући да је душа бесмртна, под њеним истребљењем подразумевамо лишавање оних блага, каква би окусила да је живела богоугодно. *Ви сте синови пророка...* Каже: *синови пророка*, уместо да каже: "Не би требало нити да очајавате нити да мислите да сте лишени обећања." *Ви сте синови пророка*, јер су они вама говорили и што се вас ради све то савршило. А шта значи: *синови завета!* То је речено уместо: наследници, али не наследници који су само прибројани, него онакви, какви су синови. *Синови* - рекао је између осталог и због тога, да би показао да су они наследници по усиновљењу. Дакле, ако ви то сами хоћете, ви сте наследници.

Због тога Петар каже: *Ви сте синови пророка и завета Исусовог, којег посла Бог да вас благослови.* Послао Га је (Бог) и другим народима, али Га је вама, који сте Га распели и убили, послао раније. Када? Само са крста? Не, него и после тога, и после Васкрсења. Због тога Петар и каже: *Вама прво Бог подигавши Сина Својега Исуса посла...* Шта да сатвори?

Да вас благослови и спасе, ако и ви сами заиста пожелите да се одвратите од ваших грехова.

НАПОМЕНЕ:

1. Око три сата поподне
2. Красна врата су била изливена од бакра и водила су у женско двориште, које се са источне стране приближавало унутрашњем дворишту храма.
3. Соломоновим тремом се називала источна страна спољашње колонаде, која је окруживала храм с његовим двориштима. Први, Соломонов храм био је срушен још око 586. г. пне, а други, Зоровавељев, подигнут је након повратка Јевреја из вавилонског ропства. Овај, други храм, пострадао је у време Антиоха Еупатора, о чему се говори у 1. Књизи Макавејској. Пљачкања и уништавања храма наставила су се и у доба римског освајања. Храм о којем је овде реч био је трећи, тзв. Иродов храм, за који Јосиф Флавије каже да је био "најчудеснија грађевина на свету". Овај храм је до темеља срушен и запаљен у време јудејске побуне, у доба Веспасијана. Драгоцени храмовни украси однети су у Рим и представљени су у рељефу на Титовом славолуку.

ЧЕТВРТА ГЛАВА

1. А док они говораху народу, наиђоше на њих свештеници и војвода храма, и садужеји, 2. Срдећи се што они уче народ и јављају у Исусу васкрсење из мртвих, 3. И дигоше на њих руке, и метнуше их у затвор до ујутру, јер већ беше вече.

Апостоли нису још одахнули од претходних искушења а већ их сналазе друга. Гледај, како су се устројавали догађаји. У почетку су сви апостоли заједно били исмејани, а затим доспевају у опасност, али не сви одједном. Претходно су се оправдали на народним зборовима и након тога сатвори-ли велико чудо. Затим су, поставши по Божијем допуштењу храбрији, почели да прихватају подвиге. Обрати пажњу на напредовање Јудејаца у лукавству и бестидности.

Раније су, у Христовом присуству, тражили човека који ће Га издати а сада већ сами полагају руке, поставши после крста дрскији и бестиднији. *А са њима*, каже, *и војвода храма*. То је због тога, да би таквим околностима овом поступку дали обележје јавне оптужбе, и приказали га као туђи а не као свој. Они се свагда труде да тако поступе. *И метнуше их у затвор до ујутру*. Тако су Јудејци поступали с апостолима и мотрили на њих, желећи да их обесхрабре. Међутим, протекло време је апостоле учинило неустрашивијима.

4. А многи од оних који чуше реч повероваше, и достиже број људи око пет хиљада.

Шта је то? Зар нису видели да су се апостоли оправдали па су их, без обзира на то, свезали? Како су они поверовали? Видиш ли очигледно дејствовање Божије? И било је потребно да се то догоди, како би они, који су поверовали, потицали од оних слабијих. Подстакнута божанственим Духом, Петрова беседа је бацила семе у дубину мисли и дотакла се саме њихове душе. Свештеници су их свезали пред народом како би посматраче учинили плашљивијима. Међутим, догодило се супротно. Апостоле су испитивали појединачно, из страха да њихова одважност не остави утисак на слушаоце.

5. И би сутрадан да се скупише кнезови њихови и старешине и књижевници у Јерусалим. 6. И Ана првосвештеник и Кајафа и Јован и Александар и колико их год беше из рода првосвештеничкога. 7. И поставивши их у средину питаху: Каквом силом или у чије име учинисте ви ово? 8. Тада Петар, напунивши се Духа Светога, рече им: Кнезови народни и старешине Израиљеве, 9. Ако нас данас испитујете због добротинства болесном човеку, како он оздрави, 10. Нека је на знање свима вама, и свему народу Израиљеву, да у име Исуса Христа Назарећанина, којег ви распесте, којег Бог подиже из мртвих, Њиме стоји овај пред вама здрав.

Осим других неправди према апостолима, они (кнежеви, старешине, књижевници и јудејски архијереји), нису очували чак ни оно што је закон захтевао. Обрати пажњу и на мноштво архијереја, иако би по закону требало да буде само један, и да то остане док је жив. И овога пута су свом делу дали облик суда, да би захтевали од апостола да одговарају пред неправедним судом. Распитивали су се којом силом и у чије име то чине, иако су и сами знали, јер су апостоле и задржали због тог имена, јер их је мучила њихова проповед о васкрсењу у Христу. Због чега их, дакле, испитују?

Очекивали су да се апостоли уплаше суда и мноштва и да се одрекну својих речи. Мислили су да ће тиме исправити ствар. Погледај како злонамерно испитују: *Којим именом, каже, учинисте ово?* Штавише, прижељкивали су да апостоли прогласе исцелење за своје дело а не за дело силе Христове. Погледај, пак, у какву су тешкоћу ставили апостоле. Они нису желели ни да буду изговорене речи - исцелење хромога, јер не кажу шта заправо, него: *учинисте оно. Кнезови народни и старешине Израиљеве.*

Погледај каква је то философија. Тамо, где постоји потреба, Петар их строго прекореваше. Овде их је пак назвао почасним именима. Међутим, када је прешао на саму ствар, не одступа од доличног разобличења, посредно напомињући да су се због таквих ствари свагда спорили на суду и били огорчени. Оно што је рекао, јесте заправо следеће: "Пре би требало да нас овенчате због тога и да нас прогласите за добротинитеље. Ми смо међутим, мучени, *нека је на знање свима вама и свему народу Израиљеву да у име Исуса Христа*, итд, а што је посебно тешко пало Јудејцима. Управо то им је и говорио Христос, односно, оно што сте слушали ушима, о томе проповедајте по домовима.

У Име Исуса Христа Назарећанина. Не мислите, каже, да ми прикривамо Његову постојбину. Не, ми и постојбину објављујемо. И то није све: ми и страдања Његова исповедамо и васкрсење проповедамо. *Којег ви распесте.* Изговорио је и речи које су могле да преплаше Јудеје. Шта мислиш, каква се рана задаје тим речима?

11. Он је камен који ви зидари одбацисте, а који постаде Глава од угла; и нема ни у једном другом спасења. 12. Јер нема другога Имена под небом данога људима, којим бисмо се могли спасти.

Такав је, тј, брижљиво је испробаван онај камен, који је постао глава ова два народа, сједињена кроз Њега у јединствено здање Цркве, тј. оних који су поверовали међу Јудејцима и васцелог незнабоштва које је поверовало.

И нема другога којим бисмо се могли спасти. Овде се обзнањују и узвишене истине. Чим је наступио час да поучава, помиње и пророштва. Кад је наступио тренутак да се одважно проговори, излагали су само своје мисли. Кад није постојало ништа, што би могло да дејствује на слушаоце у циљу њиховог поправљања, али кад је требало смело обзнанити истину, тада они (апостоли) нису штедели речи. Петар се сада није ни плашио да ће их престашити. Зато и није поступио онако, као што је поступао у другим случајевима, управљајући своју беседу и прилагођавајући се њи-ма, ради њиховог спасења. Познато вам је, каже, да то Име није даровано само нама, него свима, јер су Јудејци признавали васкрсење. али равнодушно и детињасто.

13. А видећи смелост Петрову и Јованову, и знајући да су људи неук и прости, дивљаху се, а препознаше их и да су били с Исусом. 14. Но гледајући исцељеног човека где стоји с њима, не могаху ништа рећи против.

Неко може да буде неук али не и прост, и може да буде прост али не и неук. Овде се међутим, подударило и једно и друго (тј. неукост и простота). Због тога су се Јудејци и дивили док су Петар и Јован говорили и беседили. Одакле су они знали (да су Јован и Петар такви)? На основу речи самог Петра и Јована. Не каже једноставно (писац Лука): *препознаше их*, него: *препознаше их и да су били с Исусом*, у време Његових страдања, јер су тада само они били с Њим. Јудејци су их тада видели скрушене и понижене, и зато их је запрепастила та неочекивана промена. Онај, који тада није могао да поднесе поглед љубопитљиве слушкиње, сада долази међу саме архијереје и у Синедрион, и одважно говори.

15. Онда им заповедише да изађу из Синедриона, па се саветоваху међу собом. 16. Говорећи: Шта ћемо чинити овим људима? Јер знаменито чудо што се догоди кроз њих очигледно је свима који живе у Јерусалиму, и не можемо порећи. 17. Али да се не би даље ширило по народу, да им строо запретимо да никоме од људи више не Говоре о Имену овоме. 18. И дозавши их заповедише

им да ништа не говоре нити уче о Имену Исусову. 19. А Петар и Јован одговарајући рекоше им: Судите, је ли право пред Богом да слушамо вас више него Бога? 20. Јер ми не можемо да не говоримо оно што видесмо и чусмо. 21. А они запретивши им отпустише их, не налазећи ништа како би их мучили, и то због народа, јер сви хваљаху Бога за ово што се догодило. 22. Јер више од четрдесет Година беше онеме човеку, на којем се догоди ово чудо оздрављења.

Зашто их свештеници не воде код Пилата, него им сами суде? Зато што су се стидели и црвенели због пређашњег, и плашили су се да апостоли не оптуже њих.

23. А кад их отпустише, онидођоше својима ијавише шта имрекоше првосвештеници и старешине. 24. А кад они чуше, једнодушно подигоше Глас Богу и рекоше: Господе, Ти који си створио небу и земљу и море и све што је у њима, 25. Ти си устима Давида, слуге Својега, рекао: Зашто се буне незнабошци, и народи помишљају залудне ствари? 26. Устадоше цареви земаљски и кнезови сабраше се заједно на Господа и Помазаника (Христа) Његовог. 27. Јер се заиста сабраше у овоме Граду на Светога Сина Твојега Исуса, којег си помазао, Ирод и Понтијски Пилат са незнабошцима и с племенима Израилевим, 28. Да учине оно што рука Твоја и савет Твој унапред одреди да буде.

И јавише. Нису, међутим, јавили услед честољубља, него да би показали очигледна знамења благодати Христове. *Господе, Ти, Боже, Који си створио.* Погледај колико су целисходне апостолске молитве. Кад су од Господа тражили да им укаже на човека способног за апостолско служење, молили су се овако: *Ти, Господе, познаваоче срдаца свију...* (Дела ап. 1; 24). Сада, кад је било потребно да затворе уста противницима, призивају: *Господе, Ти, Боже, који си створио небо и земљу...*

Међутим, многи међу јеретицима деле Божанство, говорећи да је један Бог, Творац света а други - Отац Христов. Због тога деле и Писмо и кажу да је Стари Завет написао Творац света а Нови - Отац Христов. Следећи даље своје безбожно мишљење, тврде да су и ти богови и њихово писање противни једни другима; они који прибегавају Господу јесу непријатељи Творца света и налазе се у бољем стању него они људи који му (Творцу света) притичу. Дакле, људи Творца света су по свом предубеђењу непријатељи Христа и Његовог учења.^[1]

Због тога свети апостоли, искорењујући ову јерес, својом молитвом омогућују да разумемо да су и Творац света и Отац Спаситељев један исти Бог, Који је подарио оба Завета. *Ти си устима Давида, слуге Својега рекао: Зашто се буне незнабошци, и народи помишљају залудне ствари?* Указујући на ово пророчанство, као да тражи

од Бога да испуни споразум и истовремено се теши да непријатељи смишљају залудне ствари.

29. И сад, Господе, погледај на њихове претње, и дај слугама Твојим да са сваком смелошћу Говоре реч Твоју. 30. Пружајући и Ти руку Своју на исцељивање, да бивају знаци и чудеса именом Светога Сина Твојега Исуса. 31. И пошто се они помолише Богу, затресе се место Где бејаху сабрани и испунише се сви Духа Светога, и Говораху реч Божију са смелошћу.

*Да учине оно што рука Твоја и савет Твој унапред одреди да буде (ст. 28), односно, нису они у самима себи имали такву силу, него Ти, Господе, Који за све дарујеш сагласност и све доводиш до краја. Ти, као добри и мудри уметник, непријатељска дела обрађаш у испуњење Твоје воље, јер су се они (свештеници и остали Јудејци) понашали као непријатељи, а учинили су оно, што је Теби било угодно. Шта значи израз: *рука Твоја!* Мислим да тај израз овде изражава силу и вољу. Он има исто значење као и израз: "довољно је само да Ти хоћеш", јер нико унапред не одређује оно што Ти установљујеш. *Погледај сада...* Запази да они нису рекли: "Поразите их и збаци." Него шта су рекли?*

Погледај на њихове претње, и дај слугама Својим да са сваком смелошћу говоре реч Твоју... И пошто се они помолише Богу, затресе се место где бејаху сабрани. Било је то сведочанство о посети Божијој и знамење да су они услишани. Понекад то бива знамење гнева, а понекад знамење посете Божије. Апостоли се нису молили да буду избављени од подношења тешкоћа, него за успех своје проповеди. Међутим, зашто је Бог потресао дом? Да би на оне, који прете, навео страх а апостоле окрепио. Будући да је то био тек почетак проповеди, било је неопходно чувствено знамење. Дакле, место се затрело и још више утврдило апостоле.

И испунише се сви Духа Светога, тј. распламсали су и разгорели у себи благодатни дар.

32. А у народа који поверова беше једно срце и једна душа; и ниједан не Говораше за имање своје да је његово, него им све беше заједничко. 33. И апостоли с великом силом даваху сведочанство о васкрсењу Господа Исуса Христа, и благодат велика беше на свима њима. 34. Јер нико међу њима не беше у оскудици, пошто сви који имађаху њиве или куће продаваху и доносаху новце од проданога. 35. И полагаху пред ноге апостолима, и даваше се свакоме према потреби коју је имао.

Једно срце... Срце и душа означавају овде једно исто. С великом силом даваху (апостоли) сведочанство о васкрсењу Господа Исуса Христа. Истиче их (писац, еванђелиста Лука) као људе којима је нешто поверено и о томе говори као о њиховој обавези. Управо то значи израз: даваху сведочанство. Нико међу њима не беше у оскудици. Због тога и јесте велика благодат, јер нико не беше у оскудици, тј, услед посебне великодушности оних, што су продавали своја имања, није било ниједног убогог. Они нису давали један део, тако да други део задрже за себе, него су давали све. Давали су то не као нешто своје, него као нешто, што није њихово, и сви верујући као да су се хранили у једном дому.

Који продаваху доношаху новце од проданога... То сведочи о великој части и великом благочешћу давалаца, јер се нису усуђивали чак ни да предају у руке, него су полагали пред ноге апостола и тако учинили да они (апостоли) буду господари дарованог и да га они расподељују. не издржавајући се као од сопственог него као од заједничког. То је и дароватеље избављало од славољубља, док је онима, што су добијали, представљало двојаку радост - и олакшање сиромаштва и ослобађање од стида.

36. А Јосија, прозвани од апостола Варнава, што значи син утехе, Левит родом са Кипра, 37. Имао је њиву, и продавши је донесе новце и положи пред ноге апостолима.

НАПОМЕНЕ:

1. Оваква учења карактеристична су за многобројне гностичке секте, у којима је направљен неприродан спој хришћанског откровења, јудаизма и елемената преузетих из паганских религија. Неке од њих подвлаче начело дуализма, чији се корени могу пратити до персијске, зороастринске религије.

ПЕТА ГЛАВА

1. А неки човек, ро имену Ананија, са женом својом Сапфиром продаде имање. 2. И сакри од новаса са знањем и жене своје, и доневши један део положи пред ноге апостолима. 3. А Петар рече: Ананија, зашто испуни сатана срце твоје да слажеш Духу Светоме и сакријеш од новаш што узе за њиву? 4. Кад је била у тебе, не беше ли твоја? И кад је продаде, не беше ли у твојој власти? Зашто си такву ствар метнуо у срце своје? Ниси слагао људима него Богу. 5. А кад чу Ананија речи ове, паде и издахну; и велики страх обузе све који чуше ово. 6. И уставши младићи узеше га и изнесоше, те сахранише.

Јосија... чини ми се да то није она личност која се помиње заједно с Матијом (1. гл, 23. стих), јер се онај назива и Јустом а овај Варнавом, што значи "син утехе". Такође ми се чини да је овај други добио такав надимак због своје врлине. На који је начин он могао да буде Левит и Кипринин? То се догодило зато, што је закон већ био нарушен, и што су се Левити пресељавали у туђе земље, где су извлачили корист за себе.

Намеравајући да исприповеда о ономе, што се догодило Ананији и Сапфири, и желећи да покаже да су они сагрешли, писац најпре помиње човека који је поступио по правди. Без обзира на мноштво лица која су тако поступила (тј. продавала имање и новац предавали апостолима), без обзира на тако велика знамења и на такво обиље благодати, Ананија из свега тога није извео никакву поуку и привукао је на себе пропаст. Зачуђујуће је то, што је сагрешење починио у сагласности са женом, и нико други није био очевидац продаје. Ето одакле се код тог несрећника појавила мисао да поступи онако, како је поступио. Неки се питају зашто је кажњен Ананија, ако је сатана испунио његово срце? Зато, што је он сам томе био узрочник (да сатана испуни његово срце), јер је он сам себе припремио да прихвати сатанино дејство и да се испуни његовом силом.

Кад је била у тебе, не беше ли твоја! Зар су верујући услед насиља носили своју имовину апостолима? Зар вас ми привлачимо противно вашој вољи? *Зашто си такву ствар метнуо у срце своје!* У том једном случају догодила су се три знака. Један се састојао и што је он (Петар) дознао оно, што је било потпуно тајно, други у томе што је одредио Ананијино душевно расположење а треће у томе што је Ананија и на саму заповест био лишен живота.

Многи од безбожних, указујући на оно што се догодило Ананији и Сапфири, осуђују врховног апостола због његове смрти. Та оптужба се, међутим, не односи на Петра, него на Духа Светога Који их је праведно казнио. Петар их је само

разобличио због лажи, а живота их је обоје, као подједнако грешне, лишио Дух Свети, Који има власт над животом и смрћу. То исто се мора рећи и о Сапфири, јер њу није убио Петар. Међутим, како је њихово прегрешење било дело и једног и другог, Судија је подједнако казнио и једно и друго. Због тога је Петар, знајући за то и свагда обавештаван од Духа Светога, и изрекао такве речи, примљене од Духа Светога.

7. А кад прође три часа, уђе жена његова, не знајући шта се догодило. 8. А Петар је упита: Кажи ми, јесте ли за толико продали њиву? А она рече: Да, за толико. 9. А Петар јој рече: Зашто се договористе да искушате Духа Господњег? Гле, ноге оних који твога мужа сахранише пред вратима су, а тебе ће изнети. 10. И одмах паде крај ногу његових и издахну. А младићи ушавши нађоше је мртву, па је изнесоше и сахранише код мужа њезина. 11. И велики страх обузе сву Цркву и све који чуше ово.

А кад прође око три часа. Прошла су три часа, а жена још не беше дознала (за то, шта се догодило с мужем), и нико од присутних није јој о томе говорио. Зачудивши се томе, писац је изложио и једно и друго, тј. и о томе да су прошла три часа, и о томе да је она ушла, не знајући за оно, што се догодило. Запази да ју Петар није позивао али да ју је очекивао, како би дошла кад хоће и дајући јој времена да се покаје (да промени мишљење). То, што се нико није усудио да јој каже шта се догодило, десило се због страха пред учитељем и из послушности пред њим.

Кажи ми, јесте ли за толико продали њиву! Он је хтео да је спасе, јер је њен муж био зачетник греха. Због тога јој и даје времена да се оправда и покаје, говорећи: *Кажи ми, јесте ли за толико продали њиву!*

Можда ће неко приговорити да је Петар према њима сурово поступио. Међутим, где је ту суровост? Ако је онај, који је противно закону прикупљао дрва бивао каменован, онда утолико пре мора да буде кажњен крадљивац свештених ствари, будући да је то био свештени новац. Зашто је она пала поред Петрових ногу? Зато што је стајала поред њега. А стајала је поред њега зато да би, уколико се покаје могла да се исповеди, не стидећи се оних који би је могли чути. *Нађоше је мртву, па је изнесоше и сахранише.* Погледај: више не страхују од закона зато што ће се дотаћи нечег нечистог, него су непосредно и без икакве опрезности дотицали мртве. Обрати пажњу и на то, да су апостоли међу својима строги, док се међу туђима уздржавају од кажњавања. И једно и друго је природно.

Уздржавање од кажњавања било је потребно због тога, да неко не би помислио како они страхом од казне присиљавају људе да се, противно њиховој жељи, обратe истинитој вери. Кажњавање својих било је пак потребно због тога да онима, који су се већ обратили у веру и били удостојени небеског учења и духовне благодати, не

буде допуштено да постану презрени људи и крадљивци свештених предмета, а посебно да се то не догоди на самом почетку. То би послужило као повод за вређање њихове проповеди. *И вели-ки страх обузе сву цркву.* Ови су (Ананија и Сапфира) били кажњени, док је другима то послужило на корист. Иако су раније постојала знамења, није било оволиког страха. Истина је, дакле, да се Господ познаје у творењу судова.

12. А рукама апостолским биваху многи знаци и чудеса у народу; и бејаху сви једнодушно у храму Соломоновом. 13. Од осталих пак нико не смеде да им се придружи, али их народ хваљаше. 14. И све се више умножаваху они који вероваху у Господа, мноштво људи и жена. 15. Тако да су на улице износили и болеснике и полагали на постељама и носилима, да би кад прође Петар бар сенка његова осенила којег од њих. 16. А стицаше се и мноштво народа из околних градова у Јерусалим доносећи болесне и од нечистих духова мучене, и сви се исцељиваху.

Од времена кад су почели да их се плаше (апостола), Петар и остали апостоли творили су још већа чудеса. *Бејаху у трему Соломоновом.* Нису боравили код куће, него у храму. Будући да је писац рекао: *у трему Соломоновом,* и да се ти не би чудило на који је начин народна гомила то допуштала, он каже да нико није смео да им се придружи, али да су зато људи, тј. јудејски народ, хвалили апостоле. *Тако су и на улице износили болеснике.* У Христово време се није догађало да су и од саме сенке болесници на улицама добијали исцелење.

Нико не смеде да им се придружи. На који начин се у том случају савршавало исцелење? Било је то дело Онога, Који је рекао: *Ко верује у Мене, дела која Ја творим и он ће творити, и већа од ових ће творити* (Јн. 14; 12). Са свих страна нарастало је дивљење апостолима: и од верујућих, и од исцељених, и од кажњених, и због њихове одважности у време проповеди, и због врлинског и беспрекорног живота. То дивљење није потицало само од чуда него и због тога што су и сам живот и врлине тих људи били уистину велики и апостолски.

17. Али се подиже првосвештеник и сви који бејаху с њим, секта садужејска, и испунише се зависти. 18. И дигоше руке своје на апостоле, и бацише их у општи затвор. 19. А анђео Господњи отвори ноћу врата тамнице, изведе их и рече: 20. Идите и станите у храму, па говорите народу све речи овога живота. 21. А они, чувши то, уђоше ујутру у храм, и учаху. Пошто пак дође првосвештеник и који бејаху с њим, сазваше Синедрион и све старешине синова Израилевих, и послаше у тамницу да оведоведу. 22. А кад слуге отидоше и не нађоше их у тамници, онда се вратше и јавише, 23. Говорећи:

Тамницу нађосмо чврсто закључану и чуваре где стоје пред вратима, али кад отворисмо, унутра ниједнога не нађосмо. 24. А кад чуше ове речи свештеник и војвода храма и првосвештеници, бејаху у недоумици шта се то догодило с њима. 25. А неко дође и јави им Говорећи: Ено они људи што их бацисте у тамницу стоје у храму и уче народ.

Шта значи: *Подигже се првосвештеник*? То значи да је био узрујан и узнемирен због онога, што су говорили. Овога пута нападају апостоле с већом озлојеђеношћу, али не почињу одмах да им суде, мислећи да ће их општи затвор више застрашити.

Погледај како се устројава живот апостола. Најпре жалост због Вознесења Христовог, а затим радост због силаска Светога Духа, и опет жалост због људи који су им се ругали, и опет радост због умножавања верујућих и због знамења (чуда). Следи опет жалост због утамничења (Петра и Јована, в. 4; 3), али опет и радост услед оправдања. Најзад, сада је због блистања и знамења опет била радост, а због архијереја и оних што су их затворили - жалост. Може се рећи да је њихов живот исти, као и живот свих који живе по Богу. Анђео *Господњи отвори ноћу врата од тамнице*. Анђео их је извео на њихову радост и на корист Јудејаца.

26. Тада отиде војвода с момцима и доведе их не на силу, јер се бојаху народа да их не побије камењем. 27. А кад их доведоше, поставише их пред Синедрион, и запита их првосвештеник, Говорећи: 28. Нисмо ли вам строго забранили да не учите о Имену овом? А ви сте, ето, напунили Јерусалим вашим учењем, и хоћете да баците на нас крв овога Човека. 29. А Петар и апостоли одговарајући рекоше: Богу се треба покоравати више него људима. 30. Бог отаца наших васкрсе Исуса, којега ви убисте обесивши на дрво. 31. Њега Богдесницом Својом узвиси за Началника и Спаситеља, да даде Израилју покајање и опроштење грехова. 32. И ми смо Његови сведоци ових речи, и Дух Свети којега Бог даде онима који се Њему покоравашу.

Требало је да се после тога уплаше Бога, Који је апостоле чувао као птиће од њихових руку. И двоструко осигурање тамнице, тј. и печат и људи (тј. стражари), и све, уопштено, било је довољно да их убеди да је оно, што се догодило, било дејствоваће силе Божије. Они пак кажу: *Нисмо ли вам строго забранили...?* И шта ако сте забранили? Да су се они (апостоли) тада сагласили с вама и одлучили да вам се покоре, онда би ваши садашњи захтеви били праведни. Ако су пак они тада рекли да се неће покорити, какав је смисао ваших садашњих захтева?

Хоћете да баците на нас крв овога Човека. Још увек мисле да је Он (Христос) обичан човек. Говорећи на тај начин, желе да тиме покажу да је забрана била

неопходна због њих и да су они тако наредили, штедећи свој живот. Осим тога, говорили су тако да би гомили разјарили против апостола.

Богу се треба покоравати више него људима. Апостоли одговарају без озлојеђености, како због тога што су били учитељи, тако и због тога што се нису гневили на Јудеје него су их сажаљевали, имајући у виду да треба да их ослободе обмане и пометње.

И ми смо Његови сведоци ових речи. Каквих? Оних, којима је Господ заповедио отпуштање (грехова) и покајање. О васкрсењу више није било речи. А да Господ дарује отпуштање, сведоци смо ми и Дух Свети, Који никако не би ни сишао, да претходно нису били отпуштени греси. Погледај како апостоли, након што су поменули злодела, говоре о отпуштању (грехова), показујући да су њихови поступци заслуживали смрт и да оно, што су они добили, као да су добили од добротинитеља.

Што се тиче израза: *Њега Бог узвиси за Началника и Спаситеља*, они су га употребили тако, што су све приписали Оцу, како неко не би помислио да је Син туђ Оцу. Зашто пак архијереји и остали нису одмах дознали да су апостоли изашли из тамнице? Зато да би, будући неко време у недоумици, лакше могли да схвате и разумеју, да је то било дејствовање божанствене силе.

И Дух Свети којег Бог даде онима, који се Њему покоравашу. Нису рекли: "Дух Свети, којег је Бог дао нама", него: *"којег Бог даде онима који се Њему покоравашу."* Тиме истовремено испољава смирење и открива велике истине. Осим тога, објављује да би и они сами (Јудејци) могли да задобију Духа, Управо због тога је Бог и допустио да апостоли буду одведени на суд, како би и сами Јудејци били на добитку али и сами апостоли задобили још већу одважност и како би сви уопште добили поуку.

33. А кад они то чуше, разјарише се веома и договараху се да их побију. 34. Али устаде у Синедриону један фарисеј по имену Гамалило, законик, поштован од свега народа, и заповеди да апостоле мало удаље напоље. 35. Па им рече: Људи Израилци, добро пазите шта ћете чинити са овим људима. 36. Јер пре ових дана устаде Тевда говорећи да је он нешто велико; уз њега пристаде људи бројем око четири стотине; он би убијен, и сви који га слушаху разиђоше се и пропадоше.

Други су се збунили слушајући апостоле, а они (архијереји и они с њима) *разјарише се и договараху се да их побију.* Што се тиче Гамалила, то је био Павлов ученик. Заиста се треба зачудити како он, будући законик и човек разборитог ума, до тог доба није поверовао. То је због тога, што ни Павле још није поверовао.

Добро пазите шта ћете чинити са овим људима. Обрати пажњу на мудро прилагођавање речи - на то како их је он (Гамалило) одмах бацио у страх. Да не би посумњали како и он дели њихове (апостолске) мисли, разговара с њима (Јудејцима) као са људима истих убеђења и не приговара исувише оштро него користи следеће речи: *Пазите шта ћете чинити... Пре ових дана...* Наводи два примера и не помиње старе него недавне догађаје, јер је оно, што је било недавно, снажније у убеђивању. Због тога је, указујући на њих, Гамалило рекао: *Пре ових дана...* Знајући и за друге примере, он се задовољио да помене ова два (Тевду и Јуду Галилејца, в. ст. 37), јер ће пред двојицом сведока престати сваки приговор. Не каже ко га је убио, него каже да су се сви разбежали.

О Тевди говори и Јосиф Флавије у деветнаестој књизи *О јудејским старинама*, а говори и Јевсевије у другој књизи Црквене историје. Ево његових речи: "У време намесништва Фада, један лажни учитељ, по имену Тевда, убеђивао је народ да узме своју имовину и да пође с њим на реку Јордан. Говорио је о себи да је пророк, тврдећи да ће расећи реку и учинити ју проходном, и тиме је многе обмануо. Уосталом, Фад није допустио да остваре своју неразумну мисао, него је послао одред ко-њице, који је многе од њих побио а многе живе заробио, док је самом Тевди одрубио главу и донео је у Јерусалим."

37. После овога устаде Јуда Галилејац у дане пописа и одвуче доста народа за собом; он такође погибе, и сви који га слушаху растурише се. 38. И сад вам кажем: прођите се ових људи и оставите их; јер ако буде од људи ова намисао или ово дело, пропашће. 39. Но, ако је од Бога, не можете га уништити, да се како и богоборци не нађете. 40. Онда га послушаше, и дозавши апостоле избише их и забранише да говоре о Имену Исусовом, и отпустише их. 41. А ови онда одоше из Синедриона, радујући се што се удостојише да поднесу срамоту за Име његово. 42. И сваки дан у храму и по домовима не престајаху да уче и да проповедају еванђеље о Исусу Христу.

Кажу да је у време Пилата дошло до устанка Галилејца, које је привукло учење Јуде Галилејца. Јудино учење се састојало у следећем: он је говорио да никога не би требало звати господарем, нити ради части нити ради мудрољубља, и да тако не би требало звати чак ни цара. Многи од његових следбеника били су изложени жестокима казнама јер ћесара (цезара) нису називали господарем, као и због њиховог учења да Богу не треба приносити никакве друге жртве осим оних, установљених у Мојсејевом закону.

Следећи то учење, они су забрањивали да се приносе жртве за спасење цара и римског народа. Природно је да је Пилат узнеговдовао против Галилејца и што је наредио да се у време, кад они буду приносили, по њиховом мишљењу законите

жртве, буду убијени и они сами, тако да се заједно са принетим жртвама мешала и крв оних, који су их приносили, а што се види из Лукиног Еванђеља.

Прођите се ових људи. Указујући на примере пропалих лажних учитеља, Гамалило им саветује да помисле и на себе, односно: пазите да у свом настојању да погубите друге не будете и сами погубљени јер, онај који иде против онога, што је Богу угодно, не погубљује противника, него самога себе. Ако је ово дело од људи, зар је то онда ваша ствар? Ако је пак од Бога, онда га ни поред свег свог старања нећете уништити. Он није рекао да је то дело од Бога, али није рекао нити да је оно од људи. Да је рекао да је од Бога, архијереји и остали с њима почели би да негодују. Да је пак рекао да је од људи, предао би апостоле у њихове руке.

Таквим мудрим устројавањем беседе Гамалило их је приморао да сачекају њено окончање. Погледај, он није рекао: "Ако не пропадне, онда је од Бога", него: "Ако је оно од Бога, неће пропасти." Они, који су га послушали, учинили су то стога, што није говорио пред апостолима. Како то да су Јудејци избии апостоле, ако су га послушали? Послушали су га у том смислу, што су одустали од намере да их убију, иако су то желели. Затим су одустали од те своје жеље, али су их избии, удовољавајући свом гневу

ШЕСТА ГЛАВА

1. И у оне дане, када се множаху ученици, подигоше јелинисти вику на Јевреје што се њихове удовице заборављаху кад се дељаше помоћ сваки дан (у оригиналном тексту: код свакодневног служења).

Не у те исте дане, него неколико дана после тога; такав обрт речи уобичајен је у Писму. Јелинистима се, према мом мишљењу, називају лица која су говорила јелински (грчки) језик.

Код свакодневног служења: Под служењем се подразумева давање милостиње. Заборављање удовица није потицало од рђавих особина него од пропуста народа. Чим је брига о њима предложена (народу) и њихова невоља се прекратила.

2. Онда Дванаесторица, сазвавши мноштво ученика, рекоше: не доликује нама да оставивши реч Божију служимо око трпеза 3. Потражите, дакле, браћо, између вас седам осведочених људи, пуних Духа Светога и мудрости, које ћемо поставити на ову службу. 4. А ми ћемо у молитви и у служби речи прилежно остати. 5. И реч ова би угодна свему народу. И изабраше Стефана, човека испуњенога вером и Духом Светим, и Филипа, и Прохора, и Никанора, и Тимона, и Пармена, и Николу, прозелита из Антиохије. 6. Ове поставише пред апостоле и они помоливши се Богу положише руке на њих. 7. И реч Божија растијаше и веома се множаше број ученика у Јерусалиму, и велико мноштво свештеника покоравашу се вери.

Нису сами апостоли изабрали, него су избор препустили народу, који је и требало да има користи од служења ђакона. Народ их бира и именује. *Не доликује нама да оставивши реч Божију служимо око трпеза*, јер оно што је неопходно треба претпоставити ономе, што није неопходно.

Осведочени људи, испуњени Духа Светога. Писац их не назива једноставно духовнима него испуњенима Духом и премудрошћу, јер је и прихватање жалби удовица било дело највеће мудрости. *И помоливши се Богу положише руке на њих.* Погледај, како нема ниједне сувишне речи. Не говори како су били рукоположени, него каже само да су били рукоположени с молитвом. На човека се полажу руке, и у томе се састоји хиротонија (рукоположење). Све, међутим, савршава Бог. Какву је

хиротонију добило ових седам људи? Да ли ђаконску? Ја, међутим, мислим да су они имали име и достојанство презвитера. Били су рукоположени управо за то дело, односно, да вернима обезбеде оно што им је неопходно.

И веома се множише број ученика у Јерусалиму. Није једноставно говорио о томе, него тако да покаже како је велика сила милостиње и устројства.

8. А Стефан пун вере и силе чињаше знаке и чудеса велика у народу. 9. Тада устадоше неки из синагоге која се зове Либертинска, Киринаска и Александријска, и од оних из Киликије и Азије, и препираху се са Стефаном. 10. И не могаху противстати мудрости и духу којим говораше. 11. Тада подметнуше људе који рекоше: Чули смо га да говори хулне речи на Мојсеја и Бога. 12. И побунеше народ и старешине и књижевнике, и нападоше и ухватише га, и доведоше пред Синедрион. 13. Па изведоше лажне сведоке који говораху: Овај човек не престаје да хули на ово свето место и на закон. 14. Јер смо га чули где говори: Овај Исус Назарећанин разориће ово место и измениће обичаје које нам предаде Мојсеј. 15. И погледавши на њега сви који сеђаху у Синедриону, видеше лице његово као лице анђела.

Погледај како је међу седморицом један био претпостављен осталима. Иако је хиротонија била заједничка, један је задобио већу благодат. Обрати пажу и на то, да он до тог доба није творио чудеса, него да је почео да их твори кад се истакао (као изабрани и рукоположени, хирото-нисани), а да би показао да сама благодат није довољна него да је потребна и хиротонија. Тако је (кроз рукоположење) дошло до избилковања Духом, јер је и пре хиротоније, приликом избора, о њему посведочено да је испуњен Духом. Међутим, дарови Духа су различити.

Устадоше неки из синагоге. Устајањем се назива њихова разјареност и гнев. Синагоге су биле различите.

Препираху се са Стефаном. Препирали су се због тога, да би га приморали да нешто каже. Он је, можда, отворено беседио и говорио о окончању закона или пак, што је тачније, није говорио него је наговештавао. Наиме, да је отворено говорио, овима не би били потребни лажни сведоци. Запази, међутим, да он себи није дао за право да поучава, него су га на то навели они, што су се с њим препирали.

Тада подметнуше људе који рекоше... Они што су се с њим препирали не сведоче сами, јер би их истог часа разобличили да због зависти клеветају Стефана, него поткупљују друге, да (остали) не би то дело схватили као (њихову) жељу да му нашкоде. Не плаше се Бога и скрнавје себе убиством, а своје погледе обраћају ка мишљењу људи. *Па изведоше лажне сведоке који говораху...* Свуда лажно

сведочење. Нису хтели једноставно да га убију него после пресуде, рачунајући да ће тиме искоренити добро мишљење о онима, које су убијали.

За Стефана нису рекли да хули, него: *Не престаје да хули... Чули смо га где говори: Овај Исус Назарећанин* (Назарећанин се каже због увреде) *разориће ово место*. То су говорили и о Христу: *Ти који храм разваљујеш* (Мт. 27; 40), јер су осећали велико страхопоштовање према храму. Оптужба је пак била двострука: да хоће да укине обичаје и да уведе нове. *И погледавши на њега сви који сеђаху у Синадриону, видеше лице његово као лице анђела*. Бог је његово лице учинио облагодаћеним, јер је требало још нешто да каже.

Да би их одмах запрепастио својим изгледом, Бог је озарио његово лице. Лица оних, који су испуњени духовном благодаћу, пријатна су онима што их љубе, док код непријатеља изазивају поштовање.

СЕДМА ГЛАВА

1. А првосвештеник рече: Је ли то тако? 2. А он рече: Људи браћо и оци, чујте! Бог славе јави се оцу нашем Аврааму кад беше у Месопотамији, пре него што се досели у Харан. 3. Ирече му: Изиђи из земље своје и од рода својега и из дома оца својега, и дођи у земљу коју ћу ти показати. 4. Тада изиђе из земље Халдејске, и досели се у Харан; и оданде, по смрти оца његова, пресели Га у ову земљу, у којој сада ви живите. 5. И не даде му наследства у њој ш стопе, и обећа да ће је дати у посед њему и семену његовом после њега, докле још немаше детета. 6. А Бог рече овако: Семе твоје биће дошљаци у земљи туђој, и поробиће га и злостављаће га четири стотине година. 7. И народу томе коме ће робовати, Ја ћу судити, рече Бог.

&NBSP;

И док се они сами нису бринули због сопствених богохулних поступака, њега су оптуживали да својим речима хули. Свагда им је на уму Мојсеј, и нису се толико бринули о делима Божијим, колико о прописима Мојсејевим. Он (Стефан) на самом почетку побија њихово мишљење и доказује да ни храм ни обичаји (обреди) немају значаја, да нису надмоћнији од (еванђелске) проповеди и да Бог тешко и немогуће чини лаким и могућим. Запази ово: беседа се управо и састоји у томе, што им говори да су се свагда наслађивали човекољубљем (Божијим) а да су свом Добročинитељу узвраћали супротним и тежили немогућем. Показује такође да је обећање дато пре него та земља, пре обрезања, пре жртве и пре храма - да они ту земљу, исто као и обрезање и Закон, нису добили по заслугама, него да је земља била награда за послушање; када је дато обрезање, обећање још није било испуњено, и све су то били праобрази.

Прекрасно је на почетку беседе именовано Бога као Бога славе, јер је Он прославио унижене. Говори такође да још није било храма а да се Авраам удостојио да види Бога, да су његови преци (Авраамови) били Персијанци и да су живели на туђој земљи. Запази како он (Стефан) удаљује њихове мисли од телесног (чувственог), почевши од места, јер је и било речи о месту. Ако је Бог - Бог славе, онда Њему није потребно да има славу од вас посредством вашег храма. Он је извор сваке славе и сваког добра.

Изиђи из земље своје и од рода својега. Како то да Писмо каже да је отац Авраамов пожелео да изађе (1. Мојс. 11; 31), а овде се каже да је Аврааму било речено: *Изађи из земље своје!* Одатле закључујемо да је јављање Бога Аврааму утицало и на његовог оца и да је он пожелео да изађе (из земље Халдејске). Међутим, он (Стефан) самим тим доказује да они (Јудејци) нису деца Авраамова јер је онај, који је напустио и отацбину и родбину показао послушање, док су они непослушни. *И не даде му наследства у њој ни стопе.* Погледај, како их беседом о (обећаној) земљи наводи (на истину). Зашто му је није дао? Зато што је та земља била праобраз друге (земље).

И обећа да ће је дати. Примећујеш ли да није без разлога поновио: *Не даде,* каже, *него обећа да ће дати?* Ако је он (Авраам) био странац и придошлица, и ако је након извесног времена требало да се пресели, како је онда могао да поседује ту земљу? Дакле, његово наслеђе (Авраамово) сачувало се кроз његово семе, а то је Христос, јер ће с Њим (Христом) царевати и свети, према речи Писма: *Када дође у слави Оца Својега, царујући над свим народима* (в. Мт. 16; 27. и 25; 31). *И семену његовом после њега, док он још немаше детета.*

Поново указује да Бог има силу да немогуће учини могућим, јер је речено да ће господарем Палестине учинити онога, који је био у Персији и налазио се на тако далеком растојању. Ту се садржи и указивање на велико човекољубље Божије и на велику веру Авраамову, јер израз: *док он још немаше де-тета* показује његову (Авраамову) покорност и веру иако га је оно, што се с њим тада догађало, приклањало супротном мишљењу. Наиме, ни тада, када је дошао, а ни после тога, није имао ни стопе оне земље. Погледај, за колико је година дато обећање и колико је постојао његов праобраз? Никада, међутим, није постојао праобраз жртве, нити је постојао праобраз обрезања. Овим се такође показује да је Бог допуштао да Израиљци трпе недаће, иако ни у чему нису скривили. *И поробиће га и злостављаће га четири стотине година.*

Оно што је написано у Књизи Изласка, не противуречи овом месту. Тамо је речено: *И беше да после четири стотине и тридесет година изађе сила Господња по свој земљи египатској* (у српском преводу: *Изиђоше све војске Господње из земље мисирске*, 2. Мојс. 12; 41), а овде се каже: *После четири стотине година.* Трбало би, међутим, запамтити да није речено: *изашли су кад се напунило четири стотине година*, него да је речено *приближно после четири стотине година*, чиме се не искључује и осталих тридесет година. Двадесет пет година - од седамдесет пете до стоте Авраамове године, шездесет Исаакових година, деведесет једна Јаковљева

година, сто десет Јосифових година, сто четрдесет четири године у Египту - то је све заједно четири стотине и тридесет година. Међутим, каже се: *Злостављаће га четири стотине година, и потом ће изаћи, и служиће Ми на овом месту.* У изразу: *потом* може се видети указивање и на тих тридесет година.

И народу томе, коме ће робовати, Ја ћу судити, рече Бог. Они, који су их злостављали, нису то чинили некажњено. Јевреји су трпели горко и тешко ропство, јер Египћани нису на њих гледали као на слуге него као на противнике и непријатеље.

А потом ће изаћи, и служиће Ми на овом месту. И даде му завет обрезања, и тако роди Исаака и обреза га у осми дан, и Исаак Јакова, и Јаков дванаест праотаид. 9. А праоци позавидеше Јосифу и продадоше га у Египат, и Бог бејаше с њим 10. И избави га од свих невоља његових, и даде му милост и премудрост пред Фараоном, царем египатским, и постави га поглаварем над Египтом и свим домом његовим. 11. А дође глад на сву земљу Египатску и Ханаанску и невоља велика, и не налажаху хране оци наши. 12. А Јаков чувши да има пшенице у Египту посла први пут оне наше. 13. И кад дођоше други пут, каза се Јосиф браћи својој, и род Јосифов поста познат Фараону. 14. А Јосиф посла и дозвола от својега Јакова и сву родбину своју, седамдесет и пет душа. 15. И сиђе Јаков у Египат, и сконча, он и оци наши. 16. И пренесоше их у Сихем, и положише у Гроб који купи Авраам за новце од синова Емора Сихемљанина.

Потомцима се дају обећања а прецима недаће. Обрезивање крајка тела оцима је законом заповеђено због тога, што је Авраам изашао из земље Халдејске. Према обичајима њихових отаца, Халдејцима је, исто као и Миђанима и Персијанцима, било допуштено да се жене мајкама и сестрама. На тај начин, Авраам се обрезаује у знак одрицања од таквог телесног мешања и пориче незаконите рођачке бракове. Неки тврде да је Аврааму и његовим потомцима обрезавање било допуштено због тога да би било очигледно да ће се од њих по телу родити Христос. Ми, међу-тим, знамо да је у Старом Завету обрезавање било праобраз и да је у себи садржало праслику спасоносног крштења, јер је одбацивањем једног телесног делића означавало одрицање од живота по телу, чинећи обрезане синовима Божијима.

И тако роди Исаака, и обреза га у осми дан. Исаак, а одатле и Јудејци, обрезавају су се у осми дан. Исмаил^[1] је обрезао са тринаест година, због чега се и његови потомци, Исмаелићани, како каже Јосиф (Флавије), обрезају са тринаест година.

И продадоше Га у Египат. Иако није имао никакве кривице пред браћом, они су тако рђаво поступили с њим, и то у време кад им је донео храну. Својим поступком су потпомогли пророштву а да то ни сами нису знали. И невољно су постали

узрочници његовог благостања, премда после многих искушења. На себе су пак навукли велики страх и неподношљив стид, иако Јосиф није памтио зло и ништа страшно није смишљао против њих него је, напротив, нахранио њих, измучене глађу, и представио их фараону.

И сконча и он и оци наши, и пренесоше их у Сихем. Авраам са својом породицом и патријарси погребени су у Сихему који се, можда, називао "Сикема". Авраам је сам купио то место, да би сахранио Сарру.

И положише их у гроб. Када је то рекао, Стефан је показао да Авраам све до погребња није био господар земље.

17.И како се приближаваше време обећања, за које се Бог закле Аврааму, народ се увећа и умножи у Египту. 18. Док не наста други цар над Египтом, који не знаше Јосифа. 19. Овај поступи лукаво са родом нашим, злостављаше оце наше да башју децу своју да не остају у животу. 20. У то време се роди Мојсеј и беше мио Богу, и би три месец Гајен у дому оца својега. 21. А када је био избачен, узме га кћи фараонова и одгаји Га себи за сина. 22. И научи се Мојсеј свој мудрости египатској, и беше силан у речима и у делима. 23. А кад му се навршаваше четрдесета година, дође му на срцеда обиђе браћу своју, синове Израилеве. 24. И видевши некога где му се чини неправда, узме га у одбрану и освети угњетаваног убивши Египћанина. 25. А мишљаше онда браћа његова разумеју да им Бог његовом руком даје спасење; али они неразумеше. 26. А сутрадан појави се међу њима док су се тукли и стаде их мирити говорећи: Људи, ви сте браћа, зашто чините неправду један другоме? 27. А онај што чињаше неправду ближњему одгурну га рекавши: Ко тебе постави за старешину и за судију над нама? 28. Или хоћеш и мене да убијеш као што си јуче убио Египћанина!

Израз: *Како се приближавало време обећања* не указује на то да су се они умножили током четири стотине година, него да је требало да се приближи крај, јер је протекло четири стотине и више година у Египту. *Народ се увећа и умножи се у Египту.* Ако у вези с Јосифом зачуђује то, што су га браћа продала и што их је, иако продат, избавио (од глади), онда још више зачуђује што је цар одгајао онога, који ће поткопати његову власт (тј. Мојсеја). Онај, којег је требало да убије лице што га је осудило на смрт, васпитаван је и отхрањен да би свргнуо хранитеља.

Израз: *Да бацају децу своју да не осиају у животу*, наговештава да он (цар) није желео да се убијање младенаца извршава јавно. Запази и ово: обећање Божије учвршћивало се посредством оних истих околности, посредством којих је ђаво свим силама настојао да га поткопа. Израил је био злостављан, али се увећавао и множио. Због тога је Мојсеј примљен да буде одгајен и васпитаван у царском дому,

али је побегао одатле. Међутим, у време бекства бива удостојен виђења, и њему се поверава руковођење народа. На тај начин, Бог устројава да и онај, што је продат као слуга, постане цар тамо где је био слуга.

Што се тиче израза *беше мио Богу*, он је употребљен уместо: "беше угодан (Богу)". Баченог Мојсеја је подигла фараонова кћи. Родитељи су га родили и видели да је дете прекрасно, јер је благодат процветала у њему. Видевши да је дете прекрасно, поштедели су га. Међутим, уплашили су се заповести и сакрили га. Страх је победио, и због страха су одлучили да баце дете. Међутим, због осећања родитељске самилости (састрадања) употребили су лукавство (настоје да мимоиђу заповест): начинили су ковчег, који је подражавао Нојев. Призвавши Бога Нојевог, бацили су ковчег с дететом у реку, да би се истовремено и потчинили заповести и спасли дете. И ево, они бацају, а Бог подстиче фараонову кћерку, која није знала за то, да изађе на реку. Ништа не знајући, она је изашла, и пронашла оно, што није тражила. Мојсеј је био спасен символима општег спасења Цркве: ковчег је био од дрвета, дрво је потицало из воде, и спасао се безнадежни. Она, која је узела Мојсеја, није била Јудејка, него паганка и Египћанка.

И научи се Мојсеј свој мудрости египатској. Ни Мојсеј, ни Ананија, ни Данило, ни они који су били с њима, не би добили туђинско васпитање, да их нужда и насиље деспота нису присилили на то, иако им оно ни најмање није било потребно. Можда ће неко рећи да је ово васпитање било добро за искорењивање египатских заблуда. Убивши Египћанина, Мојсеј се осветио за онога, којега је Египћанин угњетавао. Он Египћанина није убио у јарости нити га је убио због гнева, него због ревности (по Богу). Иако је то било убиство, оно није убиство. Ево шта је чуо Финес, када је двоје убио једном руком: *И прободје их обоје.., и одврати Гнев Божији, и преста погибија* (4. Мојс. 25; 5-11). То, што је учинио Мојсеј, било је неразрешива загонетка, јер је то било знамење да ће Бог кроз Мојсеја погубити Египћане и спасти Израиљце.

Мојсеј мишљаше да браћа његова разумеју да им Бог његовом руком даје спасење. Уосталом, покровитељство Божије било је очигледно из самих дела. Они, међутим, и поред тога нису разумели. *А сутрадан појави се међу њима док су се тукли и стаде их мирити.* Погледај како благонаклоно говори онај, ко је испољио такав гнев против Египћанина: *Људи, ви сие браћа, зашио чинише неправду један другоме!* Обрати пажњу на одговор: *Ко тебе постави за старешину и судију над нама?* То су оне исте речи, које су затим упутили Христу. У духу Јудејаца је да за добро плате увредом.

29. А Мојсеј побеже због ове речи, и поста дошљак у земљи Мадиијској, где роди два сина. 30. И кад се наврши четрдесет година, јави му се у пустињи Горе Синајске анђео Господњи у пламену огњеном у купини. 31. А када Мојсеј виде, дивљаше се виђењу. Када пак он приступи да размотри, би глас Господњи њему: 32. Ја сам Бог отаца твојих, Бог Авраамов, Бог Исааков и Бог

Јаковљев. А Мојсеј се уплаши и не смијаше да погледа. 33. А Господ му рече: Изуј обућу са ногу својих, јер је место на којем стојиш света земља. 34. Гледајући видех муку народа Мојега који је у Египту, и чух њихово уздисање, и сиђох да их избавим, и сад ходи да те пошаљем у Египат.

*А Мојсеј побеже. Међутим, то његово бекство није нарушило домострој Божији, јер је речено: И кад се наврши четрдесет Година, јави му се анђео Господњи. Јавио му се кад је Мојсеј био у бекству, када се није надао да ће се вратити, будући да је већ имао два сина. Запази и ово: анђелом, као и човеком, назива (Стефан) Сина Божијег. Анђео се њему (Мојсеју) не јавља у храму, нити у самој пустињи, него у купини. Мојсеј бива удостојен и гласа: *Ја сам, каже глас, Бог отаца твојих, анђео Великог савета... Изуј обућу са ногу својих, јер је место на коме стојиш света земља.* Место је свето ради јављања Христовог и достојно је већег дивљења него оно, на којем се налазила Светиња над светињама, јер тамо никада није било таквог виђења. У наставку се види и велика брига Божија, јер се каже: *Гледајући видех муку народа Мојега.**

35. Овога Мојсеја, којег се одрекоше рекавши: Ко тебе поспави за старешину и судију? - тога Бог посла за старешину и избавитеља руком Анђела који му се јави у купини. 36. Овај их изведе учинивши чудеса и знаке у земљи египатској и у Црвеном мору и у пустињи четрдесет година. 37. Овоје Мојсеј који рече синовима Израљевим: Господ Бог ваш подигнуће вам пророка из браће ваше, као мене, Њега послушајте. 38. Ово је онај што беше у иркви у пустињи са Анђелом, који му је говорио на Гори Синајској, и са оцима нашим; који прима речи живе, да их нама даде. 39. Којега не хтедоше послушати оци наши него га одбацише, и окренуше се срием својим према Египту, 40. Рекавши Аарону: Начини нам богове који ће ићи пред нама, јер са овим Мојсејем, који нас је извео из земље Египатске, не знамо шта му се догоди. 41. И у дане оне начинише теле и принесоше жртву идолу, и радоваху се делима руку својих.

Онога Мојсеја, који је свој живот изложио опасности и којег су Израљци без разлога оставили и одбацили, Бог је уздигао и послао руком Анђела који му се јавио у купини. Онај, којег Стефан назива анђелом, Мојсеј је видео и назвао Богом.

Ово је Мојсеј који рече синовима Израљевим: Господ Бог ваш подигнуће вам пророка из браће ваше, као мене, тј. којег ћете, слично као и мене, напустити због онога, због чега је требало да Му укажете почаст. Фараон је хтео да убије Мојсеја, као што је Ирод хтео да убије Господа, па се Господ спасао у Египту. И један и други (и фараон и Ирод) смишљали су зло против младенца, и један и други су

издали заповест, али ни једна ни друга заповест нису наишле на покорност. *Ово је онај што беше у иркви у пустињи, са Анђелом који му је говорио...* Речи које су пред нама показују нам да људи не постају лошији или бољи у зависности од места. Они, о којима се говори, већ су били изван Египта, али су својим расположењем још били у Египту и у помислима нису напуштали египатске обичаје, као што је и речено у Еванђељу: *Где је ваше благо, тамо ће бити и срце ваше*. Многи, будући још на земљи, сабирају благо на небу, јер је тамо и њихово срце. Иако су били на небу, анђели који су прекршили заповест Божију били су наклоњени ономе, што је на земљи, за чим је уследило и њихово свргавање на земљу.

Који прима речи живе... Живима се овде називају речи посебне врсте или пророштва, чије се значење објашњава уобичајеним речима, јер пророк Језекиљ каже: *Зато им и ја дадох уредбе недобре* (Језек. 20; 25). Имајући у виду ове речи пророка, он (Стефан) назива пророчке речи живим речима. *Начини нам богове - не Бога, него богове. И у дане оне начинише теле*. Исто се каже и код Давида: *Начинише теле код Хорива*. На Хорив није указао без циља, него намеравајући да покаже крајње безумље Израиљаца: овде се Бог јавио Мојсеју, а они су овде начинили идоле и приносили им жртве.

42. А Бог се окрену од њих и предаде их да служе војсци небеској, као што је писано у књизи Пророка: Еда што заклано и жртве принесосте ми за четрдесет Година у пустињи, доме Израилев? 43. И прихвати се чадор Молохов, и звезду бога вашег Ремфана, кипове које начинисте да им се клањаше; и преселићу вас даље од Вавилона. 44. Ош наши имаху шатор сведочанства у пустињи, као што заповеди Онај што говори Мојсеју да га начини по обрасцу који беше видео. 45. Њега и наследивши оци наши унесоше са Исусом Навином при заузшшњу земље незнабожаш, које прогна Бог испред лиид отаиа наших, све до дана Давидових. 46. Који нађе благодат пред Богом и мољаше да нађе стан Богу Јаковљеву. 47. А Соломон му сазида дом. 48. Али Свевишњи не живи у рукотвореним храмовима, као што говори пророк: 49. Небо Ми је престо а земља подножје ногама Мојим; какав ћете Ми дом сазидати, Говори Господ, или којеје место за почивање Моје? 50. Није ли рука Моја створила све ово?

Изрека: *предаде их да служе* постављена је уместо: *допусти да служе*, као што је и код апостола Павла речено: *предаде их Бог у покварен ум* (Римљ. 1; 28) уместо: "допусти да буду предати". Према томе, он каже: Јудејци су страствено желели да уместо Творца служе творевину, и Бог их је кроз пророке често прекоревео за такву самовољу. Како су били упорни, допустио им је да учине оно што желе. Изрека: *Одврати се од њих* постављена је уместо: *одвративши се од другог хтења*, јер је једно што пројављује хтење Божије, а друго је оно што се догађа по допуштењу. Његово хтење је исто што и установљење закона: *Господу Богу својему клањај се и Њему јединоме служи* (Лк. 4; 8). Међутим, истрајнима у

безбожништву допустио је (да у њему и остану), јер Он неће да Му служе по нужности, како не би угњетавао онога, који има слободну вољу. Што се тиче израза: *војсци небеској*, неки мисле да значи исто што и: анђелима (*Ако је реч казана преко анђела*, в. Јевр. 2; 2). Лука, међутим, не говори о анђелима, него о звездама, којима су они (Јудејци) указивали поштовање, односно, о телету које је заменило Денницу (Lucifer) и о месецу као царици неба. Та реч се употребљава готово свугде, где се говори о небеским светилима.

Еда шта заклано и жртве принесосте Ми, доме Израилев? Запази да Он на почетку каже да су жртве најпре приносили Њему Самом а затим идолима. То је зато, што се до тада нигде не помиње реч "жртва", него само заповести и живе речи. Он то сведочанство не помиње без разлога, него да би им показао да није било потребе за жртвама. Он каже: *Еда шта заклано и жртве принесосте ми*, уместо: "Не можете рећи да приносите жртве идолима због тога, што сте их приносили Богу. Напротив, ви сте њима у почетку приносили жртве, и то у пустињи, где сам вас посебно штитио. Услед тога, ако сам рекао да ће тај храм бити срушен а обреди и жртве промењени, Ја нисам рекао ништа ново. Наиме, још Мојсеј о којем, како се чини, имате високо мишљење, током четрдесет година нити је приносио жртве нити подизао храмове. То није чинио ни Давид, иако сте већ поседовали ову земљу, која вам је дата у наслеђе. И пророци о њима говоре као о непотребнима. Како онда ви, за своје оправдање, можете да се позивате на Мојсеја, када сте га се одrekli и ви и ваши оци (в. Дела ап. 7; 35. и 39)? *И прихватисте чадор Молохов, и звезду бога нашега Ремфана.* Божанствени Мојсеј се удаљио на гору да би добио Закон док су они, Израилци по крви, стали испред Аарона и рекли му: "Начини нам богове."

Према томе, они су у пустињи начинили теле, и то теле било је очигледан идол. Постепено су начинили и многе друге идоле. Посебно су били предани поклоњењу звездама. Осим телета, они су прихватили и Молохов чадор (скинију, шатор). Кад су подигли скинију (чадор), поставили су у њу идола и назвали га Молохом. То је моавски идол. Он је, по узору на Денницу, имао прозиран камен на горњем делу чела. Реч Молох у преводу значи "њихов цар". Тако је тумаче Акила и Теодотион. Денницин лик су урадили уметници. Дакле, *прихватисте чадор Молохов*, тј. чадор нашег цара. Какав је то био цар?

Звезду бога нашега Ремфана, чије име у преводу значи "помрачење" или "ослепљење". Они су се, дакле, поклањали Денници, као звезди која се јавља пре појаве сунчевог сијања. Уосталом, тим поклоницима се није догодило ослепљење или Ремфан због тога што звезда узрокује такво ослепљење, него што је поклоњење звезди постало узрок таквог помрачења. *И преселићу вас даље од Вавилона.* Пророк је рекао: *Преселићу вас даље од Дамаска* (Амос 5; 27). Лука пак каже: *даље од Вавилона*, или зато што следи излагање Јевреја, или зато што је Вавилон граница дамаскине земље. Седамдесеторица тумача кажу: даље од Дамаска. *Оци наши имаху шатор сведочанства у пустињи.* Они су га имали због тога, да би имали сведочанство Божије. Називају га скинијом сведочанства, тј. чуда и заповести. *Као што говори Онај што говори Мојсеју.* Скинија је била установљена на гори и

преносила се кроз пустињу, тј. није се налазила на једном месту. Ако је онај, који је с Мојсејем говорио на гори и био анђеоло, свеједно је говорио у име Божије. Много сличног томе може се наћи у Светом Писму. Тако се у Књизи Изласка каже да је анђеоло рекао Мојсеју: *Мојсеју, Мојсеју, не иди овамо* (2. Мојс. 3; 2,4,5). Нешто касније, тај анђеоло каже: *Ја сам Бог отаца ваших, Бог Авраамов* (2. Мојс. 3; 6) и слично.

51. Тврдоврати и необрезани срцем и ушима, ви се свагда противите Духу Светоме; како оци ваши, тако и ви. 52. Којега од пророка не протераше оци ваши? И побише оне који предсказаше долазак Праведника, којега сада ви издајници и убице постадoste. 53. Ви који примисте Закон наредбама анђелским, и не одржасте.

Зашто онај, који је до тада кротко говорио народу, употребљава грубе речи? Зато, што је увидео да они не обраћају пажњу на оно што се говори.

Ви се свагда противите Духу Светоме. Не само сада, него свагда. Тиме је показао да је оно, што је рекао, било од Духа Светога, а посебно онда, кад се приближавао његов смртни час. Он је то знао, јер је био испуњен Духом Светим. Он је показао велику и непоколебиву смелост. То, што им је рекао, нису биле његове, него речи пророка.

Свагда се, каже, противите. Кад Бог није хтео да постоје жртве, ви сте приносили жртве. Када је затим хтео да их приносите, ви их нисте приносили. И опет, кад је постојао храм, ви сте служили идолима. Када пак Он хоће да се одрекнете храма, ви чините сасвим супротно. При том није рекао: "противите се Богу", него: *противите се Духу Светоме*, јер нема никакве разлике између Бога и Духа.

Како су се ваши оци противили, тако се противите и ви. Показује да тог зла више има у њима, јер се од предака преносило и на њих. Тако је чинио и Христос, јер су се силно хвалили својим прецима. *Којега од пророка не протераше оци ваши!* Ако су ваши очеви убијали те веснике, а будући да се исувише гордите својим прецима, онда није ништа чудно што ћете убити и мене јер проповедам Онога, Којег су они благовестили, а ви се исувише гордите својим прецима. *О доласку Праведника.* Говорећи: *Праведника*, показује да су Га они неправедно убили. Ако је Он праведан, онда су они, што су Га убили, веома неправедни. Назива Га праведним, јер то ни они нису могли да порекну, будући да Га нигде нису осудили као неправедног. Како би иначе за такво нешто могли да осуде Онога, Који ни кров над главом није имао? Стефан им, међутим, предочава два вида престапа: убиство и издају, јер каже: *Ви издајници и убице постадoste, ви који примисте Закон наредбама анђелским, и не одржасте*, тј. оно што су анђели наредили и што им је

предато од Онога, Који се јавио у купини. Показује да се они не покоравашу ни Богу ни анђелима, ни пророцима, ни Духу.

54. Кад ово чуше разјарише се врло у срцима својима, и шкргутаху зубима на њега. 55. А он, пун Духа Светога, погледа на небо и виде славу Божију и Исуса где стоји с десне стране Богу. 56. И рече: Ево видим небеса отворена и Сина Човечијега где стоји с десне стране Богу.

Ако су Јудејци хтели да га убију (Стефана), зашто га нису одмах убили? Зато што су хтели да нађу добар изговор за своју дрскост: увреда, коју им је нанео, није била добар изговор за његово убијање. Поред тога, оно што су сматрали за увреду није била лична увреда, него је то било разобличење онога што су (Јудејци) учинили пророцима. Они нису хтели да се о њима мисли да су га убили због онога, што се односило на њих лично, као (и кад су на смрт осудили) Христа, него да су га убили због безбожништва. Њима није било довољно да себе оскрнавe убиством, него су се надали и трудили да оскрнавe и част убијенога. Плашили су се да он не задобије опште поштовање, уколико га убију због увреде њих самих.

И Исуса где стоји с десне стране Богу. Стајање означава чврстину и непоколебивост. То су и они допуштали, јер су тада већ сматрали да Он стоји.

57. А они повикавши иза гласа затиснуше уши своје и навалише једнодушно на њега. 58. Па избацивши га изван града стадоше га каменовати. А сведоци метнуше хаљине своје код младића по имену Савла. 59. И каменовашу Стефана, који се мољаше Богу и говораше: Господе Исусе, прими дух мој! 60. Онда клече на колена и повика иза гласа: Господе, не урачунај им грех овај! И ово рекавиш, усну.

Оно што су (Јудејци) учинили са Христом, учинили су и овде. Као што је Он рекао: *Видећете Сина Божијега где седи с десне стране* (в. Мт. 26; 64), а они су то назвали богохуљењем и напали Га, тако су учинили и овде. Међутим, тамо су поцепали своје хаљине а овде су затворили уши.

Избацивши га изван града стадоше га каменовати. Како се показало да нису у стању да прекину Огефанову беседу, они су га каменовали. Чак и да је говорио неистину, требало је да га отпусте као безумнога. Ако је пак говорио истину, требало је да се запитају. Убили су га тако што су га извели изван града, као што је учињено и са Исусом.

*А сведоци метнуше хаљине своје код ногу младића по имену Савла. Сведоцима назива оне, које су истакли (с циљем) да изнесу лажно сведочење против њега. Тиме он наговештава две околности: прво, да су и они, које су сматрали сведоцима, били спремни да почине убиство кад су скинули одећу да би слободно и несметано бацали камење, а друго, да је онај, који ће касније постати проповедник васељене, и сам тада саучествовао у убиству и да је на тај начин у њему дошло до неке божанствене, задивљујуће и човеку несвојствене промене. Изрека: *Госпoде Исусе, прими дух мој*, јесте изрека оног што поучава и показује им да он неће умрети.*

*И каменовашу Стефана. Оправдање се савршава вером у Христа. Човечија природа се у Њему обогатила ослобађањем од греха и подарила нам ново право, због којег душе више не иду у ад него, као и раније, бивају послате у руке Бога Живога. Знајући све то, Стефан је рекао: *Госпoде Исусе, прими дух мој*. И блажени Петар пише: *Зато и они који страдају по вољи Божијој, нека њему као верном Саздатељу повере душе своје у добротинству* (1. Петр. 4; 19).*

Онда клече на колена и повика иза гласа: Госпoде, не урачунај им грех овај! Не само да се просто моли, него се моли усредсређено, јер је Бог допустио да његова душа све до тог тренутка остане у телу. Запази овај глас и неизмерну трпеливост у страдањима. Тиме показује да оно, што им је раније рекао, није рекао услед гнева, него да би их побудио, разобличио и прекорео.

ОСМА ГЛАВА

1. А Савле одобраваше његово убиство. А у тај дан постаде велико гоњење на јерусалимску цркву, и сви расејаше по крајевима јудејским и самаријским, осим апостола. 2. А људи побожни сахранише Стефана и учинише над њим велики плач. 3. А Савле је пустошио Цркву, улазећи у куће и силом одвлачећи људе и жене предаваше их у тамнију. 4. Међутим, они што се расејаху пролажаху и проповедаху веру.

Сами апостоли се, каже Лука, нису расејали, него су остали у Јерусалиму. Наиме, тамо где је јачи напад, тамо треба да буду најјачи борци, како би другима били пример одважности и смелости.

А људи побожни сахранише Стефана. Ако су били побожни, како то да су учинили велики плач? То је стога, што још нису били савршени. С друге стране, ко не би заплакао кад би га лишили таквог учења, такве заштите и таквих чуда, кад би видео тог праведника како лежи мртав и каменован? Савле је пустошио Цркву. Указује на

велику махнитост: он је био сам и упадао је у куће. То се догађа-ло зато, што је (Савле) своју душу предавао за Закон.

5. А Филип сишавши у град самаријски проповедаше им Христа. 6. А народ је пазио једнодушно на оно што им говораше Филип, слушајући и гледајући знаке које чињаше. 7. Јер духови нечисти с великом виком излажаху из многих који их имаху, и многи узети и хроми оздравише. 8. И би велика радост у граду онеме.

Не онај апостол Филип, који се убраја међу Дванаесторицу, него један од оне седморице, изабраних да се брину о удовицама, а такође и онај који је крстио ушкопљеника и прозвао Симона. Саслушај шта каже Лука: после убијања Стефана, дошло је до великог прогона Цркве. Сви се расејаше по јудејским и самаријским земљама, осим апостола. Одатле је јасно да се апостол Филип с осталим апостолима налазио у Јерусалиму. Лука је ту примедбу начинио зато, да би показао да је Филип крстио оне, којима је било предато (хришћанско) учење у Самарији.

Апостоли Петар и Јован, који су им дошли из Јерусалима, предали су им благодат Духа. Да је он био један од Дванаесторице, онда би и он имао власт да предаје (дарове) Духа. Он крштава само као ученик, а коначну благодат дају они апостоли, којима је била дата власт да предају такав дар. Други говоре да Филип на крштене није спустио Духа зато што је био само ђакон који се истакао међу онима, који су били са Стефаном, да није имао никакав презвитерски нити епископски чин, као што су га имали (изабрани) ученици Господњи.

Да је он био ђакон, сведочи Павле у Правилима; Павле не сведочи само о њему него и о Ананији, који је крстио самога Павла. Будући ђакон, он је, као прво, крштавао због недостатка презвитера у Самарији. У случају нужде, када нема презвитера, и ђаконима је допуштено да крштавају, како их је томе научио сам Дух, побуђујући (Филипа) да се приближи ушкопљенику. Требало би приметити да, после крштења, полагањем руку, а ради молитве у име Господа Исуса, на крштене нисходи Свети Дух. Због тога се све до данас тај чин сачувао у истом облику.

9. А беше отпре у граду неки човек, по имену Симон, који чараше и довођаше у чудо народ самаријски, говорећи да је он нешто велико. 10. Њега сви пажљиво слушаху, и мало и велико, говорећи: Овоје велика сила Божија. 11. А зато га слушаху пажљиво, што ихјемного времена чинима задивљавао. 12. Но кад повероваше Филипу који проповедаше еванђеље о Царству Божијему и о имену Исуса Христа, крштаваху се и људи и жене. 13. Тада сам Симон поверова и крстивши се остаде код Филипа; и гледајући знаке и чуда велика

где се збивају, дивљаше се врло. 14. А кад чуше апостоли у Јерусалиму да је Самарија примила реч Божију, послаше им Петра и Јована. 15. Ови сишавши помолише се Богу за њих да приме Духа Светога. 16. Јер још ни на једнога од њих не беше сишао, него беху само крштени у име Господа Исуса. 17. Тада полагаху руке на њих, и они примаху Духа Светога. 18. А кад виде Симон да се полагањем руку апостолских даје Дух Свети, донесе им новаца, 19. Говорећи: Дајте и мени ту власт да кад положим руке на некога прими Духа Светога. 20. А Петар му рече: Новци твоји с тобом да буду на погибао, што си помислио да се дар Божији може добити за новце. 21. Нема теби ни дела ни удела у овој речи, јер срце твоје није право пред Богом.

&NBSP;

Погледај и други покушај који је учинио Симон. Каже (Лука) да су га поштовали због велике силе. У то време су били обманути чаробњаштвом, док није дошао Филип и извео их из заблуде, јер је Симон Јудејцима говорио: "Ја сам отац", а Самарјанима: "Ја сам Христос". Симон је и сам поверовао. Он, међутим, није поверовао ради вере, него да би и он творио чудеса. Како је мислио да твори чудеса? Он је обмањивао а такође и кротио ђавоимане, због чега је мислио да и апостоли користе неку сличну вештину. Зато је и понудио новац. Исто тако, да се не би лишио тога дара, он је стално био уз Филипа.

22. Зато се покај од те злоће твоје, и моли се Богу еда би ти се опростила помисао срца твојега. 23. Јер те видим да си у горкој жучи и у оковима неправде. 24. А Симон одговарајући рече: Помолите се ви за мене Господу да не наиђе на мене ништа од онога што сте рекли. 25. А они, засведочивши и говоривши реч Господњу, врашише се у Јерусалим, и многим селима самаријским проповедаху Еванђеље.

Према измишљотинама јеретика, узалудно је било да Симону кажу: "покај се", јер је он створен као рђав. Они кажу да човек, будући зао по природи, није способан да се измени према својој жељи. Није, међутим, узалудно речено: "покај се", јер је и он имао слободну вољу и *моли се Богу еда би ти се опростила помисао срца твојега*. Рекао је то (Петар) Симону, као да према њему не би било показано снисхођење ако би почео да плаче и ако би се покајао. Међутим, такав начин изражавања био је уобичајен код пророка. Осим тога, Петар је предвидео да се он неће покајати. Зато и каже: *Да би ти се опростило*.

Речи: *Помолите се ви за мене Господу* Симон није изрекао због тога што жели да се покаје и преобрати, него само због пристојности. Где је ту плач? Где је покајање и исповедање грехова?

Јер те видим да си у горкој жучи и у оковима неправде. Петар га, међутим, не кажњава, да се не би испоставило да је његова вера изнуђена силом нужности и страха и да се то дело не би показало као сурово.

А они засведочивши и говоривши реч Господњу, вратише се у Јерусалим. Запази да нису на самом почетку отишли у Самарију, него тек онда кад су почели да их прогоне у Јудеји, као што се догодило и са Христом.

26. А анђео Господњи рече Филипу, Говорећи: Устани и иди према југу на пут који силази од Јерусалима у Газу, он је пуст. 27. И уставши пође. И гле, човек Етиопљанин, ушкопљеник, властелин Кандакије, царице етиопске, што беше над свима њезиним ризничима, који беше дошао у Јерусалим као поклоник, 28. Па се враћаше, и седећи на колима својим читаше пророка Исаију, 29. А Дух рече Филипу: Приступи и прилепи се тим колима. 30. А Филип притрчавши чу га где чита пророка Исаију, и рече: Да ли разумеш то што читаш? 31. А он рече: Како бих могао ако ме ко не упуту? И умоли Филипа да се попне и седне с њим. 32. А место из Писма које читаше беше ово: Као овца на заклање одведе се, и каојагње немо пред оним који га стриже, тако не отвара уста својих. 33. У његовом понижењу укиде се суд његов. А род његов ко ће исказати? Јер се узима са земље живот његов.

Мени се чини, да је тај Филип био један од седморице, јер иначе из Јерусалима не би ишао на југ него на север, будући да из Самарије, где се налазио и где је поучавао Филип, који је био један од седморице, пут води ка југу. *Који силази од Јерусалима у Газу, и тај (пут) је пуст*, анђео му то говори зато да се Филип не би уплашио напада Јудејаца. *И уставши пође. Уочи његово послушање.* Није питао, нити је рекао: *зашто*, него је исто временом са заповешћу устао и пошао.

Беше дошао у Јерусалим као поклоник. У тој Етиопији су господарице жене; по праву наследства, једна од њих је била Кандакија, и ушкопљеник је био њен ризничар. Запази да није био празник, али да је он и поред тога путовао у Јерусалим, и то из града који се предао сујеверју. На путу је читао Исаију, највећег међу пророцима. Поред тога, читао је не разумевајући оно што чита и свесрдно био обузет читањем.

Да ли разумеш то што читаш? Пита га на задивљујући начин, јер нити му ласка, нити га хвали, нити га пак прекорева због незнања. Међутим, пита га тако да подстакне већу жељу и показујући да се у томе (што чита) налази велико благо. Овај се не скрива, неко каже: *Како бих могао, ако ме ко не упуту?* Затим је затражио да га поучи.

Као овца на заклање одведе се. Веома је разумљив смисао наведених речи, јер се у неко време овце одводе на стрижење, и пастири полагају на њих справе за стрижу. Међутим, оне то трпе и не нападају оне, који то чине. Тако и Христос, трпећи увреде, није на њих узвратио другим увреама.

У његовом понижењу укиде се суд његов. Указује на незаконити суд над Њим, спроведен онда, кад је истина била скривена.

А род његов ко ће исказати! То јест, Његово високо достојанство, какво се пројавило после Васкрсења а којем као доказ служи и то, што је Он учинио у делу домостроја. Ко ће бити у стању да искаже речима, када му дође мисао: ко је тај и какав је, па је чак и Син Божији Јединородни све то претрпео? *Јер се узима са земље живот* Његов, тј. поприште делатности и постојање Јединородног, кад се Он созерцава изван тела и не више као неко, ко се налази међу нама.

34. Онда ушкопљеник одговори и рече Филипу: Молим те, за кога ово говори пророк? За себе или за некога другог? 35. А Филип отворивши уста своја, почевши од Писма овога, проповеди му еванђеље о Исусу. 36. Како пак иђаху путем, дођоше на неку воду, и рече ушкопљеник: Ево воде, шта ме спречава да се крстим? 37. А Филип му рече: Ако верујеш од свега срца, може. А он одговарајући рече: Верујем да је Исус Христос Син Божији. 38. И заповеди да стану кола, и сиђоше оба у воду, и Филип и ушкопљеник, и крсти га. 39. А кад изиђоше из воде Дух (Свети паде на ушкопљеника а анђео) Господњи узе Филипа, и више га не виде ушкопљеник, него отиде својим путем радујући се. 40. А Филип се обрете у Азоту, и пролазећи проповедаше еванђеље оним Градовима, док не дође у Кесарију.

Молим те, за кога...? Знати да пророци понекад и о другима и о себи самима говоре у другом лицу особина је веома проницљивог човека.

Ево воде, шта ме спречава да се крстим?. Погледај како разборито он поступа. На почетку чита и не разуме, а затим чита то исто пророштво. У њему се садржи учење о страдању и васкрсењу Исуса Христа и о даровању (благодати Светога Духа). Затим тражи да га крсти. Филип му објашњава по реду, почевши од тог пророштва. Окриливши се спремношћу, он се постепено приводи крштењу. Он није рекао: "крсти ме", него: *шта ме спречава?* Тим питањем је показао огромну жељу да прими крштење.

А кад изиђоше из воде, Дух Свети узе Филипа. Њега узима Дух, и самим тим оно што се догодило бива још чудесније. Истовремено чини радост и Филипу, будући да је удостојен онога, чега су бивали удостојени и пророци, на пример Авакум. Њега узима Дух а не анђео, као раније. То је због тога, што се анђео јављао

телеснијим људима, а Дух - духовнијим. Добро је, што је био узет од ушкопљеника, јер би ушкопљеник тражио од Филипа да пође с њим и Филип би га ражалостио уколико би га, због околности, одбио. Тако је све устројено на божанствен начин. Дух је оставио Филипа у Азоту, јер је након тога требало да тамо проповеда

ДЕВЕТА ГЛАВА

1. А Савле, још дишући претњом и убиством на ученике Господње, приступи првосвештенику, 2. И затражи од њега посланице у Дамаск за синагоге, да ако кога нађе који је од овога Пута, и људе и жене, свезане доведе у Јерусалим.

Објашњава (Лука) Павлову махнитост (грч. цспчсс) против верних и против Цркве, јер је желео да јавно покаже своју ревност. На њему се испунило оно, што је Христос рекао, да ће *они који вас убијају, мислити да Богу службу приносе* (Јн. 16; 2). Он (Савле) то није чинио онако, као што чине други људи. Да је то чинио из ревности, очигледно је отуда што се упутио и у друге (досл. спољашње) градове, док остали нису обраћали пажњу ни на оне, који се налазе у Јерусалиму. Они су се бринули само о једном, односно, о томе да уживају у почастима. Савле иде у Дамаск због тога, што је то био велики и царски град, и што се плашио да тај град не привуче хришћанска проповед. Он се није с молбом обратио претору него архијереју, јер је намеравао да све учини према закону.

Да ако кога нађе који је од овога Пута, и људе и жене, свезане одведе у Јерусалим. Шта значи: *од овога Пута!* Можда су верујући себе тако називали, јер се једино посредством вере уносимо на небо. Или их је пак Савле из презрења и подругујући им се називао следбеницима тога пута, пошто се за нечасног човека обично каже да је сишао са пута. Он није тражио власт да ту казни хришћане, него је тражио да их доведе у Јерусалим, пошто је хтео да делује са већом влашћу.

3. А кад путоваше и дође близу Дамаска, изненада обасја га светлост са неба, 4. И паднувши на земљу чу глас где му говори: Савле, Савле, зашто Ме гониш! 5. А он рече: Ко си ти, Господе? А Господ рече: Ја сам Исус којег ти гониш (тешко ти је против бодила праћати се) 6. А он дрхтећи од страха рече: Господе, шта ћу да чиним? А Господ му рече: Него устани и уђи у град, па ће ти се казати шта треба да чиниш. 7. А људи који путоваху с њим стајаху неми, чујући глас а никога не видећи 8. А Савле устаде са земље и отвореним очима својим никога не виђаше. 9. И беше три дана слеп, и не једе, нити пи.

Виђење се није догодило у граду, него на путу и у тишини, јер гомила не би поверовала него би се само наругала, будући да су и тамо (у присуству Исусовом), када су зачули глас са небеса, говорили да се чује гром (в. Јн. 12; 29). Овај (Савле) је заслужио да му поверују, јер је казивао о ономе, што му се догодило. Према томе, ни у Јерусалиму ни у Дамаску, него је на путу заблистала светлост како оно, што се с њим догодило, неки не би објашњавали другачије од онога, како је објаснио он сам, јер је заслужио веровање, пошто је и виђење имао, и поднео страдање. То говори (Павле) и брани се пред Агрипом (в. Дела ап. 26; 12-18).

Савле, Савле, зашто Ме Гониш? Христос му не каже: "веруј", него га прекореваче, говорећи: *Зашто ме Гониш!* Готово да каже: "Шта си ти, мало или велико, претрпео од Мене, да би Ми то чинио?"

Ја сам Исус, којега ти Гониш. То је речено уместо: "Немој мислити да водиш битку с људима, него се бориш против Мене, твог Господа." Зашто се то (јављање) Савлу није догодило на почетку? Зато да би се показало, да је Христос уистину васкрсао. Како би поверовао Његов прогонитељ и онај, који ни-је веровао Његовом васкрсењу и који је услед тога махнито прогонио верујуће, ако није била велика сила Његовог васкрсења? А зашто не одмах после васкрсења? Да би се јасније пројавило непријатељство према учењу о васкрсењу и да би се преобраћање (Павлово) показало као још бо-жанственије.

А људи који путоваху с њим стајаше неми, чујући Глас а никога не видећи. Светлост је обасјала све, који су били с њим, како би и они сведочили о том јављању. Она, међутим, није заслепела све њих него само Павла, како не би помислили да је то била општа и као случајна несрећа, него да би се открило да је то у потпуности било божанствено дејство и промишљање. Зашто нису поверовали и они, који су били с њим? Да би могли да буду веродостојни сведоци онога, што се догодило Павлу. Да су и они поверовали, изгледало би да сведоче по наклоности. Чији су глас чули они, што су били с Павлом? Чули су глас самог Павла, кад је одговарао, док је небески глас чуо само он. Због тога је овде и речено:

А људи који путоваху с њим стајаху неми, чујући глас, тј. Павлов глас, а никога не видећи коме би он одговарао. Приповедајући у наставку, сам Павле каже: они, који су били са мном, видели су светлост и уплашили се, али глас који ми је говорио нису чули (в. Дела ап. 26; 14).

И отвореним очима својим никога не виђаше. Павлове очи су пострадале, јер преобиле светлости обично узрокује бол, будући да и очи имају своју меру. Кажу такође да и прекомерни звук учини (уши) глувим и неосетљивим.

И беше три дана слеп, и неједе, нити пи. Зашто је то учинио? Зато, што се силно покајао што је прогонио Цркву, што је јадиковао, молио се и преклињао Бога да му буде опроштено.

10. А у Дамаску беше један ученик, по имену Ананија, и рече му Господ у виђењу: Ананија! А он рече: Ево ме, Господе! 11. А Господ њему: Устани и иди у улицу која се зове Права, и тражи у дому Јудином по имену Савла Таршанина; јер Гле, он се моли Богу. 12. И виде у виђењу човека по имену Ананију, Где уђеи метну на њега руку да прогледа. 13. А Ананија одговори: Господе, чуо сам од многих за тога човека колико зла почини светима Твојима у Јерусалиму. 14. И овде има власт од првосвештеника да веже све који призивају Име Твоје. 15. А Господ му рече: Иди, јер Ми је он сасуд изабрани, да изнесе Име Моје пред незнабошце и царева и синове Израилеве. 16. А Ја ћу му показати колико му ваља пострадали за Име Моје.

Зашто Ананија, иако није био један од најзнаменитијих и познатих ученика, добија власт да призове и исцели Павла, који ће постати тако (велики проповедник Еванђеља)? Зато што је требало да Павла поучи не човек, него Сам Христос. Зато га је Ананија крстио и исцелио, али га ничему није поучавао. Да он није био један од веома познатих, сведочи и његова бојазан и страх, а што се открива из његових речи. Он се толико бојао прогона од стране Павла, да је био запрепашћен и ужаснут кад је од Господа чуо и само његово име. Он није обратио пажњу чак ни на оно што је након тога речено, односно да се Савле моли, да је имао виђење, да је слеп и да се Ананија упућује код њега зато, да би му учинио добро дело и спасао га.

И виде у виђењу човека по имену Ананију. Будући да је био слеп, није ни могао да га види на јави.

И овде има власт од првосвештеника да веже све. Одакле су то знали? Било је природно да се они који страхују распитају и дознају о ономе, што се смишља против њих. Погледај какав је страх; он није допустио да до његових ушију допре реч "Павле", и каже: бојим се да ме некако не одведе у Јерусалим.

Иди, јер Ми је он сасуд изабрани. Не само, каже, да ће постати верујући, него и учитељ, и задобиће велику одважност.

Он ће стати пред незнабошце, и царева и пред Јудеје. Господ тиме охрабрује Ананију и истовремено га поспфује, као да говори: "Ако је он тако махнитао због Мене и убијао, па ће ипак све претрпети, зар ти нећеш чак ни да га крстиш?" Зато, каже, што је он сасуд изабрани и што ће изнети Име Моје. Када је чуо да је Павле слеп, Ананија само што се није обрадовао и рекао: "Добро је! Зашто ми заповедаш да му отворим очи? Да би нас опет везивао? Или да би нас опет кажњавао?" Господ на то каже: "Он не само да неће чинити никакве страхоте, него ће и много претрпети Мене ради." Добро је речено: *сасуд изабрани.* Тај израз показује да не постоји природно зло, јер ми одабирамо оно, што је добро.

17. И отиде Ананија, и уђе у кућу, и метнувши руке на њега рече: Савле брате, Господ Исус, који ти се јави на путу којим си ишао, послао ме је да прогледаш и да се испуниш Духа Светога. 18. И одмах отиде од очију његових као крљушт, и прогледа, и уставши крсти се. 19. И узевши храну, окрепи се. И би Савле неколико дана са ученицима који бијаху у Дамаску.

Погледај какво је послушање уследило након највећег страха. Биле су то, дакле, Ананијине речи, које нису изговорене услед неверја него услед страха и стрепње.

Савле, брате, Господ који ти се јави на путу којим си ишао, послао ме је. Одмах га упознаје с именом Господњим. Поред тога, Христос му (Ананији) није рекао: "Јавио сам му се" (Савлу) него: *Научиће Га Дух.* И заиста, није му се (Исус Христос) јавио лично, него му се јавио делима и дејствима. Каже: *Који ти се јави* а не: "Који те ослепео и откло-нио срамоћење". Каже: *послао ме је.* То, каже, није моје дело: ја сам слуга благодати. На тај начин, ништа нису могли да умисле о самима себи.

И одмах отпаде од очију његових као крљушт. Крљушт отпада и показује да је запаљење било велико, али да у исцелење не може бити никакве сумње.

И уставши крсти се. И узевши храну окрепи се, јер су његове снаге делимично ослабиле од пута, делимично од страха, делимично од глади а делимично од малодушности. Запази да није хтео да узме храну све дотле, док није примио велике дарове. 20. *И одмах по синагогама проповедаше Исуса да је Он Син Божији.*

21. А сви који слушаху чуђаху се и Говораху: Није ли ово онај што у Јерусалиму сатираше оне, који призивају Име ово, и не дође ли овде за то да их везане води првосвештеницима? 22. А Савле све више јачаше, па збуњиваше Јудејце који живе у Дамаску, доказујући да је ово Христос.

Да је Он Син Божији. Не каже (Павле) да је (Исус) васкрсао, нити да је Он жив, али шта каже? Одмах почиње убедљиво да доказује да је Овај Син Божији. Он је одмах постао Учитељ, јер се није стидео што се у њему десила промена због онога, што му је постало јасно.

Савле све више јачаше, па збуњиваше Јудејце, јер је и њих питао за оно, чему је био научен из Мојсејевог закона. Мислили су да ће се, кад се избаве од Стефана,

избавити и од тих расуђивања. Међутим, нашли су другога, силнијег од Стефана. Доказујући то, поучавао је и тумачио из оних Писама, која су им била позната.

23. А кад се наврши подоста дана, договорише се Јудејци да га убију. 24. Али Савле дознаде за њихову заверу; а они чуваху врата и дан и ноћ да би га убили. 25. Но ученици га узеше ноћу и спустише преко зида у котарици. 26. Када пак дође Савле у Јерусалим, покушаваше да се придружи ученицима; и сви га се бојаху, не верујући да је ученик.

Јудејци опет долазе на своју најупорнију помисао. Сада пак не траже клеветнике и лажне сведоке, него се спремају да сами изврше убиство. Пошто су увидели да је дело оснажило, они га не предају на суд.

Ученици га узеше ноћу, и спустише преко зида у котарици. Запази да се Павле не спасава благодаћу него људском мудрошћу, како би се ти научио да човекова врлина блиста и без знамења.

Када пак Савле дође у Јерусалим, покушаваше да се придружи ученицима. Избавивши се од опасности, он не само да се није скривао, него је, напротив, пошао тамо, где су их још више прогонили. Примети да он чак тражи ученике. Тако се он распламсао и преиспунио ревношћу према проповеди. То, што је после других пришао Христу, испунило га је још већом ревношћу. *Ономе, који је више љубио, више се и опрашта,* каже (Господ, в. Лк. 7; 47).

С правом се може појавити недоумица када (ап. Павле) у Посланици Галатима каже: *Нити изиђох у Јерусалим онима, који су били апостоли пре мене, него отидох у Арабију, и опет се вратиху Дамаск. А потом, након три године, изиђох у Јерусалим да видим Петра... А другога од апостола не видех, осим Јакова, брата Господњег* (Гал. 1; 17-19).

Овде се, међутим, каже да је он дошао у Јерусалим и да га је Варнава одвео код апостола. Дакле, или је тамо (у Посланици Галатима) рекао: *нити изиђох* (одмах након тога) да бих представио (своје учење на одобрење апостолима), или пак, ако није тако, треба допустити претпоставку да завера против њега у Дамаску ни-је скована одмах по његовом обраћању у веру него након његовог по-вратка из Арабије, после три године. На тај начин се завршило његово путовање у Јерусалим. Он, дакле, није отишао код апостола, него је покушавао да се придружи ученицима. Он то чини стога, што је истовремено и учитељ и ученик. Или (у Посланици Галатима) не говори о том путу (у Јерусалим) него га изоставља, будући да историограф много скраћује и сажима догађаје који су се десили у различитим временима.

Покушаваше да се придружи, каже Лука. Код њих није отишао одважно, него са страхопоштовањем. Сви га се бојаху, не верујући даје ученик. Разуме се, да су га се плашили ученици, а апостоли нису веровали његовом преобраћању, јер је за људски разум заиста несхватљиво да се тако ватрени прогонитељ преобрати у проповедника.

27. А Варнава га узе и доведе апостолима, и исприча им како је на путу видео Господа и како му је говорио, и како је у Дамаску смело проповедао у име Исусово. 28. И заједно с њим је улазио у Јерусалим и излазио и слободно проповедао у име Господа Исуса. 29. И говораше и препираше се с јелинитима, а они вребаху да га убију. 30. А кад браћа ово сазнаше, сведоше га у Кесарију и испратише га у Тарс. 31. Међутим, Цркве по свој Јудеји и Галилеји и Самарији уживаху мир напредујући и ходећи у страху Господњем, и умножаваху се утехом Светога Духа.

Да је Варнава кротак и смиреноуман човек, види се и из овога, и из онога што је након тога учинио. Можда је он и раније познавао Павла, будући његов пријатељ. Којим га је апостолима довео? Можда Петру и Јакову, за које и сам Павле у Посланици Галатима каже да их је познавао. Обрати пажњу да Павле, као човек који смирено мисли о себи, не иде код апостола него код ученика, као да је и он само ученик. Варнава га одводи код апостола и приповеда како је Павле био одважан.

И говораше и препираше се с јелинитима, односно с оним Јудејцима, који су говорили грчким језиком. Други, тврдокорни Јудејци, нису могли ни да га гледају или пак беху одлучили да га погубе.

А када браћа ово сазнаше, сведоше га у Кесарију. Заплашени оним, што се догодило Стефану, спа-савају га одласком у Кесарију а затим и у Тарс, да би тамо истовремено и поучавао и био безбедан, као у сопственој отаџбини, јер се Јудејци нису толико гневили на друге колико на њега. Друге апостоле су већ познавали и јарост, управљена против њих, временом је већ ослабила. Осим тога, било им је познато да су често налазили заштиту и уживали поштовање међу народом.

Цркве по свој Јудеји и Галилеји и Самарији уживаху мир. Лука хоће да каже да је одатле дошао Петар. Да ти не би помислио да је он то учинио из страха, на почетку каже да су Цркве уживале мир. Кад би се у Јерусалиму распламсало непријатељство, апостоли су боравили у том граду а када би тамо наступио мир, одлазили су да проповедају у другим местима.

32. И догоди се да Петар, обилазећи све, сиђе и светима који живљаху у Лиди. 33. И нађе тамо једнога човека по имену Енеја, који већ осам година лежаše на одру, јер беше узет. 34. И рече му Петар: Енеје, исцељује те Исус Христос, устани и простри сам себи - устани са постеље своје! И одмах устаде. 35. И видеше га сви који живљаху у Лиди и Сарону, и обратише се Господу.

Зашто (Петар) није очекивао да се покаже вера овога човека и зашто га није питао, жели ли да буде исцељен? Разуме се, да је то чудо било сатворено зато, да би утешило многе. Лука стога каже: *И видеше Га сви који живљаху у Лиди и Сарону, и обратише се Господу.*

С друге стране, чуда овде још нису показала своју силу, и зато би било непримерено да се од њих захтева вера. Апостоли из тог разлога ни хромога нису гштали. Као што ни Христос, постављајући почетак чудима, није захтевао веру, тако је не захтевају ни они. У Јерусалиму се, наравно, вера у њих раширила и раније: *Кад, каже, прође Петар, да бар сенка његова осени некога од њих* (в. Дела ап. 5; 15), јер је тамо било сатворено много чуда (знакова), док им је овде тек тада био постављен почетак.

36. А у Јопи беше једна ученица, по имену Тавита, што преведено значи Срна: и она беше пуна добрих дела и милостиња које чињаше. 37. И догоди се у те дане да се она разболе и умре; онда је окупаше и положише у горњу собу. 38. И будући да је Лида близу Јопе, ученици чувши да је Петар у њој, послаше два човека молећи га да без оклевања дође до њих. 39. А Петар уставши отиде с њима; и кад дође, уведоше га у горњу собу и скупише се око њега све удовице плачући и показујући кошуље и хаљине што је радила Срна док је била с њима. 40. А Петар изгнавши све напоље, клече на колена и помоли се Богу, и окренувши се телу рече: Тавито, устани! А она отвори очи своје, и видевши Петра придигну се и седе. 41. Он пак давши јој руку подиже је; и дозвавши свете и удовице показа је живу. 42. И ово се разгласи по свој Јопи, и многи вероваше у Господа. 43. А он остаде много дана у Јопи код некога Симона кожара.

По имену Тавита. Лука даје и њено име, показујући да је она одговарала свом имену, јер је била будна и трезвеноумна као срна.

И догоди се у те дане да се она разболе и умре; онда је окупаше и положише у Горњу собу, тј. учинили су све што је требало учинити са покојницом. Послали су ученике, који су били у Јопи код Петра, да би га замолили да не оклева да дође код њих. Запази простодушност осталих и Петрову скромност. Не иду сами, него

посредством двојице моле за исцелење, и он долази. Зашто га нису позвали пре него што је умрла? Сматрали су недоличним да тиме замарају ученике, да их удаљују и отежавају дело проповеди. Због тога (Лука) и каже да је био близу.

И скупише се око њега све удовице плачући и показујући кошуље и хаљине што је радила Срна док је била с њима. Израз: док је била с њима, указује на њено велико смирење, јер је она била међу њима, живела међу њима и понашала се као једна од њих, а не онако, као што ми сада чинимо.

А Петар изгнавши све напоље, клече на колена и помоли се Богу. Зашто је све истерао напоље? Зато да га не би гануле њихове сузе и да не би изгубио спокојство духа.

Клече на колена. Савршава усрдну молитву. Затим придржава оживелу, а њој се постепено враћају живот и снага.

И позвавши свете и удовице, показа је живу, једнима за утеху а другима за заштиту.

Запази Петрову скромност: сатворивши тако (велико чудо), он не тражи уточиште код ње нити код неког другог, знаменитог човека, него код кожара Симона. Он се не стиди незнатних људи и не даје великим поводом да се преузносе.

ДЕСЕТА ГЛАВА

1. А у Кесарији неки човек, по имену Корнилије, капетан чете која се зваше Италијанска, 2. Побожан и богобојазан са целим домом својим, којије чинио многе милостиње народу и молио се стално Богу, 3. Виде на јави у виђењу, око деветог часа дана, анђела Божијега где уђе к њему и рече му: Корнилије! 4. А он, погледавши на њега и уплашивши се, рече: Шта је, Господе? А он му рече: Молитве твоје и милостиње твоје узиђоше на спомен пред Богом. 5. И сад пошаљи људе у Јопу и дозови Симона прозваног Петра. 6. Он гостује у некога Симона кожара, чија је кућа код мора. (Он ће ти казати речи којима ћеш се спасти ти и сав дом твој.) 7. А кад отиде анђеоски који је говорио Корнилију, он дозва двојицу од укућана својих иједног побожног војника од оних који бејаху стално уз њега. 8. И казавши им све посла их у Јопу.

Тај (Корнилије) није био нити Јудејац, нити од оних који су под законом, али је живео исто као и ми. Ево, већ је двоје достојанственика (тј. људи који уживају почасти) поверовало (у Христа), Етиопљанкин ризничар (ушкопљеник) и овај.

Побожан и богобојазан са целим домом својим. Послушајмо ово и ми; ми се не бринемо ни о својим укућанима, а он се бринуо чак и о својим војницима.

Капетан чете (кохорте) која се зваше Италијанска. Он представља тог човека и даје исцрпне податке о њему, да нико не би рекао да Писмо греши у односу на историју. Требало би знати да се чета састојала од две стотине војника а кустодија од шездесет.

Виде на јави у виђењу, око девог часа дана, анђела Божијега где уђе к њему. Види анђела да би у потпуности уверио Петра. Или, боље речено, не него због друге, слабије у вери.

У девети час, кад је напустио бриге и налазио се у тишини и спокоју. Будући да истинско Око и велики Судија зна да су и велика дела без вере мртва, Он шаље анђела који руководи делима, да би се овенчали вером они што се добро подвизавају. Корнелије је због виђења осетио страх, али умерен, тек да побуди (његову пажњу).

Речи анђела су затим поништиле страх: Молитве твоје и милостиње твоје узвиђаше на спомен пред Богом. Запази да се милостиња узноси на највише небо (досл. на небо небеса и да се зауставља пред самим Царским престолом. Обрати пажњу и на анђела: он на почетку узвисује и узноси његове (Корнилијеве) мисли ка вишњем, а затим говори и оно, што каже у наставку: И сад пошаљи људе у Јопу и дозови Симона прозваног Петра. Он гостује у некога Симона кожара. Да не би пошли код некога другог, он тог човека не одређује само по имену, него и према месту (на којем се налази).

Његова је кућа код мора. Апостоли су одабирали места удаљена од градова; они су љубили пустињу и безмолвије. Шта ако се догоди да постоји и други Симон кожар? Ево знака: он живи код мора. Анђео није рекао зашто је потребно да то учини, како га не би преиспунио радошћу.

Дозва двојицу од укућана својих и једног побожног војника. Погледај, није узалуд речено да су то били људи који су се стално налазили уз њега.

И казавши им све, посла их у Јопу. Запази његову скромност. Није рекао: "Позовите ми Петра", него им је све испричао, како би гатиме подстакао да дође код њега. Сматрао је недоличним да га позива силом свог достојанства, и зато је све испричао (својим изаеланицима).

9. А сутрадан док они путоваху и приближаваху се Граду, изиђе Петар на равни кров дома да се помоли Богу око шестога часа. 10. И огладне, и хтеде да једе, и кад му они готовљаху, наиђе на њега занос (иступљење). 11. И виде небо отворено и сасуд некакав где силази из њега, као велико платно завезано на

четири краја и спушта се на земљу. 12. У коме бејаху све четвороножне животиње на земљи, и звериње, и гмизавци, и птице небеске. 13. И дође му глас: Устани, Петре, закољи и једи. 14. А Петар рече: Нипошто, Господе, јер никад не једох било шта погано или нечисто. 15. И опет глас њему подруги пут: Што је Бог очистио, ти не погани! 16. И ово би трипут, и сасуд се опет узнесе на небо.

Погледај како Дух управља временом и чини да се ствари не дешавају ни пре, ни касније. *Изађе Петар на равни кров дома да се помоли Богу око шестог часа*, тј, на усамљеном месту и у тишини, као на крову. *И наиђе на њега занос, и виде небо отворено*. Занос означава и запрепашћење (када се види чудо, али и оно стање када је човек уздигнут изван чула. Он је, наравно, имао неко духовно созерцање.

И сасуд некакав где силази на њега, као велико платно. Међу апостолима, Петру је првом било потребно божанствено откровење о призиву незнабожаца, јер он није знао да обрезање и необрезање не чине разлику у погледу вере. Он, наравно, није јасно знао оно што је Господ рекао - да ће, кад се открије служење вером, тој вери бити поучени и незнабошци. Није то знао све до оног времена, док му неизрецива воља Његова посредством откровења (виђења) није открила ову тајну, с једне стране примером плаштанице, а са друге тиме што је и незнабошцима због вере (тј. након што су поверовали) предата благодат Светога Духа, убедивши га да у Христу нема разлике између Јудејца и Јелина.

Завезано на четири краја, и спушта се на земљу. Четири краја указују на четири стихије (на четири елемента), Сасуд који се појавио означава нај-грубљи (најприземнији) свет, а различите животиње су симболи стања у којима се људи налазе. Символ читаве васељене био је тај необрезани човек (Корнилије), јер он није имао ништа заједничко с Јудејцима. Сви би почели да га (Петра) оптужују као преступника закона, и зато Дух устројава да он има заштиту. Због тога и приговара анђелу, јер је дужан да у потпуности очува закон. Дакле, то је устројено зато, да га не би оптужили. Можда је он, приклонивши колена, имао виђење. Оно што се догодило било је божанствено дело, тј. оно што је видео са небеса. Био је у стању заноса (иступљења) и отуда је слушао глас, па је три пута исповедио да су тамо нечисте животиње. То, што је сасуд сишао са неба и што се тамо узнео, велики је доказ чистоте.

Ово се, дакле, догодило због оних, којима ће убудуће тумачити, јер је он сам (Петар) чуо (заповест Господњу): *На пут незнабожаца не идите*. Ако је чак и Павлу било потребно обрезање и приношење жртава, онда је утолико било потребније тада, на почетку проповеди, док су још били веома слаби. Није о свима рекао да су погани и нечисти, него само о онима за које је закон рекао да су погани и нечисти. Изобразивши обличје Своје Цркве, Бог је рекао да она ништа не сматра за нечисто, јер је човеку чисто све, што прима с благодарношћу и благословом Божијим. Ако се ова загонетка и односила на призивање незнабожаца, односно, ако

је указивала да необрезане не треба сматрати поганима и нечистима, Петрова реч се ипак не односи на људе него на животиње, које су према Мојсејевом закону биле забрањене.

Животиње изображавају људске особине, а из Петровог виђења је очигледно да су се у сасуду, који је сишао са неба, налазиле све врсте животиња: и гмизавци, и птице, и четвороношци. Казивање прикривено изображава да се они, који треба да се обрате у веру налазе под влашћу разних грехова. Они су се уподобили или четвороношцима по суровости или гмизавцима према затрованости или птицама према лакоћи и непостојаности своје природе. При том се змије прихватају као символ фарисеја и садукееја а лисица за символ Ирода; коњи, у којима је распламсана страст за полним зближавањем, уподобљују се сладострасницима, а овце незлобивим људима. Коза је символ недружелубивих и недарежљивих људи, а јежеви су символ богатих. Господ је о њима рекао да њихово трње (тј. бодље) гуши реч и чини је бесплодном.

И опет глас к њему подруги пут: Што је Бог очистио, ти не погани. Чини се као да глас говори њему, Петру, иако глас говори Јудејцима. Ако је овај учитељ заслужио прекор, онда су га утолико пре заслужили они.

17. А док се Петар у себи питао шта би било виђење које виде, и гле, људи послани од Корнилија распитавши се за дом Симонов, стадоше пред врата. 18. И зовнувши питаху да ли гостује овде Симон звани Петар. 19. И док Петар размишљао о виђењу, рече му Дух: Ево три човека траже тебе. 20. Него устани и сиђи и иди с њима не премишљајући ништа, јер сам их Ја послао.

Шта би било виђење. Плаштаница означава земљу, а животиње које су се налазиле на њој незнабошце. Изрека: *закољи и једи*, означава да и они треба да приђу Христу; то, што се понавља три пута, означава крштење. Дакле, истински смисао виђења указује му на веру у Тројицу, исто као што и вера у Тројицу означава истинско богопоштовање (беоаерех).

И Гле, људи послани од Корнилија. Ти људи долазе благовремено, да би разрешили недоумицу. Христос је и Јосифу дозволио да се најпре уплаши, па му је тек онда послао анђела, јер душа лако прихвата ослобађање од пређашње недоумице. Осим тога, он није био дуго у недоумици, нити се она раније пробудила, него управо у оно време кад су питали да ли он ту гостује.

И док Петар размишљао о виђењу, рече му Дух: Ево три човека траже тебе. И то служи као Петрова одбрана пред ученицима, да би видели да је он размишљао али да је био поучен да не расуђује (о оном што је видео).

Него устани и сиђи и иди с њима, јер сам их Ја послао. Велика је власт Духа, јер оно што чини Бог Отац, то исто чини и Свети Дух. Анђео је рекао: *Молитве твоје и милостиња твоја*, да би показао да је одатле послат; Дух не чини тако, него (каже): *Ја сам их послао.* Према томе, морао је да се повинује Духу.

21. А Петар сишавши људима посланим њему од Корнилија рече: Ево, ја сам тај кога тражите. ради чега сте дошли? 22. А они рекоше: Корнилије капетан, човек праведан и богобојазан, на добром гласу код свега народа јудејског, примио је заповест од анђела светога да те позове у свој дом и да чује речи од тебе. 23. Онда их позва унутра и угости. А сутрадан уставши пође с њима, и неки од браће који беху из Јопе пођоше с њим. Ја сам тај.

На самом почетку је признао да је он тај, којег траже, па тек онда пита за разлог њиховог доласка, како би или одмах био спреман да пође или да их, уколико то није потребно, угости у дому. Посланици изговарају похвалу Корнилију, како би убедили Петра да му се јавио анђео. Старешинство над народом налази се у рукама благочестивог човека, који се својим делима показао да је достојан тога. Истина, догађа се да се они, који имају власт, и саблазне о њу; међутим, ако тога не би било, чега онда не би било?

Да те позове у дом свој. Није нас, каже, послао да би те ниподаштавао, него зато, што му је тако заповеђено. Није га, дакле, ниподаштавао. Добро је што се Петар од почетка пријатељски односи према тим људима. То, што су с њим пошли неки из Јопе, догодило се према икономији, да би затим били сведоци онда, кад је Петру требало да се оправда.

А Корнилије их чекаше, сазвавши родбину своју и блиске пријатеље. 25. А кад Петар улажаше, сrete га Корнилије, и паднувши пред ноге његове поклони се. 26. А Петар га подиже говорећи: Устани, и ја сам само човек. 27. И с њим разговарајући уђе, и нађе многе који се беху сабрали.

Био је то славан човек, и имао је дом у славном граду. *Сазвавши родбину своју.* То је својство сасвим благочестивог пријатеља јер је он, поседујући толика добра, све учинио заједничарима и блиским пријатељима. Блиским пријатељима су названи због тога, што се он могао поуздати у њих кад би се пред њим нашао труд (и брига) о толиком броју потчињених. Мислим да су се и рођаци и пријатељи хранили његовом храном. Погледај, како је био уверен да ће Петар поуздано доћи. То је због тога, што му се анђео није јавио у сну него у време док је био будан, и током дана.

Петар га подиже говорећи: Устани, и ја сам само човек. Тиме он поучава и остале и приноси благодарење Богу, показујући своје смирење. Погледај како их најпре поучава томе да немају високо мишљење о себи.

28. И рече им: Ви знате како је забрањено човеку Јудејцу дружити се или долазити иноплеменику; али мени Бог показа да ниједнога човека не треба звати поганим или нечистим. 29. Зато и дођох без поговора чим сам позван. Питам вас, дакле, ради чега сте ме позвали? 30. А Корнилије рече: Пре четири дана ја постих до овога часа, и у девети час бејох на молитви у кући својој; и гле, човек стаде преда ме у хаљини сјајној. 31. И рече: Корнилије, услишена је молитва твоја и милостиње твоје бише споменуте пред Богом. 32. Пошаљи, дакле, у Јопу, идозови Симона који је прозван Петар; он гостује у кући Симона кожара поред мора; када он дође, рећи ће ти. 33. Онда одмах послах теби, и ти си добро учинио што си дошао. Сада, дакле, сви ми стојимо пред Богом да чујемо све што ти је од Бога заповеђено.

Ви знате, како је забрањено. Одмах расуђује о човекољубљу Божијем и показује да им је Бог подарио велике дарове. Истовремено говори о великим стварима, и говори са смирењем. Будући да није рекао: "Људи, дошли смо код вас иако сматрамо недоличним да се некеме приближавамо", него: "Ви знате да је Бог издао заповест према којој се дружење или долазак код иноплеменика сматра за безакоње; међутим, мени Бог показа да ни једног човека не треба звати поганим или нечистим".

Значајно је, да је Сам Бог заповедио хришћанском народу да не назива поганим или нечистим ниједног човека него да живи поред њега, јер постоји нада да ће и такви с великом силом поверовати у Христа.

Питам вас, дакле, ради чега сте ме позвали. Петар је већ о свему слушао од војника, али жели да то и они исповеде и постану покорни у вери.

У девети час бејох на молитви, каже. Шта то значи? Чини ми се да је у његовом животу време било распоређено прецизно и по одређеним данима. Због тога је и рекао: *Пре четири дана.* Погледај колико је силна молитва. Кад је узнапредовао у благочешћу, тада му се јавио анђео, и то је био један дан. Кад је Корнилије упутио изасланике, и то је један дан; док су они ишли, такође је прошао један дан. То је, дакле, четврти дан од трећега часа, кад се молио.

И гле, човек стаде преда ме. Не каже: "анђео", него: "човек", толико је он био далеко од гордости. Погледајте мисао која одатле проистиче: погледајте, како је он био достојан свега тога.

Сада, дакле, сви ми стојимо пред Богом. Није рекао: "пред човеком", него: пред Богом. Дакле, потребно је да се с пажњом слушају слуге Божије.

34. А Петар отворивши уста рече: Заиста видим да Бог не гледа ко је ко. 35. Него је у сваком народу мио Њему онај који Га се боји и твори правду. 36. Реч коју посла синовима Израиљевим, благовестећи мир кроз Исуса Христа: Он је Господ свију. 37. Ви знате реч која се збила по свој Јудеји, почевши од Галилеје, после крштења које проповедаше Јован: 38. За Исуса из Назарета, како Га помаза Бог Духом Светим и силом, који пролажаше чинећи добро и исиелујући све мучене од ђавола, јер Бог беше с Њим. 39. И ми смо сведоии свега што учини у земљи Јудејској и у Јерусалиму. Њега и убише, обесивши на дрво. 40. Овога Бог васкрсе трећи дан, и учини да се Он јави. 41. Не свему народу него нама, сведоцима унапред изабранима од Бога, који с Њим једосмо и писмо по Његову васкрсењу из мртвих. 42. И заповеди нам да проповедамо народу и сведочимо да је Он одређени од Бога Судија живих и мртвих. 43. За Њега сведоче сви пророци да ће Именом Његовим примити опроштење греха свако, ко верује у Њега.

Заиста видим, односно, да Бог не гледа на особине лица, него на различитост дела. Тиме што говори јасно показује да Бог, којега се бојао Корнилије, и о којем се поучио из Закона и Пророка, ради којега је и творио милостињу, уистину јесте Бог. Њему је недостајало познање о Сину. Погледај како он не допушта да се преузнесе његова мисао.

У сваком народу, каже, да ти не би помислио како незнабошци припадају одбаченима. Који твори правду. Израз: правду употребљен је уместо израза: сваку врлину. Није рекао: "у сваком народу спашће се онај, који чини правду, него: мио је, односно, достојан тога да буде мио.

Реч коју посла синовима Израиљевим. Даје предност синовима Израиљевим. То говори и ради присутних, да би их убедио.

Како Га помаза Бог Духом Светим, при чему подразумева Његову људску природу. Будући да је Он унизио Самога Себе и уистину постао причастан нашој крви и телу (в. Јевр. 2; 14), за Њега се каже да као човек прима оно, што као Бог поседује по природи. Он то не прима за Самога Себе него за нас, као што и у почетку кроз Њега све постаде. Боље речено, будући да је Он Бог Логос, све је то Његово сопствено.

Израз: Исцелујући све мучене од ђавола указује да је ђаво многе осакатио, јер су и многе телесне повреде потицале од њега. Њега и убише, обесивши на дрво. Опет говори о Његовом унижењу. По-казујући да је Он од Бога послат, каже (апостол

Петар) да је Он и убијен. Да ти нешто не би сматрао за неумесно, погледај како они никада не скривају учење о крсту, него упоредо са осталим излажу и начин (смрти).

Њега и убише, каже, обесивши на дрво. Нама, сведоцима изабранима. Иако их је изабрао Сам Христос, изразом: *изабранима* и то приписује Богу Оцу.

С Њим једосмо и писмо по Његову васкрсењу из мртвих. Погледај чиме потврђује (истину) васкрсења. Зашто Васкрсли (Исус Христос) није сатворио никакво чудо, него је јео и пио? Зато што је само Васкрсење било велико чудо. При том није могло постојати веће чудо од онога, да је Он јео и пио.

Да сведочимо. Да јасно сведочимо, каже, како не би пали у незнање.

За Њега сведоче сви пророци. Ма који пророк да је, каже, говорио о отпуштању грехова, сви они су говорили да ће бити отпуштени у Исусу. Тако и Исаија у Његово име каже: *Ја сам бришем твоје преступе и греха твојих не помињем* (Иса. 43; 25). Не каже да је Он Син Божији него оно, што их је више уплашило, и благовремено их припрема помињући пророке, јер су они уживали велику славу. Међутим, кад их је једном поколебао страхом, он изговара снисходљиве (попустљиве) речи које, усталом, нису његове него пророчке. Дакле, оно што застрашује говори он сам, а оно што је прожето кроткошћу изговара у име пророка.

44. Док Петар још говораше ове речи, сиђе Дух Свети на све који слушаху реч. 45. И задивише се верни из обрезања који дођоше с Петром, да се и на незнабошце излио дар Духа Светога. 46. Јер их слушаху где говоре језике и величају Бога. Тада одговори Петар: 47. Зар може ко забранити воду да се не крсте они који примише Духа Светога као и ми? 48. И заповеди им да се крсте у Име Исуса Христа. Тада га молише да остане код њих неколико дана.

ЈЕДНАЕСТА ГЛАВА

1. А чуше апостоли и браћа који бежаху у Јудеји да и незнабошци примише реч Божију.

Запази икономију Божију. Бог није допустио да Петрова реч буде окончана и да се крштење саврши према Петровој заповести. Међутим, чим је (Бог) видео да је

њихова мисао испуњена дивљењем, да је постављен темељ поуци и да су потпуно поверовали да је крштење отпуштање грехова, Дух је сишао. При том су почели да говоре на разним језицима, што је запрепастило све сабране. Бог је, међутим, у томе благовремено устројио велику апологију (одбрану) Петру.

Зар може ко забранити воду да се не крсте! Зар је било потребе за водом, кад је на њих сишао Дух Свети? Ја ћу објаснити то велико тајинство. У томе се потпуно изражавају божанствени симболи: гроб и умирање, васкрсење и живот. Као што је нама лако да заронимо и да изронимо, тако је и Богу лако да сахрани старог и да покаже новог човека. То се догађа три пута због тога, да би ти научио да се све то савршава силом Оца и Сина и Светога Духа.

А да оно што је речено није само проста досетка, послушај Павла који каже: *Тако се с Њим погребосмо кроз крштење у смрт* (Рим. 6; 4) и *Наши стари човекразане се са Њиме* (Рим. 6; 6) и *Постадохмо сједињени са обликом смрти Његове* (Рим. 6; 5).

2. И кад узиђе Петар у Јерусалим, препираху се с њим они из обрезања. 3. Говорећи: Ушао си необрезаним људима и јео си с њима. 4. А Петар им отпоче казивати по реду говорећи: 5. Ја бејах у граду Јопи на молитви, и видех у заносу виђење: некакав сасуд силажаше као велико платно са четири краја и спушташе се с неба и дође до мене. 6. Загледавши у њега пажљиво, размотрих и видех четвороножне животиње земаљске и звериње и гмизавие и птице небеске. 7. И чух глас који ми говори: устани, Петре, закољи и једи. 8. А ја рекох: Нипошто, Господе, јер ништа погано или нечисто никада не уђе у моја уста. 9. И одговори ми глас са неба по други пут: Што је Бог очистио, ти не погани! 10. А ово би трипут, и узео се опет све на небо.

Видиш ли колико су они били ревносни у односу на Закон? Нису се постидели ни Петровог достојанства, ни чудеса која су се догодила, ни оне прекрасне припреме која је начињена ради прихватања речи, него су почели да расуђују о таквим ситницама. Расуђивали су они који су долазили из обрезања а не апостоли. Нипошто. И не кажу: "Зашто си проповедао", него: "Зашто си јео?" Петар се није зауставио на тој ситници, него је утврдио на ономе што је имало велики значај. Ако су, каже, они задобили Духа, како онда да им то не предам? Том одбраном (апологијом) показао је да он ништа није узроковао, него да је увек и свагда свему узрок Бог Којем он све и приписује. Он (Бог) ми је показао сасуд, а ја сам приговорио. И опет је Он рекао, али ја ни тада нисам послушао. Дух је заповедио да пође. Ишао сам и нисам журио, нити сам одмах савршио крштење, него је опет све савршио Дух.

И чух глас који ми говори. И то, што се појавила плашганица, било је довољно да га увери. Томе се, међутим присајединио и глас: *Устани, Петре, закољи и једи. А ја*

рекох: Нипошто. Видиш ли, каже (Петар), да сам ја учинио своје? То је одбрана (апологија) против онога, што су рекли: *Ушао си и јео си с њима.* Он се брани, уместо да искористи своје достојанство учитеља јер, уколико им је кроткије одговарао, утолико их је више умиривао.

11. И гле у тај час три човека стадоше пред кућом у којој бејаш, послани из Кесарије к мени. 12. А Дух ми рече да идем с њима не премишљајући ништа. А дођоше са мном и ових шесторо браће, и уђосмо у кућу човекову 13 И он нам каза како виде анђела у кући својој који је сшао и рекао му: Пошаљи људе у Јопу и дозови Симона званог Пешра, 14. Он ће ти казати речи којима ћеш се спасти ти и сав дом твој. 15. А кад ја почех говорити, сиђе Дух Свети на њих, као и на нас у почетку. 16. Тада се сетих речи Господње како говораше: Јован је крстио водом, а ви ћете крстити Духом Светим. 17. Ако им, дакле, Бог даде једнак дар као и нама који поверовасмо у Господа Исуса Христа, ко бејаш ја да бих могао спречити Бога? 18. А кад чуше ово заћуташе, и слављаху Бога говорећи: Заиста и незнабошцима даде Бог покајање за живот. А дођоше са мном и ових шесторо браће.

Није могао да каже ништа, што би више испољило његово смирење него ове речи, којима се позвао на сведочење браће. Он не понавља оно, што је анђеоло рекао Корнилију: *Твоја молитва и твоја милостиња,* не приповеда о праведности тога човека и не каже да је он поступио тако, јер га је Дух послао, да му је Бог заповедио, позвавши га тамо посредством анђела, него потврђује овим речима, јер је и то само по себи било несумњиви доказ. Не задовољавајући се оним што је претходно речено, помиње изреку Господњу: *Ви ћете крстити Духом Светим.* Ништа се ново, каже, није догодило, осим онога што је Он предсказао. Није, кажу, било потребно и да крстиш; крштење је, међутим, већ било извршено. Он пак не каже: "Заповедио сам да се крсте", него показује да он није учинио ништа. Оно, каже, што смо имали ми, добили су и они.

Ако им, дакле, даде једнак дар као и нама. Да би их ућуткао, каже: *једнак дар.* Бог не допушта, каже он, да они добију мање, ако је дао једнак дар свима, који су поверовали. И не каже: "као вама", него: "као нама". "Зашто их ви сматрате недостојним, када их ми називамо заједничарима?"

Ко бејаш ја да бих могао спречити Бога! Бранећи се од оних што су га оптуживали, он их строго и тешко постиђује. Нисам ја, каже, могао то да забраним. Од тих речи постали су кротки и заћутали су. Видиш ли да је, због Петрове беседе, све било добро, јер им је исприповедао шта се догодило? Од тог доба, и незнабошцима су се коначно отворила врата (за улазак у Цркву).

19. Они међутим, који се расејаше од невоље, која наста због Стефана, прођоше све до Финикије и Кипра и Антиохије, не проповедајући реч никоме до само Јудејцима. 20. А неки од њих бејаху Кипрани и Киринејци, који упавши у Антиохију Говораху јелинистима проповедајући Еванђеље о Господу Исусу. 21. И рука Господња бејаше с њима: и велики број их поверова и обрати се Господу. 22. А дође реч о њима до ушију Цркве у Јерусалиму, и послаше Варнаву да прође све до Антиохије. 23. Кад овај дође и виде благодат Божију, обрадова се и мољаше све да искреним срцем остану у Господу; 24. Јер беше човек благ и пун Духа Светога и вере. И обрати се многи народ Господу. 25. Варнава пак изиђеу Тарс да потражи Савла, и када га нађе, доведе га у Антиохију. 26. И они се целе године састајаше са Црквом, и учише многи народ; и најпре у Антиохији учениш бише названи Хришћани.

Прогони хришћана су учинили велику услугу хришћанству, јер онима, који љубе Бога, *све помаже на добро* (Римљ. 8; 28). Кад су убили Стефана, кад се Павле два пута налазио у опасности и кад су апостоли били бичева-ни, незнабошци су примани (у Цркву).

То каже и Павле: *Вама је најпре требало да се говори реч Божија, али пошто је одбацујете и не сматрате себе достојнима... ево обраћамо се незнабошцима.*

Говораху јелинистима. Каже "јелинистима" и назива их тако можда због тога, што нису знали јеврејски. Израз: *рука Господња бејаше с њима* показује да су они творили чуда. Видиш ли зашто су и сад била потребна чуда? Да би веровали.

И послаше Варнаву да прође све до Антиохије. Зашто о томе нису писали Павлу, него су послали Варнаву? Зато што још нису знали за врлине тога човека.

Јер беше човек благ (добар) и пун Духа Светога и вере. Нема исто значење када кажемо да је благ (добар) Бог и да је благ (добар) човек. Бог је добар по суштини, будући да је почетак и извор сваког добра. Човек није добар по суштини, него због врлина.

Варнава пак изиђе у Тарс да потражи Савла. Био је веома добар, простодушан и смирен човек (Варнава). Да потражи, каже, борца и војсковођу.

И они се целу годину састајаше са Црквом, и учише многи народ. Није мала похвала за град да се он пре свих осталих, током таквог времена, наслађивао његовим речима.

И најпре у Антиохији ученици бише названи Хришћани. То говори о успеху Павлове проповеди, јер је он хришћанство уздигао на такву висину да се хришћанима могло дати име које је постало њихово обележје. Понегде је поверовало три, понегде пет хиљада, а понегде такво мноштво. Није постојало ништа слично, и хришћане су

једноставно називали људима " овога пута". Овде су се најпре удостојили тога имена. Значајно је, да се Антиохија због тога, што су тамо хришћани први пут названи тим именом, удостојила главног старешинског престола.

27. А у те дане сиђоше из Јерусалима пророци у Антиохију. 28. И уставши један од њих, по имену Агав, предказа духом велику глад која је имала бити по иелом свету, која и би за Клаудија ћесара. 29. А ученици одлучишеда сваки од њих, колико који могаше, пошаље, на помоћ браћи која живљаху у Јудеји. 30. Ово и учинише пославши старешинама преко руке Варнавине и Савлове.

Пророци. У ком смислу Христос каже: *Закон и пророци су до Јована* (Мт. 11; 13)? Он говори о оним пророцима, који су предказали Његов долазак.

Предказа духом. Да не би помислили да је до глади дошло зато, што се јавило хришћанство. Дух Свети то предказује, јер је то и Христос предказао. Глад није морала да се појави због одлуке изречене раније, него се појавила услед зла које је нането светим апостолима. Како се зло настављало, јавила се велика глад, предказујући Јудејцима несреће које ће се догодити.

А ученици одлучише да сваки од њих, колико који могаше, пошаље. Погледај: за њих и глад постаје повод за спасење, прилика за милосрђе. Погледај, они истовремено постају верујући и доносе плодове (достојне вере) и то не само ближњима, него и далекима.

Послаше старешинама. Одатле постаје јасно да су апостоли имали достојанство старешина, иако су се налазили на степенима ђакона и епископа.

ДВАНАЕСТА ГЛАВА

1. А у оно време подиже цар Ирод руке да мучи неке од Цркве. 2. И погуби Јакова брата Јовановог мачем. 3. И видевши да је то по вољи Јудејцима, настојаше да ухвати Петра; а бејаху дани бесквасних хлебова. 4. Њега и ухвати и баци у тамницу, и предаде га четирима стражама од по четири војника да га чувају, намеравајући да га после Пасхе изведе пред народ. 5. Петра, дакле, чуваху у тамници, а Црква се усрдно мољаше за њега Богу.

У оно време. У које време? У време цара Клаудија[1]. Римски цар Гај,[2] одредио је Агрипу за јудејског цара, а Ирода је заједно с Иродијадом прог-нао у Лугдон Галилејски. То је онај исти Ирод, у чије је време пострадао Јован, као што о томе приповедају Јосиф и Јевсевије. Та разлика у именима, односно, то што је уместо Агрипа речено Ирод, потиче или од грешке писца, или отуда што је он носио два имена. Значајно је, да је међу дванаесторицом ученика Господњих, најпре пострадао Јаков.

Да мучи неке од Цркве. Запази да се верни људи и заједница коју они чине називају Црквом.

И видевиши да је то по вољи Јудејцима, настојаше да ухвати и Петра. Да нико не би рекао да апостоли без страха и бојазни иду у сусрет смрти зато, што их Бог отима из њених руку, Бог је допустио да смрти буду предате и старешине: Стефан и Јаков. Бог тиме и самим убицама доказује да их не удаљује од тога и да им (убицама) ни овде не поставља препреке. Убиство, незаконито убиство, било је угодно њиховим недоличним страстима. Требало је окончати ово њихово стремљење; Ирод их, међутим, на то подстиче као целат болесних а не као њихов исцелитељ, иако је на хиљаде примера видео у животима свог оца и деде.

А бејаху дани пресних хлебова. Њега и ухвати и баци у тамницу. Поново се испољава сувишна ситничавост Јудејаца: нису забрањивали убиство, али су га забрањивали у то време.

Предаде га четирима стражама од по четири војника да га чувају. То је потицало и од гнева и од страха. Уколико је брижљивија била стража, утолико је чудесније било пројављивање (силе Божије). То се догодило ради Петра, који је био веома познат.

Црква се усрдно мољаше за њега Богу. Послушајте како су они посредовали за учитеља. Нису се помутили нити су се побунили, него су се обратили истинској савезници - молитви.

6. А када хтеде Ирод да га изведе, те ноћи спаваше Петар између двојице војника, окован у двоје вериге, и стражари пред вратима чуваху тамницу. 7. И гле, анђеоски Господњи се појави, и светлост обасја просторију, и куцнувши Петра у ребра пробуди га говорећи: Устани брзо! И спадоше му вериге с руку. 8. И анђеоски му рече: Опаши се и обуј обућу своју. И учини тако. И рече му: Обуци хаљину своју, па хајде за мном. 9. И изишавши иђаше за њим, и не знадијаше да је стварност то што анђеоски чинишаше, него мишљаше да гледа виђење. 10. А када прођоше прву стражу и другу, дођоше вратима гвозденим која воде у град; она им се сама отворише, и изишавши прођоше једну улицу, и анђеоски одмах одступи од њега.

Спаваше Петар. Није био обузет нити пометњом нити страхом, него је спавао у самој тој ноћи, када су намеравали да га изведу из тамнице, препуштајући све вољи Господњој. Обрати пажњу на то колико је брижљива стража, јер су и стражари спавали као и он. Зашто је, међутим, засијала светлост? Да би Петар могао и да види и да чује анђела и да не би помислио да је то привиђење (уобразиља). Речено је: *брзо*, да он не би оклевао. Анђео га је чак куцнуо у ребра, толико је он (Петар) чврсто спавао.

Што се тиче израза: *Куцну га у ребра*, он не указује на пометњу анђела, него на подстицај да се не оклева с временом.

Опаши се, и обуј обућу своју. Како то да је Петар поступио противно заповести, која каже: *Не носите злата ни сребра ни бакра у појасима својим, ни торбе на пут, ни две хаљине, ни обуће, ни штапа* (Мт. 10; 9-10)? Он је пак имао и одећу и обућу, иако је у то време требало ићи без обуће, јер је она посебно потребна зими. Међутим, и Павле пише Тимотеју: *Постарај се да дођеш пре зиме... када дођеш, донеси ми огртач (фелон) што сам оставио у Троади код Карпа* (в. 2. Тим. 4; 21,12). Нико не може да каже да Павле није имао другу одећу коју би носио. Они се нису противили заповести Христовој: *нипошто!* Напротив, они су ревносно следили заповест, будући је он дата само привремено а не за свагда.

Осим тога, и Лука каже да је Христос рекао ученицима: *Кад вас послах без кесе и торбе и обуће, да ли вам што недостаде? А они рекоше: Ништа. А Он им рече: Али сад који има кесу нека је узме, тако и торбу* (Лк. 22; 35-36). Дакле, Христос је у то време дао такву заповест, желећи да покаже Своје свемогућство. И реци ми, зашто би било важно да се има једна одежда? Каква? Зар би онда, кад је потребно да се она опере, требало ићи наг или седети код куће? А кад би наступила велика хладноћа, и кад би студен стегла тело, зар је требало да се греју и да не проповедају? Ни они нису имали дијамантска тела.

И не знадијаше да је стварност то што анђео чињаше, него мишљаше да гледа виђење. То је сасвим природно због необичности онога, што се догодило. Наиме, необичност знамења запрепашћује посматрача.

Петар мишљаше да гледа виђење, али се сам опасео и обуо. Шта је друго и могао да осећа?

11. И кад дође Петар себи, рече: Сад заиста знам да Господ посла анђела Својега, те ме избави из руку Иродових и од свега што је очекивао народ јудејски. 12. И разабравши се дође до куће Марије, матере Јована званог Марко, где бејаху многи сабрани и мољаху се Богу. 13. А кад закуца Петар у врата од дворишта, приступи девојка по имену Рода, да чује. 14. И познавши

глас Петров, од радости не отвори врата него утрча и јави да Петар стоји пред вратима. 15. А они јој рекоше: Јеси ли луда? Али она увераваше да је тако. А они говораху: То је анђео његов. Петар пак једнако куцаше. А кад отворише, видеше га и задивише се. Махнувши им руком да ћуте, он им исприча како га Господ изведе из тамнице, и рече: Јавите ово Јакову и браћи. И изишавши отиде на друго место. 18. А када наста дан, беше не мала узбуна међу војницима, шта то би са Петром.

Сада заиста знам. Сада сам, каже, дознао а не онда. Анђелу је било угодно да се Петрово срце одмах испуни радошћу и да он одмах након ослобађања разуме шта се догодило.

Разабравши се. Шта значи: *разабравши се*? То значи да је, након размишљања, увидео да не би требало да настави пут, него је заблагодарио Добročинитељу. Јован, пак, можда није био онај, који је стално био с апостолима. Због тога писац и додаје оно по чему ћемо га разликовати, јер је рекао: *званогa Марко*. Можда је то еванђелиста Марко кроз којегa је, кажу, Петар предао своје еванђеље. Наиме, за Еванђеље по Марку каже се да је оно Еванђеље Петрово. Та претпоставка оправдава се и тиме, што су Петар и остали апостоли проводили доста времена код њега.

Од радости не отвори. Обрати пажњу на страхопоштовање ове девојке: *од радости*, каже, *не отвори*. То је, међутим, било прекрасно устројено. У противном остали, запрепашћени његовим изненадним јављањем, не би поверовали да је то он, пошто ни овако нису хтели да поверују.

Говорили су: *То је анђео његов*. То је истина, јер свако има анђела. Уз свакога који верује у Господа стално обитава анђео, само уколико га не отерамо од себе рђавим делима. Као што дим удаљује пчеле и као што смрад удаљује голубове, тако и смрадни грех, који изазива много суза, удаљује од нас анђела. Они су пак очекивали да је то анђео, саображавајући се свом положају, јер се каже: *Где су два или три сабрана у име Моје, онде сам и Ја међу њима* (Мт. 18; 20). Тамо пак где је Христос, тамо морају бити и арханђели и остале силе.

Јавите ово Јакову и браћи, каже. Колико је он неславољубив! Није рекао: разгласите то свуда, него: реците браћи.

И изишавши отиде на друго место. То је зато, што није хтео да искушава Бога и да самога себе уводи у искушење. Анђео му није говорио о томе, али му је тиме, што га је ћутке напустио и током ноћи извео из тамнице, дао дозволу да се удаљи, пошто су апостоли већ учинили оно, што им је било заповеђено: "Идите", речено је, "у храм и проповедајте народу."

19. И кад га Ирод заиска и не нађе, онда испита стражаре и запове-ди да се одведу; а он, сишавши из Јудеје у Кесарију, онде борављаше. 20. А беше Ирод гневан на Тирце и Сидонце, но ови једнодушно дођоше њему, и придобивши Власта, постельника царева, искаху мира, јер се њихова земља хранила од идрске. Заповеди да се одведу.

Богу је било могуће да заједно с Петром избави и њих. Међутим, да је анђео заједно с Петром извео и војнике, онда би тај догађај сматрали за њихово бекство. Ирода је више ражалостило то што је био исмејан, слично као што је и његовог деду, којег су обманули мудраци, највише мучило то, што су га обманули.

А беше Ирод гневан на Тирце и Сидонце. Веома је значајно то, што је писац поменуо ову историју из које се види како га је одмах сустигла казна и обрушила се на њега.

21. И у одређени дан обуче се Ирод у царску хаљину, и севши на престо одржа им говор. 22. А народ клицаше: Глас Божији а не човечији! 23. Али одједном удари га анђео Господњи, јер не даде славе Богу; и будући изједен од црва издахну. 24. А реч Божија растијаше и множаше се.

Обуче се у царску хаљину. Јосиф каже да је Ирод, кад је наступио следећи дан, стигао у амфитеатар, одевен у прекрасну одежду, сву начињену од сребра. Овде је сребро, засијавши приликом првог пада сунчевих луча на њега, заблистало неким задивљујућим и застрашујућим прелива-ем сунчевих зракова. Ласкавци су одмах почели да га називају богом, додајући: "Буди милостив јер, ако смо те се до сада плашили као човека, од сада признајемо да си ти изнад људске природе." Запази како су му ласкали, али обрати свој поглед и на величину духа апостола. Оног, којег је поштовао читав народ, они су презирали. Међутим, чак и ако су ласкавци тако узвикивали, у ком смислу је то имало везе с Иродом?

У том смислу, што је прихватио такве узвике, што се сматрао достојним таквог ласкања. Он их је углавном и научио таквом неразумном ласкању. Дакле, и он и они (остали) заслужили су казну, али како још није време суда, кажњава се само онај, који је посебно крив. Ако је тако био кажњен он, који је дозволио само да слуша такво мишљење о себи: *Глас Божији а не човечији*, онда би далеко више био кажњен Христос, ако не би био Сам Бог, јер је Христос стално говорио: "Те речи нису Моје" и "ангели ме служе".

25. А Варнава и Савле предавши помоћ вратише се из Јерусалима у Антиохију, узевши са собом и Јована прозваног Марко.

НАПОМЕНЕ:

1. Клаудије Друз Германик (41-54 г.), римски цар, наследио свог брата Гая Калигулу. Био је изванредан познавалац грчког и етрурског језика, као и римских старина. У много чему се трудио да настави политику Октавијана Августа. У његово време, Јудеја је поново постала вазална краљевина, на чије је чело Клаудије поставио свог пријатеља, Ирода Агрипу.
2. Вероватно мисли на римског цара Гая Калигулу (37-41г.), Тиберијевог наследника, који је убрзо после ступања на престо за себе почео да тражи божанске почести. По његовом наређењу, требало је да се у јерусалимски храм унесе огромна царева статуа. Овакав поступак спречило је Калигулино убиство.

ТРИНАЕСТА ГЛАВА

1. А у Цркви која беше у Антиохији беху неки пророци и учитељи, и то: Варнава и Симеон звани Нигер, и Лукијан Киринејац, и Манаин одгајен са Иродом, четворовласником, и Савле.

Још увек најпре помиње Варнаву, јер се Павле још није прославио, још увек није сатворио никакво знамење. Требало би, међутим, приметити, да су и Варнава и Павле били придружени збору апостола.

И Манаин, одгајен са Иродом четворовласником. Ево шта значи карактер свакога; ни васпитање не показује нжакав утицај. Погледај, какав је безбожник остао Ирод,

док се Манаин, који је васпитаван заједно с њим, толико изменио да је удостојен дара пророштва.

2. А док они служажу Господу и пошћаху, рече Дух Свети: Одвојте ми Варнаву и Савла на дело на које сам их позвао. 3. Тада они, постивши и помоливши се Богу и положивши руке на њих, отпустише их. 4. А ови, послани од Духа Светога, сиђоше у Селевкију, и оданде отпловише на Кипар. 5. И стигавши у Саламину објављиваху реч Божију у синагогама јудејским, а имаху и Јована за прислужника. 6. А кад прођоше острво све до Пафа, нађоше некаквог врача и лажног пророка, Јудејца, по имену Варисус, 7. Који беше с намесником (антипатом) Сергијем Павлом, човеком разборитим. Овај дозавши Варнаву и Савла заиска да чује реч Божију. 8. А Елима врачар, јер то значи име његово, противљаше им се гледајући да одврати намесника од вере.

Шта значи: *док су служили!* То значи: "док су проповедали". Израз: *Одвојте ми на дело* употребљен је уместо: "на апостолство". Ко је рукоположио Павла? Лукије и Манаин или, тачније, Дух Свети. Хиротонисани су због тога, да би с влашћу проповедали. Оно што сам Павле каже: *Не од људи ни преко човека* (Гал. 1; 1), треба схватити у смислу да га није ни позвао ни преобратио човек. Нису их рукополагали као ђаконе, него су на њих положили руке након претходног поста и молитве. Из тога се може закључити да су Варнава и Павле посредством таквог рукоположења добили виши јерархијски степен него што је ђаконски. У Селевкији се нису заустављали, знајући да би њени житељи могли задобити већу корист од њој суседног града, и журе да изврше оно што је неодложно.

Овај (антипат-проконзул) дозавши Варнаву и Савла заиска да чује реч Божију. У проконзулу задивљује то што је он, будући најпре привучен магијом врача, сада пожелео да чује апостоле. Међутим, обрати пажњу и на врача: кад су апостоли проповедали другим људима, он није много негодовао, али је посебно узнеговао онда, кад су приступили намеснику (проконзулу).

9. А Савле, звани и Павле, испуњен Духом Свешим, погледавши оштро на њега, 10. Рече: О, препуни сваког лукавства и сваке подмуклости, сине ђавољи, непријатељу сваке правде! Зар нећеш престати да квараш праве путеве Господње? 11. И сад ево руке Господње на те, и бићеш слеп да не видиш сунца за неко време. И одмах паде на њега мрак и тама, и пипајући наоколо тражаше водича. 12. Тада намесник, кад виде шта би, поверова, задивљен науком Господњом.

Савле звани и Павле. Овде се, заједно са Савловим рукоположењем, мења и његово име. Ново име је добио због тога, да и са те стране не би био ниже од апостола. Што се тиче превасходства какво је имао предводник Христових ученика (Петар), чини се да је и Павле уживао исто поштовање и имао прилжу да стекне још већу наклоност.

Препуни сваког лукавства. Није, каже, преостало ниједно лукавство које ти не би имао. Истинито је рекао: *сваког лукавства*, јер је врачар био лукав и лажљив. Сином ђавола назива га због тога, што је творио ђаволско дело.

Ти се, каже, не бориш и не ратујеш с нама, него *квариш праве путеве Господње. И бићеш слеп, да не видиш сунца за неко време.* Тим средством, којим је сам био обраћен, хтео је да преобрати и њега. То, дакле, није била казна, него исцелење, и Павле готово да каже: "Ово не творим ја, него рука Божија."

Израз: *за неко време* очигледно не означава речи онога који кажњава, него онога који преобраћа. Да су то биле речи онога који кажњава, Павле би га за свагда учинио слепим. Овде пак није реч о томе него: за неко време. Каже: за неко време, да би утицао на намесника (проконзула) и на тај начин му ставља на знање да од самог врачара зависи хоће ли поново задобити вид; за то је било потребно да свој живот измени на боље.

И пипајући тражаше водича. Тражење водича је доказ слепила. Било је неопходно да се управо посредством овакве казне уразуми онај, којег је претходно привукла магија. Таквом казном као да су уразумљивали врачаре.

13. А када Павле и они с њим отпловши из Пафа, дођоше у Пергу памфилијску; Јован пак одвојивши се од њих врати се у Јерусалим. 14. А они отишавши из Перге, дођоше у Антиохију Писидијску, и ушавши у синагогу у дан суботни седоше. 15. После пак читања Закона и Пророка старешине синагоге послаше к њима говорећи: Људи браћо, ако имате реч утехе за народ, говорите.

Јован пак... Јован, који је прозван Марко, био је њихов сапутнику еван-ђелском путовању од Палестине до Перге Памфилијске. Касније, кад су апостоли убрзали своје путовање и чврстог, непоколебивог духа почели да се наоружавају за подвиге, Марко, као човек слаб и неодлучан за такво путовање и такве подвиге, опасности и борбу, какви су им предстојали у сваком граду, напушта апостоле и враћа се у Палестину. Он се не одриче Христа, али одустаје од даљег путовања, јер је оно за њега било исувише тешко. Павле и Варнава вратили су се у Јерусалим с обиљем

плодова вере и благовестили Јерусалимској цркви о преобраћању и покајању незнабожаца. Када су сви почели да узносе похвале Павлу и Варнави због њихових подвига преиспуњених успехом, Марко се ражалостио и помутио у души и, можда, помислио: "Да сам био с апостолима, био бих заједничар њихове славе." Тада је опет пожелео да с апостолима ступи на проповед.

Дођоше у Пергу Памфилијску. Поново долазе у Пергу, јер су журили у антиохијску митрополију.

И ушавши у синагогу у дан суботни седоше. У синагоге су улазили у јудејској одећи, да им се не би успротивили и да не би били истерани. На тај начин су у свему постизали свој циљ.

16. А Павле уставши махну руком и рече: Људи Израиљци и који се Бога бојите, чујте: 17. Бог народа овог Израиљскога изабра оце наше, и уздиге народ кад бејаху дошљаиц у земљи египатској, и моћном руком изведе их из ње. 18. И за четрдесет година храњаше их у пустињи. 19. И затрврши седам народа у земљи ханаанској раздели им коцком земљу њихову. 20. И после тога за четири стотине педесет година даде им судије до Самуила пророка. 21. И отада искаше шра, и даде им Бог Саула, сина Кисова, човека од колена Венијаминова, за четрдесет година. 22. И уклонивши њега подиже им Давида за цара, коме и рече посведочивши: Нађох Давида, сина Јесејева, човека по срцу мојему, који ће испунити сваку вољу моју. 23. Од његовог семена, по обећању, подиже Бог Израиљу Спаситеља Исуса. 24. Пошто пред Његов долазак Јован проповедаше крштење покајања свему народу Израиљеву.

А Павле уставши... Павле овде први пут проповеда, и погледај с каквом разборитошћу то чини. Она места, где је реч (Божија) засејана заобилази, а тамо где је није било проповеда, као што и сам каже када пише Римљанима: *И тако се старах да ширим Еванђеље, не тамо где Име Христово беше познато* (Римљ. 15; 20). Погледај: и Варнава даје предност Павлу, као што и Јован увек даје предност Петру. Иако је Варнава уживао веће поштовање, поступао је тако имајући у виду општу корист.

Бог народа овога Израиљскога изабра оце наше. Поменувши древне догађаје, указује, као и Стефан, на велика добротинства Божија која су се тада догодила.

Нађох Давида, сина Јесејева, човека по срцу мојему. Требало би приметити да се те речи у Књизи о царевима не наводе у истом виду као и овде. Тамо је Самуило пророчки рекао Саулу: *Господ је нашао себи човека по срцу Својему, и њему је заповедио Господ да буде вођа народу Његовом, јер ниси одржао што ти је*

заповедио Господ (1. Сам. 13; 14). Из тих речи, Павле је саставио следећу реченицу: Нађох Давида, сина Јесејева, човека по сриу Мојему.

Што се тиче речи: *Људи браћо, ако имате реч утехе за народ, говорите*, оне су изговорене због тога, што је код Јевреја постојао обичај да у суботу читају Закон Мојсејев и Пророке, да после читања беседе народу и да тумаче прочитано. Стога су старешине синагоге и предложили онима, који су били с Павлом, да говоре у синагоги.

Од његовог семена, по обећању, подиже Бог Израилу Спаситеља Исуса. Јудејци су посебно волели Давидово име; због тога се и каже да ће се зацарити цар од његовог племена.

Пошто пред Његов долазак Јован проповеда. Под доласком се подразумева ваплоћење.

25. И када Јован завршаваше подвиг свој, говораше: За кога ме ви сматрате, ја нисам тај, него ево иде за мном Онај коме ја нисам достојан одрешити ремена на обући његовој. 26. Људи браћо, синови рода Авраамова, и који се међу вама боје Бога, вама се посла реч овога спасења. 27. Јер они што живе у Јерусалиму, и старешине њихове, не познаше Овога него, осудивши Га, испунише пророчке речи које се читају сваке суботе. 28. И не нашавши ни једне кривице смртне, молише Пилата да Га погуби. 29. А кад свршише све што је писано за Њега, скинуше Га са дрвета и положише у гроб. 30. А Бог Њега подиже из мртвих. 31. Он се јављаше у току више дана онима који узиђоше са Њим из Галилеје у Јерусалим, који су сад сведоци Његови пред народом. 32. И ми вам блавестимо да је обећање дато оцима Бог испунио нама, деци њиховој, васкрснувши Исуса. 33. Као што је и написано у другом псалму: Син Мој јеси Ти, Ја Те данас родих. 34. А да васкрсе из мртвих Њега који се више неће вратити у трулежност овако је рекао: Даћу вам Светиње Давидове, верне. 35. Зато и на другом месту Говори: Нећеш дати да светац Твој види труљење. 36. Јер Давид, послуживши роду својему, по вољи Божијој умре, и положише га код отаца његових, и виде труљење. 37. А Онај којег Бог подиже не виде трулежности.

Јован није једноставно сведочио, него се одрицао и саме славе коју су му приписивали. Није једно исто одрицати се части онда, кад је нико не указује и онда, кад је сви указују.

Људи браћо, синови рода Авраамова! Указује овде на славно порекло Јудејаца.

Не познаше Овога. На неки начин као да их оправдава: распели су Га, каже, не знајући ко је Он, јер је злочин извршен услед незнања.

И не нашавши ниједне кривице смртне, молише Пилата да Га погуби. Каже се да су они прижељкивали смртну казну. Помиње овде Пилата да би, с једне стране, страдање учинио општепознатим а са друге још више оптужио оне, који су Христа предали иноплеменику. Није рекао: "тражили су", него: *молили су*. Молили су, каже, за дозволу да Га убију, а Пилат као да то није желео. О томе јасније говори Петар: *Досуди да Га пусте.*

А Бог Њега подиже из мртвих. Нека те не збуњује то, што се за Исуса каже да Га је васкрсао Бог. Исус није нико други до ваплоћена Реч (Логос), а Реч је, према сведочењу Писма - Христос, *Божија сила и премудрост*, сила Оца којом Он све савршава, Отуда следи да треба разумети да је Христос Самога Себе васкрсао. И ако се каже да је Њега васкрсао Отац, онда се тако каже у смислу да се Оцу, као безвременом началу и узроку, све приписује. Уосталом, и Сам Исус каже: *Порушите Цркву ову, и Ја ћу је за три дана подићи.*

Он се јављаше у току више дана онима који узиђоше са Њим из Галилеје у Јерусалим, који су сад сведоци Његови пред народом. Они то никако не би могли да буду, да их није крепила сила Божија.

Нама, деци њиховој, васкрсао је Исуса: име "Исус" браћа богоубица прихватају као име човека. Будући да је претходно рекао да је Реч била положена у гроб, а да неко не би помислио да је Реч назвао бесгелесном, Павле Реч поново назива Исусом и, услед сједињења двеју природа, ни у једном тренутку не допушта раздјељеност у ваплоћеној Речи.

Син Мој јеси Ти, Ја те данас родих. Те речи разуми у односу на Христово очовечење (ваплоћење), које се догодило у времену, јер изрази као што су "данас" и "сутра" садрже у себи значење дана. Син се од Оца рађа безвремено, што признају чак и јеретици.

Нећеш дати да Светаи, Твој види труљење. Тело Господа и Спаситеља Христа назива се нетрулежним и бесмртним и јасно је, да је оно још од самог ваплоћења поседовало особину нетрулежности, будући да је Христос био безгрешан.

Онај којега Бог подиже не виде трулежности. Онај, Којег је Бог васкрсао, није видео трулежност, и место гроба учинио је местом нетрулежности, јер је Христос, Који је васкрсао сопственом силом, уистину заблистао као началник нетрулежности, да бисмо и ми изашли из гробова и пошли у сусрет Њему када, у дан очекиваног васкрсења, Он дође други пут, са славом, на облацима.

38. Нека вам је, дакле, на знање, људи браћо, да се кроз Њега вама објављује опроштење Грехова. 39. И од свега, од чега се не могосте оправдати у закону Мојсејеву, у Њему се оправдава сваки који верује. 40. Гледајте, дакле, да не дође на вас оно што је речено у Пророцима. 41. Видите, ви презирачи, и чудите се, и нестаните, јер ја делавам дело у дане ваше, дело које нећете веровати ако вам ко буде казивао.

Гледај, како не говори до краја о суштини дела, о обећаном семену. Није навео сведочанства, на која би се могли позвати у погледу тога да се отпуштање грехова савршава кроз Исуса, а то није било подложно сумњи. Пророк Авакум узвикује: *Идите лењивци и зачудите се.* Бог одговара људима безакоња да им недаће прете и сада и у будућности. И великог је чуђења било достојно то што се Израиљ, убројан у збор чеда Божијих и назван првородним, онај Израиљ, ради којег је пропао Египат, предаје Вавилоњанима, предаје страдањима...

Дело које нећете веровати. Дело тако и толико величанствено, да ће вам се чинити невероватним ако вам неко приповеда о њему.

42. А кад они излажаху из синагоге јудејске, мољаху незнабошци да им се ове речи и у другу суботу говоре. 43. Када се пак скуп разиђе, многи од Јудејаца и побожних обраћеника пођоше за Павлом и Варнавом који им говораху и саветоваху их да остану у благодати Божијој. 44. И у идућу суботу сабра се готово сав град да чује реч Божију. 45. А кад видеше Јудејци толики народ, напунише се зависти, и успротивише се речима Павловим противуречећи и хулећи. 46. А Павле и Варнава смело рекоше: Вама је најпре требало да се говори реч Божија; али пошто је одбацујете, и не сматрате себе достојнима вечнога живота, ево обраћамо се незнабошцима. 47. Јер нам тако заповеда Господ: Поставих те за светлост незнабошцима, да будеш на спасење до краја земље. 48. А кад чуше незнабошци, радоваху се и слављаху реч Господњу, и повероваше који беху назначени за живот вечни.

Видео си Павлову мудру разборитост. Да би привезао и придобио незнабошце, а такође и да не би, уколико им све одједном саопшти, расејао њихову пажњу, он је на почетку изрекао неколико наговештаја и није их разрешио, него је тиме код незнабожаца изазвао жељу да га и други пут слушају. Рекао је да нам се објављује опроштење грехова, али није објаснио како ће се савршити то опроштење. Није их одмах крстио, јер то није било благовремено.

У другу суботу, а не у идућу, као што је речено касније.

А кад видеше Јудеји толики народ, испунише се завишћу. Толико је велика нетрпељивост зависти! Многи у потпуности занемоћају и умиру због тога, што друге виде у части. Људи такве врсте способни су да се успротиве не само човеку, него и вољи Божијој.

Пошто је одбацујете. Да речи: сматрате себе достојнима вечнога живота нико не би протумачио у корист њиховог благочешћа, Павле на почетку каже: Пошто је одбацујете.

Затим додаје: *Ево обраћамо се незнабошцима.* Не каже: "остављамо вас", него се изражава тако, да допушта могућност свог повратка у Антиохију.

Поставих те за светлост незнабошцима, тј. да незнабошци познају спасење, и не само незнабошци, него и сви остали.

Који беху назначени за живот вечни. Нису назначени насилно, јер је речено: Које унапред позна, унапред и одреди (Рим. 8; 29). Род Господњи по телу је, уопштено, васцела људска природа. Међутим, Израил је Његов посебно близак род. Будући да је Он дошао Израилу, а да је остале народе просветлио посредством апостола, речено је: "Израиљцима те дадох по обећању, датом оцима њиховим, а незнабошце ћу озарењем просветлити кроз Тебе и свима ћу даровати спасење" (јер управо то значе речи: до краја земље и окончаћу споразуме, учињене њиховим очевима, пошто реч "завет" многи тумаче као "споразум").

И повероваху који беху назначени за живот вечни. Иако су они по предзнању били назначени или предодређени за живот вечни, поверовали су по сопственој жељи и по сопственој вољи. Предзнање Божије не поништава нашу слободну вољу. И пре стварања света назначен, по предзнању Божијем, да буде изабрани сасуд, Павле то није постао одмах по рођењу или у младости, него након довољно времена, кад је познао сопствене врлине и доброту.

49. И реч Господња се распростираше по свој околини. 50. А Јудејци побунише побожне и угледне жене и градске прваке, те подигоше гоњења на Павла и Варнаву, и истераше их из своје области. 51. Они пак отресоше на њих прах са ногу својих и дођоше у Иконију. 52. А ученици се испуњаваху радости и Духа Светога.

Распростираше се реч, тј. реч се ширила по свој околини.

А Јудејци... нису се ограничили на осећање зависти, него су прибегли дејствима. Под побожним женама не подразумева верујуће него јудејске или јелинске жене, а под угледнима - богате. Видиш ли на како су гнусан поступак наговорили жене?

Настоје да људима пут ка спасењу преграде помоћу жена, и у томе подражавају древног обмањивача - ђавола, јер је он као оруђе, којим ће људима преградити улазак у рај, изабрао Еву.

Они пак отресоше ш њих прах са ногу својих. Нису тако поступили без разлога, него зато што су их Јудејци протерали.

Ученици се испуњаваху радости и Духа Светога. Учитеље су прогонили, а они су се радовали: таква је сила Еванђеља. Страдања учитеља нису одузимала снагу ученицима, него су је чинила још крепкијом.

ЧЕТРНАЕСТА ГЛАВА

1. А догоди се и у Иконији да они исто тако уђу у синагогу јудејску, и говоре тако да поверова велико мноштво Јудејаца и Јелина. 2. А Јудејци који осташе непокорни подбунеше и раздражише душе незнабожаца на браћу. 3. Али они остадоше доста времена, говорећи смело о Господу, који посведочаваше реч благодати Своје, дајући да бивају знаци и чуда рукама њиховим.

Да они исто тако уђу... Нису постали бојажљиви, него су опет ушли у синагогу. Својим беседама обично су се обраћали како Јудејцима, тако и Јелинима.

А Јудејци који осшаше непокорни подбунеше и раздражише душе незнабожаца на браћу. Побунили су и незнабошце, јер се нису задовољили тиме, што су се сами побунили. Апостоли, међутим, нису изашли из синагоге, јер их нису изгонили, него су се само препирали (спорили) с њима.

Остадоше доста времена, говорећи смело. Смелост је потицала од апостолске преданости делу проповеди. То, што су они који су их слушали поверовали, било је последица чуда. Томе је, међутим, донекле допринела и сама одважност апостола.

4. А мноштво градско се подели, и једни бејаху с Јудејцима а други с апостолима. 5. Кад пак навалише и незнабошци и Јудејци с поглаварима својим да их руже и каменују. 6. Схвативши то они побегоше у градове

ликаонске, Листру и Дерву и у околину њихову, 7. И тамо проповедаху еванђеље.

А мноштво градско се подели. Догодило се оно, о чему је говорио Христос: *Не мислите да сам дошао да донесем мир на земљу; нисам дошао да донесем мир, него мач* (Мт. 10; 34).

Схвативши то, они побегоше. Нема ничега чудног у томе, што свети беже од људи који сплеткаре про-тив њих и мисле да је боље да се удаље од битке коју су, сагласно наведеном сведочанству, сматрали за недозвољену.

8. А неки човек у Листри сеђаше немоћан у ногама, будући хром од утробе матере своје, и никада не беше ходио. 9. Овај слушаше Павла где говори, који погледавши на њега и видевши да има веру да ће оздравити 10. Рече снажним гласом: Теби говорим у име Господа Исуса Христа, усправи се на ноге своје! 11. А кад виде народ шта Павле учини, подиже глас свој говорећи ликаонски: Богови постадоше слични људима и сиђоше к нама. 12. И називаху Варнаву Зевсом[1] а Павла Хермесом,[2] јер он вођаше реч.

Рече снажним Гласом. Зашто снажним гласом? Да би народ поверовао. Што се тиче речи: *погледавши на њега и видевши да има веру да ће оздравити*, чини ми се да тим речима изражава мисао да је Павле проникао у његову душу, јер је на оно, што је говорио Павле, пажњу могла да обрати само философска (тј. мудрољубива) душа.

И он скочи, и хођаше. То, што је хроми скочио, представља доказ потпуног исцелења.

А кад виде народ шта Павле учини... Запази, с једне стране, простодушност незнабожаца, а са друге злобу Јудејаца. Први су апостоле поштовали као богове а други су их прогонили као рушитеље поретка.

И називаху Варнаву Зевсом а Павла Хермесом. Видиш ли да су Јелини имали обичај да од људи начине богове? Запамти какав је почетак идолослужења да би знао да одговориш када упитају: одакле идолослужење? Управо на тај начин су Јелини и у случају апостола од људи начинили богове. И ђаво је, на почетку, настојао да уведе људе у то безбожништво, говорећи: *Бићете као богови* (1. Мојс. 3; 5). И како му то тада није успело, он све до данас настоји на томе, свугде се старајући да уведе многобоштво.

13. А жрец Зевса што бејаше пред градом њиховим, доведе јунце, и донесе венце пред врата, и с народом хтеде да принесе жртву. 14. А кад чуше апостоли, Варнава и Павле, раздераше хаљине своје, и ускочише међу народ вичући и говорећи: 15. Људи, шта то чините? И ми смо као и ви смртни људи, који вам благовестимо да се од ових ништавних ствари обратите Богу живоме, који створи небо и земљу и море и све што је у њима; 16. Који у прошлим нараштајима беше пустио све народе да иду својим путевима; 17. Мада ипак не остави себе непосведочена, чинећи добро, дајући нам с неба дажд и године родне, пунећи срца наша јелом и весељем. 18. И ово говорећи једва умирише народ да не приносе жртве (него да сваки иде својој кући).

Раздераше хаљине своје. Погледај: они су свугде чисти и туђе им је славољубље. Не само да не теже за славом, него ју и удаљују од себе, када их прослављају. Тако је и Петар говорио: *Шта Гледате у нас, као да смо својом силом или побожношћу учинили да овај прохода* (Дела ап. 3; 12)? И ови апостоли говоре то исто, али они поступају и с неком посебном строгошћу: *Раздераше хаљине своје и ускочише...*

И ми смо као и ви смртни људи. Ми смо људи, каже, али смо више од идола, јер су они мртви. Видиш ли какав су обичај имали Јелини, да од људи начине богове? И у њиховим књигама, где је описана њихова древна историја, пронаћи ћеш да је Зевс, будући човек, учинио себе богом говорећи да је он бог. Исто тако су и многе од римских и македонских царева називали божанственима. Зато нема никакве основе да се не верује древним казивањима о томе, да су неки од народа били обманути и да су неке од људи називали боговима, као што су се и ови људи обманули у погледу Варнаве и Павла. И Симона мага су житељи Самарије називали великом силом Божијом. Будући да Павле није изговорио име Исусово и није рекао: "У име Господа Исуса Христа стани усправно", претпоставили су да су они богови а не слуге Божије.

Раздераше хаљине своје... Јудејци су имали обичај да раздере своје хаљине када би чули богохулне речи. Када је Христос говорио да је Он Син Божији, Кајафа је раздерао хаљину, говорећи да Христос хули на Бога. Како је оно, што се сада догодило, на неки начин било богохуљење, апостоли су, следећи јудејски обичај, учинили то исто. Тај обичај је одбачен због тога, што није био прописан законом. И Господ је говорио Јудејцима, кад би поступали на сличан начин: *Обратите се Мени свим срцем својим, и постећи, и плачући, и тужећи, и раздерите срца своја а не хаљине своје* (Јоил 2; 12-13).

Који у прошлим нараштајима беше пустио све народе да иду својим путевима. Пустио их је, каже, али још не каже због чега их је пустио, јер се превасходно зауставља на ономе, што је уистину било неопходно, и нигде још не помиње Христово име.

Мада ипак не остави Себе непосведочена, јер је у сваком поколењу творио таква дела, која су људе руководила ка правди. Не вршећи насиље над слободном вољом, Господ је свим људима допустио да иду по сопственом нахођењу. Он Сам је, међутим, савршавао таква дела, из којих су они, као словесна бића, могли да познају Створитеља. Као Његове сведоке апостол помиње чак и дажд што пада сваке године.

Док они онде борављаху и поучаваху, 19. Дођоше из Иконије и Антиохије Јудејци (и препирући се јавно са њима, наговоршише народ да одустане од њих тврдећи да ништа истинито не говоре, него све лажу), и подбунивши масу каменоваше Павла и извукосе га изван града мислећи да је умро. 20. А кад се око њега скупише ученици, устаде и уђе у град, и сутрадан изиђе с Варнавом у Дерву. 21. И проповедајући еванђеље граду ономе и придобивши много ученика, вратише се у Листру и Иконију и Антиохију, 22. Утврђујући душе ученика и саветујући их да остану у вери, и да нам кроз многе невоље ваља ући у Царство Божије. 23. И рукоположише им презвитере за сваку Цркву, па помоливши се Богу с постом, предадоше их Господу у кога вероваше. 24. И прошавши Писидију, дођоше у Памфилију, 25. И Говоривши реч Господњу у Перги, сиђоше у Аталију, 26. И оданде отпловише у Антиохију, одакле бејаху предани благодати Божијој на дело које извршише. 27. А кад дођоше и сабраше Цркву, казаше све што учини Бог с њима, и како отвори незнабошцима врата вере. 28. И осташе онде не мало времена с ученицима.

Наговоршише народ. Погледај махнитост Јудејаца: продрли су у народ, који је апостолима указао такву част, и убедили га да каменовањем убије Павла. Изван града су га извукли зато, што су се плашили. При том су се старали само да униште проповед. Међутим, да ли увиђаш Павлову огњену ревност? Након што су га избацили изван града, он поново долази у тај исти град. Желео је да покаже да, ако се у сличним случајевима и удаљавао, онда је то чинио због тога што је био дужан да засеје реч Божију а не да распламсава гнев.

Јер нам кроз многе невоље ваља ући у Царство Божије. Погледај, без труда и невоље нико не може да се оправда. Зато је врата, која воде у Царство небеско, Господ и назвао уским и тесним, тј. препуним тескобе. У Царство небеско, међутим, не води свака невоља и тескоба која нас сустигне, него само невоља због вере у Бога.

Рукоположише им презвитере. Поучавајући посту за време искушења, постом су пратили и хиротоније. На Кипру пак нису поставили презвитере, као ни у Самарији, јер се ова налазила у близини Јерусалима и апостола. И у самој Антиохији учврстила се реч Божија. Овде је онима, који су недавно поверовали, а посебно онима од незнабожаца, којима је била неопходна поука, била потребна и

велика подршка. Обрати пажњу на то да су Павле и Варнава имали епископски чин, јер нису рукополагали само ђаконе, него и презвитере.

А кад дођоше (у Антиохију) и сабраше Цркву, казаше све шта учини Бог с њима. Апостол не каже: "шта су они учинили" него: шта учини Бог с њима.

Како отвори незнабошцима врата вере. Отварањем врата назива учење, које су незнабошци прихватили посредством апостола.

И осташе онде не мало времена с ученицима. Будући да је град био велики, били су му потребни учитељи.

НАПОМЕНЕ:

1. Зевс - врховно божанство старих Грка, који је завладао Олимпом након што је свргнуо свог оца Хроноса. Он је божанство муње и грома, господар богова и људи. У римској митологији, његов еквивалент је Јупитер.
2. Хермес или римски Меркур, у народу је био једно од најпоштованијих божанстава античког света; првобитно божанство трговине, а касније и путовања, проналазаштва, беседништва, па чак и магијских вештина. Веровало се да је он Зевсов лични гласник, али и гласник божанства подземног света, Хада и Персефоне.

ПЕТНАЕСТА ГЛАВА

1. И неки сишавши из Јудеје учаху браћу: Ако се не обрежеше, по обичају Мојсејеву, не можете се спасти. 2. А кад настаде распра, и не мало расправљање Павла и Варнаве с њима, одредише да Павле и Варнава и други

неки иду горе у Јерусалим апостолима и презвитерима за ово питање. 3. А они онда отпраћени од Цркве пролажаху кроз Феникију и Самарију казујући о обраћању незнабожаца, и причињаваху велику радост свој браћи. 4. А кад дођоше у Јерусалим, беху примљени од Цркве и од апостола и од презвитера и објавише све што учини Бог са њима, и како отвори незнабошцима врата вере.

Видиш ли да су апостоли били изложени и спољашњим и унутрашњим испитивањима? Није се једноставно говорило о неопходности обрезања, него: "ако се не обрежете, не можете се спасти". Павле пак није рекао: "Зашто сада то? Зар не заслужујем поверење након што сам сатворио толика знамења", него је просудио да због њих отпутује у Јерусалим.

Како то да у посланици Галатима каже: *Нити изиђох у Јерусалим онима, који су били апостоли пре мене (1;17)*? Први пут у Јерусалим није дошао сам, него су га тамо послали други; други пут је стигао тамо не да би се поучио, него да би свом мишљењу приклонио и друге, јер је он сам од почетка био оног мишљења које је затим установио и сабор апостола, односно, да обрезање није потребно. А како се тада неким хришћанима потеклим из јудаизма тада учинило да решавање овог питања не могу да повере искључиво Павлу и како су своје погледе обраћали ка апостолима који су били у Јерусалиму, Павле је и пошао тамо. Није, међутим, пошао да би се поучио нечему бољем, него с намером да оне, који су говорили супротно, убеди да и апостоли, који су били у Јерусалиму, решавају то питање сагласно њему и Варнави.

5. Онда устадоше неки од јереси фарисејске који су поверовали, говорећи да их ваља обрезать и заповедити да држе Закон Мојсејев. 6. А апостоли и презвитери сабраше се да извиде ово мишљење. 7. А после многог разматрања устаде Петар и рече им: Људи браћо, ви знате да Бог од првих дана изабра међу нама да из мојих уста чују незнабошии реч еванђеља и да верују. 8. И Бог који познаје сриа, посведочи им давши им Духа Светога као и нама, 9. И нико не постави никакве разлике између нас и њих, вером очистивши срш њихова. 10. Сада, дакле, зашто кушате Бога, и хоћете да наметнете ученицима јарам на врат, који ни оци наши ни ми не могосмо носити? 11. Него верујемо да ћемо се спасти благодаћу Исуса Христа као и они. 12. Онда умуче све мноштво, и слушаху Варнаву и Павла који казиваху колике знаке и чудеса учини Бог међу незнабошцима преко њих.

Неки од јереси фарисејске. Верујући, који нису дошли из незнабоштва него из јудаизма, захтевали су да они, што су примили веру, буду обрезани и да испуњавају

остале заповести Закона, везане за човекову телесну природу. С њима, који су расуђивали на основу древног закона, нису се сагласили остали ученици, иако су и они сами били обрезани, јер су се старали да одлуку не донесу према својој жељи, него на општу (заједничку) корисг.

Апостоли и презвитери сабраше се да извиде ово мишљење. Из овога места се може закључити да су апостоли имали неко посебно достојанство, према којем су били више од презвитера, јер би их у противном Лука означио истим именом као презвитере.

Људи браћо, ви знате. Запази да благодат за решавање тог питања добија Петар, у којем су се и до тог доба задржали елементи јудаизма.

Ви знате, каже он. Можда су се овде налазили и они, који су га некада оптуживали због Корнилија, а можда и они, који су с њим ушли у Корнилијев дом. Он их због тога и позива као сведоке.

А шта значи израз: *Изабра међу нама?* То значи: у Палестини, или: у вашем присуству. Речима: *Из мојих уста* показује да је кроз њега говорио Бог, и да у томе није било ничега људског.

Бог, који познаје срца, посведочи им... Указује им на духовно сведочанство.

Сада, дакле, зашто кушаше Бога, и хоћеш да наметнете ученицима јарам? Тамо, где вера очишћује грехе који исходе из срца, не постоји никаква разлика међу верујућима, без обзира да ли су Јудејци или Јелини. То очишћење је заменило обрезање; уместо телесног обрезања, дарује се обрезање духовно, које вером у Христа очишћује и тајне грехове.

Шта значе речи: *Зашто кушате Бога?* То значи: као да Бог нема моћ да човека спасе по вери, или: зашто не верујете Богу? Увођење закона је знак неверја. Свима је познато да је закон оптерећивао Израилце. То су и ученици признали. И Сам Спаситељ нам је указао на то, говорећи: *Ходите к Мени сви који сте уморни и ттоварени и Ја ћу вас одморити* (Мт. 11; 28). Уморнима и натоваренима назива оне, који су били под законом. Себе пак назива кротким, а то није било својство закона. Постоји и место, које је слично овоме: *Благодаћу сте спасени.* Према томе, закон је раније спасавао оне, који су очували све што је у закону записано. Сада пак благодат Господња, и без очувања закона, спасава кроз веру.

13. А кад они заћуташе, одговори Јаков Говорећи: Људи браћо, чујте ме! 14. Симеон (Симон) објасни како се Бог пре побрину да од незнабожаца узме народ за Име Своје. 15. И са овим се саглашавају речи Пророка, као што је написано: 16. Потом ћу се вратити, и сазидаћу дом Давидов, који је пао, и његове развалине поправићу, и подигнућу га. 17. Да потраже остали људи

Господа и сви незнабошци, на које је призвано Име Моје, говори Господ који твори све ово; 18. Богу су позната од постања света сва дела његова. 19. Зато ја сматрам да се не праве тешкоће онима од незнабожаца који се обраћају Богу. 20. Него да им се напише да се чувају од нечистота идолских и од блуда и од удављенога и од крви (и оно што њима није мило другима да не чине). 21. Јер Мојсеј има од давних времена у свим градовима оне који га проповедају, пошто се у синагогама чита сваке суботе. 22. Тада нађоше за добро апостоли и презвитери са свом Црквом да изабери између себе људе и да их пошаљу у Антиохију с Павлом и Варнавом, Јуду званогa Варсава, и Силу, људе истакнуте међу браћом. 23. И написаоше рукама својим ово:

Одговори Јаков, Говорећи. Овај Јаков је био епископ, зато и говори после Петра. Обрати пажњу и на његову мудрост: своју беседу он потврђује и новим сведочанством и старозаветним пророчанством.

Симеон објасни. То је онај Симеон, који у Лукином еванђељу пророкује: *Сада отпушташ слугу Својега, Господе* (Лк. 2; 29).

Од незнабожаца узме народ за Име Своје. Господ није благоволео да од незнабожаца узме народ једноставно, него за Име Своје, односно, у име Своје славе.

И са овим се саглашавају речи Пророка. Симеон је био познат, као човек близак по време ну, али није уживао поверење као људи из древности. Због тога Јаков наводи и древно пророштво: *Потом ћу се вратити и сазидаћу дом Давидов који је пао.* Пад је био тако велики, да се чинило да је непоправљив. Шта то значи? Зар је био обновљен Јерусалим? Зар није још више разо-рен? О каквом обнављању говори ово пророштво? О обнављању после Вавилонског ропства, када је Јерусалим поново добио важност.

Зато ја сматрам да се не праве тешкоће, тј. да се не квари започето дело. Ако их је Бог призвао и ако такве обавезе кваре тај призив, ми се противимо Богу. Говори са влашћу: *Ја сматрам.* Међутим, заповеда им да се чувају од идолских нечистота, итд. Иако се та упозорења тичу чулних ствари, она су била неопходна. Због тога је Јаков превасходно и одвраћао верујуће од њих.

Мојсеј има од давних времена... До Спаситељевог доласка, Мојсеја су сваке суботе читали само у синагогама; међутим, након Његовог доласка, несметано су га читали и у црквама Христовим, то се види одатле, што се он непрестано чита све до данашњег дана. Осим тога, да се старозаветно штиво није читало у црквама, апостол не би тако безразложно написао у Посланици Галатима: *Кажите ми, ви који хоћете под законом да будете, зар не слушате закон* (Гал. 4; 21)?

Апостоли и презвитери и браћа поздрављају браћу из незнабожаца која су у Антиохији и Сирији и Киликији. 24. Пошто чујемо да неки изашавши од нас узнемирише вас речима, и смутише душе ваше говорећи да се обрезујете и да држите Закон, што им ми не заповедисмо, 25. Зато ми сабрани једнодушно, нађосмо за добро да вам пошаљемо изабране људе са нашим драгим Варнавом и Павлом, 26. Људима који су предали душе своје за Име Господа нашега Исуса Христа. 27. Посласмо, дакле, Јуду и Силу, да вам и они то исто усмено кажу.

Зато ми сабрани једнодушно, јер су сви тако одредили и пишу то након брижљивог расуђивања. Значајно је да се ни Петар ни Јаков нису одважили да одлуку о обрезавњу донесу без васцеле Цркве, иако су то сматрали за потребно. Међутим, ни сви заједно не би то прихватили на саме себе, да нису били убеђени да је тако благоугодно и Духу Светоме. Да изасланство Јуде и Силе не би било знак незадовољства Павлом и Варнавом, уследила је похвала:

Људе који су предали душе своје за Име нашег Господа Исуса Христа.

28. Јер угодно би Светоме Духу и нама да никакво бремене више не мећемо на вас осим овога што је неопходно. 29. Да се чувате од жртава идолских и од крви и од удављенога и од блуда (и што нећете да се чини вама не чините другима); од овога ако се чувате добро ћете чинити. 30. Они, дакле, које отпремише, дођоше у Антиохију, и сабравши народ предадоше посланицу. 31. А кад прочишаше, обрадоваше се утехи. 32. А Јуда и Сила, који беху и сами пророци, дугом беседом утешише браћу и утврдише. 33. И пошто провели онде неко време, отпустише их браћа с миром апостолима. 34. Но Сила нађе за добро да остане онде, а Јуда се сам врати у Јерусалим. 35. А Павле и Варнава борављаху у Антиохији учећи и проповедајући са многима другима реч Господњу. 36. После пак неколико дана рече Павле Варнави: хајде да се вратимо и да обиђемо браћу нашу по свим градовима у којима објављашасмо реч Господњу, да видимо како су. 37. А Варнава хтеде узети са собом Јована званог Марко. 38. А Павле захтеваше да онога који их је напустио у Памфшји и који није ишао са њима на дело на које су послани не узимају са собом.

Угодно би Светоме Духу, да не би помислили да је то човечије дело. Што се тиче онога што је додато: и нама, учињено је то стога да би дознали сви, да су и они, обрезани, управо таквог мишљења у погледу питања о обрезавњу.

Осим онога што је неопходно. Показује да нема ничега што би недостајало верујућима. Напротив, њима је довољно да се чувају од жртава идолских, итд.

Изразом: *да се чувају од удављенога* забрањује се убиство.

И сабравши народ предадоше посланицу. Напредовање ученика - то је утеха за учитеље.

Хајде да се вратимо и да обиђемо... Требало би приметити, да је дужност руководиоца била да се брину о онима које су просветлили еванђелском светлошћу, да испитају да ли су здрави вером, да ли храмају и да ли би их требало исправити.

39. Тако наста љутња, и Варнава узевши Марка отплови на Кипар. А Павле избравши Силу отиде, предан од браће благодати Божијој. И пролажаше кроз Сирију и Киликију утврђујући Цркве.

ШЕСНАЕСТА ГЛАВА

1. Затим стиже у Дерву и Листру, и гле, онде беше неки ученик, по имену Тимотеј, син жене неке вернице Јудејке и оца Јелина. 2. За њега добро сведочаху браћа која бејаху у Листри и у Иконији. 3. Овога хтеде Павле узети на пут са собом; и узе га и обреза због Јудејаца који бејаху у оним местима, јер сви знадијаху оца његовог да беше Јелин.

Тако наста љутња. Између Павла и Варнаве је дошло до неког неспоразума. Један је стајао на тлу праведности, а други на путу благодати (= снисхођења). Обојица су, међутим, имали један циљ - служење вери. Узрок неспоразума био је следећи.

На еванђелском путу од Палестине до Перге Памфилијске пратио их је неки Марко који се, као слаб човек, одвојио од апостола и вратио у Палестину. Он се, међутим, није одрекао Христа, али је одустао од даљег путовања, као од дела које је било исувише на порно за њега. Павле и Варнава вратили су се с обилним плодовима вере и благочешћа и Цркви, која се налазила у Јерусалиму, благовестили о обраћању и покајању незнабожаца. Када су Павла и Варнаву почели да хвале због њиховог подвига, Марко се ражалостио и помутио у души, јер је помислио: "Да сам

био с апостолима, и ја бих био причасник њихове славе." Зато је и пожелео да поново путује с њима. Варнава га је прихватио као покајника, а Павле је истрајавао на томе, да не би требало да поведу са собом на дело Господње човека, који пре тога није могао да им буде сапутник. Различитост мишљења није, дакле, имала карактер неправедности него правде и проистекла је из неспоразума. Павле је захтевао правду а Варнава човекољубље. Разилазећи се у мишљењу, они су се приближавали у осећању благочешћа. Нису се размимоишли према вери и убеђењима, него према људском неспоразуму. То се догодило према Божијем устројству да би, чим су се растали, Варнава са собом повео Марка и пошао својим сопственим путем. Међутим, Павлова строга тачност и била је од користи и Марку, јер је он настојао да својом ревношћу избрише пређашњи пропуст. Павле је саветовао Црквама да не прихватају Марка, али не зато да би га ражалостио, него да би га учинио ревноснијим. Кад је видео да је Марко узнатрествовао у ревности и да се оправдао својим потоњим поступцима, почиње да га прихвата с одобравањем и каже: *Поздравља вас Марко, нећак Варнавин, за којег примисте заповест - ако дође к вама, примите га* (Кол. 4; 10).

То исто примећујемо и међу пророцима, односно, примећујемо различитост у мишљењима и наравима. Тако је Илија строг, а Мојсеј кротак. Исто тако је и овде: Павле је истрајнији од Марка. Међутим, погледај и ово: он је истовремено и попустљив. *Захтеваше*, каже, а не: "гневио се", јер је упорно захтевао да не поведу Марка. И шта дакле? Да ли су се Павле и Варнава растали као непријатељи?

Нипошто. У Павловим Посланицама ћеш пронаћи, да је и након тога Варнава добио многе похвале од Павла. Мени се чак чини да су се они растали према међусобном договору, рекавши један другоме: како ти нећеш оно, што ја хоћу, да се не бисмо препирали изаберимо да проповедамо у различитим областима. Тако су и учинили, у потпуности попуштајући један другоме. То је написано и ради наше поуке, да би нас спречило да паднемо, јер ми, као људи, не можемо да прођемо без препирки. Потребно је, међутим, да у расправама чинимо узајамне уступке. За Марка је пак та расправа била још кориснија. Павлова строгост га је исправила, а Варнавина попустљивост га је укрепила да не напушта призив. Према томе, Павле и Варнава су се расправљали, али је из расправе проистекла једна последица - корист. Видевши Павла, који је одлучио да се растане с Варнавом, Марко се силно уплашио и окривио самога себе. Погледавши пак на Варнаву, који га је толико штитио, Марко га је силно заволео. Ученик се поправио посредством расправе међу учитељима, толико је та расправа била далеко од тога, да послужи као саблазан.

Пролажаше кроз Сирију и Киликију, утврђујући Цркве. Пре него што је отишао у друге градове, посетио је оне, који су већ примили реч Божију. Тако поступамо и ми: прве људе најпре поучавамо, да не би били препрека за потоње. *Онде беше неки ученик, син Јелина.* Значајно је да су Јудејци толико ниподаштавали закон, да су своје кћерке давали за Јелине и женили се Јелинкама.

Иuze га и обреза Га због Јудејаца. Великог је дивљења достојна Павлова мудрост. Он, који се толико борио против обрезања незнабожаца и који је свему давао подстицај док нису решили ово питање, обрезао је свога ученика. Он не само да то другима није забрањивао, него је и сам то учинио. У сваком делу имао је у виду корист, и ништа није чинио без циља. Требало би се дивити и томе, како га је Павле приволео на обрезање.

Због Јудејаца који бејаху у оним местима, јер они никад не би пристали да слушају реч Божију од необрезаног. И шта се догодило? Обрати пажњу на оправдавање овог поступка. Павле је обрезао Тимотеја због тога, да би поништио обрезање. Он није подржавао обрезање, него је хтео да обави велики и свим апостолима угодан задатак јер, уколико Тимотеј не би био обрезан и уколико би истовремено био учитељ Јудејаца, сви би се одвратили од њега. Ако су Јудејци тако силно осуђивали Павла због Трофима Ефешког јер су мислили да га је Павле увео у храм (а он је био Јелин), шта би онда морао да поднесе сам Павле, ако би уз њега, као учитељ, био необрезан човек? Погледај и ово: он је оправдан и у мишљењу апостола, и говори у храму о испуњењу тог оправдања. Он је све чинио ради спасења Јудејаца. По свему судећи, може се указати и на то, да се и Петар прикривао маском јудаизма. То ни најмање није нашкодило апостолима. Напротив, чињеница да су Јудејци имали такве учитеље који су, према њиховом мишљењу, чували закон, послу-жила је као повод њиховог преобраћања и почетка вере у Христа.

4. И кад пролажаху по градовима, учише их да држе правила која утврдише апостоли и презвитери у Јерусалиму. 5. Тако се Цркве утврђиваху у вери и број њихов се повећаваше сваки дан. 6. А кад прођоше Фригију и Галатијску земљу, забрани им Дух Свети говорити реч у Азији. 7. Дошавши до Мизије покушаваху да оду у Витинију, али им Дух не допусти. 8. И кад прођоше Мизију, сиђоше у Троаду. 9. И Павлу се показа виђење ноћу: беше неки човек Македонац, који стајаше и мољаше га говорећи: Пређи у Македонију и помози нам! 10. А кад виде виђење, одмах гледасмо да изиђемо у Македонију, јер разумесмо да нас је Господ позвао да им проповедамо еванђеље. 11. Кад се пак одвезосмо из Троаде, стигосмо право на Самотрак, и сутрадан у Неапољ, 12. А оданде у Филипе, које су први град онога дела Македоније, насебина римска.

У томе Граду омадосмо неколико дана. Учише их да држе правила. Каже се да чувају правила - не тајне ова-плоћења, него поуку да се чувају од идолских жртава и крви, удављенога и блуда а што се тиче устројства правилног живота.

Забрани им Дух Свети Говорити реч у Азији. Зашто им је било забрањено да проповедају у Азији - о томе не говори. Међутим, о томе да им је било забрањено говори, и тиме нас поучава да се повинујемо и да не тражимо објашњење. Тиме нам

показује да су они често поступали и на људски начин. Дух забрањује апостолима да проповедају у Азији и у Витинији, јер је предвидео да ће тамо-шњим житељима овладати јерес духобораца. [1]

И Павлу се показа виђење ноћу: беше неки човек Македонац, итд. Павле не добија откровење посред-ством анђела, као Филип и Корнилије, него у виђењу, на начин који је више човечији. Тамо где је лако убедити, користи се начин који је више човечији, а тамо, где је потребан већи напор, тамо откровење бива у божанственијем облику. Треба приметити да је у тим градовима с Павлом био и Лука. То се види одатле, што овај други (Лука) помиње себе с првим (Павлом) и каже: Гледасмо, одвезосмо се, стигосмо.

13. И у дан суботни изиђосмо ван града на реку, где се сматрало да је богомоља, и седнувши говорисмо женама које се бејаху сабрале. 14. И нека богобојазна жена, по имену Лидија, продавачица порфире из града Тијатире, слушаше; њој Господ отвори срце да слуша оно што говори Павле. 15. А кад се крсти она и дом њезин, замоли нас говорећи: Ако сматрате да верујем у Господа, уђите у мој дом и останите. И принуди нас.

На реци. То се највероватније догодило зато што тамо, због малобројности Јудејаца није постојала синагога, тако да су се они међу њима, који су били посебно побожни, тајно сакупљали изван града, на реци. Као народ који је био више наклоњен телесном начину живота, Јудејци су се тамо, где није било синагоге, молили и изван ње, одредивши за то неко место - молили су се суботом, кад се обично и окупљао народ.

Ако сматрате да верујем у Господа. Погледај, како је мудрољубива ова жена: од почетка је сама посведочила, да ју је Бог позвао. Обрати пажњу и на њену скромност. То је проста жена, и каже се, да је била продавачица порфире, односно, предмета обојених у пурпур. Писац се не стиди да помене њено занимање. Она не каже: ако сте видели да сам угледна или да сам побожна жена, него каже: *Ако сматрате да верујем у Господа.* Ако верујем у Господа, утолико пре верујем вама. Није их једноставно позвала у свој дом, него је то препустила њиховој вољи, иако је била веома упорна у својој жељи.

16. Догоди се пак кад иђасмо на молитву да нас сретe једна робиња која имаше дух погађачки и гатајући доношаше велики добитак својим господарима. 17. Она пође за Павлом и за нама и викаше говорећи: Ови су људи слуге Бога Вишњег, који нам јављају пут спасења. 18. И овако чињаше много дана. А када се Павлу досади, окрену се и рече духу: Заповедам ти именом Господа

Исуса Христа, изиђи из ње. И изиђе у тај час. 19. А кад видеше њезини господари да изиђе нада њиховог добитка, узеше Павла и Силу и одвукоше их на трг пред поглаваре. 20. И кад их доведоше војводама, рекоше: Ови људи узбуњују наш град, а Јевреји су. 21. И проповедају обичаје које нама не приличи примати ни творити, јер смо Римљани.

Која је имала духа... Какав је то демон? Називају га, према месту, богом Питоном.[2] Он је хтео да апостоле уведе у искушење. Иначе то је она жена Питија, за коју кажу да је раширених ногу седела на Аполоновом трonoшцу и да је зли дух, појављујући се из удубљења које се налазило испод трonoшца, продирао у њу и доводио је у занос. Тада је она поста-јала махнита, из уста јој је излазила пена, и у стању таквог заноса (избезумљености) изговарала је неповезане речи.

Ови су људи слуге Бога Вишњега. О, душе нечисти, ако већ знаш да они јављају пут спасења, зашто се не удаљиш од њих?

А кад се Павлу досади, тј. кад је постао узнемирен и забринут. Затворивши јој уста, премда је она говорила истину, он нас поучава да не прихватамо демоне, чак и ако би изгледало да они штите истину, него да, напротив, прекинемо сваки повод за саблазан и да не слушамо ништа, што они говоре. Да је Павле обратио пажњу на сведочење тога духа, онда би овај дух обмануо многе од верујућих. Због тога Павле најпре само није прихватио његово сведочење и одбацио га је, не же лећи да увећа број својих знамења. Међутим, како је дух истрајавао, Павле му је заповедио да изађе из девојке. Према томе, дух је дејствовао лукаво, а Павле мудро.

*А кад видеше њени господари да изиђе нада њиховог добитка. Свагда је узрочник зла - новац. Да би се обогатили, господари ове девојке су желели да она буде обузета демоном. Погледај: они ни демона не желе да препознају, јер су обузети само својом страшћу: среброљубљем. Демон је говорио, да су ови људи слуге Бога Вишњега, док они (господари) кажу: *Ови људи узбуњују наш град.* Демон је говорио, да они јављају пут спасења, а господари ове девојке кажу да они проповедају обичаје, које нама не приличи примати.*

22. И слеже се народ на њих, и војводе им разреше хаљине, и заповедише да их шибају. 23. И пошто им ударише много батина, бацише их у тамнију, и заповедише тамничару да их добро чува. 24. Примивши такву заповест, он их баци у најдоњу тамнију и ноге им метну у кладе. 25. А око поноћи Павле и Сила мољаху се и слављаху Бога, а сужњи их слушаху. 26. Одједном пак настаде велики земљотрес, тако да се потресосе темељи тамнице; и одмах се отворише сва врата и свима спадоше окови. 27. А кад се пробуди тамничар и виде отворена врата тамничка, извади нож и хтеде да се убије, мислећи да су сужњи побегли. 28. А Павле повика јаким гласом говорећи: Не чини себи зла

никаква, јер смо сви овде! 29. А он заискавши светиљку улете и дрхтећи паде пред Павла и Силу. 30. И извевши их напоље рече: Господо, шта ми треба чинити да се спасем? 31. А они рекоше: веруј у Господа Исуса Христа и спашћеш се ти и сав дом твој! 32. И говораху му реч Господњу, и свима у дому његову. 33. И узевши их у онај час ноћи опра им ране; и одмах се крсти и он и сви његови. 34. И уведе их у свој дом и постави трпезу, и радоваше се са свим домом својим што је поверовао у Бога. И слеже се народ на њих.

Павлово дело било је да твори чудеса и да поучава, а у опасности је с њим учествовао и Сила. Знај, да и демони знају да је распети Исус вишњи Бог а да је Павле његов слуга, што је и он сам тврдио, говорећи: *Павле, слуга Исуса Христа* (Рим. 1; 1).

Одједном пак настаде велики земљотрес, тако да се тамнички стражар пробудио. Отвориле су се двери на тамници, и оно што се догодило запрепастило га је. Сужњи, међутим, нису то видели, иначе би сви побегли. Да се тамничару не би учинило да се то догодило само од себе, за земљотресом је уследи-ло да су се двери отвориле, сведочећи му о необичности те појаве.

Веруј у Господа Исуса Христа и спашћеш се ти и сав дом твој. Павле се ни у тамници није одмарао, него је и ту придобио тамничара и учинио ово поробљавање корисним.

И узевши их у онај час ноћи, опра им ране. Тамничар им је опрао ране, док је сам био опран од грехова.

И радоваше се са свим домом својим што је поверовао у Бога, иако ништа није добио осим добрих речи и добре наде.

35. А кад настаде дан, војводе послаше служитеље говорећи: Пусти оне људе. 36. А тамничар јави ове речи Павлу: Послаше војводе да будете пуштени. Сад, дакле, изиђите и идите с миром. 37. А Павле им рече: Избише нас јавно без суда, људе Римљане, и бацише у тамницу; и сад хоће тајно да нас пусте? Не тако, него сами нека дођу и изведу нас. 38. А служитељи казаше војводама ове речи; и уплашише се кад чуше да су Римљани. 39. И дошавши извинише им се, и кад их изведоше, мољаху да отиђу из града. 40. А кад изиђоше из тамнице, дођоше Лидији, и видевши браћу утешише их, и отидоше.

А Павле им рече... И након што су то војводе наредиле, Павле не излази из тамнице. Међутим, ради поуке Лидији, продавачици порфире и осталима, застрашује

војводе, да не би помислили да су ослобођени на нечију молбу. Он чак оптужује војводе због тога што су их јавно изударали - њих, који ни због чега нису оптужени, и при том су римски грађани. Видиш ли да су они често поступали онако, како често поступају обични људи? Павле је то рекао (тј. да су они римски грађани и да ни због чега нису оптужени) зато, да се не би показало да га ослобађају као штетног и при том због нечега оптуженог човека.

Што се тиче тамничара, то је Стефанин којег Павле помиње у Првој посланици Коринћанима, када каже: *А крстих и дом Стефанинов* (1. Кор. 1; 16).

А кад изађоше из тамнице, дођоше Лидији, и видевши браћу утешилоше их, и отидоше. Није приличило да жену, која им је указала гостопримство, оставе у стању неспокојства и бриге. Без обзира на наговор војвода, нису хтели да се удаље а да најпре не посете просту жену и остале, које су називали браћом.

О, колико су велики њихово смирење и љубав!

НАПОМЕНЕ:

1. Названа тако по учењу сво утемељивача, полуаријанца Македонија, цариградског епископа, који је тврдио да је Дух Свети створ, и то створ Сина, јер је нижи и од Оца и од Сина. Ово заблудно учење осуђено је на Другом Васељенском сабору, на којем је донета догматска одредба о Духу Светоме као Господу животворноме, једносуштном са Оцем и Сином. Опширније види "Јеромонах др. Јустин (Поповић) Догматика Православне Цркве"
2. Тако се назива Аполон, јелинско божанство сунца и уметности. Према Хомеру ("Химне") и Хесиоду ("Постанак богова"), Аполон је убио страшног змаја, змију Питона, символ мрачних и подземних сила и присвојио његово име. Убио га је у Делфима, где је постојао култ Аполона Питијског. У име Аполона прорицале су питије или сивиле, које су седеле на трonoшцу. У античко доба највише је поштована делфијска сивила.

1. Прошавши пак Амфипољ и Аполонију дођоше у Солун, Где беше синагога јудејска. 2. И Павле по своме обичају уђе к њима, и три суботе расправљаше с њима о Писму. 3. Разоткривајући и доказујући им да је требало да Христос пострада и васкрсне из мртвих, и да овај Исус, којег ја вама проповедам, јесте Христос. 4. И неки од њих се уверише, и придружише се Павлу и Сили, и од побожних Јелина мноштво велико, и од угледних жена не мало. 5. А Јудејци који не повероваше из суревњивости, узеше неке зле људе са улице, и сабравши гомилу узбунеше град, и нападоше на кућу Јасонову, и тражаху да их изведу пред народ. 6. А кад њих не нађоше, одвукоше Јасона и неке од браће пред старешине градске вичући: Ови што узмутише иели свет дођоше и овде. 7. Њих је Јасон примио; и ови сви раде против ћесаревих заповести, говорећи да има други цар, Исус. 8. И смутише народ и старешине градске које ово чуше. 9. Али кад их Јасон и остали задовољише одговором, пустише их.

Прошавши пак Амфипољ и Аполонију. Узгредно пролазе кроз мање градове и хитају у оне веће, јер је требало да се реч рашири и по оближњим (већим) градовима.

Дођоше у Солун, где беше синагога јудејска. Иако је Павле рекао: Ево, обраћамо се незнабошцима (13; 46), он није напустио ни Јудеје, јер је много жалио због њих.

Разоткривајући и док-зујући им да је требало да Христос пострада и васкрсне из мртвих. Превасходно им проповеда о страдању, јер је то сматрао спасоносним.

И од побожних Јелина многи. Побожним Јелинима назива Јудеје који су говорили грчким језиком. Назива их побожнима јер су чували закон. Или пак под тим подразумева досељене Јелине, који су се придружили Јудејцима.

Ови сви раде против ћесаревих заповести, говорећи да има други тр, Исус. Управо тако су њихови очеви оптуживали Исуса, говорећи да Самога Себе назива царем. Први су, међутим, имали донекле законско оправдање, јер је оптужени још био жив. На шта су пак ови рачунали у својој лажи, кад су за апостоле говорили да називају царем Исуса, Који је према њиховом мишљењу умро и Којег земаљски цареви више ни због чега нису морали да се плаше, јер су видели да се Он више уопште не појављује?

10. А браћа ноћу одмах послаше Павла и Силу у Верију; они стигавши, уђоше у синагогу јудејску. 11. Ови пак бејашу племенитији од оних у Солуну; ови примише реч свесрдно, свакидан истражујући Писмо, да ли је тако. 12. Тако вероваше многи од њих, и од угледних јелинских жена, и од људи не мало. 13. А кад дознаше солунски Јудејци да Павле и у Верији проповеда реч Божију,

дођоше и тамо бунећи и смућујући народ. 14. А браћа онда одмах послаше Павла да иде у приморје; а Сила и Тимотеј осташе онде. 15. А пратиоци доведоше Павла до Атине, и примшиши заповест за Силу и Тимотеја да дођу к њему што брже, вратише се.

Бејашу племенитији, тј. бејашу човечнији. Сваки дан истражујући Писмо, да ли је тако. Нису истраживали писмо као неверујући (јер су они већ веровали), него као они који нису познавали пророчка предања. Истражујући Писмо и откривши да су догађаји, који се тичу ваплоћења Господњег, сагласни са древним пророцима, они су кроз то још више јачали у вери.

А браћа онда одмах послаше Павла... чак до Атине. Апостоли се нису клонили опасности због страха, него према Божијем савету, тако да су, на пример, тога пута већ престали да проповедају, и више нису забрињавали своје непријатеље. Из тога, што се Павле удаљио, проистекла је двострука корист: и гнев непријатеља се угасио, и проповед се раширила много даље. А што се тиче тога, да су послали само Павла, то је зато што су само за њега страховали да му се нешто не догоди, јер је он био на челу. На тај начин, благодат им није увек садејствовала - некад их је подстицала, а некад препуштала да брину о самима себи.

16. А док их Павле чекаше у Атини, ражести се дух његов у њему гледајући град пун идола. 17. И расправљаше с Јудејцима и са побожнима у синагоги, и на тргу сваки дан с онима, с којима се сусреташе. 18. А неки од философа епикурејаца[1] и стоичара[2] препираху се с њим; и једни говораху: Шта хоће овај празнослов да каже? А други: Изгледа да је проповедник туђих богова. Јер им проповедаше еванђеље о Исусу и васкрсењу. 19. Па га узеше и одведоше на Ареопаг говорећи: Можемо ли знати каква је то нова наука коју ти казујеш? 20. Јер нешто ново мећеш у наше уши; хоћемо, дакле, да знамо шта би то могло бити. 21. А сви Атињани и досељени странци ни за шта се друго нису занимали, него да штогод ново говоре или чују.

Ражести се дух његов. Под изразом "ражести се" овде не треба под-разумевати гнев, јер је благодатни дар далеко од гнева и негодовања. Шта, дакле, значе речи: "ражести се"? Био је узнемирен, није могао да поднесе, био је забринут.

Неки од философа епикурејаца и стоичара препираху се с њим. Епикурејци су говорили да све постоји без божанственог промисла. Управљајући своју беседу превасходно против њих, Павле у наставку ка-же: *Сам (Бог) даје свима живот и дихање и све (ст. 25), поставио је унапред утврђена времена и међе њихова борављења (ст. 26),* и на тај начин доказује промишљање Божије. Док је то говорио,

философи га нису исмевали, јер нису ни разумели ништа од онога, што се говорило. Како су и могли да поверују апостолима људи, који су Бога видели у телу а блаженство у теле сним насладама?

А једни говораху: Шша хоће овај празнослов да каже? Прича се да је назив "празнослов" носила једна ништавна птица, која је имала обичај да на раскрсницама сакупља зрневље. Високо уздигавши главу и гордећи се својом разметљивошћу, философи су Павла упоредили са том птицом. *Мудре називају неразумнима*, каже се у Причама. Дакле, како је "празнослов" била ништавна птица, непогодна и за јело и за разоноду, испразне људе су називали празнословима.

А други: изгледа да је проповедник туђих богова. То је због тога, што су под Васкрсењем подразумевали неку богињу, јер су и неке жене поштовали као богиње.

Одведоше га на Ареопаг. На то место га нису одвели зато, да би се од њега поучили, него зато, да би га казнили, јер се ту извршавао суд над убицама. Ово место се назива Ареопаг, односно Аресов (Марсов) брег због тога, што је на њему Арес (Марс) био кажњен због прељубе. Паг је назив за узвишено место, јер се та судница налазила на брегу. Требало би приметити да су ти философи, иако су све време проводили беседећи и слушајући друге, оно што им је Павле саопштио сматрали за новину, коју они још нису чули. Да је проповедао како је распет човек, то не би било ново; међутим, како је он проповедао да је распет и да је васкрсао Бог, то је било уистину ново.

22. А Павле ставши насред Ареопага рече: Људи Атињани, по свему вас видим да сте врло побожни. 23. Јер пролазећи и посматрајући ваше светиње, нађох и жртвеник на коме беше тписано: Непознатоме Богу. Онога, дакле, којег не знајући поштујете, тога вам ја проповедам. 24. Бог који је створио свет и све што је у њему, који је Господ неба и земље, не станује у рукотвореним храмовима, 25. Нити прима угађања од руку човечијих, као да нешто треба Њему, који Сам даје свима живот и дихање и све. 26. И створио је од једне крви сваки народ човечанства да станује по свему лицу земаљскоме, и поставио је напред одређена времена и међе њихова борављења. 27. Да траже Господа, не би ли Га додирнули и нашли, мада Он није далеко ни од једнога од нас. 28. Јер у Њему живимо, и крећемо се, и јесмо; као што су и неки од ваших песника рекли: јер Његов и род јесмо. 29. Кад смо, дакле, род Божији, не би требало да мислимо да је божанство подобно злату или сребру или камену, резаном по вештини и замисли човечијој.

Да сте врло побожни. На грчком језику, означава онога, који се плаши демона, који обоготворује све, и дрво, и камен, и духове. Чини се као да их апостол хвали. Међутим, он их заправо назива сујевернима, уместо да их назове побожнима. Тако

их је назвао поводом жртвеника. Жртвеник су пак поставили из следећег разлога. Једном је код Атињана избио рат с непријатељима. Претрпевши пораз, они су се повукли. Како су имали обичај да празнују игре у част демона, један од њих им се јавио и рекао да од њих још није видео никакву почаст. Због тога се расрдио на њих и узроковао онај њихов пораз. Том демону су подигли храм и, као да су се плашили да им се још некад не догоди то исто, уколико мимоиђу неког њима непознатог бога, поставили су жртвеник с натписом: *непознатом Богу*, говорећи тиме да, уколико постоји још неки бог којег они не знају, нека онда овај жртвеник буде посвећен у његову част. Можда ће бити милостив према нама иако га не поштујемо, будући да га не знамо. Пун натпис на жртвенику био је следећи: "боговима Европе, Азије и Либије: Богу непознатом и туђем."

Пролазећи и посматрајући ваше светиње. У граду није пронашао божанствену књигу, него жртвеник који је тамо стајао. Искористивши натпис на жртвенику, срушио је сам жртвеник. Шта је друго и могао да учини? Сви Јелини су били неверујући. Да је с њима почео да говори о основама еванђелског учења, они би почели да га исмевају. Ако би говорио на основу пророка, не би му поверовали. Он је оружје непријатеља покорио његовим оружјем. Управо је то оно што он говори: *С безаконцима бејаш као безаконик.* Угледао је жртвеник, и натпис на њему окренуо је у своју корист и, што је још важније, изменио је мишљење Атињана. На жртвенику је, каже, било написано: *непознатом Богу.*

Пролазећи и посматрајући ваше светиње. Ко је био тај непознати Бог, ако не Христос? Атињани су то, дакле, написали у име Христово? Да су то они написали у име Христа, Павлов успех у њиховом преобраћању не би представљао ништа чудно. Не, они су то написали с другим циљем, а Павле је знао како да натпису припише сасвим другачије значење. Међутим, требало би рећи и ради каквог бога су они написали: *непознатом Богу.*

Они су имали много богова, и својих и туђих. С неким су их упознале њихове мајке а са неким суседни народи. Како, дакле, у почетку нису прихватили све богове, него су их постепено уводили - неке су увели њихови очеви, неке њихови дедови а неки су уведени у њихово време -сабравши их заједно, рекли су: као што те богове раније нисмо знали а затим смо их упознали, тако, можда, постоји још неки Бог којег ми не знамо. Будући да га не знамо, иако је Бог, правимо грешку јер га запостављамо и не поштујемо. Из тог разлога су поставили жртвеник и на њему поставили натпис: *непознатом Богу*, говорећи тим натписом да, ако постоји још неки други Бог, којег ми не знамо, и њега ћемо поштовати. Обрати пажњу на преобиље страха од демона. Због тога Павле и каже:

По свему вас видим да сте врло побожни (сујевјерни), јер не поштујете само оне демоне које знате, него и оне које још нисте упознали. Заробивши на тај начин њихове мисли, управо их је ка Христу.

Којег не знајући поштујете, тога вам ја проповедам. Атињани су намеравали да оптуже Павла, говорећи: ти уводиш ново учење, ти уводиш Бога, којег ми не

познајемо. Услед тога, желећи да их ослободи подозрења и да покаже да он не проповеда новог Бога него онога, којег су они и раније почаство-вали служењем, каже: "Ви сте ме преухитрили, и ваше служење овом Богу предупредило је моју проповед, јер вам ја објављујем онога Бога којег ви, ине знајући Га, поштујете."

Бог који је створио свет... Изрекао је једну реченицу, и поткопао све претпоставке филозофа. Епикурејци тврде, да је све постало само од себе и од атома, а он (Павле) каже да је свет и све што је у њему дело Божије.

Не станује у рукотвореним храмовима. Да не би помислили, да не проповеда једног од многих богова, Павле исправља оно што је речено и додаје:

Не станује у рукотвореним храмовима, него у човечијој души. Шта то значи? Зар Он није обитавао у јерусалимском храму? Он тамо није обитавао, него је дејствовао. Како су га Јудејци служили уз садејство људских руку? Нису Му служили уз садеј-тво руку, јер Он не захтева оно што је чулно, као да је то Њему потребно. *Не једем,* каже, *месо јунаца,* итд. Њему ништа не треба, јер Он Сам свему даје живот и дихање. То су два доказа божанствености, односно, чињеница да Богу ништа није потребно и да Он свима дарује све. Овде Павле показује и то да Бог није отац, него творац душе.

Поставио је напред одређена времена. Поставио је да траже Господа, али не свагда, него у одређена времена. Павле показује или да су сада и не тражећи пронашли, а да кад су тражили нису нашли и указује им да је Он очигледан, као неки предмет постављен на видно место, јер је немогуће да овде буде небо а да га на другом месту нема. Немогуће је такође да оно у ово време постоји а да у неко друго време не постоји. Дакле, у свако време и на сваком месту може се пронаћи Господ. Бог је тако устројио да ми у томе не наилазимо на препреке ни у погледу места, ни у погледу времена. То, што се небо свуда налази и што је постављено за сва времена, посебно је снажно деловало на слушаоце. Господ нам је толико близак, каже апостол, да без Њега не можемо да живимо.

У Њему живимо, и крећемо се, и јесмо. Близкост Господња доказује се посредством чулног примера: немогуће је, каже, не знати да је ваздух свуда разливен, и да се налази не само у близини свакога од нас, него и у нама самима. То, што смо од Бога добили живот, што дејствујемо и не пропадамо - све се то назива Божијим промишљањем и старањем о нама.

Као што су и неки од ваших песника рекли. Један мудрац, Арат, рекао је о Зевсу: ми смо његов род. Апостол то каже за Творца, ни у ком случају не тврдећи да су Творац и Зевс једно, него примењујући тај израз управо на Творца, као што је и жртвеник назвао Његовим, а не жртвеником онога, којег су поштовали Атињани. Назвао нас је *родом Божијим*, односно, Његовим најближим рођа-цима, јер је Бог благоволео да се на земљи појави као један од нашег рода. Није рекао: "Не смете мислити да божанство треба да буде слично злату или сребру", него се смирено изразио: *Не треба да мислимо.* Запази, како је у своју беседу увео натчулни

предмет, јер ми са представом (појмом) о телу сједињујемо и представу (појам) о растојању.

30. Али не гледајући (досл. запостављајући, занемарујући) Бог на времена незнања, сад заповеда свима људима свуда да се покају; 31. Јер је установио дан у који ће судити васељени по правди, преко Човека којег одреди и даде свима меру васкрснувши Га из мртвих. 32. А кад чуше за васкрсење мртвих, једни се ругаху а други рекоше: да те чујемо опет о томе. 33. И тако Павле отиде из њихове средине. 34. А неки људи приставши уз њега повероваше, међу којима беше Дионисије Ареопагит, и жена по имену Дамара, и други с њима.

На времена незнања. Не говори о умрлима, него о онима, којима је проповедао. Зато није рекао: "превидео је времена", него: *не гледајући*, односно, занемарујући, запостављајући времена. Не каже ни: "Ви сте добровољно починили злодело", него: *Ви нисте знали*. Он, дакле, објављује слушаоцима, не захтевајући да буду кажњени као људи који су достојни кажњавања, него их позива на покајање.

Јер је установио дан у који ће судити васељени. Неминовно ће, каже, судити за сва дела и помисли, посредством Човека којег је одредио да буде Судија живима и мртвима. То је ваплоћени (очовечени) Господ. Саслушавши велику и узвишену истину, они Павлу нису рекли ни једну једину реч, али су васкрсење исмејали. *Телесни човек не прима што је од Духа Божијег* (1. Кор. 2; 14).

И тако Павле отиде из њихове средине. Тако. Како? Једне убедивши, а од других исмејан.

Неки повероваше, међу којима беше Дионисије Ареопагит. Судница се налазила на Марсовом брегу, изван града. Ареопагити су расуђивали о свим увредама и свим злочинима. Због тога су Павла, као проповедника туђих богова, одвели на сабор Ареопага. Међутим, један од тадашњих чланова Ареопага, божанствени Дионисије, по праву судије дао је свој глас за истину и, опростивши се од неразумног, свечаног сабора ареопагита, био удостојен да се просветли светлошћу истине. Иако је Грчка у то време била под влашћу Римљана, Атина и Лакедемон су имали своју самосталност (аутономију). Због тога су и дужност судија у Атини обављали Ареопагити. Учење о спасењу пренето је Дионисију посредством Павла, а као учитељ ученика руководио га је велики Јеротеј.

НАПОМЕНЕ:

1. Следбеници Епикура са Самоса (4 век пре Христа) који је, између осталог одбацивао идеју бесмртности, сматрајући да ће се човек на тај начин ослободити страха од смрти. Постанак света објашњавао је механичким кретањем и сударањем атома. Истицао је задовољство као сврху живота, а смрт објашњавао као утрнуће и одсуство сваке свести и осећања. Епикурејци су жестоко напали хришћанство и превасходно одбијали могућност да се Бог оваплоти и јави у свету.
2. Филозофска школа коју је још у 4. веку пре Христа основао Зенон, а један од најистакнутијих представника био је и римски филозоф Сенека, који је истицао да је сврха живота срећа која се састоји у природном животу или у животу у складу са природом. Иако су проповедали потпуну равнодушност према свим задовољствима и независност духа од сваке пометње, оштро су се противили хришћанима и одбацивали њихову идеју о Богу и бесмртности душе.

ОСАМНАЕСТА ГЛАВА

1. А потом се удаљи Павле из Атине и дође у Коринт. 2. И нађе једнога Јудејца, по имену Акилу, родом из Понта, који беше скоро дошао из Италије, и жену његову Прискилу, јер беше заповедио Клаудије да се сви Јудејци удаље из Рима, и дође к њима. 3. И пошто беше истога заната, остао је код њих и радио, јер им занат беше прављење шатора. 4. А расправљаше у синагоги сваке суботе, и увераваше Јудејце и Јелине. 5. И кад сиђоше из Македоније Сила и Тимотеј, устрептала духа Павле сведочаше Јудејцима да је Исус - Христос. 6. Но пошто се они противљаху и хуљаху, отресе хаљине своје и рече им: Крв ваша на главе ваше; ја сам чист, и од сада идем незнабошцима.

Дође у Коринт. Дух га је довео у Коринт и у Коринту је требало и да остане јер Атињани, иако су волели да слушају новине, нису обраћали пажњу на истину. Они,

наиме, нису бринули о суштини ствари, него само о томе да увек буду у стању да нешто кажу. Павле је, дакле, сматрао да је довољно да тамо само баци семе.

Јер беше заповедио Клаудије. У Нероново време Павле је мученички окончао живот, а у време Клаудија распламсао се рат против Јудејаца тако да су они, као опасни људи, прогоњени из Рима. Зато је Промисао устројио да он тамо буде одведен као сужањ уместо да, као Јудејац, буде протеран одатле.

И пошто беше истог заната, остао је код њих и радио. Остао је код њих, јер је ту пронашао угодно уточиште. Оно је за њега било угодније него царске ложнице, као и што је за атлетичара палестра (вежбаоница) кориснија од меких ћилима, и као што је за војника гвоздени мач кориснији него онај златни.

Отресе хаљине своје и рече им - да их не би уплашио само речима, него и делом.

Крв ваша на главе ваше. Нејасна изрека. Мислим да Павле каже следеће: "Сваки, који се одриче Христа, Који је живот, постаје самоубица, јер из живота прелази у смрт и, тиме што самоме себи узрокује убиство, на неки начин пролива сопствену крв." Он, дакле, каже следеће: "Зато, што неверјем убијате саме себе, пред судом ћете одговарати ви сами, јер нема моје кривице у томе." Одатле се може закључити да се самоубица пред Богом кажњава као убица.

7. И отишавши оданде, дође у кућу некога по имену Јуста, који поштоваше Бога, чија кућа беше до саме синагоге. 8. А Крисп, старешина синагоге, поверова у Господа са свим домом својим, и многи од Коринћана који слушаху повероваше и крстише се. 9. А Господ рече Павлу ноћу у виђењу: Не бој се, него говори, и да не ућутиш. 10. Јер сам Ја с тобом, и нико се неће усудити да ти учини зло, јер Ја имам многи народ у овом граду. 11. И он је боравио онде годину и шест месеци учећи их речи Божијој.

Чија кућа беш едо саме синагоге. Управо због тога су се и распламсали вером, тј. због тога што се Павле налазио у суседству.

Крисп, старешина синагоге, поверова у Господа. То је онај исти Крисп, о којем говори Павле: *Не крстих ниједнога од вас, осим Криспа и Гаја* (1. Кор. 1; 14).

Не бој се, него говори, и да не ућутиш... Господ најзад говори Павлу оно, што му је посебно требало, јер га ништа није тако жалостило као неверујући.

12. А кад беше Галион[1] намесник у Ахаји, нападоше Јудејци једнодушно на Павла и доведоше га на суд, 13. Говорећи: Овај наговара људе да поштују Бога противно Закону. 14. А кад Павле хтеде да отвори уста, рече Галион Јудејцима: Да је каква неправда била или зло дело, по дужности послушао бих вас, о, Јудејци; 15. Али кад је у питању реч и имена и закон ваш, гледајте сами, јер ја судија томе нећу да будем. 16. И истера их из суднице. 17. Онда сви Јелини ухватише Состена, старешину синагоге, и бише га пред суднициом, а Галион није за то ништа марио. 18. А Павле остаде још подоста дана, па се опрости са браћом и отплови у Сирију, и с њима Прискила и Акила; а остриже главу у Ксихреји, јер беше дао завет.

Нападоше Јудејци једнодушно... Дакле, како су они напали, упитаће неко. Тако што су га изненада ухватили. Међутим, нису се усудили да било шта учине, него су га одвели код намесника (проконзула). Он их је пак истерао из суднице. Мени се чини, да је то био један од човечних људи. Што се тиче онога, да су тукли Состена, учинили су то или зато, што је и он, као и Крисп, старешина синагоге, био одан Павлу, или зато што су у својој махнитости отишли тако далеко да су, заборавивши своје намере, уместо Павла почели да бију Состена, Можда су га пак тукли и због тога што су хтели да убију Павла а Состен им то није дозволио. Тукли су Состена и поступали противзаконито и у погледу самог старешине, говорећи следеће таквим поступком: "Ако сваки чини оно што хоће, и ако Закон више не постоји, онда ћемо и ми њега ударати." Проконзул (намесник) их није зауставио, него им је допустио да бију један другог. Да су тако поступили према неком другом народу, а не према самима себи, он (намесник) би их сигурно уразумио.

*Отплови у Сирију и с њима Прискила и Акила; а остриже Главу у Ксихреји, јер беше дао завет. Како се Јудејцима чинило да он поучава одступању од Закона, и како су га се многи гнушали и нису прихватили његову проповед, учинио је то у јерусалимском храму сузвишеним циљем. То је оно исто, што је он говорио: *Онима који су без закона постадох као без закона... да придобијем оне који су без закона* (1. Кор. 9; 20).*

Јер се беше заветовао. Подразумева се завет одрицања. Дао је завет да ће одсећи косу, како своја дела не би више посвећивао световним стварима, него да се, као човек који живи по Богу, посвети Цркви. И Акила је, такође према завету, одсекао косу, јер су то чинили они, који су желели да живе богоугодно. Поред тога, био је то и древни обичај Јудејаца. Због тога је и монашки постриг сврсисходан.

19. И приспе у Ефес, и њих остави онде, а он уђе у синагогу и разговараше с Јудејцима. 20. А кад га они молише да остане код њих дуже времена, не пристаде. 21. Него се опрости с њима говорећи: Ваља ми на сваки начин да

празник који долази проведем у Јерусалиму; него ако Бог хтедне, вратићу се опет вама.

Њих је оставио тамо. Акилу и Прискилу оставио је у Ефесу, несумњиво зато да би они тамо поучавали јер су, боравећи током дужег времена уз Павла, много тога научили.

Вратићу се опет вама. Будући да је био пророк и да је знао да треба да се врати, Павле је обећао да ће се вратити у Ефес. Да нико не би тако поступао услед неразумности, дајући неодговорно обећање да ће учинити ово или оно, Павле нас је научио да не дајемо никакво обећање за будућност без додавања речи: *ако Бог хтедне, јер* нико не зна шта ће донети следећи дан. Зато је безуман онај, који своје обећање не ограничи речима: *ако Господ хтедне*, јер, ако неко буде обећавао са самопоуздањем, што ће неминовно учинити, догодиће се да чује следеће речи: *Ове ноћи тражиће душу твоју од тебе* (Лк. 12; 20), и оно што си обећао, како ћеш испунити?

И одвезе се из Ефеса, а Акила и Прискила остадоше у Ефесу. 22. И сишавши у Кесарији, изиђе и поздрави Цркву, па се спусти у Антиохију. 23. И оставши неко време, изиђе и прође редом Галатијску земљу и Фригију, утврђујући све ученике.

Посећивање верујућих и њихово укрепљење био је свагдашњи Па-влов обичај да би, уколико открије да су ослабили, олакшао њихово бремене учитељском поуком.

24. А дође у Ефес неки Јудејац по имену Аполос, родом из Александрије, човек речит и јак у Светој Писму. 25. Овај беше упућен на Пут Господњи и говорећи (пламтећи), духом, говораше и учаше право о Господу.

Неки тврде да је овај Аполос - Аполос, епископ коринтски, о којем Павле пише: *А што се тиче брата Аполо, много га молих...* (1. Кор. 16; 10) и *Ја посадох, Аполос зали, али Бог учини да узрасте* (1. Кор. 3; 6).

Знадијаше само крштење Јованово. 26. И овај поче смело проповедати у синагоги. А кад га чуше Акила и Прискила, прихватише га и још му тачније изложише Пут Господњи. 27. А кад он хтеде да пређеу Ахају, охрабрише га браћа и писаше ученицима да га приме. И он дошавши онамо поможе много онима који су благодаћу поверовали. 28. Јер је силно оповргавао Јудејце пред народом, доказујући из Светога Писма да је Исус - Христос.

Ако је Аполос био крштен само Јовановим крштењем, на који је начин пламтео Духом? Дух Свети се није примао на тај начин. Ако је његовим следбеницима било потребно крштење Јованово, онда је оно њему било далеко потребније. Шта, дакле, да кажемо на то? Мени се чини да је то један од сто двадесеторице, који су крштени заједно с апостолима. Ако пак није тако, онда се с њим догодило исто, што и с Корнилијем. Крштење Јованово позивало је на покајање, али није истовремено и отпуштало грехове, јер се разлика између крштења Јовановог и крштења верујућих састоји у томе, што крштење верујућих дарује отпуштање грехова. Верујући се крштава у име Оца и Сина и Светога Духа, и очишћује се од свих заблуда које су претходиле крштењу. Ако они, које је крстио Јован, нису имали Духа Светога, како је Аполос, крштен само Јовановим крштењем, пламтео духом? У том случају, он, чак и да је пламео Духом, није имао Духа Светога, јер нити је говорио разним језицима, нити је пророковао; једно је пламтети Духом, а друго имати Светога Духа. Онај, који има Духа Светога, има Га у себи, и Сам Дух му говори изнутра, из срца, као што је говорио и апостолима, час им за-брањујући а час заповедајући да казују (еванђелску) реч. Онај пак, који пламти Духом, савршава нешто под руковођењем Духа, кроз просветљење и спољашње подстицање.

Јер је силно оповргавао Јудејце пред народом... Оповргавати пред народом значило је показати одважност; силно оповргавати значи показати силу, а оповргавати на основу Писма значи сведочити о свом знању; ни одважност ништа не постиже без силе, као што ни сила ништа не постиже без одважности.

НАПОМЕНЕ:

1. Луције Јунион Галион, брат Луција Енеја Сенеке, римског филозофа и Нероновог учитеља. У старим Делфима појавило се једно писмо цара

Клаудија из којег произилази да је Галион морао бити у Коринту између 51-52 године после Христа... На основу њега са великом вероватноћом се може утврдити да је апостол Павле дошао у Коринт почетком 50. године (В.Келер, "Библија је у праву", Крагујевац, 1979.).

ДЕВЕТНАЕСТА ГЛАВА

1. Догоди се пак, кад беше Аполос у Кориншу, да Павле пролажаше горње земље, и дође у Ефес, и нашавши неке ученике, 2. Рече им: Јесте ли примили Духа Светога кад сте поверовали? А ови му рекоше: Нисмо ни чули да има Дух Свети. 3. А он им рече: У шта се, дакле, крстите? А они рекоше: У крштење Јованово. 4. А Павле рече: Јован је крстио крштењем покајања, говорећи народу да верују у Онога који долази за њим, то јест у Христа Исуса. 5. А кад то чуше, крстише се у Име Господа Исуса.

Нисмо ни чули да има Дух Свети... Ови, који нису знали чак ни да постоји Дух Свети, много су се разликовали од осталих ученика јер је из следећих речи: *да верују у Онога који долази за њим*, очигледно да нису веровали ни у Христа. Није рекао да је крштење Јованово ништавно, него да је оно несавршено. Како су они, будући у Ефесу, примили крштење Јованово? Можда су у то време путовали у Јерусалим и вратили се одатле, а да нису дознали за Христа. Не каже им: "Да ли верујете у Христа", него: *Јесте ли примили Духа Светога кад сте поверовали?* Павле је знао, да они нису имали Духа Светога, али жели да им каже тако, да дознају чега су се лишили и да то сами затраже.

6. И кад Павле положи руке на њих, сиђе Дух Свети на њих, и говораху, и прорицаху. 7. А беше људи свега око дванаест.

Нису видели Духа, јер је Он невидљив; међутим, неки доказ Његовог присуства, који се могао опазити чулима, представљао је дар језика. Један је говорио персијски, други римски (латински), а трећи на неком другом језику. И по спољашњим обележјима је било видљиво, да у сваком од њих говори Дух.

8. И уђе у синагогу и говораше смело три месеца, расправљајући и уверавајући о Царству Божијем.

Шта значи: *смело*? Да се излагао опасностима или да је почео да говори још јасније, не прикривајући (досл. не засењујући) своје учење. Погледајте: он (Павле) свуда улази у синагоге и свагда излази на исти начин, јер је свугде желео да искористи прилику.

9. И када неки остајаху упорни и не вероваху, хулећи на Пут Господњи пред народом, одступи од њих и одвоји ученике, па вођаше разговоре сваки дан у школи некога Тирана. 10. И ово је трајало две године, тако да сви који живе у Азији чуше реч Господа Исуса, и Јудејци и Јелини.

Хулећи на Пут... Путем Лука назива Христа, за којег се и каже да је Он Пут. Или пак Путем назива истинску веру, коју је проповедао Павле. Речима:

Одвоји ученике даје се поука да се они, који верују у Сина Божијег, удаље од оних, који Га вређају.

11. И Бог чињаше необична чудеса рукама Павловим. 12. Тако да су убрусе знојаве од тела његова или појасеве носили на болеснике и они се исцељиваху од болести, и зли духови излажаху из њих.

Носили су убрусе знојаве од тела његова или појасеве... Нису их додиривали само у оно време, кад их је Павле носио, него су их узимали са собом и полагали на болеснике. Међутим, обрати пажњу на каменосрдност Јудејаца. Они се нису узнемирили, кад су видели да одећа Христових ученика твори чудеса, иако су чудеса од појасева, убруса и сенке ученика већа од оних чудеса, која је творио Христос. И појасеви и убруси су били ланени; појасеви (повези) су се стављали на главу а убрусе су носили у рукама они, који нису могли да носе повез, као на пример лица, која су носила конзулску столу. И једно и друго је служило за брисање зноја, суза и сл.

13. А покушаше и неки од Јудејаца заклињача (егзорцисти) који се скитаху, да над онима у којима бејашу зли духови спомињу име Господа Исуса Христа, Говорећи: Заклињемо вас Исусом кога Павле проповеда.

Нису хтели да поверују, а хтели су да изгоне демоне именом Исусовим, јер те речи јасно показују да су ти заклињачи (егзорцисти) заклињали нечисте духове именом нашег Господа Исуса Христа, али не као они који верују у Њега, него као они који Га кушају. Израз: *покушаше* показује да су они, иако се нису надали успеху, ипак полагали руке да би достигли циљ искушавања. Због тога су убрзо и платили за своје безумље.

14. А беху неки седам синова Скеве Јудејца, првосвештеника, који ово чињаху. 15. А зли дух одговарајући рече: Исуса познајем, и Павла знам; али ви ко сте? 16. И скочшиши на њих човек у коме беше зли дух надјача их и савлада, тако да голи и изранављени утекоше из оне куће. 17. И ово дознаху сви који живљаху у Ефесу, и Јудејци и Јелини; и страх спопаде све њих, и величаше се име Господа Исуса.

Који ово чињаху. Иако су то чинили у тајности, пројавила се њихова немоћ. Достојна је дивљења околност да овај дух није потпомагао обмани ових заклињача, него их је разобличио и пројавио њихову превару. Мени се чини да је он био веома разјарен, слично као што неко, кога у крајњој опасности угњетава неко јадно и ништавно биће, хоће да на то биће излије сав свој гнев.

18. И многи од оних који су поверовали, долажаху те се исповедаху и казиваху дела своја.

Требало би да сваки верујући исповеда своје грехове и да се, разобличујући самога себе, зарекне да то неће поново учинити, како би добио оправдање, ради онога што је речено у Писму: *Опомени ме, да се судимо, казуј, да се оправдаш* (Иса. 43; 26) и *Праведан се чини ко је први у својој распри* (Приче Сол. 18; 17).

19. А многи од оних који се занимаху чаролијама, сабраше књиге своје и спаљиваху их пред свима; и прорачунаше и нађоше да им је вредност педесет

хиљада сребрника. 20. Тако силно растијаше и јачаше реч Господња. 21. И када се ово сврши, науми Павле у духу да прође Македонију и Ахају, па да иде у Јерусалим рекавши: пошто тамо будем, ваља ми и Рим видети.

Спаљиваху их пред свима, видевши да им те књиге више ничему не користе. Ефежани су у тој мери били предани идолима и чаробњаштву, да су и чаробњачке књиге много ценили, сматрајући да садрже оно, што је најбоље у животу. Кад су поверовали у Христа, они те књиге нису продали него су их спалили, како се нико не би заразио њиховом душегубном раном, али и због тога, да ништа не би добили њиховом продајом. Наиме, било је забрањено да се новац, добијен за пса или приход од идолопоклонства, приноси Богу, и они су сматрали да није праведно да пред ноге апостола баце новац, који су добили на тај начин.

22. И посла у Македонију двојицу од оних који му помагаху, Тимотеја и Ераста, а он оста неко време у Азији.

Послао је у Македонију ученике да их обавесте да ће и он доћи, и да у Македонце усаде још већу жељу да га виде. Што се тиче тога, да је он још неко време остао у Азији, то је било неопходно, јер је у Азији постојала тиранија филозофа.

23. А у време оно настаде не мала буна због Пута Господњег. 24. Јер некакав златар по имену Димитрије, правећимале сребрне Артемидине храмове,^[1] даваше мајсторима не мали посао.

Сребрне храмове. То су, можда, невелики кивоти. Погледај: свуда су идолопоклонство бранили због новца. И овај Димитрије се залагао због новца; није се залагао због тога, што је њихова безбожна религија у опасности, него због тога што се лишавало добитка. Он је знао да обмањује људе правећи им златне богове и златне кивоте, па се плашио да Павлово истинито учење не разобличи његово лукавство. Такође се плашио да ће сасвим нестати Артемидин храм, који се налазио у Ефесу, и на тај начин је предсказао ишчезнуће храма, што се и догодило.

25. Сакупивши ове и њима сличне занатлије рече: Људи, ви знате да од овога посла зависи наше благостање. 26. И видите и чујете да не само у Ефесу него

Готово по свој Азији овај Павле убеди и одврати многи народ говорећи да то што се рукама човечијим прави нису богови. 27. И не само што ће ова опасност снаћи наш занат да буде презрен, него се и светилиште велике богиње Артемиде неће рачунати ни у шта, и пропашће величанство оне, коју сва Азија и сав свет поштују.

Од овог посла... Обратио је њихову пажњу на опасност; ми се, каже, налазимо у опасности да због нашег заната почнемо да гладујемо. Међутим, то што им је он рекао могло је да их доведе и до истинског богопоштовања. Ако је, како је он говорио, тај човек (Павле) тако силан да због њега постоји опасност да их све преобрати и ако од њега прети опасност ономе, што припада боговима, требало би онда размислити, какав је његов Бог. Димитрије свагда своје речи своди на занат.

Одврати многи народ. Управо тако и треба убеђивати, а не насиљем. Довољно је и то, што је Павле рекао, да то *нису богови*. Ако се тако лако може разобличити неодрживост тога култа (досл. безбожничтва), онда га је одавно требало одбацити. Ако пак он у себи садржи снагу, онда се не може тако брзо искоренити.

28. А кад они ово чуше, испунише се гнева, и викаху говорећи: Велика је Артемиде Ефеска! 29. И сав град напуни се метежа; и навалише једнодушно на позориште и ухватише Македонце Гаја и Аристарха, сапутнике Павлове.

Испунише се гнева. Разјарили су се кад су чули о Артемиди и подри-вању заната, јер је гомили својствено да се распламса и узнемири од сваке, макар и испразне ствари. У њиховом граду постојали су богови, и они су почели да прете, како би виком обновили поштовање богова и заглушили оно, што се догодило. Викали су без престанка, као да су страховали да ће се у потпуности угасити поштовање богова.

30. А кад Павле хтеде да иде међу народ, не дадоше му ученици. 31. А неки и од азијских поглавара, који му бејашу пријатељи, послаше к њему молећи га да се не појављује у позоришту. 32. Једни пак викаху једно а други друго; јер збор беше смућен, и већина их не знадијашу зашто су се скупили.

Ученици нису допустили Павлу да оде у разјарену гомилу; толико су га волели сви верујући. Павле их је послушао, јер није био честољубив.

И већина их не знадијаху, зашио су се скупили. Такво је својство гомиле; она нагонски насрће тамо-амо, као пламен бачен у шуму.

33. А из народа извукоше Александра кад га Јудејци истакосе. Александар пак махнувши руком хтеде да се брани пред народом. 34. А кад препознаше да је Јудејац, повикаше сви у глас и викаху пуна два часа: Велика је Артемида Ефеска!

Зашто је Александар хтео да одговори иароду (да се оправда)? Зар су њега оптуживали? Хтео је да искористи тренутак, да свему да други правац и да умири гнев народа.

35. А градски писар, утишавши народ, рече: Људи Ефесци, ко је тај човек који не зна да је град Ефес служитељ велике богиње Артемиде и њезиног кипа (у изворном тексту: Диопета), који је с неба пао? 36. Па кад је то неоспорно, треба да будете мирни и да ништа нагло не чините.

Праведно и с прекором одговара писар. Није рекао: "Који човек не зна за Артемиду", него: *Ко још не зна да је наш град служитељ велике богиње Артемиде!* Ви галамите, као да је то нека непозната ствар! Израз: *служитељ* заправо и означава служитеља који чисти храм. Диопетом назива Зевсов храм са куполом или кип Атине Паладе, која се назива Паладијум. У вези с тим кипом, код Јелина је постојао мит да га је наводно Зевс збацио са неба а не да су га људи начинили, чиме су изазивали чуђење код наивног народа.[2]

37. Јер доведосте ове људе, који нити храм покрадоше, нити на богињу похулише. 38. А Димитрије и мајстори с њим, ако имају тужбу на некога, постоје судови и постоје намесници, нека туже један другога. 39. Ако ли нешто друго иштете, то ће се решити на законитом збору. 40. Иначе смо у опасности да будемо оптужени за данашњу буну, а нема ниједнога разлога којим бисмо могли оправдати овај данашњи метеж. И ово рекавши распусти збор.

Кротко их прекорева, показујући да су непромишљено поступили и да није требало правити општи збор због појединачних кривица; Агореји - то је у Азији класа

судија, који су разматрали жалбе сиромашних, што су се у гомилама окупљали на трговима. Због тога су их и називали агорејима, тј. онима, који расправљају о делима која се догађају на трговима. Слично томе, у неким градовима постоје елксики, тј, заштитници. Проконзули (намесници) су се бавили тужбама богатих и крвним преступима. Агорејима су се називали и заступници судских послова (адвокати), јер су они говорили на трговима, пред народом.

НАПОМЕНЕ:

1. Артемида или римска Дијана, Зевсова кћи и Аполонова сестра, поштована је као бжанство месеца и лова и заштитница деце. Као што се наводи и у Делима Апостолскимј, њен култ је био дубоко укорееен у малоазијском граду Ефесу. Овде се налазио њен чувени храм, Артемизион, који су сматрали за једно од седам чуда античког света. Статуа Артемиде Ефеске оредстављала је женску фигуру са великим бројем дојки и у овом граду њен култ је имао оргијастички карактер.
2. У античко доба у храмовима су се могли видети аниконични камени или дрвени идоли, за које се веровало да су пали с неба. Тако је на пример, Артемидина статуа у Патрасу имала облик каменог стуба. Опширније код Д. Срејовић - А.Цермановић, "Речник грчко-римске митологије", Београд, 1989. година

ДВАДЕСЕТА ГЛАВА

1. А кад се утиша метеж, дозво Павле ученике и утешивши их опрости се с њима, и изиђе да иде у Македонију. 2. И пошто прође оне крајеве и посаветова их многим поукама, дође у Јеладу. 3. И остаде тамо три месеца; а како Јудејци створшије заверу против њега када је хтео отпутовати у Сирију, он намисли да

се врати преко Македоније. 4. И пође с њим до Азије Сосипатар Пиров из Верије, и Солуњани Аристарх и Секунд, и Гај из Дерве и Тимотеј, и Тихик и Трофим из Азије. 5. Ови отишавши напред чекаху га у Троади. 6. А ми отпловисмо после дана бесквасних хлебова из Филипа, и дођосмо њима у Троаду за пет дана, и ошадосмо тамо седам дана.

Утешио их је многим речима, јер им је после побуне била потребна велика утеха.

7. А у први дан недеље, кад се сабраше ученици да ломе хлеб, бесеђаше им Павле, јер намераваше сутрадан да отиде, и продужи беседу до поноћи. 8. И бејашу многе свеће у горњој соби где се бејасмо сабрали.

У први дан недеље. Тада је био празник Педесетнице и дан васкрсења.

До поноћи. Павле ни ноћу није мировао, него је тада још више беседио, пошто је то било време доколице. Погледај, колико је дуго говорио, чак и после вечере.

9. А сеђаше на прозору један младић, по имену Евтих, обузет дубоким сном; пошто Павле дуго говораше, он, савладан од сна, паде доле с трећег спрата, и дигоше га мртва.

Оптеретивши сном слушаоца, ђаво је нарушио празник. Младић је током ноћи седео на прозору, јер је била велика његова жеља за слушањем. Достојно је дивљења што он, иако младић, није био безбрижан и што, обременен сном, није отишао, нити се уплашио да би га могли гурнути. Он није заспао због немарности, него због захтева природе.

10. А Павле сишавши паде на њ, и загрлши га рече: Не узнемиравајте се, јер је душа његова у њему. 11. Онда изиђе горе па, преломивши хлеб и причестивши се, дуго говораше све до зоре, и тако отиде. 12. А младића доведоше живог, и утешише се не мало. 13. А ми дођосмо раније у лађу и отпловисмо у Ас, да бисмо оданде узели Павла.

Душа је његова у њему. Није рекао: "Устаће, ја ћу га васкрснути." Обрати пажњу на његово смирење и на његову жељу да утешу. Тако беше заповедио, хотећи сам да иде пешице.

14. *А кад се састаде с нама у Асу, узесмо Га и дођосмо у Митилину. 15. И оданде отпловисмо и стигосмо сутрадан наспрам Хиоса; а идућега дана приближисмо се Самосу и застадосмо у Трогилији, на следећега дана дођосмо у Милит.*

Хотећи сам да иде пешице. Сам је пошао пешице, препуштајући њима оно што је лакше а за себе избравши оно што је теже, и уз то их много поучавајући и привикавајући да се растану с њим.

16. Јер Павле одлучи да прође мимо Ефес да се не би задржао у Азији, јер хиташе, ако би му било могуће, да о Педесетници буде у Јерусалиму.

Видиш да Павле, и поред жеље и настојања, често није постизао оно што је желео, да не бисмо помислили да је он био изнад човечије природе. Свети и велики људи, били су исте природе као и ми, али не и исте воље, због чега су и имали обиље благодати.

17. Из Милита пак посла у Ефес и дозва старешине црквене (презвитере) 18. И кад дођоше к њему, рече им: Ви знате од првога дана када дођох у Азију, да бејаш са вама све време, 19. Служећи Господу са свакиим смирењем и многим сузама и напастима које ме снађоше од завера Јудејаца. 20. Да нисам изоставио ништа што је корисно да вам не објавим и да вас поучим јавно и по домовима. 21. Сведочећи и Јудејцима и Јелинима покајање пред Богом и веру у Господа нашега Исуса Христа .

Са свакиим смирењем. Не просто "са смирењем", него са свакиим смирењем(смиреноумљем),јер постојимного видова смирења (смиреноумља): смирење у речима, смирење у делу, смирење у односу на старешине, смирење у односу на потчињене.

Дозва старешина црквене. Многима је непознат обичај Писма, посебно Новог Завета, да епископе назива презвитерима (црквеним старешинама) и презвитере епископима. То се, међутим, види и из овог места, и из Посланице Титу, а такође и из Посланице Филипљанима. Такође би могли да дознамо, да ли то следи, макар и као закључак, и из Прве посланице Тимотеју. Из књиге Дела апостолских можемо се убедити у то, јер је написано следеће: *Из Милита пак посла у Ефес и дозва старешина црквене (презвитере).* Није речено да је дозвоа епископе, али је зато касније додато: *Дух Свети вас постави за епископе, да напасате Цркву Господа и Бога* (ст. 28).

У Посланици Титу каже: *Да поставиши по свим градовима старешина (презвитере), као што ти ја заповедих* (Тит. 1; 5), а у Посланици Филипљанима пише: *Павле и Тимотеј, слуге Исуса Христа, свима који су у Филипима, с еписк-пима и ђаконима* (Филипљ. 1; 1).

Нисам изоставио ништа што је корисно да вам објавим. Ко што је скривање нечега обележје зависти, тако је и казивање свега обележје неразборитости, због чега и додаје: *што је корисно.*

22. И сад ево, ја свезан Духом идем у Јерусалим, не знајући шта ће ми се у њему догодити. 23. Осим да Дух Свети у свакоме граду сведочи, говорећи да ме окови и невоље чекају. 24. Али се ни за што не бринем, нити марим за свој живот, само да завршим пут свој с радошћу и служење које примих од Господа Исуса: да посведочим еванђеље благодати Божије.

Ја свезан Духом. Реч "свезан" требало би одвојити зарезом, како би проистекла следећа мисао: "Идем у Јерусалим, будући свезан, не дознавши претходно од Духа шта ће бити са мном." Осим тога, да неко не би помислио да он под тим подразумева окове и утамничење, и да би показао да иде добровољно, додаје: *У свакоме граду сведочи, говорећи да ме окови и невоље чекају.*

Примећујемо да пророци не знају све, него само оно што им саопшти Дух Свети. Предсказавши као пророк о свему што ће се догодити с њим, и о томе да ће се међу Ефесцима наћи и лоши верници и јеретици, Павле каже да једно не зна - какав ће бити крај свега тога. Објавивши му све, Господ је једино то сакрио од њега, односно, шта ће се догодити с њим после окова и невоља. То се десило због тога да се, знајући да ће бити прогоњен, не би погордио и пао због гордости. Свети Дух га је оставио у сумњи да би, плашећи се телесне немоћи, молио Бога да га избави од искушења.

Да ме окови и невоље чекају. Знам да ме чекају искушења, али каква су искушења, то не знам, јер би то било неподношљиво. Зашто онда идеш, ако те чекају окови и невоље? Да бих био окован Христа ради и да бих Њега ради умро.

25. И ево сад ја знам да више нећете видети мога лица ви сви међу којима пролазих проповедајући Царство Божије. 26. Зато вам сведочим у данашњи дан да сам чист од крви свију. 27. Јер не пропустих да вам објавим сву вољу Божију.

Да сам чист од крви свију. Чист сам, каже, у крви свију, ако се успавате и ако вас погуби убица душа, јер сам ја испунио обавезу учитеља.

Не пропустих да вам објавим сву вољу Божију. Значи, ко не говори сву истину Божију, тај је крив за крв, тј. за убиство. Чини се, да се оправдава, али он их заправо приморава да буду опрезни.

28. Пазите, дакле, на себе, и на све стадо у коме вас Дух Свети постави за епископе да напасате Цркву Господа и Бога коју стече крвљу Својом.

Пазите на себе и на све стадо, јер се спасоносна корист не састоји само у томе да исправљамо друге (*да проповедајући другима,* каже апостол, *не будем сам одбачен* - 1. Кор. 9; 27), нити у томе, да се бринемо само о себи, јер је такав самољубив. Такав, наиме, тражи само своју корист и сличан је ономе, што је свој талант закопао у земљу.

Пазите на себе, не због тога, што спасавање самога себе треба претпоставити спавању стада, него због тога што, када пазимо на себе, од тога и стадо има користи.

У коме вас Дух Свеиши постави за епископе. Ви сте, каже, рукоположење добили од Духа. Значајно је да оне, које је претходно назвао презвитерима, овде назива епископима. То је или због тога што су и презвитери обавезни да мотре (надзиру) на словесно стадо Цркве, да мотре да неко не ослаби у вери, да некога не мучи глад или жеђ и да ли је некоме потребна поука или разобличење, као што заповеда сам Павле (*прекори, запрети, утеши*), или пак апостол епископима овде и назива епископе.

Коју стече крвљу својом. Веома важне ствари биле су у опасности, кад Господ није поштедео ни сопствену крв. Да би се помирио с непријатељима, Он је пролио чак и сопствену крв: ти пак можеш да их сачуваш сада, кад су постали пријатељи.

29. Јер ја знам то да ће по одласку моме ући међу вас грабљиви вуци који не штеде стада; 30. И између вас самих устаће људи који ће говорити наопако да одвлаче ученике за собом. 31. Зато пазите и опомињите се да три Годинедан и ноћ не престајох поучавати са сузама свакога од вас.

Двоструко зло: с једне стране је оно, чега неће бити, а са друге - то што ће други нападати, и при том - што је посебно горко - међу вама самима. Страшно је, када дође до братоубилачког рата.

Да одвлаче ученике за собом. Циљ јеретика је да народ привуку не Господу него себи, како би ласкали свом славољубљу, јер они, које су привукли, почну да носе име овог или оног јеретика. Тако од Манеса потичу манихејци, од Арија - аријанци и други видови јереси. Ето шта значи: *да одвлаче ученике за собом.* Због тога Павле унапред их спречавајући у томе, ућуткује и прекорева оне који кажу: *Ја сам Павлов, ја сам Аполосов* (1. Кор. 1; 12).

32. А од сада браћо, предајем вас Богу и речи благодати Његове, која може назидати и дати вам наследство међу свима освећенима. 33. Сребра, или злата, или руха, ни од кога не зажелех. 34. Сами знате да потребама мојим и оних који су са мном послужили ове руке моје.

Савет завршава молитвом. Пошто их је најпре силно уплашио, ево и утехе, да не би били сасвим престрашени. *Сада вас, каже, предајем Богу и речи благодати Његове.*

Сребра, или злата, или руха... Није рекао: нисам узимао, него: нисам чак ни пожелео. Још је узвишеније оно, што следи у наставку: *Сами знате да потребама мојим и оних који су са мном послужили ове руке моје.* Истинска милостиња је давање од сопственог рада. Међутим, обрати пажњу на то да је радио човек који је непрестано беседовао, и дању и ноћу.

35. Све вам показах да се тако ваља трудити и помагати немоћнима, и опомињати се речи Господа Исуса коју Он рече: Блаженије је давати него

примати. Не можете се сакривати иза незнања. Ја сам вам самим делом пока-ао да се морате трудити и запамтити ове речи Господа Исуса. Међутим, где је Господ ово рекао? Можда су то апостоли усмено предали, или се то пак јасно може закључити. Један је степен - одрећи се свега, други - обез-бедити себи најнужније, трећи - обезбедити не само себи, него и другима, а четврти - не узимати ни онда, када проповедаш и имаш могућност да узмеш. Није, међутим, речено, да је узимање рђаво дело, него да је боље не узимати.

36. И ово рекавши, клече на колена своја са свима њима и помоли се Богу. 37. И настаде велиш плач свију и грлећи Павла целиваху га. 38. Особито растужени због речи коју је казао да они неће више видети лица његова; и отпратише га у лађу.

Неопходно је да приметиш да онај, који се растаје, треба са свима присутнима да клекне на колена и да се помоле, па тек онда да оде. Снага њихове наклоности према Павлу види се из речи: *грлећи Павла целиваху га*, јер су га последњи пут грлили и јер су од његове последње беседе осетили силну љубав и пријатељство.

ДВАДЕСЕТ ПРВА ГЛАВА

1. А кад ми одвојивши се од њих отпловисмо, идући право дођосмо на Кос, и други дан на Родос а оданде у Патару. 2. И нашавши лађу која полази у Финикију, уђосмо и одвезосмо се. 3. Кад се пак указа Кипар, остависмо га на лево, пловисмо у Сирију, и пристадосмо у Тиру, јер онде требаше да се истовари лађа.

Лука користи снажан израз, говорећи: *Одвојивши се од њих.* И то је потпуно изражајно, јер после одвајања они нису могли да уђу у море. Шта значи: *Идући право!* То значи да су заобишли сва остала места, не заустављајући се у њима.

И нашавши лађу која полази у Финикију. Можда је та лађа овде имала пристаниште. Како нису пронашли лађу која полази за Кесарију, него лађу која плови за Финикију, на њу су се и укрцали и оставили по страни Кипар и Сирију, јер израз: *остависмо га на лево* није бесциљно додат, него да би показао да они нису ни помишљали да оду у Сирију.

4. И нашавши ученике, остасмо онде седам дана; они Павлу говораху Духом да не иде горе у Јерусалим. 5. А кад нам се навршише дани, изишавши пођосмо праћени од свију са женама и децом до иза града, па клекнувши на обали помолисмо се Богу. 6. И опростивши се једни са другима, уђосмо у лађу; а они се вратисше својим кућама. 7. А ми препловивши од Тира доспесмо у Птолемаиду, и поздравивши браћу остадосмо код њих један дан.

Павлу Говораху Духом. Дакле, ако је Дух заповедао, зашто се он успротивио? Ученици су говорили, од Духа знајући за опасности које су му претиле. Они га, међутим, нису убеђивали према наговору Духа, нити су му непосредно предсказивали предстојеће опасности, него су, желећи да га поштеде, говорили да није неопходно да пође у Јерусалим.

А кад нам се навршише дани. Кад су се окончали дани пресних хлебова, изашли су из Тира. Да избројимо све дане, уз дане пресних хлебова. У Тир су дошли након пет дана, а затим су у Тиру остали седам дана, што укупно чини двадесет два дана.

8. А сутрадан изиђосмо, Павле и ми који бејасмо с њим,и дођосмо у Кесарију, и ушавши у кућу Филипа еванђелиста, који беше један од седам ђакона, остасмо код њега. 9. И овај имаше четири кћери девојке, које прорицаху.

Ђакон Филип је имао кћерке. Запази да су његове кћери биле девственице и да су благочешћем достигле то, да су биле удостојене дара пророштва. Писац не би додао да су оне биле девственице, кад то не би било вредно пажње.

10. Док смо онде боравили много дана, сиђе озго из Јудеје неки пророк по имену Агав. 11. И дошавши к нама узе појас Павлов и веза своје руке и ноге и рече: Тако говори Дух Свети: човека којег је овај појас, овако ће свезати у Јерусалиму Јудејци, и предаће га у руке незнабожаца.

То је онај исти Агав, који је раније предсказао глад. Горко је то, што ће га предати у руке незнабожаца. Запази ово: чим је чуо да ће претрпети мноштво недаћа, пожурио је овамо. Агав није рекао да ће везати Павла, него је рекао: *човека, којег је овај појас.*

12. А кад чусмо ово, молисмо гаимии мештани да не иде горе у Јерусалим. 13. А Павле одговори: Шта чините те плачете и цепате ми срие? Јер ја сам готов не само да будем свезан него и да умрем у Јерусалиму за име Господа Исуса. 14. А кад га не могосмо одвратити, умирисмо се рекавши; Воља Господња нека буде.

Шта чините те плачете... Остали су плакали, а Павле их је тешио. Онај, који се није плашио сопствених искушења, туговао је због њихових суза. Због вас плачем, каже он, а не због страдања која ме очекују, јер сам спреман и да умрем Господа Исуса ради. Кад нису могли да га убеди, ућутали су, јер су били свесни да је таква воља Божија. Требало би приметити да се не треба обазирати на оне, који другога спречавају да учини неко племенито дело, па чак и кад би плакали. Те сузе су гануле и самог Павла и ослабиле његову снагу. Због тога их он и прекорева.

15. И после ових дана спремисмо се и изиђосмо у Јерусалим. 16. А дођоше с нама и неки ученици из Кесарије водећи нас неком Миасону са Кипра, старом ученику, да будемо његови гости. 17. И кад дођосмо у Јерусаим, примише нас браћа љубазно. 18. А сутрадан отиде Павле са нама Јакову; и дођоше сви презвитери. 19. И поздравивши их исприча све по реду шта учини Бог међу незнабошцима његовим служењем.

Израз: *спремисмо се* значи: узели смо све што је било неопходно за пут.

А сутрадан отиде Павле са нама Јакову. Јаков је био јерусалимски епископ; он је брат Господњи, велики и дивљења достојан човек. Павле им приповеда шта се догодило међу незнабошцима, али не услед славољубља, него у жељи да им покаже човекољубље Божије.

Његовим служењем, тј. проповедањем еванђелског учења.

20. А они чувши слављаху Бога и рекоше му: Видиш ли, брате, колико је хиљада Јудејаца који повероваше, и сви су ревнитељи Закона. 21. А чули су о теби да учиш одступању од Мојсеја све Јудејце који су међу незнабошцима, говорећи им да необрезују децу своју, нити да се држе обичаја отачких. 22. Шта ћемо, дакле, сада? Свакако ће се народ сабрати, јер ће чути да си дошао. 23. Ово, дакле, учини што ти кажемо.

Колико је хиљада Јудејаца, који повероваше? То су хиљаде од оних, који су викали: Крв Његова на нас и на децу нашу (Мт. 27; 25). Међутим, Човекољубац је прихватио и многе од њих и од њихове деце, и подарио им хиљаде добара.

Дознали су о теби... Није рекао: "чули су", него: поверовали су, и убеђени су.

Имамо четири човека који су на себе узели завет. 24. Узми њих и очисти се с њима, и потроши на њих да обрију главе своје, и сви ће дознати да оно што су чули за тебе није ништа, него да и сам држиш Закон и да живиш по њему.

Који су на себеузели завет. Постоје многи видови завета: једни су обећали жртве, други новац, трећи саме себе, а четврти да неће пити вино и да неће сећи косу током одређеног броја дана. Овој (четвртој) групи су припадала и она четири човека. Коса је била символ умртвљавања јер она, као ни мртви, не осећа бол.

Узми њих и очисти се с њима и потроши на њих, тј. принеси жртве какве по Закону треба принети за њих, како би поништио свако подозрење. Заштити се, каже, делом, а не речима.

Да обрију главе своје, и сви ћедознатида оно што су чули за тебе није ништа. Био је обичај да они, који су дали завет, након очишћења обрију главу, и да након тога током седам дана приносе жртве за себе. Нешто слично учинили су Акила и Прискила, како би сви видели да су они обријали главу јер поштују Бога.

25. А за незнабошце који повероваше ми написасмо одлучивши да они ништа од тога не држе, осим да се чувају од идолских жртава, и од крви, и од удављенога, и од блуда.

Као што ми заповедамо незнабошцима иако проповедамо Јудејцима, тако и ти помози нама, иако проповедаш незнабошцима. То је ствар снисхођења и немој да се плашиш.

26. Тада Павле узе оне људе, и сутрадан очистивши се с њима, уђе у храм, најављујући кад ће се испунити дани очишћења да би се принела жртва за свакога од њих.

Павле је одсекао косу и испунио све јудејске обреде, али не зато што је променио своје мишљење (јер би то било дело нечистог од порока), него зато што љубав снисходи.

Најављујући кад ће се испунити дани очишћења, тј. објављујући. Он сам је објавио за себе.

27. А кад је требало да се наврши седам дана, видевши га у храму они Јудејци што беху из Азије, побунише сав народ и ставише руке на њега. 28. Вичући: Људи Израиљци, помагајте! Ово је човек који све учи свуда против народа и Закона и места овога; па још и Јелине уведе у храм и опогани свето место ово. 29. Јер беху видели с њим у граду Трофима из Ефеса, и мишљаху да га је Павле увео у храм.

Запази божанско устројство. Након што су се једни разуверили, други су се уплашили да ће се и други разуверити, и стога нападају Павла, Њихова неспокојна нарав се свугде пројављује.

30. И сав се град подиже, и слеже се народ, и ухвативши Павла извукоше га напоље из храма; и одмах се затворише врата. 31. И док тражаху да га убију, дође глас горе до заповедника одреда да се узбуни сав Јерусалим. 32. А он одмах узевши војнике и капетане појури на њих. Они пак видевши заповедника и војнике престаше тући Павла. 33. А заповедник се приближи и узе га, па заповеди да га метну у двоје вериге, и питаше га ко је и шта је учинио. 34. А у народу једни су викали једно а други друго. Када пак не могаше од буке ништа поуздано да дозна, заповеди да га одведу у логор.

Извукоше га напоље из храма. Хтели ду да га убију, и извукли су га из храма да би некажњено извршили убиство.

35. А кад би на степеницама, морадеше га војници носити због притиска светине. 36. Јер за њим иђаше мноштво народа вичући: Погуби га! 37. При уласку у логор Павле рече заповеднику: Је ли ми дозвољено рећи ти нешто? А он рече: Зар знаш јелински! 38. Ниси ли ти онај Египћанин који се пре ових дана побуни и изведе у пустињу четири хиљаде одметника (у оригиналу, сикара, тј. есена)!

Шта значи: *Узми га*? Говори примењено на римски обичај, односно: "нападни га" или: "избриши га,изузми га из броја живих",јер је код Јудејаца био обичај да ту реченицу узвикују против праведника, као што су је узвикивали и против Господа: *Узми га*, тј. "избриши га из броја живих".

Ниси ли ти онај Египћанин? Био је један Египћанин, бунтовник, варалица и чаробњак, који је уводио нова учења. Ђаво је поласкао себи надом да ће искористити тог човека и да ће како Христа, тако и апостоле представити као учеснике у тој побуни, коју су изазвали следбеници овог Египћанина.

Одметници (сикари). Јудејци су имали три главне секте: фарисеје, садукее и есене.[1] Есени су водили частан живот, волели једни друге и одликовали се уздржањем. Због тога се и називају есенима, односно праведницима, Други их пак називају сикарима, односно ревнитељима.

39. А Павле рече: Ја сам човек Јудејац из Тарса, грађанин познатог града у Киликији; молим те допусти ми да говорим народу. Ја сам човек Јудејац.

Ми, хришћани, јесмо истински Јудејци, јер исповедамо истиниту веру, пошто име "Јуда" значи: "исповедање". Како га је заповедник питао: *Ниси ли ти онај Египћанин*, Павле најпре уклања ову његову сумњу. А да овај не би посумњао да је он пореклом Јудејац, објављује потом своју веру. Шта то значи? Да се одрекао? Нипошто! Он је био Јудејац и хришћанин.

Допусти ми да говорим народу. То је најснажнији доказ да он ни за шта није био крив, јер је био спреман да се брани и јер је хтео да се беседом обрати јудејском народу.

40. А кад му он допусти, стаде Павле на степеницама и махну руком народу; и кад наста велика тишина, проговори јеврејским језиком и рече:

НАПОМЕНЕ:

1. Фарисеји ("издвојени") су представљали јудејски верски и политички покрет који се, као и садужеји, појавио у другом веку пре Христа. Уживали су подршку средњих и сиромашних слојева народа. Залагали су се за строгу примену Мојсејевог законодавства и поштовање предања, у чему су ишли у крајност. Из тог разлога се у Новом Завету представљају као лицемери. Садужеји су припадали вишим и богатим класама. Политички и верски веома конзервативни, истовремено су били веома отворени према хеленистичком утицају. Признавали су само Мојсејево законодавство, док онај део Старог Завета који се односи на Пророке, углавном нису уважавали. Између осталог, нису веровали ни у васкрсење мртвих. Најзад, есени су јеврејска заједница која је, према сведочењима Јосифа Флавија, Филона Александријског и Плинија Старијег, постојала од краја другог века пре Христа, па до пред крај првог века пре Христа. Иако их је било и по градовима, углавном се везују за посебно насеље на обали Мртвог мора. Опширније о овим групацијама у в. Еуген Вербер, Кумрански рукописи, Београд, 1983.

ДВАДЕСЕТ ДРУГА ГЛАВА

1. Људи, браћо и оци, чујше сада моју одбрану пред вама. 2. А кад чуше да им се јеврејским језиком обрати, настаде још већа тишина. И рече:

Стаде на степеницама. У великој мери му је погодновало и само место, односно, то што је говорио стојећи на висини и будући свезан. Виде ти Павла везаног оковима како говори народу - шта се може упоредити са тим прозором? Како се он није престашио, гледајући толико мноштво узнемиреног народа!

Израз: *Оци* је знак уважавања, а израз: *браћо* указује на сродство. Запази да је његова беседа далеко од ласкања и да је преиспуњена кроткошћу. Није рекао: "господари", него: "браћо", што је било посебно угодно народу. Ја вам, каже, нисам туђи, и нисам против вас.

А кад чуше да им се јеврејским језиком обрати... Видиш ли, како је на њих дејствовало то, што је говорио истим језиком као и они? Они су показивали неку врсту поштовања према том језику.

3. Ја сам човек Јудејац, рођен у Тарсу киликијском, васпитан у овоме граду код ногу Гамалилових, научен тачно Закону отачком; и бејаш ревнитељ Божији као што сте ви сви данас. 4. Ја овај Пут прогоних до смрти, везујући и предајући у тамнице и људе и жене. 5. Као што ће ми посведочити и првосвештеник и све старешине...

Таквим почетком поставља пут за беседу. *Ја сам*, каже, *човек Јудејац*: њима је то било најпријатније да чују. Међутим, да не би помислили да је он Јудејац само по народности али не и по вери, додаје:

Васпитан у овоме граду. Показује своју велику бригу за веру тиме што је, напустивши своју далеку и славну отаџбину, пожелео да овде изучи Закон. Не каже једноставно: "код Гамалила", него: *код ногу Гамалилових*, указујући тиме на сталну и неослабелу приврженост и пажњу и на велико поштовање према том човеку.

Научен тачно Закону отачком - не обичном закону, него Закону отачком. Дакле, шта то значи? Ти си изврсно изучио Закон, али га не штитиш и не волиш?

Бејаш ревнитељ. Пошто је Павле изрекао себи доста похвала, уопштава беседу: *Као што сте ви сви данас*. Међутим, обрати пажњу и на то, на колико се сведока он позива: на старешине и на првосвештеника, као и на градске житеље. До тих речи, он има сведоке, али за садржај беседе, који је затим уследио, није више било сведока.

Од којих посланице примих на браћу у Дамаску, и иђах да и оне што бејаху онамо свезане доведем у Јерусалим да буду кажњени. 6. А кад иђах и приближих се Дамаску, догоди ми седа изненадно око подне заблиста око мене велика светлост са неба. 7. И падох на земљу, и чух глас који ми говори: Савле, Савле, зашто ме гониш? 8. А ја одговорих: Ко си Ти, Господе? А Он ми рече: Ја сам Исус Назарећанин, којег ти гониш.

Да не би помислили да је то измишљотина, Павле показује да је све чинио по љубави и ревности а не због славољубља.

9. А они који бежаху са мношвом видеше светлост и бише устрашени, али не чуше гласа који ми говораше. 10. А ја рекох: Шта да чиним, Господе? А Господ ми рече: Устани и иди у Дамаск, и тамо ће ти се казати о свему што ти је одређено да чиниш. 11. И пошто ја обневидех од славе светлости оне, поведоше ме за руку они који бежаху са мношвом, и тако уђох у Дамаск. 12. А неки Ананија, човек побожан по Закону, посведочен од свију Јудејаца који живе у Дамаску, 13. Дође к мени, стаде и рече ми: Савле, брате, прогледај! И ја у тај час погледах у њега.

Видеше светлост. То је било са циљем, јер је једино он требало да чује онај глас. Будући да осредњи (просечни) људи више верују очима, они, који су били са Савлом, само су видели светлост и устрашили се, али глас нису чули. Та светлост није оставила толики утисак на њих, колики на Савла, због чега је њега, а не њих, и лишила вида. Међутим у време док се светлост изливала на њега, и њима је било допуштено да је гледају, ако то пожелеле. Мени се чини, да они нису поверовали према посебном божанственом устројству, односно, да би били такви сведоци догађаја, каквима Јудејци неће моћи да не поверују.

Поведоше ме за руку они који бежаху са мношвом, и тако уђох у Дамаск. На овом месту је изванредно поменут град, како би Јудејци дознали да је Савле био прогонитељ. Павле преплиће сведочења лица са сведочењем околности, које су се дешавале њему и другима. Сведоци су свештеници, старешине и сапутници. О чињеницама сведоче и околности, а не само личности. Сведок је Ананија, човек са стране, као и сама околност, тј. вид.

14. А он ми рече: Бог отаца наших изабра те да познаш вољу Његову, и да видши Праведника, и да чујеш Глас из уста Његових.

Прекрасно је рекао: Бог отаца, да би показао да они нису Јудејци него отпадници од Закона и да њихови поступци не потичу од ревности по Богу. Отворено говори тако снажно, јер, ако је Исус Праведник, онда су они преступници.

15. Да Му будеш сведок пред свима људима за ово што си видио и чуо. 16. И сада шта оклеваш? Устани и крсти се, и спери грехе своје, призвавши Име Господње. 17. А догоди ми се када се вратих у Јерусалим и док се мољах у храму да дођох у занос. 18. И видех Њега који ми говори: Похитај и изиђи брзо из Јерусалима, јер неће примити сведочанства твојега за Мене.

Да Му будеш сведок, из тог разлога што Га нећеш издати, и што нећеш заборавити оно, што си видео и чуо.

Ово, што си видео и чуо. Господ убеђује Савла посредством и једног и другог чула, тј. и посредством вида и посредством слуха.

Да Ми будеш сведок пред свима људима, не само пред сународницима, него и међу иноплеменицима, јер сведоци и јесу сведоци управо због тога, што не сведоче пред онима који знају, него пред онима који не знају. То је, међутим, и велико пророштво и, погледај, оно се испунило, јер је Павле својим делима, својим страдањима и својим речима уистину постао сведок свим људима.

19. А ја рекох: Господе, сами знају да сам ја бацао у тамнице и тукао по синагогама оне који верују у Тебе. 20. И кад се проливаше крв Стефана, сведока твојега, и сам бејаш присутан и пристајаш ш смрт његову, и чувах хаљине оних који Га убијаху. 21. Ирече ми: Иди, јер ћу те Ја послати далеко међу незнабошце. 22. А они Га слушаху до ове речи, па подигоше глас говорећи: Узми са земље таквога, јер он не треба да живи!

Зашто је рекао: Сами знају! Рекао је то не да би противуречио Христу, него у жељи да разуме тако несхватљиву ствар. Христос му, међутим, није објашњавао, него му је само рекао да иде.

И када проливаху крв Стефана, итд. Подсетио их је на једно сурово убиство. Кад их је Стефан у то време разобличавао, они то нису могли да поднесу.

23. И кад они викаху и збациваху хаљине и бацаху прах у ваздух, 24. Нареди заповедник да га одведу у табор, и рече да га бијењем испитају да би дознао за какву кривину тако викаху на њега. 25. И кад га притегоше кајишима, рече Павле капетану који онде стајаше: Човека Римљанина, и неосуђена, зар вам је дозвољено да бијете? 26. А кад то чу капетан, приступи заповеднику и јави говорећи: Пази шта ћеш чинити, јер овај човек је римски грађанин. 27. А

заповедник приступивши рече му: Кажи ми јеси ли Римљанин? А он рече: Да. 28. А заповедник одговори: Ја сам за велику цену ово грађанство добио. А Павле рече: Ја сам се и родио у њему. 29. Онда одмах одступише од њега они што хтедоше да га испитују, а и заповедник се уплаши када дознаде да је Римљанин и што га беше свезао.

Да би дознао за какву кривицу. Међутим, требало је да од њих дозна, будући да су викали, да њих упита, шта су подозревали у Павловим речима. Међутим, заповедник једноставно угађа властима и чини њима на вољу, јер се није бринуо о томе да поступи што праведније, него како да утиша њихов гнев, макар и неправедан.

Човека Римљанина и неосуђена... Павле није слагао, када је рекао да је он Римљанин. Његов отац је, ради угледа, купио себи ово грађанство за новац, јер су они, који би се удостојили да носе ово име, уживали велике почести. Павле то каже да се, у случају његовог кажњавања, не би односили према њему с презиром. Ако би га казнили, ствар би кренула другачијим током и њега би убили. Сада пак, иако не због другог разлога него само због тога што је Римљанин, не само да га нису казнили, него су га и пустили. Павле наводи два преступа у његовом кажњавању: први је тај, што су хтели да га казне без суда, а други тај, што су хтели да казне Римљанина. Због тога су се још више уплашили.

А Павле рече: А ја сам се и родио у њему. Погледај, и његов отац је био Римљанин. И пре него што се Павле родио, Киликија је била под влашћу Римљана. Због тога је његовом оцу, када је прешао под њихову власт, било неопходно да буде Римљанин. Сагласно пророчанству, Павле је био свезан у Јерусалиму, и испунила се пророчка реч. Шта се затим догодило? Заповедник је одвезао Павла и одвео га код Јудејаца. Према томе, није лаж да је он Римљанин. Заповедник се због тога и уплашио, јер је он био Римљанин и човек племенитог рода.

30. Сутрадан пак желећи да поуздано дозна зашто га оптужују Јудејци, пусти га из окова и заповеди да дођу првосвештеници и сав Синедрион њихов, па сведе Павла и постави га пред њима.

ДВАДЕСЕТ ТРЕЋА ГЛАВА

1. А Павле упери поглед на Синедрион и рече: Људи браћо, ја сам са свом добром савести живео пред Богом до самога овога дана. 2. А првосвештеник Ананија заповеди онима што стајаху до њега да га бију по устима. 3. Тада му рече Павле: Тебе ће Бог бити, зиде окречени! И ти седиш те ми судиш по закону, а насупрот закону заповедаш да ме бију. 4. А они што стајаху унаоколо рекоше: Зар првосвештеника Божијега вређаш? 5. А Павле рече: не знадох, браћо, даје првосвештеник, јер је писано: Не говори зло старешини народа свога.

А Павле упери очи на Синедрион. Више не говори ни народу ни гомили.

Ја сам са свом добром савести живео, тј. не видим у својим поступцима да сам у било чему крив пред вама и да сам достојан ових окова.

И ти седиш те ми судиш по закону, и насупрот закону заповедаш да ме бију. Преступајући закон, тј. будући крив за безакоње, као да каже: будући достојан многих казни.

Зар првосвештеника Божијега вређаш? Не знадох, даје првосвештеник... Као што је рекао: *И ти седиш те ми судиш по зако-у?* Павле се претвара да не зна; то, међутим, није било штетно, него корисно за слушаоце. Међутим, ја сам потпуно уверен да Павле није знао да је Ананија првосвештеник, јер је он (Павле) тек недавно стигао у Јерусалим, није се виђао с Јудејцима и Ананију је угледао међу многим другим лицима. Уосталом, међу многим и различитим лицима, првосвештеник је био неприметан.

Зидом окреченим назива га стога што, иако је Ананија узимао блистави лик човека који наводно штити закон и суди по закону, његове мисли су биле незаконите. Павле услед тога и разобличава његово лице-мерно изглед спољашње наклоности према закону.

6. А Павле схвативши да је један део садужеја а други фарисеја, повика у Синедриону: Људи браћо, ја сам фарисеј, син фарисејев, за наду и за васкрсење мртвих мени се суди. 7. А кад он ово рече, настаде распра међу фарисејима и садужејима, и раздели се народ. 8. Јер садужеји говоре да нема васкрсења, ни анђела, ни духа, а фарисеји признају обоје.

Ја сам фарисеј. Опет говори на људски начин, али је свугде преиспуњен благодаћу. Он их, међутим, ни овде не обмањује, јер је по прецима фарисеј. Како Јудејци нису хтели да кажу због чега га оптужују, он сматра да је принуђен да то сам каже: *За*

наду и за васкрсење мртвих мени се суди, и оправдава се самом њиховом оптужбом и клеветом. Будући да су били неразумни, садужеји, можда, нису знали ни за Бога, и због тога не верују да ће бити васкрсења. Фарисеји пак исповедају и једно и друго.

Међутим, садужеји не признају три тврдње (васкрсење, постојање анђела и постојање духа). Како онда писац каже: *обоје*? Тако што су дух и анђеол једно. Осим тога, речју: *обоје* (и једно и друго) подразумева сва три предмета. Најзад, списе необразованих људи и рибара не би требало мерити мером прекрасног спољашњег дотеривања, којом се одликују дела образованих писаца, јер се из тога рађају јереси.

9. И настаде велика вика, и уставши књижевници од стране фарисеја препираху се говорећи: Никакво зло не налазимо на овоме човеку; ако ли му то говори дух или анђеол, не ратујмо против Бога. 10. А када настаде велика свађа, побојавши се заповедник да Павла не растргну, заповеди да сиђу војници и да га отргну од њих и одведу у логор.

Ако ли му пак Говори дух или анђеол... Нешто недостаје за пуноћу мисли. Не знамо, каже, да ли му дух или анђеол дошаптава садржај беседе. Ако је то рекао неки од фарисеја, онда речи: *говори му дух или анђеол* треба разумети на следећи начин: ево, он говори о васкрсењу; очигледно да му је дух или анђеол предао учење о васкрсењу.

Побојавши се заповедник... Бојао се да не растргну Павла, јер је овај рекао да је Римљанин, и он би доспео у велику опасност због тога. Најзад, уграбили су га војници, ја мислим као своје власништво.

11. А идуће ноћи стаде Господ пред њега и рече: Буди храбар, Павле, јер као што си сведочио за Мене у Јерусалиму, тако ти ваља и у Риму сведочити. 12. Када пак свану дан, учинише неки од Јудејаца заверу и заклеше се да неће ни јести ни пити докле не убију Павла. 13. А беше их више од четрдесет који ту заверу учинише. 14. Ови приступише првосвештенику и старешинама и рекоше:

Стаде Господ пред њега, јер је Господ Утешитељ у недаћама. Међутим, Он се Павлу није јавио пре него што је овај доспео у опасност (јер нас Господ крепи и

посредством недаћа), и након Свог јављања благоволео је да спасе његов живот људским средствима.

Заклетвом се заклесмо да нећемо ништа окусити док не убијемо Павла. 15. Сада, дакле, ви са Синедрионом кажите заповеднику да га сутра сведе к вама, као да бисте хтели дознати боље о њему, а ми смо спремни да га убијемо пре него се он приближи.

Заклетвом се заклесмо. Уместо да каже: они су рекли да се одричу вере у Бога, уколико не учине то, што су наумили. На тај начин су, дајући лажно обећање, под заклетвом као варалице; да им је успело да убију Павла, они би опет били под клетвом, као убице, или би их Бог предао анатемаи.

16. А син сестре Павлове, чувши за ову заседу, дође и уђе у логор и јави Павлу. 17. Павле пак, дозавши једног од капетана, рече: Ово момче одведи заповеднику, јер има нешто да му јави. 18. А он га узе и доведе заповеднику, и рече: Сужањ Павле дозва ме и замоли да теби доведем ово момче које има нешто да ти каже. 19. А заповедник узевши га за руку и отишавши насамо, питаше га: Шта је то што имаш да ми јавиш? 20. И рече: Јудејци се договорише да те замоле да сутра сведеш Павла њима у Синедрион, као да би хтели нешто тачније испитати о њему. 21. Али их ти немој послушати, јер га вребају њих више од четрдесет људи који су се заклели да неће ни јести ни пити докле га не убију; и сад су готови, и чекају твоје обећање. 22. Заповедник онда отпусти момче заповедивши му: Никоме не казуј да си ми ово јавио. 23. И дозавши двојицу од капетана, рече: припремите двеста војникада иду у Кесарију, и седамдесет коњаника, и двеста стрелаца, по трећем часу ноћи. 24. И нека доведу коње да посаде Павла и спроведу га жива до Феликса управника.

А син сестре Павлове чувши за ову заверу... Према Божијем устројству, догодило се да Јудејци нису приметили како је он могао да их чује. Павле се поново спасава захваљујући људској опрезности, јер он све, чак и заповедника, оставља у неизвесности, да се ствар не би открила. Не би требало осуђивати Павла због тога, што је страховао од опасности. То сведочи једино о слабости његове природе (јер је био човек), и треба да послужи као похвала његовој вољи. Иако се плашио удараца и смрти, он због тог страха није учинио ништа недостојно себе.

25. И написа писмо са оваквом садржином: 26. Клаудије Лисија, моћноме управнику Феликсу поздравље. 27. Човека овога ухватише Јудејци и хтедоше да га убију; ја пак дођох са војницима и отех га, дознавши да је Римљанин. 28. И желећи дознати узрок за који га оптужују доведох га у њихов Синедрион. 29. И нађох да га оптужују за питања закона њиховог, и да нема никакве кривице која заслужује смрт или окове. 30. Када ми је пак пријављена завера Јудејаца против овог човека, одмах га послах теби, заповедивши и његовим тужиоцима да пред тобом кажу шта имају на њега. Буди здраво! 31. Тада војници, као што им се заповеди, узеше Павла и одведоше га ноћу у Антипатриду. 32. А сутрадан, оставивши коњанике да иду с њим, вратише се у логор. 33. И они дошавши у Кесарију и предавши писмо управнику, изведоше и Павла пред њега. 34. А управник прочитавши писмо, запита из које је он области, и дознавши да је из Киликије рече: 35. Саслушаћу те када стигну и твоји тужиоци.

Нема никакве кривице која заслужује смрт... Ево и писма, које је написано и у његову одбрану и као оптужба Јудејаца. Погледај, Павла за невиног не признају Јудејци, него иноплеменници, као што је и Пилат сматрао да је невин Христос.

И заповеди да Га чувају у Иродовој судници.

ДВАДЕСЕТ ЧЕТВРТА ГЛАВА

1. А после пет дана сиђе првосвештеник Ананија са старешинама и са ретором неким Тертулом, који оптужише Павла управнику. 2. А кад га дозваше, поче њега Тертул тужити говорећи: 3. Да под тобом живимо у великом миру, и да се правце овом народу чине твојим старањем, признајемо са сваком захвалношћу свагда и свуда, племенити Феликсе! 4. Али да ти много не досађујем, молим те да нас укратко саслушаш по твојему снисхођењу.

У судници Иродовој. Значајно је, да је у Кесарији постојала Иродова судница (преторија).

Који оптужише Павла управнику. Поново у речима нешто недостаје да би се исказала пуноћа мисли, која би требало да буде следећа: они су поднели писану тужбу против Павла.

Да под тобом живимо у великом миру. Видиш, како од самог почетка настоји да похвалама приклони судију на своју страну и како се труди да Павла прикаже као новатора и бунтовника.

5. Јер нађосмо овог човека да је куга, и да подиже буну против свих Јудејаца по целом свету, и да је коловођа Назарејске јереси. 6. Који покуша и храм да оскрнави; њега и ухватисмо и хтедосмо да му судимо по закону нашему. 1. Али дође Лисија заповедник и са великом силом оте га из наших руку и посла теби. 8. Заповедивши да његови тужиоци дођу к теби; од њега можеш сам, испитавши га, дознати о свему ономе, зашто га ми тужимо. 9. А и Јудејци се сагласише говорећи да је то тако.

Припадати назарејцима сматрало се за срамну ствар; Тертул зато унижава Павла и с те стране, јер је Назарет био ништаван град. Назарејце назива јеретицима, као да је и таква секта постојала код Јудејаца. Тертул је, међутим, био Јелин; зато је и беседио и оптуживао Павла.

10. А Павле одговори кад му уиравник даде знак да говори: знајући да си већ много година праведни судија овом народу, са већим расположењем себе браним. 11. Ти можеш дознати да нема више од дванаест дана како ја изиђох у Јерусалим да се помолим Богу. 12. И нити ме затекоше у храму, нити у синагогама, нити у граду да се с ким препирем или да стварам узбуну у народу. 13. Нити они могу доказати оно, за шта ме сада оптужују. 14. А ово ти признајем, да тим Путем, који они називају јерес, ја служим Богу отачком, верујући свему ономе што је написано у Закону и Пророцима. 15. Имајући надање на Бога да ће бити васкрсење мртвима, и праведницима и грешницима, које и сами сви чекају.

Толико сам, каже Павле, далеко од тога да подижем побуну, да сам у Јерусалим дошао ради поклоњења. Зауоставља се на тој мисли зато, што је она представљала снажан доказ његове невиности.

Ја служим Богу отачком, верујући... Када и након призива да буде Христов апостол Павле каже да служи Богу отачком, он тиме показује да је Бог Старог и Новог Завета један исти Бог. Путем назива веру или предање.

16. Због тога пак и сам се трудим да имам чисту савест пред Богом и људима. 17. И после много година дошао сам да донесем милостињу народу своје и да принесем жртве. 18. У томе нађоше ме очишћена у храму, не са светином нити са буком, 19. Неки Јудејци из Азије који су требали доћи преда те да се туже ако имају што на мене. 20. Или ови сами нека кажу, ако су нашли на мени какву кривицу, када сам стајао пред Синедрионом. 21. Осим ове једне речи коју узвикнух стојећи међу њима: За васкрсење мртвих ви ми данас судите.

Због тога пак и сам се трудим да имам чисту савест. Савршену врли-ну пројављујемо онда, кад људима не дајемо повод за саблазан и кад настојимо да пред Богом будемо непорочни.

Ови сами нека кажу, ако су нашли намени какву кривицу тј. ако су нашли неправду на збору, када је начињена тужба. О томе, да ја говорим истину, сведоче они исти који ме оптужују. Неизбегавање клеветника и спремност да се свакоме да одговор јесте несумњиви знак праведности. У почетку су се вређали и због тога, што ја проповедам васкрсење из мртвих, јер се након те проповеди лако могло присајединити и оно, што се односи на Христа, односно, да је Он васкрсао.

22. А када Феликс чу ово, одгоди им, знајући врло добро за овај Пут, и рече: Када дође Лисија заповедник, извидећу вашу ствар. 23. И заповеди капетану да се Павле чува, и да му се учини олакшање, и да се ниједном од његових блиских не забрањује служити му и долазити к њему.

Одгоди им. Намерно је одложио ову ствар, тј. не зато да би је изучио, него да би удаљио Јудејце и да би олакшао Павлу, јер није хтео да га кажњава због њих.

Знајући врло добро за овај Пут, рече: када дође Лисија... Научен из Старог Завета онеме, што се односило на Христа, Феликс је добро познавао Павлову веру, али га није ослободио услед човекоугађања, као што је речено у наставку.

Хотећи Јудејцима учинити на вољу. Можда је мислио и да ће од Павла добити новац. Феликс је знао за оно што се односило на Христа, јер је имао жену Јудејку, од које је често слушао о томе.

24. А после неколико дана дође Феликс са Друсилом, женом својом која беше Јудејка, и дозавши Павла слушахаше од њега о вери у Исуса Христа. 25. А кад он говораше о правди и уздржању и о будућем суду, уплаши се Феликс и

одговори: Иди за сада, а кад узимаднем времена позваћу те. 26. Уједно се пак надао да ће му Павле дати новца да би га пустио, зато га је и дозивао често и разговарао с њим. 27. А кад се навршише две године, дође Феликсу за наследника Поркије Фест. А Феликс, хотећи Јудејцима учинити на вољу, остави Павла у сужањству.

ДВАДЕСЕТ ПЕТА ГЛАВА

1. А Фест онда, ступивши на дужност у покрајини, изиђе после три дана из Кесарије у Јерусалим. 2. Тада се појавише пред њим првосвештеник и прваци јудејски против Павла, и мољаху га. 3. Тражећи услугу против њега, да га пошаље у Јерусалим, стварајући заседу да га убију на путу. 4. А Фест одговори да се Павле држи у Кесарији, и да ће он сам ускоро онамо отићи. 5. Који, дакле, могу од вас, рече, нека пођу са мном, па ако има каква кривица на томе човеку, нека га туже.

Са Друсилом женом својом. Будући Јудејка она се, противно закону, удала за Јелина или је, можда, иако Јудејка, удајом постала Јелинка. Због тога је она, желећи да преобрати мужа и да га учини придошлицом, и њему предала своју веру.

Уплаши се Феликс. Павлове речи имале су толику снагу, да се чак и заповедник уплашио.

Зато Га је и дозивао често и разговарао с њим. Видиш ли каквом истинитошћу одише оно што је написано? Често је позивао Павла, али не зато што му се дивдио или што је одобравао његове речи, него зато што се надао да ће му дати новац.

6. А пошто проведе код њих не више од десет дана, сиђе у Кесарију, и сутрадан седе на судијску столицу и заповеди да доведу Павла. 7. Када Га пак доведоше, стадоше унаоколо Јудејци који бејаху дошли из Јерусалима и многе и тешке кривице изношаху на Павла, којих не могаху доказати. 8. А он се брањаше: Ни Закону јудејскоме, ни храму, ни ћесару, шта сагреших. 9. Али Фест, хотећи Јудејцима учинити по вољи, одговори Павлу и рече: Хоћеш ли да идеш горе у Јерусалим и онде да ти судим за ово? 10. А Павле рече: Ја стојим на суду ћесареву, где и треба да ми се суди. Јудејцима ништа нисам скривио, као што ти најбоље знаш. 11. Ако ли сам скривио или учинио нешто што заслужује

смрт, не марим умрети; ако ли ништа нема од онога за што ме ови оптужују, нико ме не може њима предати. Ћесара призивам! 12. Тада Фест, поговоривши се са саветницима, одговори: на ћесара си се позвао, ћесару ћеш поћи.

Ни Закону јудејскоме... Ево јасног и отвореног исказа: ја сам, каже Павле, у свему остао чист, нисам сагрешио ни против Бога, ни против за-кона, ни против човека, ни против цркве (храма), тј, никада нисам срамотио јудејске храмове, подигнуте од камена, иако знам и проповедам да Бог не обитава у рукотвореним храмовима. Исто тако, никада нисам ражалостио савест Јудејаца вређајући њихове свештенике, иако више не марим за јудејске првосвештенике. Израз: *Ја стојим на суду ћесареву*, значи: хоћу да идем у Рим код ћесара, и да ми се тамо суди. Захтевам то, каже, од тебе.

13. А пошто прође неколико дана, Агрипа цар и Верникија сиђоше у Кесарију да поздраве Феста. 14. И будући да онде боравише много дана, изложи Фест цару Павлову ствар говорећи: Једнога човека оставио је Феликс као сужња. 15. Поводом којег, кад ја бејах у Јерусалиму, појавише се првосвештеници и старешине јудејске захтевајући да се он осуди.

Агрипа цар. Агрипа је био или царев намесник у источним провинцијама, па су га због тога називали царем, или је, можда, и он сам био цар на Истоку, у време док је Нерон владао на Западу и имао резиденцију у Риму. Назив "ћесар" на римском (латинском) језику значи "цар", јер су се сви римски цареви, док су били цареви, називали ћесарима (цезарима). Ти називи, међутим, нису били њихова лична имена. Приметио сам то стога да неко, на основу тог општег назива, не би помислио да се у време једног истог цара и Господ родио и Павле умро. Како показује хронологија, Господ се родио у време ћесара Августа,^[1] а умро је након тридесет две године, у време Тиберија Августа.^[2] Павле је мученички пострадао у време Нерона,^[3] тридесет две године након смрти Господа. Ирод је био царски намесник, и због тога су га називали царем.

16. Ја им одговорих да није обичај Римљана да се преда неки човек на смрт пре него се оптужени суочи са онима који га туже и недобије прилику за одбрану од оптужбе. 17. А када се они овде састадоше, никаква одлагања не учиних, но сутрадан седох на судијску столицу и заповедих да доведу човека. 18. Око њега стадоше тужиоци и ниједне кривице коју ја претпостављах не изнесоше.

Није обичај Римљана. Одатле је јасно да је Пилат, предавши Исуса Јудејцима, учинио то са злочиначким циљем, јер је он и суд Божији и римски закон презрео у тој мери да би, предавши невину крв на смрт, угодиле убицама, иако је за тако противзаконит поступак био одговоран пред римским царем, који га је и послао за старешину у границама Јерусалима.

Око њега стадоше тужиоци и ниједне кривине не изнесоше. Тужиоци су га клеветали, али ништа нису могли да докажу; њихова клевета и дрскост изгледали су сумњиво, и разматрање дела ништа није потврдило.

19. Него имаху против њега некаква питања о својем вероисповедању, и о некоме Исусу који је умро, за којег Павле тврђаше да је жив. 20. А ја у недоумици по овоме спору рекох да ли би хтео ићи у Јерусалим и тамо да му се суди за ово. 21. Када пак Павле затражи да га чувамо до пресуде Августове, заповедих да га чувају докле га пошаљем ћесару. 22. А Агрипа рече Фесту: И сам бих желео чути тога човека. А он рече: Сутра ћеш Га чути. 23. Сутрадан пак, кад Агрипа и Верникија дођоше са великим сјајем и уђоше у судницу са заповедницима и најугледнијим људима града, и када Фест заповеди, доведоше Павла. 24. И рече Фест: Агрипа царе и сви људи који сте с нама, погледајте овога човека због којег је све мноштво Јудејаца и у Јерусалиму и овде наваљивало на мене вичући да не треба више да живи.

И о неком Исусу. Природно је што каже: *о неком Исусу*, јер је то био човек на власти и није обраћао пажњу на Господа.

А ја у недоумици по овоме спору... Разматрање таквог дела оставило је судију у недоумици, јер је та ствар превазилазила његово разумевање.

До пресуде Августове. Августом, исто као и ћесарем, називају цара; њега називају и господаром.

25. А ја дознавши да он није ништа учинио што заслужује смрт, а и он сам уложи призив светлоте ћесару, одлучих да га пошаљем. 26. За њега немам шта поуздано писати господару. Зато га приведох пред вас, а особито преда те, Агрипа царе, да бих, по учињеном испитивању, имао шта писати. 27. Јер ми се чини неразумно сужња послати, а кривице његове не навести.

Није ништа учинио што заслужује смрт. Најзад, и сам судија сведочи о Павлу да није крив; међутим, он није ослободио Павла. Господ је устројио да Павле призове ћесара (а било је неопходно да се они, који су призвали ћесара, пошаљу у Рим), како би се испунило предсказање самог Павла, односно: *Ваља ми и Рим видети* (19; 21).

Погледај како Павле, напустивши све, и родитеље и васпитаче, долази у Рим чист од сваке сумње.

НАПОМЕНЕ:

1. Октавијан Август (27 пре Христа - 14 после Христа), римски император. Након што је вештом политиком постепено укинуо републику и приграбио сву војну и политичку власт, постао је апсолутни господар Рима. У том периоду, Римљани су најчешће ратовали на Западу, док су на Истоку постизали углавном дипломатске успехе. Пошто је у то доба држава доживела економски просват и опоравила се од дугогодишњих грађанских ратова, у римској историографији је време Августове владавине величано као "златни век".
2. Римски цар Тиберије (14-37 г.) био је усвојеник и наследник Октавијана Августа. На власт је дошао када му је било већ педесет година, као веома искусан војсковођа и дипломата. Тацит га карактерише као подозривог, лицемерног, свирепог и неповерљивог.
3. Луције Додоције Нерон (54-68 г.), римски цар, познат по својој неуравнотежености и суровости. Период његове владавине пратиле су завере у Риму и побуне у провинцијама. Између осталог, тада је почела и побуна у Јудеји, као и сурови прогони хришћана који су оптужени да су спалили Рим. Најзад, против нерона су се побунили и преторијанци (гардисти) који су га протерали из Рима и приморали да изврши самоубиство.

1. А Агрипа рече Павлу: Допушта ти се да говориш сам о себи. Онда Павле подигаваши руку поче одбрану. 2. Сматрам себе срећним, царе Агрипа, што ћу се данас пред тобом бранити од свега за што ме оптужују Јудејци. 3. Особито што ти познајеш све јудејске обичаје и спорове. Зато те молим да ме стрпљиво саслушаш. 4. Моје, дакле, живљење од младости, које је од почетка било међу народом мојим у Јерусалиму, знају сви Јудејци. 5. Који ме знају од раније, а ко хоће посведочити, да по најстрожијој струји наше вере живљах као фарисеј. 6. И сада стојим пред судом због наде у обећање које Бог даде оцима нашим, 7. До којег наших дванаест племена, усрдно служећи дан и ноћ, надају се да ће достићи. За ову наду, царе Агрипа, оптужен сам од Јудејаца. 8. Зашто ви сматрате да је невероватно да Бог мртве васкрсава?

Сматрам себе срећним, царе Агрипа, што ћу се данас пред тобом бранити. Павле није тако говорио да би поласкао цару (нипошто!), него зато што је желео да и цар од тога има користи. Онај, којег тек што су испитивали на суду, својом честитошћу је толико утицао на судију и придобио га, да је Агрипа пред свима рекао: *Још мало па ћеш ме наговорити да постанем хришћанин* (ст. 28).

Особито што ти познајеш свејудејске обичаје и спорове. Будући тога свестан, Павле је требало да се плаши што ће му судити човек који све зна; међутим, не узмицати пред таквим судијом, који исцрпно познаје све што се догодило, значи имати чисту савест.

Знају сви Јудејци, који ме знају од раније. То значи: Јудејци знају истину, али неће да буду њени сведоци, него самовољно лажу и греше против мене.

По најстрожијој струји (у оригиналу: јереси) наше вереживљах као фарисеј. Занимљиво је да су и фарисеји били јеретици (секташи), иако су они Писмо истраживали и разумевали боље, него све остале јудејске секте. Разумевали су га боље, али не и истински, јер код њих није постојало истинско разумевање Писма. Марљивост је способна да исцрпно испита дело и да просуди о њему. Међутим, она није у стању да у потпуности схвати његову суштину; напротив, догађа се да човека обмањује његов сопствени ум.

9. И ја сам, заиста, и сам мислио да ми ваља много радити против имена Исуса Назарећанина. 10. Што и чиних у Јерусалиму; и многе од светих ја затварах у тамнице, примивши власт од првосвештеника; и кад их убијаху, ја се саглашавах. 11. И по свим синагогама, често их мучећи приморавах да хуле, и са превеликом јарошћу против њих, гонио сам их чак и у туђим градовима.

И ја сам, заиста, и сам тако мислио. Према мом мишљењу, каже Павле, чинило ми се да тако и треба да буде.

Често их мучећи. Многи су, подстицани ђаволом и демонима, чинили недоличне ствари а ја сам, мо-жда, био и јароснији од њих, кад сам по својој вољи чинио зло.

12. И тако идући у Дамаск, са овлашћењем и наређењем од првосвештеника, 13. У подне, царе, видех на путу с неба велику светлост већу од сијања сунчанога, која обасја мене и оне што иђаху са мном. 14. А кад ми сви падосмо на земљу, чух глас где говори мени и казује јеврејским језиком: Савле, Савле, зашто Ме гониш? Тешко ти је против бодила праћати се! 15. А ја рекох: Ко си Ти, Господе? А Он рече: ја сам Исус којег ти гониш. 16. Него устани и стани на ноге своје; јер ти се за то јавих да те поставим за служитеља и сведока овоме што си видео и што ћу ти показати. 17. Избављајући те од народа јудејског и од незнабожаца у које те Ја шаљем. 18. Да им отвориш очи да се од таме обратe светлости и од власти сатанине Богу, да вером у Мене приме опроштење греха и удео са освећенима.

Светлост већу од сијања сунчанога. Саопштавајући о сијању светлијем од чулне светлости и сматрајући да је немогуће да светлост Исусову упореди са сунчевом светлошћу, Павле, да би пренео ово јављање онако, како људски слух може да га прими, каже: ова светлост далеко превазилази сунчеву светлост.

19. Зато, царе Агрипа, ја не бејах непокоран небеском виђењу; 20. Него најпре онима у Дамаску и Јерусалиму, затим по свој земљи јудејској и незнабошцима проповедах да се покају и да се поврате Богу, чинећи дела достојна покајања.

Не бејах непокоран. Уверио сам се кроз то јављање, каже Павле. Господ ме је тим виђењем преобратио и на тај начин уверио да не одлажем дело. То виђење је чисто созерцање, које превазилази људске снаге. Телесни човек њега не може да види, уколико његове очи не отвори натчовечанска сила.

21. Зато ме Јудејци ухватише у храму и хтедоше да ме растргну. 22. Али добивши помоћ од Бога стојим до самога овога дана и сведочим малом и

великом, не казујући ништа осим оно што су Пророци и Мојсеј казали да ће бити. 23. Да ће Христос пострадали, и да ће бити први из васкрсења мртвих, и да ће јавити светлост народу јудејскоме и незнабошцима.

*Не казујући ништа осим оно што су Пророци и Мојсеј казали да ће бити. Да су Пророци предсказивали о страдању Христовом, толико је познато да је сувишно и да се говори о томе. Да је и Мојсеј то предсказивао, види се из тога што је он то рекао у име Јудино: *Спусти се и леже као лав и као љути лав; ко ће Га пробудити* (1. Мојс. 49; 9)?*

Јасно је да овде мисли на смрт и васкрсење Христа. Мојсеј, је, међутим, предсказао и страдање, тако да каже и следеће: *И живот ће твој бити као да виси према теби* (5. Мојс. 28; 66).

Први из васкрсења мртвих. Исус је први устао и више није умро. Они пак, које је васкрсао Он или Његови ученици поново су умрли, у очекивању будућег свеопштег васкрсења.

24. А када он себе овако правдаше, рече Фест снажним Гласом: Лудујеш, Павле! Многе те књиге изводе из памети! 25. А он рече: Не лудујем, моћни Фесте, него казујем речи истине и разума. 26. Јер за ово зна цар, којем и говорим слободно; јер не верујем да му је што од овога непознато.

Лудујеш, Павле. Будући да је Павле своје речи непрестано управљао цару, Фест је, донекле се увредивши и видевши Павлову одважност, ово изговорио услед зловоље и гнева. Павле му објашњава разлог, због којег је своје речи управио ка цару.

Јер се ово није догодило у неком углу. 27. Верујеш ли, царе Агрипа, Пророцима? Знам да верујеш. 28. А Агрипа рече Павлу: Још мало па ћеш ме наговорити да постанем хришћанин. 29. А Павле рече: Молио бих Бога и за мало и за много да би не само ти него и сви који ме слушају данас били такви као и ја што сам, осим ових окова. 30. И кад он ово рече, устаде цар и управник и Верникија и који сеђаху с њима. 31. И удаљивши се разговараху међу собом: Овај човек није учинио ништа што заслужује смрт или окове. 32. А Агрипа рече Фесту: Овај човек могаше бити пуштен да се није позвао на ћесара (И тако реши управник да Га пошаље ћесару).

За ово зна цар (ст. 26). Павле овде говори о крсту и о васкрсењу, јер се учење о томе раширило по читавој васељени. Каже то и да би доказао, да је Агрипа све знао, и готово да осталима који су били присутни каже: "Требало би да и ви то знате", јер је такав смисао следећих речи: *Ово се није догодило у неком углу. Молио бих Бога и за мало и за много, да би не само ти... осим ових окова.* Иако су окови за име Христово и достојни славе, Павле је додао те речи, тј. *осим ових окова*, прилагођавајући се разумевању присутних.

Шта то кажеш, блажени Павле: *осим ових окова*? Каква је твоја одважност, ако се стидиш окова и ако их избегаваш? А зар се у својим Посланицама ниси свагда хвалио оковима и називао себе сужњем? Зар ниси свагда истицао ланце уместо дијадема? Шта се, дакле, догодило, да од себе удаљујеш окове?

Ја сам их, каже он, нити удаљујем од себе, нити их се стидим, него тако говорим услед снисхођења и због слабости слушалаца, јер они још нису у стању да прихвате моју похвалу. Од Господа сам дознао да *нико не меће закрпу од нове хаљине на стару хаљину* (Лк. 5; 36), зато сам тако и рекао.

ДВАДЕСЕТ СЕДМА ГЛАВА

1. И како би одлучено да отпловимо у Италију, предадоше и Павла и неке друге сужње капетану ћесареве чете, по имену Јулије. 2. А кад уђосмо у лађу адрамитску с намером да пловимо у азијска места, отиснусмо се; с нама беше Аристарх, Македонац из Солуна. 3. Други дан пристадосмо у Сидон. А Јулије човекољубиво поступајући према Павлу допусти му да одлази пријатељима да би се старали о њему.

С нама беше Аристарх. То, што је Аристарх био присутан и што је Павлов сапутник, било је веома корисно, јер је требало да у Македонији извести о свему што се догодило Павлу.

А Јулије човекољубиво поступајући према Павлу. Било је сасвим природно да води и подржава Павла, којег су мучили окови и страх. Погледај, како писац не скрива ни то, да је и Павлу била потребна брига других.

4. И оданде кренувши пловисмо испод Кипра, пошто ветрови беху супротни. 5. И препловши пучину киликијску и памфилијску, дођосмо у Миру Ликијску. 6. И онде нашавши капетан лађу александријску која плови у Италију, укрца нас у њу. 7. Пловивши пак много дана споро, и једва дошавши према Книду, јер нам ветар не даде, допловисмо под Крит код Салмоне. 8. И с муком пловећи поред обале, приспесмо у неко место које се зове Добра пристаништа близу којег беше град Ласеја.

Лађа александријска, каже. Вероватно да су се и они упутили у Азију да би обавестили о ономе, што се догодило Павлу, као што је Аристарх обавестио Македонију.

9. Па како прође доста времена и већ пловљење не беше без опасности, јер и пост већ беше прошао, саветоваше Павле, 10. Говорећи им: Људи, видим да ће пловљење бити с муком и великом штетом, не само за товар и за лађу, него и за животе наше.

Јер и пост већ беше прошао... Мислим да овде говори о јудејском посту, јер је Павле отпловио много времена после Педесетнице, тако да су у границе Крита стигли готово пред зиму. Да би показао да не пророкује, него да говори према досетљивости, изражава се овако: *Видим...*, јер му не би одмах поверовали у случају да је то рекао као пророк.

11. Али капетан више верова кормилару и власнику лађе, него Павловим речима. 12. А пошто пристаниште не беше згодно за зимовник, саветоваху многи да се одвезу оданде, не би ли како могли доћи до Финика, да зимују у том пристаншиту критском које гледа према југозападу и северозападу. 13. И кад дуну југ, мишљаху да им се жеља испуни, па подигнувши котву пловљаху покрај Крита.

Али капетан више верова кормилару и власнику лађе. Капетан је то учинио с претпоставком да би више требало слушати људе вичне пловидби него путника, који није искусан у том делу. На тај начин, то је била грешка размишљања а не грешка судбине.

14. Али не задуго потом дуну насупрот њему буран ветар који се зове североисточњак. 15. И кад захвати лађу и она се не могаше ветру протшити, препустисмо се валовима да нас носе. 16. А кад прођосмо мимо једног острва које се зове Клауда, једва могосмо уздржати чамац. 17. Који извукавши, употребише помоћна средства и подвезаше лађу, па бојећи се да не ударе на спруд, спустише једра и тако даље пловљаху.

У Писму не би требало стално тражити прецизне изразе. На пример, "противити се" је израз који је приличнији у односу на човека, него у односу на лађу.

18. А кад нам веома досађиваше бура, сутрадан избациваху товаре. 19. И трећега дана својим рукама избаиисмо алат лађарски. 20. А кад се ни сунце ни звезде много дана не појавише, и бура не мала навали, беше најзад изгубљена свака нада да ћемо се спасти. 21. Пошто се дуго није јело, то Павле стаде међу њих и рече: Требаше, дакле, о људи, послушати мене, и не отискивати се од Крита, па избегнути ову муку и штету. 22. И ево сада вам саветујем да будете расположеш, јер ниједна душа од вас неће пропасти, осим лађе. 23. Јер ове ноћи стаде преда ме анђео Бога чијијесам и којем служим, 24. Говорећи: Не бој се, Павле! Ти мораш изићи пред ћесара; и ево, Бог ти је даровао све који плове са тобом. 25. Зато, људи, будите расположени, јер верујем Богу да ће тако бити као што ми је речено. 26. Ми ћемо, дакле, бити избачени на неко острво. 27. А кад би четрнаеста ноћ и ми пловисмо по Адрији, око поноћи помислише лађари да се приближавају некој земљи. 28. И измеривши дубину нађоше двадесет хвати. И мало прошавши, опет измерише и нађоше петнаест хвати. 29. Онда бојећи се да како не ударе на подводне сшене, баиисше са крме четири котве, па се мољаху да сване дан. 30. А кад лађари гледаху да побегну са лађе, и спустише чамац у море изговарајући се као да хоће са прамт да спусте котве, 31. Рече Павле капетану и војницима: ако ови не остану на лађи, ви се не можете спасти. 32. Тада војници одрезаше конопце на чамцу и пустише га те паде. 33. А још пре свитања дана, мољаше Павле све да једу, говорећи: Данас је четрнаести дан како чекате, и без јела проводите, ништа не окусивши.

И ево сада вам саветујем да будете расположени. После тако дуготрајне буре, обраћа им се без прекора и са жељом да му убудуће верују. Оно, што се догодило, показује се као сведочанство о истинитости онога, што је он рекао. Затим предсказује две ствари, односно, да ће лађа про-пасти и да ће се они, који су на њој, спасти и бити избачени на острво.

Ево, Бог ти је даровао све, који плове са тобом. Дакле, да ту није био Павле, сви који су се налазили на лађи морали би да погину. Због тога је лажно оно, што је рекао Хомер:

Ниједан човек пак није од смрти умак'о, мислим,

био он рђа ил' јунак, кад мајка једном Га роди.

(Илијада, 6; 488, превод М. Ђурић; дословно: Судбину, мислим, није избег'о ниједан земнородни,

ни човек храбар, ни плашљив, који год се на свет родио.)

Хомер тиме означава да се не може избећи смртни усуд, који заједно с човековим рођењем одређује и час човекове смрти. Међутим, ако је свима било одређено да погину, судећи на уобичајени начин, требало је да погине и Павле, који је без хране провео на мору четрдесет дана!

Лажно умовање каже: *Судбину није избег'о ни човек храбар, ни плашљив...* Писмо каже нешто сасвим другачије, односно: *Праведник се спасава из очигледне опасности.* Дакле, Бог је Павлу подарио душе, док су лађа и све што је на њој пропали. На тај начин се и овог пута због праведника спасавају и безбожници. Догађа се, такође, да безбожник због свог безбожничтва погине и пре времена, као што каже Проповедник: *Не буди безбожан, и не буди окрутан; зашто би умро кад није твоје време* (Књ. проп. 7; 17).

Тада војници одрезаше конопце на чамцу. Бог је устројио да на почетку не верују Павлу и да му затим поверују, проверивши опитом његове речи, како се и догодило. Погледај: капетан верује Павлу, јер допушта да пропадне лађа; лађари још нису веровали, али су поверовали касније, јер су то били груби и неосетљиви људи.

34. Зато вас молим да узмете хране, јер је то за ваше спасење. А ниједноме од вас неће пасти длака с Главе. 35. И рекавши ово, узео хлеб и заблагодари Богу пред свима и, преломивши, стаде јести. 36. Онда се сви орасположише, па и сами узеше храну. 37. А у лађи бејаше нас душа свега двеста седамдесет и шест. 38. Пошто се пак наситише јела, олакшаше лађу избаивши пшеницу у море. 39. А кад настаде дан, не препознаше земљу, али угледаше неки залив са песковитом обалом на коју решише, ако буде могуће, да извуку лађу.

Павле је почео да једе зато, да не би умро од глади. Богу је заблагодарио због свега што се догодило. *Узе хлеб и заблагодари Богу.* Евхаристијски чин нас поучава да говоримо то исто: "Благодарим Ти, Боже, јер си нас удостојио..."

40. И одвезавши котве пустише у море и одрешеше уједно и ужад на крмама, па раширивши мало једно према ветру управеше обали. 41. А када наиђоше на морски спруд, насукаше лађу; и прамац се зари и остаде непомичан, а крма се разбијаше од силе таласа. 42. Војници се тада договорише да побију сужње, да који не исплива и не утекне. 43. Али капетан, желећи сачувати Павла, спречи њихову намеру и заповеди онима који могу пливати да први искоче и изиђу на земљу. 44. А остали, једни на даскама а други на нечем од лађе. И тако сви изиђоше живи на земљу.

Ужад су попустили кад је настао дан. Током дана насукала се и лађа да они, који су били на њој, не би умрли од страха и да би видели испуњење пророштва. Требало би приметити да се убијање другог човека извршава добровољно и да судбина не може да спречи извршавање убиства. Тако су се и војници добровољно одлучили на дело убиства и хтели да му приступе; међутим, послушавши капетана, одустали су - опет добровољно - од своје намере. Они су могли и да не послушају капетана, јер их је било много и сила је била на њиховој страни.

Међутим, воља и слободна жеља чине оно што хоће и не чине оно што неће.

ДВАДЕСЕТ ОСМА ГЛАВА

1. И кад се избавише с лађе који бејаху с Павлом, шада сазнадоше да се острво зове Малта. 2. А мештани нам указиваху не мало човекољубље, јер наложивши ватру све нас примише због кише која падаше и због зиме. 3. И када Павле скупи гомилу грања и наложи на ватру, изађе змија од врућине и уједе Га за руку. 4. А када видеше мештани змију где виси о руци његовој, говораху један другоме: Свакако је овај човек убица, јер га избављеног од мора Правда не остави да живи. 5. А он отресе змију у ватру и не претрпе никакво зло.

И када Павле скупи гомилу грања... Док је Павле скупљао грање, змија је ујела његову руку, али му нимало није нашкодила, јер је овај свети човек био преиспуњен вером. Спустивши жалац у руку апостола и не нашавши у њој рану греха, змија је истог часа одскочила и бацила се у ватру, као да тражи казну за саму себе. Ми се плашимо звери, јер не поседујемо свео-ружје врлине.

Говораху један другоме. Погледај да је и код варвара природно расуђивање препуно праведности. Не само да просто осуђују, него с осећањем сажаљења (састрадања) разговарају једни с другима.

6. А они очекиваху да ће он отећи или одједном пасти мртав. Но, кад задуго чекаше, и кад видеше да му ништа зло не би, променише се и говораху да је он бог.

Очекиваху да ће он отећи, тј. мислили су да ће се Павлово тело распрснути.

Кад задуго чекаше... Чудо се није одмах пројавило, него су људи неко време морали да чекају на њега. На тај начин, та појава није била обмана или само вештина.

Говораху да је он бог, јер су имали обичај да свакога, ко учини нешто необично, називају богом. Слично томе, и древни људи су боговима називали оне, који су телесном снагом, као Херакле, из-вршавали веће подвиге него њихови савременици, или пак оне који су, као Симон у Самарији, избеумљивали посматраче магијском вештином.

7. Око места пак онога бејаху имања поглавара од острва, по имену Публија, који нас прими и љубазно угости три дана. 8. А догоди се да отац Публијев имаше грознију и срдобољу и лежаше. Њему Павле уђе, па помоливши се Богу и положивши руке на њега, исцели га. 9. Када се пак то догоди, и други на острву који бејаху болесни долажаху, и исцељиваху се. 10. И они нам указиваху велике почести, а кад пођосмо спремише што нам је било потребно.

Публије је био гостољубив човек јер их је примио не знајући ништа о њима и само из сажаљења према њиховој судбини. Он је прихватио две стотине осамдесет људи, видевши у томе корист за себе.

Отац Публијев имаше грозницу и срдобољу... Срдобоља је била тешко исцељива болест; Павле ју је исцелио, што је многе преобратило у веру.

11. А после три месеца одвезосмо се на лађи александријској, која је била презимила на острву, и имаше ознаку Диоскура.^[1] 12. И допловивши у Сиракусу остасмо онде три дана. 13. А оданде обилазно приспесмо у Ригију; и после једнога дана, када дуну југо, дођосмо други дан у Потиоле. 14. Онде нађемо браћу и они нас замоле те останемо код њих седам дана, и тако дођосмо у Рим.

*Имаше ознаку Диоскура. Готово увек, а посебно на александријским лађама, постојао је обичај да се лево и десно од прамца брода изобраажавају такви ликови. Како су, при тадашњој владавини идолопоклонства, на тој лађи вероватно били представљени Диоскури, отуда се може закључити да је крmanoш на њој био странац и идолопоклоник, као што и Исаија на једном месту каже: *Испловиће на туђинским лађама и похитаће на море.**

15. И тамошња браћа, начувши за нас, изиђоше нам у сусрет до Апијева трга и Три крчме. И кад их виде Павле, заблагодари Богу и охрабри се. 16. А кад дођосмо у Рим, капетан предаде сужње војводи.

До Апијева трга... Означава нека места испред Рима. Прво, тј. Апијев трг, јесте место на којем се налазила Апијева статуа. Због тога је, вероватно, то место и названо тргом, местом испред статуе. Под крчмама треба подразумевати гостионице.

16. Али Павлу се допусти да живи засебно с војником који га чуваше. 17. После пак три дана сазва Павле прваке јудејске. И кад се ош скупише, говораше им: Људи браћо, ја ништа неучиних против народа или обичаја отачких, и предан сам из Јерусалима као сужањ у руке Римљанима. 18. Они пак испитавши ме, хтедоше да ме пусте, јер се не нађе на мени ниједна смртна кривица.

И кад их виде Павле., охрабри се. Иако је сатворио толико чуда, Павле је задобио велику храброст због тога, што је видео браћу. Одатле дознајемо, да је он на људски начин прихватио и утеху, и противљење.

Али Павлу се допусти... Павле је био толико уважаван да му је било допуштено да живи одвојено. Како се и до тог доба капетан према њему благонаклоно односио, утолико је то више учинио сада.

С војником који Га чуваше, да би спречио нове завере против Павла, јер војник њега није чувао, него је мотрио да му се не догоди нека непријатност.

19. Али кад се Јудејци успротивише, био сам принуђен да се позовем на ћесара, не као да бих имао свој народ за нешто оптужити. 20. Из тога разлога затражих да вас видим и поразговорам; јер због наде Израилеве окован сам у ове ланце.

Како је Павле знао да је сасвим неумесно да се суди, а посебно код неверујућег човека, брани се и с једне и с друге стране, односно, да није поступио против закона него да су, напротив, несумњиво њега самог неправедно оптужили Јудејци, и да није по својој вољи призвао ћесара, него да су му сами Јудејци за то дали повод, јер нису ни помислили да ми суде по закону Цркве, ни да се потчине законитом мишљењу власти. Власти су хтеле да ме ослободе, али ме нису ослободиле зато, што су се Јудејци томе успротивили. Шта то значи? Ти си призвао ћесара да би оптужио Јудејце? Не, каже, него да бих избегао опасност.

Због наде Израилеве окован сам у ове ланце, односно, Писмо Јудејцима оставља једну наду -Христа. Проповедајући ову наду, постао сам сужањ.

21. А они му рекоше: Ми нити примисмо писма за тебе из Јудеје, нити дође ко од браће да јави или каже нешто зло о теби. 22. Уосталом, желимо да чујемо од тебе шта мислиш.

И пре Павловог доласка у Рим, Јудејцима је саветовано да не прихва-те проповед о Христу, и не само римским Јудејцима, него Јудејцима по васцелој земљи. Међутим, одакле се то зна? У делима древних писаца налазимо да су свештеници, књижевници и старешине, који су живели у Јерусалиму, написали посланице и послали их у све земље, упутивши их Јудејцима који у њима живе.

У тим посланицама они су Христово учење вређали као туђе Богу, и убеђивали их да га не прихвате. Чини се да то исто означава и следеће Исаијино пророштво: *Тешко земљи која сен чини крилима с оне стране река етиопских; која шаље посланике преко мора, у лађама од сите по водама* (18; 1-2). Тиме се означава да ће се безбожни глас људи, који су населили Јудеју, у брзим лађама развејати преко граница етиопске земље и до последњих крајева земље, и да ће њихови апостоли, пловећи по водама и препливавши море, продрети у све земље, разносећи посланице и вређајући учење о нашем Спаситељу. Треба рећи да је код Јудејаца све до сада обичај да апостолима, тј. изасланицима или весницима, називају она лица која разносе посланице њихо-вих старешина. Следећи део пророштва говори о ученицима Спаситељевим, које пророштво назива *брзим гласницима* - за разлику од јудејских апостола - јер су они благовесници свим народима.

Јер нам је познато за ову јерес да се свуда говори против ње. 23. И одредивши му дан, дођоше многи код њега у стан; њима је излагао сведочећи о Царству Божијем од јутра до мрака и уверавајући их о Исусу из Закона Мојсејева и Пророка. 24. И једни вероваху ономе што он говораше, а други не вероваху.

Веру у Христа Јудејци називају "јерес". Међутим, и они сведоче да се Христос свуда проповеда, иако не прихватају сви ту проповед, а неки од Јудејаца и Јелина јој се и супротстављају.

25. А будући несагласни међу собом, почеше да се разилазе, док Павле рече једну реч: Добро је казао Дух Свети преко пророка Исаије оцима нашим, 26. Говорећи:

Погледај како Јудејци сплеткаре против Павла; у Јудеји су били као тирани, а овде, где их Павле чак и прекорева, не усуђују се да кажу ништа против њега, јер оно, што се тичало Павла, није више било у њиховој власти.

Добро је казао Дух Свети. Овде Павле благовремено побија оне што тврде да је Дух Свети лице које служи Оца, јер Духа Светога назива Господом, Који седи на престољу високом и узвишеном и који (престо) је видео Исаија (6;1), пошто је Дух Свети једносуштан Оцу и има исту власт као и Он.

Иди народу овоме и реци: Ушима ћете чути и нећете разумети, и очима ћете гледати и нећете видети. 27. Јер је отврдуло срце овога народа, и ушима тешко чују, и очима својим зажмурише да како очима не виде, и ушима не чују, и срцем не разумеју, и не обрете се да их исцелим. 28. Нека вам је, дакле, на знање, да се незнабошцима посла ово спасење Божије; они ће и чути. 29. И кад ово рече, отидоше Јудеји препирући се много међу собом.

Учинили су то, каже, људи, који су затворили очи и уши.

Да се не обрете да их исцелим. Указује на велико безбожништво и на истрајно одвраћање тих људи. Говори то с циљем да их привуче и приклони и да им покаже да ће и они, уколико се преобрате, бити исцељени.

Отврдуло је срце овога народа. Не говори у том смислу да је Бог, Који хоће да се сви спасу и да дођу у познање истине, помогао томе да они не виде и да настоји да не чују; међутим, ми смо навикнути да тако говоримо о људима који се удаљују и не желе да слушају речи спасења. Такав човек бежи и затвара уши, да ни на који начин не би могао да чује речи које би могле да га преобрате и уздрже од зла.

30. А Павле остаде пуне две године у свом изнајмљеном стану, и примаше све који му долажаху. 31. Проповедајући Царство Божије и учећи о Господу Исусу Христу са сваком смелошћу и неометано.

Павле није поступао као онај Синопљанин (Диоген) који се облачио у крпе и живео у бурету, који је многе задивио оним, што им није било потребно и никоме није донео корист. Павле није чинио ништа слично, јер своје погледе није управљао ка славољубљу.

Напротив, он се одевао са сваком доличношћу и стално живео у кући, показујући свесрдну бригу о доличности (пристојности), коју је поменути циник запостављао и јавно нарушавао, живећи неуздрано и будући привучен страшћу према слави. Ако неко намисли да потражи узрок његовог становања у бурету, неће пронаћи ниједан други разлог за то осим славољубља. Павле је, међутим, плаћао чак и стан, који је изнајмио у Риму.

